

THIỆN PHÚC

***NÓI VỚI
BẬC CHA MẸ
VÀ
TUỔI TRẺ***

*“Intimate Sharings with
Parents and Children”*

LỜI GIỚI THIỆU

Xin giới thiệu, cùng bốn phương độc giả
Quyển sách này, Người Thao Thức viết ra
Để phổ thông, cho khắp cả gần xa
Cho bạn trẻ, cùng các hàng cha mẹ.

Cách cư xử, thật đủ đầy cận kẽ
Đạo làm con, phải ăn ở thế nào?
Hầu đáp đền, ân cha mẹ lớn cao
Như trời biển, lớn to không bờ mé.

Các bạn trẻ, mến thương yêu cha mẹ
Ráng nghe lời, cha mẹ dạy khuyên răn
Quyết học hành, thi đỗ được văn bằng
Cho đời sống, tương lai nhiều hạnh phúc.

Các bạn trẻ, là mầm non giáo dục
Vì tương lai, đất nước mãi chờ mong
Bởi thế nên, phải tận lực hết lòng
Sao thành đạt, cho công thành danh toại.

Các bạn trẻ, tại nước cùng hải ngoại
Vì tiền đồ, đất nước phải quang vinh
Do các em, khéo léo cố giữ gìn
Được phát triển, tiến nhanh nhờ đạo đức.

Nhờ tuổi trẻ, hãy cùng nhau tận lực
Đoàn kết nhau, cùng chung sức chung lo
Hầu tương lai, xây dựng một vai trò
Dem đất nước, được tràn đầy hạnh phúc.

Và nhắn nhủ, cùng các hàng cha mẹ
Dạy cháu con, rất tế nhị vô cùng
Phải ôn hòa, nhã nhặn chớ hành hung
Vì thời đại, của văn minh tiến hóa.

Dùng đạo đức, là pháp mầu diễn tả
Lời kim ngôn, ngọc ngữ phổ truyền ra
Dùng khuôn vàng, thước ngọc bủa bao la
Mới đem lại, được thành công mỹ mãn.

Chỉ đạo đức, thơm lành trong sáng
Dem lại nguồn, hạnh phúc cả nhân sinh
Đáng khen thay, Người Thao Thức tận tình
Gom Thánh ý, kết lại thành quyển tập.

Các học giả, xem qua mà thấm nhập
Thì thật là, ích lợi biết dường bao
Cần phổ thông, cho khắp chốn đồng bào
Trong ngoài nước, mọi nơi đều biết cả.

Điều lợi ích, ta phải nên truyền bá
Là móng nền, xây dựng cho tương lai
Xin chân thành, giới thiệu đến quý ngài
Quyển TÂM SỰ VỚI CHA MẸ VÀ TUỔI TRẺ.

Hòa Thượng Thích Giác Nhiên
Pháp Chủ Giáo Hội Phật Giáo Hội
Phật Giáo Tăng Già Khất Sĩ Thế Giới

LỜI GIỚI THIỆU

Mấy năm gần đây, tôi được hân hạnh sinh hoạt với chương trình tu học tại chùa Huệ Quang ở Santa Ana do thượng tọa Minh Mẫn chủ trì. Nhờ cơ hội này, tôi đã làm quen với một số đạo hữu có lòng tu học tại miền nam California. Trong số đó, anh Thiện Phúc làm cho tôi phấn khởi rất nhiều, nếu không muốn nói, qua sự kiên trì đúc kết các bài giảng của quý Thầy mà anh đã công phu soạn thành các tập sách quý giá. Ngoài ra, anh cũng đã dạy cho tôi cách làm việc kiên trì và cho tôi sự tin tưởng hữu ích đối với những người Phật tử tại gia hiện nay. Anh làm việc không ngừng, chỉ vì tấm lòng của một NGƯỜI THAO THỨC. Thật vậy, anh lúc nào cũng thao thức, mong ước cho hai thế hệ lớn tuổi và trẻ tuổi có được cảm thông, có được sự ấm cúng, gần gũi trong mái ấm gia đình. Qua vài buổi nói chuyện riêng, anh cho thấy sự tha thiết trong các phát biểu. Và điều này đã được anh trao gửi trong tập sách có tên "Nói Với Bậc Cha Mẹ và Tuổi Trẻ," được chia thành hai phần là "Nói Với Những Người Bạn Trẻ" và "Nói Với Các Bậc Làm Cha Mẹ." Trong mỗi phần, anh đã viết không chỉ bằng ngòi bút (hoặc máy computer) mà bằng cả tâm tình của anh. Anh là một bậc phụ huynh có gia đình, con cái và đã trải qua tuổi trẻ. Cho nên những lời tâm tình của anh đã được đúc kết qua kinh nghiệm bản thân, qua những cố gắng hàng ngày trong việc xây dựng gia đình riêng của anh. Đọc từng chương, từng bài, ta sẽ thấy được điều này. Tôi quý anh ở chỗ, không khoe khoang, tránh những chuyện đàm luận xa vời, mà chỉ muốn nói những điều mình đang làm, và thật sự làm những điều mình đang nói.

Khi nói riêng cho các bậc cha mẹ, trong bài thứ 8, có đoạn sau đây: "Các bậc cha mẹ thân mến, đâu phải chỉ những người lớn mới bị đè nặng bởi áp lực của cuộc sống hàng ngày, mà kỳ

thật, trẻ nhỏ cũng chịu nhiều áp lực không kém. Chúng ta tạo ra khoa học kỹ thuật để phục vụ cho cuộc sống thoải mái, chứ không phải để làm khổ loài người. Thế nhưng đa phần chúng ta quá ham chuộng kỹ thuật mà bỏ quên cái quan trọng nhất trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta là "tình người" và cuộc sống "tâm linh." Chính vì vậy mà thay vì sống vui, sống thoải mái, chúng ta lại sống trong triền miên của khổ đau và tị hiềm ganh ghét." Rồi anh nhỏ nhẹ kêu gọi, "bây giờ nếu muốn cho chúng ta và những thế hệ nối tiếp được sống vui, sống thoải mái trong xã hội khoa học kỹ thuật này, chúng ta, nhất là những người con Phật hãy cố mà giúp cho con em mình sống với những giáo lý tuyệt vời của đức Từ Phụ. Hãy trao truyền cho các em ngay từ thời niên thiếu những hạnh nguyện cao cả của nhà Phật: sống vị tha bác ái." Tôi biết, đó là những điều anh đang áp dụng cho chính mình.

Còn đối với tuổi trẻ, tôi không hiểu là khi còn trẻ anh đã gặp phải những hoàn cảnh nào, mà bây giờ, anh nói ra thật thẳng thắn và chân tình. Bằng giọng văn mộc mạc và rõ ràng, anh ôn tồn khuyên tuổi trẻ như tâm tình với người em ruột của mình: "các bạn trẻ thân mến, các bạn hãy can đảm chối bỏ cuộc sống phóng túng vô hồn và bệnh hoạn của chủ nghĩa vật chất hiện sinh, vì chính những thứ đó đã góp phần không nhỏ đưa các bạn vào con đường sa đọa của cần sa, ma túy, hút xách và nghiện ngập. Chính lối sống đó đã đưa các bạn đến gần với băng đảng, trộm cướp, bắn giết và thanh toán lẫn nhau. Các bạn hãy bình tâm mà tự xét lại coi vì lý do gì mà chúng ta có mặt ở đất nước này ? Chúng ta đã chán ngấy bạo động, phải không các bạn ? Vậy thì không lý do gì mà chúng ta lại a dua với cuộc sống bạo động của một thiểu số ở đây. Ngược lại, các bạn hãy nhìn vào những tấm gương rạng ngời của những người trẻ đi trước, rất nhiều người đã thành công rực rỡ trong xã hội Âu Mỹ, trên mọi

lãnh vực từ giáo dục, y khoa, đến khoa học kỹ thuật." Có thể nói, tôi hiểu tâm trạng, tấm lòng của anh. Khi có dịp làm đám tang cho các em ở tuổi mười chín, hai mươi mà đã ra đi, tôi rất buồn, có khi còn khóc thầm ở trong lòng. Lúc nói chuyện với các em, các cháu ở một trại hè (summer camp) do cơ quan xã hội của hội thánh Tin Lành ở tiểu bang South Dakota tổ chức, tôi cũng có những tâm trạng tương tự khi tôi khóc, khuyên các em chăm học. Và chỉ mới đây thôi, tờ U.S. News & World Report số ra ngày 13-10-1997, đã cho biết về tệ trạng băng đảng tại Hoa Kỳ, có đoạn như sau: Chính quyền nhấn mạnh phần lớn người Việt Nam ở đây là siêng năng làm ăn và lương thiện, nhưng cơ quan FBI mới đây cho biết, họ bắt đầu đặt trọng tâm vào các băng đảng người Việt đang phát triển ở một vài nơi. Ai có lòng quan tâm đến đời sống cộng đồng người Việt, đến tương lai của tuổi trẻ mà lại không lo ngại?

Không chỉ lo ngại suông, mà anh còn có một mong ước tích cực hơn, đó là làm được gạch nối giữa cha mẹ và con cái. Qua tập sách này, anh mong ước có thể gióng lên một tiếng chuông cảnh tỉnh để giúp hai thế hệ cảm thông nhau hơn, gần gũi với nhau hơn.

Cuối cùng, tôi xin ân cần giới thiệu tập sách này đến với quý vị, với lòng trân trọng và biết ơn sâu xa đối với tác giả. Cầu mong rằng, tất cả chúng ta đạt được niềm cảm thông khi chung sống với nhau, dưới một mái nhà hay trong cùng nòi giống Rồng Tiên.

Hayward ngày 20 tháng 10 năm 1997

Thích Từ Lực
cẩn đề

LỜI MỞ ĐẦU

Các bạn trẻ thân mến,

Cha anh và các bạn đã theo dòng sinh mệnh của dân tộc mà phiêu bạt lãng du. Thấm thoát mà đã hơn hai mươi năm các bạn trẻ đã xa cách quê hương ngàn dặm. Hơn hai mươi năm các bạn đã hoặc sống trong lạc lõng bơ vơ giữa những nền văn hóa ngoại chủng, hoặc đã bị những dòng văn hóa xa lạ ấy cuốn trôi đi trên khắp cùng năm châu bốn bể. Hai mươi năm tuy ngắn ngủi, nhưng đủ dài cho chúng ta thấy rằng dù muốn hay không muốn, chúng ta vẫn là những người Việt Nam. Càng đi xa, càng chối bỏ cội rễ, chỉ càng làm cho chúng ta trở nên xa lạ hơn với những người ngoại chủng mà chúng ta đang chung sống. Hai mươi năm đủ cho chúng ta định thần để nhìn lại những gì đã xảy đến cho chúng ta, và vì sao chúng ta có mặt ở đây. Chúng ta không là những du thủ du thực. Ngược lại, chúng ta đến đây vì lý tưởng cao đẹp, lý tưởng làm một con người thật là người. Quê hương chúng ta vẫn là một dãy giang sơn gấm vóc nằm bên kia bờ Thái Bình, nơi đã cuộn lấy cha anh và những bậc tiền bối, đã dày công dựng nước và giữ nước. Nơi này có nhận hay chối bỏ chúng ta là hoàn toàn tùy thuộc nơi các bạn. Thế hệ trẻ các bạn mà tỏ ra ngoan ngoãn giỏi giang thì không sợ gì ngoại chủng khinh miệt. Tuy nhiên, điều cần nhất vẫn là đạo đức và lòng tự trọng của dân tộc.

Các bạn trẻ thân mến,

Thế hệ cha anh các bạn đã từng sống trong những đêm dài trần trọc vì bồng chốc mà quê hương đã xa vời vợi. Họ đã ngơ ngác trước cuộc cờ thay đổi quá đột ngột. Tâm tư họ đã bị cấu xé và cắn rứt bởi đủ thứ mặc cảm. Ký ức của thế hệ cha anh của các bạn đã đầy dẫy những phân ly, hận thù, tranh giành, oán ghét,

vân vân. Có phải họ muốn như vậy đâu ? Họ chỉ sanh ra nhằm thời ly loạn, nên phải gánh chịu đủ thứ tai bay họa gửi. Các bạn trẻ nơi xứ người có được cái may mắn hơn cha anh, hãy cố mà vận dụng hết khả năng mình để vừa phát huy những cái cao đẹp của mình, mà cũng vừa hấp thụ những tinh hoa của người. Hãy cố làm rạng danh tông tổ bằng cách sống thật xứng đáng, thật thánh thiện. Hãy nhìn cách sống truy hoan, truy lạc, hư hỏng và bất cần đời của giới trẻ Âu Mỹ như một bài học xấu cho chúng ta tránh. Hãy về với tình tự văn hóa dân tộc. Hãy đem những kỳ hoa dị thảo của luân lý và đạo đức Đông phương ra mà gieo trồng trên mảnh đất, tuy mầu mỡ về khoa học kỹ thuật, những khô cằn về tình người này. Làm được như vậy, tuổi trẻ các bạn sẽ phát huy cả tài lẫn đức, chẳng những làm rạng danh tông tổ, mà còn là những tấm gương sáng cho các cộng đồng thiểu số bạn nữa. Hãy đem dòng sống của gần năm ngàn năm văn hiến pha trộn với những tinh hoa của nhân loại mà biến thành một dòng sống thật ưu việt cho tuổi trẻ Việt Nam ở hải ngoại. Mong lắm các bạn ạ!

Viết tại California mùa Đông năm 1997

Thiện Phúc

CẢM TẠ

Xin chân thành cảm tạ anh chị Lê Hiếu Nghĩa, Giám Đốc chương trình phát thanh Phật Giáo Ánh Đạo Vàng, đã cho phát thanh đến các bạn trẻ và các bậc làm cha mẹ những dòng tâm sự này trong các buổi phát thanh hằng tuần của Ánh Đạo Vàng trên băng tần 106.3 FM của Đài Sài Gòn Radio Hải ngoại. Cầu mong Hồng Ân Tam Bảo luôn gia hộ cho gia đình anh chị và toàn thể Ban Phát Thanh Ánh Đạo Vàng để quý vị tiếp tục con đường hoằng trì Chánh Pháp.

Người Thao Thức

***NÓI VỚI
CÁC BẠN TRẺ***

1. CHÚNG TA ĐI MANG THEO TRUYỀN THỐNG VĂN HÓA CAO ĐẸP

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn có biết tại sao cộng đồng chúng ta, tuy là non trẻ so với những cộng đồng khác như Tàu, Nhật, Đại Hàn, Phi Luật Tân, thế nhưng sự thành công vượt bậc của chúng ta đã làm ngạc nhiên chẳng những các sắc dân Á Châu khác, mà ngay cả người Mỹ cũng phải nể vì ? Các bạn có biết nhiều người Việt Nam chúng ta tạo dựng sự nghiệp từ hai bàn tay trắng hay không ? Các bạn có biết các thanh thiếu niên Việt Nam đã và đang làm vẻ vang dân Việt từ hơn hai thập niên qua không ?

Các bạn thân mến,

Sở dĩ chúng ta có được một chỗ đứng khả dĩ trong các cộng đồng khác ở Hiệp Chúng Quốc, sở dĩ nhiều người tạo dựng sự nghiệp từ hai bàn tay trắng, sở dĩ các bạn đã và đang làm vẻ vang dân Việt từ hơn hai thập niên qua là vì cha anh và các bạn đã không tới Mỹ với hai bàn tay không, mà chúng ta đã mang theo tất cả những ưu việt của một nền văn hóa. Nền văn hóa mà cha ông chúng ta đã dựng nước và giữ nước trong gần năm ngàn năm nay, dưới những điều kiện vô cùng khắc nghiệt. Nền văn hóa mà trong đó thế hệ cha anh đã dìu dắt các thế hệ cháu con vượt qua những giai đoạn nghiệt ngã nhất của đất nước. Chính nhờ nền văn hóa Việt và những truyền thống tốt đẹp này mà những bậc cha mẹ ở nơi đất khách quê người, đã dẫn dắt các em một cách tài tình, vượt thắng mọi chướng ngại từ ngôn ngữ đến điều kiện kinh tế và tài chánh. Chính nhờ kế thừa truyền thống cao đẹp ấy, cộng với tính cần cù, hiếu học và cầu tiến của người Việt Nam, mà giới trẻ các bạn ở hải ngoại đã thu gặt được những thành quả vô cùng khích lệ. Chính nhờ kế thừa nền văn hóa đó mà các bậc

cha mẹ đã tận tâm, tận lực, tận tình bỏ ra tất cả thì giờ có được, khéo léo giáo dục con cái được thành công trong nhiều lãnh vực.

Các bạn trẻ thân mến,

Cha anh các bạn đã như vậy, còn các bạn thì sao? Cha anh các bạn đã khéo vận dụng để hòa nhập vào lối sống Âu Mỹ, mà vẫn giữ được những gì tinh túy và cao đẹp nhất của Á Đông, thì tới phiên các bạn, các bạn cũng phải làm sao cho xứng danh dòng giống Lạc Hồng. Các bạn trẻ có biết không, cha mẹ các bạn đã lo lắng cho các bạn rất nhiều, từ vật chất đến tinh thần. Cha mẹ các bạn đã không nề hà những công việc vất vả cực nhọc để cho các bạn được ăn học. Các bạn có biết không, lắm khi ương yếu, nhưng các bậc làm cha mẹ vẫn cố gắng đi làm để có tiền trang trải và lo lắng cho con cái. Cha mẹ các bạn đã đến đất nước này trong những điều kiện nghiệt ngã từ đủ mọi phía. Tiếng nói thì không rành, văn hóa nước người thì không rõ, nghề nghiệp lại không có. Thêm vào đó, các bạn phải lớn lên và phải cần có nhiều nhu cầu. Chính những phức tạp của đời sống mới ở Mỹ và những dị biệt văn hóa này đã khiến cha mẹ các bạn không biết phải dạy con thế nào? Phải đối xử với kẻ thân người sơ ra sao? Các bạn có biết không, chính sự khác biệt giữa hai nền văn hóa Đông và Tây, mà đa phần cha mẹ các bạn phải đối diện với nhiều vấn đề nan giải. Chính vì thế mà các bạn thấy đó, thay vì đi lập lại cuộc đời mới, rất nhiều gia đình Việt Nam chúng ta đã lâm vào những hoàn cảnh bi đát. Các bạn có thấy thương cha mẹ các bạn nhiều lắm không? Chẳng những từ bên ngoài, mà ngay từ bên trong gia đình, kẻ nói tiếng Mỹ, người nói tiếng Việt, rốt cùng rồi sự giao cảm giữa các bạn và cha mẹ ngày càng xa cách. Các bạn có thương cảm cho cha mẹ các bạn, sau những giờ làm việc mệt nhọc, về đến nhà là đã hết hơi. Chính vì vậy mà họ có ít thì giờ để ý đến các bạn, chứ đừng nói chi đến chuyện học

hành, hoặc chuyện giao du của con cái. Đã vậy mà tiền kiếm được nào có đủ để lo cho con cái đâu ? Tiền nhà, tiền bills và đủ thứ chi tiêu khác cũng đủ gây nên những bức dọc khó chịu cho các bậc làm cha mẹ. Chính vì thế mà một đôi khi nhận bill điện thoại hơi cao một chút là cha mẹ các bạn cần nhăn ngay. Nào là đưa này gọi nhiều, đưa kia gọi quá mức qui định, hoặc đưa nợ gọi viễn liên, v.v. Các bạn thân mến ! Đâu có cha mẹ nào muốn cần nhăn con cái mình. Khổ nỗi, tiền nào trả bills ? Tiền nào trả tiền nhà ? Tiền nào lo sách vở, áo quần và những thứ giải trí cần bản cho các bạn đây ? Các bạn có thấy thương các bậc làm cha mẹ lắm không ?

Các bạn trẻ thân mến,
Đâu có cha mẹ nào lại nở rầy rà con cái trong việc giao du bạn hữu. Cha mẹ nào cũng biết các em cũng cần có bạn bè chơi; tuy nhiên, vì thương con mà đôi khi những lời cảnh cáo như coi chừng bị bạn xấu lợi dụng, hoặc gần mực thì đen, gần đèn thì sáng... làm cho các bạn phiền hà khó chịu. Xin các bạn hãy bình tâm suy nghĩ để nhìn thấy được những nỗi khó khăn của các bậc làm cha mẹ. Cha mẹ các bạn là thế hệ của những người ở giữa giao lưu của hai nền văn hóa Đông và Tây. Theo các bạn thì đa số các bậc phụ huynh ở Mỹ này rất cổ hủ. Có lẽ các bạn nghĩ đúng. Nhưng các bạn trẻ thân mến ! Các bạn có biết vì sao cha mẹ các bạn lại cổ hủ như vậy không ? Các bạn thân mến, sở dĩ có chuyện như vậy là vì hai nền văn hóa Đông và Tây không bao giờ gặp nhau. Đông là Đông còn Tây là Tây. Cái gì đúng với Đông lại là cổ hủ với Tây. Cái gì đúng với Tây lại là thái quá với Đông. Với Tây thì chuyện tình dục, chuyện sinh lý giữa trai và gái đâu có gì đáng nói. Thậm chí họ còn đem vào giáo dục học đường vì cho rằng làm như vậy, trẻ em sẽ hiểu biết và không vướng mắc bệnh hoạn. Nhưng với Đông thì khác, mặc dù chúng

ta không còn quan niệm nam nữ thọ thọ bất thân nữa, nhưng các bạn thân thương, bản chất cố hủ của con người vẫn là tính tò mò. Một khi các bạn đã biết sơ về chuyện sinh lý rồi, các bạn sẽ tự tìm hiểu thêm ở bạn bè trang lứa, chứ trường lớp chỉ dạy mà không có chương trình nào để theo dõi cái gì sẽ xảy ra sau những giờ lớp sinh lý ấy. Và hậu quả của nó là như các bạn thấy đó, nhan nhản hằng ngày những vụ phá thai trong phòng vệ sinh của nhà trường, hoặc ngay trong những buổi dạ tiệc của thanh thiếu niên. Cái này nó nguy hiểm vô cùng các bạn ạ ! Vì thế mà các bậc cha mẹ Việt Nam rất quan ngại cho con cái mình về cái nền giáo dục tắc trách này. Bên cạnh đó, nếu không khéo, các bạn sẽ phải mang những chứng bệnh có thể di hại cho nhiều thế hệ về sau này. Thật tình mà nói, trên đất Mỹ này, cho dù cha mẹ các bạn có cố hủ và kèm giữ các bạn thế mấy, cũng không làm gì được các bạn, nếu các bạn đã muốn. Vậy thì cách hay nhất là các bạn hãy rón mà trao đổi hoặc tâm sự với hoặc cha, hoặc mẹ, người nào mà các bạn thấy là dễ thông cảm với các bạn nhất. Các bạn hãy bình tâm suy nghĩ để thấy rằng văn hóa Tây phương tuy có phát triển mạnh về kỹ nghệ và vật chất, nhưng đạo đức và nề nếp gia đình luôn ở bên bờ của vực thẳm băng hoại. Với văn hóa Đông phương, đôi khi có phần gò bó cho các bạn, nhưng các bạn ơi ! Với tuổi đời chồng chất, các bạn sẽ thấy quý vô cùng những lễ giáo và truyền thống cổ truyền cao đẹp của dân tộc Việt Nam. Các bạn rồi sẽ thấy nề nếp gia đình Á Đông là thích hợp và cần thiết cho người Á Đông, dù có ở chân trời góc bể nào của địa cầu này.

Các bạn trẻ thân mến,

Nhứt là các bạn vừa mới lớn ở tuổi đôi tám, ai trong các bạn cũng đều sống trong mộng mơ lãng mạn. Có thể những khuyên nhủ của cha mẹ sẽ làm cho các bạn cảm thấy khó chịu, muốn

thoát ly gia đình, nhưng dần dà, khi đã trải qua đường đời, các bạn sẽ thấy thương và biết ơn cha mẹ nhiều hơn. Chừng đó các bạn mới cảm thấy rằng ngay cả lúc chúng ta đã trưởng thành, chúng ta cũng rất cần đến sự hướng đạo của cha mẹ. Nhưng than ôi ! Đến lúc nghĩ được như vậy thì có khi cha mẹ đã không còn. Xin các bạn đừng giận hờn khó chịu trước những lời khuyên nhủ của cha mẹ, vì có lắm khi họ đã phải trả một cái giá, nhiều khi quá đắt cho những kinh nghiệm, nên họ không muốn các bạn phải trả cái giá ấy nữa. Khi đã hiểu được như vậy, các bạn nên nhân những lúc cha mẹ vui vẻ, ngồi lại nói chuyện hoặc giải bày những cảm nghĩ của các bạn. Có như thế thì các bạn mới có thể làm vơi đi hố sâu ngăn cách giữa hai thế hệ. Có như thế thì sự cảm thông mới phát triển và cuộc sống trong gia đình mới hạnh phúc.

Các bạn trẻ thân mến,

Ông bà ta có câu “Thương con cho roi cho vọt, ghét con cho ngọt cho bùi.” Kỳ thật ngày nay, trong xã hội Âu Mỹ, roi vọt không còn được chấp nhận nữa; tuy nhiên, cha mẹ vì thương con mà la rầy, răn dạy. Rầy la răn dạy ở đây có nghĩa là phân giải cho các bạn rõ đâu là lợi, đâu là hại và đôi khi có áp dụng kỷ luật với các bạn nữa, chẳng hạn như cấm đi chơi một tuần, cấm gọi điện thoại ba bữa, v.v. Tất cả cũng chỉ vì muốn cho các bạn được thành nhân chi mỹ. Các bạn hãy thử tưởng tượng, nếu sống trong gia đình mà không ai nói ai, mạnh ai nấy sống, con cái muốn làm gì thì tùy tiện. Cha mẹ bỏ mặc cho con cái, buông xuôi không quan tâm gì đến những việc học hành, bạn bè, hoặc những nhu cầu tinh thần của bạn. Cuộc sống trong gia đình như vậy, nào có khác chi một quán trọ, thật là trực trặc vô cùng !

2. TRÊN ĐƯỜNG HỘI NHẬP, MONG CÁC BẠN TRẺ HÃY CỐ GẮNG GIỮ LẤY NHỮNG TINH TÚY CỦA NỀN VĂN HÓA VIỆT NAM

Các bạn trẻ thân mến,
Có lẽ các bạn đang bị văng vặc giữa nếp sống buông thả theo tự do cá nhân của người Mỹ và nếp sống gò bó của gia đình Việt Nam. Thật là tội nghiệp cho các bạn quá. Ở trường thì thầy cô giảng dạy tự do cá nhân, về đến nhà lại bị gò bó ngay vào khung khổ, kiểu cách của một gia đình Việt Nam. Có khi nào các bạn tự hào về nguồn gốc dân tộc, cũng như văn hóa mà cha anh chúng ta đã lưu truyền lại không ? Nếu chưa, xin đề nghị các bạn hãy soi gương mà coi, xem chúng ta là ai ? Mặt mũi chúng ta thế nào ? Chúng ta từ đâu đến mảnh đất này ? Chúng ta cần giữ và cần bỏ gì khi sinh sống trên đất nước này ?

Các bạn trẻ Việt Nam thân thương,
Dù muốn hay không muốn, chúng ta vẫn là những người Việt Nam về hình hài, vóc dáng và truyền thống. Các bạn hãy suy nghĩ cho kỹ để không bị những hoàn cảnh mới biến chúng ta thành những con người lai căng, mất gốc. Hãy sống, hãy hòa nhập, hãy nói tiếng Mỹ cho thật lưu loát, hãy học hành cho thật giỏi giang. Hãy đi thẳng vào lòng của xã hội Âu Mỹ; tuy nhiên, đừng để cho mình bị biến thành một thứ lai căng, không nói ra được một câu tiếng nước mình. Đừng để cho các bạn biến thành một đám trẻ hỗn hào, không biết kính trên nhường dưới. Đừng để cho những cám dỗ của văn minh vật chất lôi cuốn các bạn đi vào con đường sa đọa của sê ke, ma túy, nghiện ngập để cuối cùng phải gia nhập vào băng này đảng nọ, chuyên đột nhập và cướp phá sự an cư lạc nghiệp của gia đình các đồng hương mình. Mong các bạn trẻ Việt Nam cố giữ lấy những tinh túy của văn

hóa cổ truyền cao đẹp, nhưng vẫn hấp thụ điều hay lẽ quý của xứ người để tạo thành một cộng đồng Việt Nam thật đặc sắc, thật ưu tú nơi xứ lạ quê người.

Các bạn trẻ thân mến,

Chúng ta đang sống trong một xã hội mà trong đó vật chất thì dư thừa, dư thừa đến độ chúng ta không còn chỗ nào để dung chứa. Ngược lại, các bạn có cảm thấy chúng ta thiếu thốn rất nhiều về tinh thần hay không? Các bạn có cảm thấy mình đang bơ vơ lạc lõng ngay từ trong gia đình, đến học đường và xã hội hay không? Tại sao chúng ta lại cảm thấy bơ vơ lạc lõng như vậy? Có lẽ tại vì chúng ta thiếu sự cảm thông và tin tưởng lẫn nhau. Từ thiếu thông cảm và tin tưởng này, thay vì sống thực cho mình và cho người, chúng ta lại luôn luôn đóng kịch. Ở nhà thì đóng kịch theo ở nhà, đến trường thì đóng kịch với thầy cô, lúc đến với bạn bè lại đóng một vai tuồng khác trong vở kịch đời. Các bạn có thể tưởng tượng được hậu quả của cuộc sống giả dối này hay không? Đừng nhìn đâu xa, hãy nhìn vào cộng đồng chúng ta, các bạn cũng đủ thấy những gì nhan nhản xảy ra. Các bạn có thấy không đạo lý luân thường bị đảo lộn? Các bạn có thấy không con cái chẳng những không nghe lời, mà lắm khi còn mắng chửi cha mẹ nữa là khác? Các bạn có thấy không đua đòi bắt chước theo trẻ con Âu Mỹ để được gì, nếu không nói là bụi đời, hoặc lãnh án tù vì giết cha giết mẹ? Các bạn có thấy không hạnh phúc gia đình bị tan rã, băng hoại và tương lai tuổi trẻ thật là vô cùng mờ mịt?

Các bạn trẻ thân mến,

Làm sao để các bạn thoát ra khỏi thảm trạng này đây? Có lẽ các bạn chưa đủ trưởng thành để thấy rằng cuộc đời này giả tạm và mong manh hơn sương khói. Có lẽ dù ai có nói gì thì các bạn cũng chưa tin là cuộc đời này nó nhanh như ánh điện chớp. Rồi

sau này các bạn sẽ thấy và sẽ hiểu. Vấn đề bây giờ và ở đây là làm sao để tuổi trẻ các bạn vượt thoát được những thảm trạng hiện tại. Các bạn trẻ thân thương, không ai trong chúng ta có quyền lựa chọn sanh ra làm con trai hay con gái, trong gia đình giàu hay nghèo, trong giai tầng thượng lưu hay hạ tiện, da trắng hay da đen, Tàu hay Việt... Đức Phật đã từng dạy : “Chúng sanh đến với cõi Ta Bà này vì nghiệp lực và ra đi hay trở lại cũng chính vì những nghiệp lực này.” Như vậy mỗi người trong chúng ta đều có sẵn một mớ hành trang lúc đi vào đời, không thể quăng bỏ, mà cũng không thể nhờ ai xách giùm được. Xin các bạn hãy thành thật và thẳng thắn với chính mình, gia đình và bạn hữu mình. Nói như vậy không có nghĩa là khuyên các bạn nên thụ động. Ngược lại, nói như vậy là mong các bạn hãy suy nghĩ lại cách sống hiện tại của các bạn. Hãy thành thật mà công nhận rằng chính các bạn còn tự lừa dối mình, hướng là cha mẹ, thầy cô hay bạn hữu ? Các bạn có khi nào thật sự lắng nghe các bậc cha mẹ chưa ? Các bạn có khi nào thẳng thắn nhận xét và so sánh những gì bạn nghĩ với những lời dạy dỗ của cha mẹ chưa ? Chúng ta đã nghe nhiều lắm những bậc cha mẹ, chỉ khư khư nhồi nhét ý kiến của mình cho con trẻ. Tuy nhiên, nếu các bạn thành tâm suy nghĩ, thì các bạn sẽ nhận thấy rằng chính các bạn cũng khư khư giữ lấy thiếu kiến của mình. Mà có chắc gì những thiếu kiến ấy là đúng đâu ? Chính vì vậy mà các bạn thấy đó, gia đình chúng ta đang sống, vốn dĩ đã phức tạp, trở nên phức tạp hơn. Mọi giao cảm giữa cha mẹ, vốn dĩ đã thiếu vắng, trở nên thiếu vắng hơn. Chính vì vậy mà trong gia đình, trống này cứ đánh xuôi, nhưng kèn kia cứ thổi ngược. Mạnh ai nấy suy nghĩ và cho rằng những gì mình nghĩ là đúng, những gì người khác nghĩ là sai. Chính vì vậy mà bao nhiêu đau thương, hiềm khích cũng như rạn nứt và đổ vỡ đang xảy ra ngay trong những gia đình Việt Nam chúng ta.

Các bạn trẻ thân mến,

Cách duy nhất để thoát ra khỏi thảm trạng này là cả các bạn lẫn các bậc cha mẹ hãy cùng nhau thoát ra khỏi những cái vỏ ốc mà bấy lâu nay chúng ta đã khép kín trong đó. Hãy chấm dứt ngay ý tưởng tự cho rằng những gì mình nghĩ là đúng, còn những gì của người là sai. Hãy ngồi lại với các bậc cha mẹ, hãy lắng nghe những gì họ nói, kiểm nghiệm xem những thứ ấy có thích hợp với những gì bạn đang nghĩ, hoặc đang làm hay không ? Nếu những lời dạy dỗ ấy không thích hợp, các bạn hãy cùng các bậc cha mẹ tìm ra một phương thức khả dĩ vừa lòng đôi bên. Chuyện này không dễ, nhưng không dễ không có nghĩa là chúng ta không làm được. Hãy cố gắng lên hỡi các bạn trẻ !

3. NGẢ RẼ TƯƠNG LAI TUỔI TRẺ

Các bạn trẻ thân mến,
Đường đời và đường tương lai của các bạn hãy còn dài lắm. Tuy nhiên, ngã rẽ mà các bạn đang đối đầu quả là một ngã rẽ, một khúc quanh hệ trọng cho cả cuộc đời của các bạn về sau này. Nếu vì những phút giây bông bột, các bạn bị rù quên và lôi cuốn bởi những tệ nạn xã hội, các bạn không lắng nghe lời chỉ dạy của cha mẹ và thầy cô, thì các bạn ơi ! Ngày mai của các bạn sẽ là những chuỗi ngày của giông bão và đen tối. Các bạn hãy công tâm mà nhận xét, chứ đừng hỏi chi ai, các bạn cũng sẽ thấy rằng giữa cha mẹ và những đứa trẻ hàng xóm, ai thật sự thương yêu các bạn ? Chắc chắn phải là cha mẹ, phải không các bạn? Cho dù có lắm khi các bậc cha mẹ không có những lời đường mật như lũ trẻ hàng xóm, nhưng các bạn ơi, họ đã lặn suối trèo non, họ đã chẳng quản một nắng hai sương, chẳng nề hà thân họ, họ đã hi sinh tất cả, cho ai và vì ai ? Còn đám trẻ hàng xóm, cũng không hơn chi các bạn, cũng bông bột nhứt thời... Mà lắm khi họ còn tệ hơn các bạn nhiều. Có thể họ là những đứa con bất hiếu vô nghì, có thể họ đang ở trong một băng đảng nguy hiểm nào đó. Hoặc cũng có thể họ đã quá hư hỏng nên họ ganh ghét, đố kỵ với sự ngoan ngoãn, nét na và giỏi giang của các bạn. Do đó họ đem lòng rù quên chỉ nhằm xô đẩy các bạn đi vào con đường hư hỏng và truy lạc như họ.

Các bạn trẻ thân mến,
Có thể các bạn không nghe lọt vào tai những lời dạy dỗ của các bậc cha mẹ trong lúc này, nhưng ai dám bảo rằng những lời dạy dỗ ấy, hoặc truyền thống văn hóa cổ truyền của dân tộc ta là sai trái, là lỗi thời ? Nếu những điều ấy mà sai trái thì thử hỏi làm sao đất nước chúng ta, dân tộc chúng ta trường tồn trên bốn ngàn

năm văn hiến, với bao cơn mưa dôn sóng vỗ ? Có thể những điều ấy không thích hợp, hoặc cần sửa đổi đôi chút trong xã hội khoa học kỹ thuật tân tiến hôm nay. Có lẽ bản chất cố hữu của con người là như vậy, khó sửa vô cùng, lúc trẻ thì bồng bột vọng ngoại, đến khi đứng tuổi thì lắng dịu và muốn quay ngay trở về với những giá trị cố hữu của cha anh. Các bạn thân thương, rồi các bạn cũng sẽ như vậy thôi. Tuy nhiên, những người đi trước không thể không nói ra những thao thức của mình về tương lai của các bạn. Những người đi trước không muốn nhìn thấy các bạn lặn hụp trong vũng bùn mà có thể họ đã một lần lặn hụp. Mong cho các bạn trẻ luôn sống hòa nhập vào xã hội mới, luôn thành công vẻ vang, luôn làm rạng danh dòng giống Lạc Việt, nhưng cũng mong rằng dù ở bất kỳ thời gian nào, không gian nào, các bạn hãy cố mà giữ cho được nề nếp Việt Nam. Đáng giữ và đáng yêu lắm các bạn ạ!

Các bạn trẻ thân mến,
Có khi nào các bạn tự hỏi về tương lai của chính mình không ? Mình sanh ra để làm gì ? Để trở thành những con người hữu dụng cho gia đình, xã hội, quê hương và dân tộc; hay trở thành những mối ưu tư lo lắng cho gia đình và xã hội ? Chắc chắn ai trong chúng ta cũng đều mong muốn trở thành những con người gương mẫu, muốn sống vị tha bác ái và dấn thân hi sinh để phục vụ mọi người. Vấn đề ở đây là làm sao để có cuộc sống mẫu mực như vậy ? Các bạn thân thương, cuộc sống mẫu mực, bác ái, vị tha, dấn thân và hi sinh không từ trên trời rơi xuống, cũng không xin được của ai; các bạn phải bắt đầu cuộc sống bác ái từ lúc hãy còn niên thiếu. Đức Từ Phụ đã không từng dạy dỗ chúng ta như vậy sao ? “Muốn có cuộc sống hạnh phúc, con đường phải đi là con đường của tình yêu vị tha và lòng từ bi hỉ xả.” Tình yêu vị tha là tình yêu vì người khác. Biết lắng nghe và sống hòa đồng

với tha nhân. Chính tình yêu này sẽ giúp các bạn vượt qua tất cả những vách chắn của dị biệt, ganh ghét và đố kỵ. Còn từ bi hỉ xả mà các bạn nhận được từ những giáo lý vô thượng của Đức Thích Tôn Từ Phụ sẽ giúp các bạn biết thương xót, lân mẫn, vui tươi và xả bỏ những trọc trặc của cuộc đời, để mà sống vui sống khỏe. Mong rằng các bạn hãy trước tiên đem tình yêu vị tha và lòng từ bi hỉ xả ra mà thương tặng cho các bậc cha mẹ của mình, những người đã suốt đời tận tụy hi sinh vì các bạn.

4. GẦN MỤC THÌ ĐEN, GẦN ĐÈN THÌ SÁNG

Các bạn trẻ thân mến,
Có khi nào các bạn tự hỏi về cái giá trị đích thực của cuộc sống này không ? Có phải các bạn được sinh ra và được nuôi dưỡng để lớn lên đi gây phiền chuốc não cho gia đình và xã hội không ? Chắc chắn không ai trong các bạn lại muốn như vậy ! Tuy nhiên, làm sao để không gây phiền chuốc não cho gia đình và xã hội đây ? Khó lắm các bạn ạ ! Nhất là trong tình huống hiện tại của các bạn. Các bạn phải lắng nghe ai đây ? Cha mẹ, thầy cô hay bạn bè trang lứa ? Các bạn trẻ thân thương, các bạn đừng hàm hồ cho rằng những lễ giáo cổ truyền Việt Nam đã cổ hủ hoặc sai trái. Nếu cổ hủ hoặc sai trái thì làm gì đất nước ta, dân tộc ta tồn tại và phát triển tới ngày nay. Nếu truyền thống của dân tộc ta mà dỡ, thì làm sao chúng ta chống đỡ và sinh tồn được một ngàn năm đô hộ của giặc Tàu, một trăm năm thống trị của giặc Tây và biết bao nhiêu cuộc nhiễu nhương của các nước láng giềng ? Cha mẹ các bạn đã được sinh ra và lớn lên trong cái truyền thống tốt đẹp ấy, nay tiếp tục giáo dục lại các bạn. Họ chẳng mong các bạn phải đền trả công cha như núi Thái Sơn, nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra. Họ chỉ mong các bạn lớn lên trong sự yêu thương đùm bọc của họ. Họ chỉ mong các bạn học hành cho đến nơi đến chốn, để sau này thành người hữu dụng cho gia đình, xã hội và đất nước. Còn thầy cô giáo ở trường, cũng là những bậc thay thế cha mẹ, dạy dỗ các bạn. Họ cũng tận tụy hi sinh, những mong thế hệ đàn em đàn cháu có được giáo dục và những hiểu biết cần thiết cho mai hậu. Các bạn nên lắng nghe những bậc này lắm vậy ! Riêng về những bạn bè trang lứa, họ cũng như các bạn, lễ giáo đôi khi chưa biết, giáo dục và đức dục đôi khi chưa có. Vì thế cho nên các bạn phải vô cùng cẩn trọng khi lựa bạn mà chơi. Cổ nhân ta có câu “Gần mực thì đen,

gần đèn thì sáng.” Đứng về cả hai mặt, vật lý và tâm lý, câu tục ngữ trên sẽ đúng mãi với thời gian và không gian. Khởi cần phải nói nhiều, chắc các bạn cũng dư biết, hễ các bạn ở gần chỗ có đèn thì các bạn sẽ thấy không gian nơi đó phải sáng. Ví bằng gần một thùng mực thì ắt hẳn phải là đen. Tương tự, hễ các bạn gần gũi những bạn tốt, một vài ngày chưa học những đức tánh tốt; tuy nhiên, lâu ngày chầy tháng, bạn cũng sẽ có những đức tính tốt như họ. Ngược lại, nếu bạn gần gũi những người hư đốn, bất nhân, bất hiếu, chỉ biết lêu lộng rong chơi, lười biếng không chịu học hành chi cả, không sớm thì muộn, các bạn cũng sẽ như họ. Những mong các bạn hãy lắng lòng nghe lời chỉ dạy của các bậc cha mẹ và thầy cô, để tuổi thanh xuân của các bạn không luống qua trong đau khổ tủi buồn.

Các bạn trẻ thân mến,

Đức Thích Tôn Từ Phụ đã từng dạy : “Hãy lưu tâm đến tha nhân từ hoàn cảnh sống, đến những vui buồn của họ. Lưu tâm để mà thương, để mà tìm cách mang lại hạnh phúc cho họ.” Có khi nào các bạn đã lưu tâm đến cha mẹ của các bạn chưa ? Nếu chưa, xin đề nghị các bạn nên bắt đầu lưu tâm đến những lời ân cần dạy dỗ của họ, thì các bạn sẽ thấy ngay một sự thông cảm tuyệt vời. Vả lại, khi các bạn lắng nghe lời dạy dỗ của họ, họ sẽ sung sướng vô cùng. Xin đề nghị, nếu bạn nào đã từng gắt gỏng khó chịu với mẹ cha, hãy tìm cơ hội mà nói với cha mẹ một câu, một câu thôi : "Cha mẹ thân yêu ơi ! Kể từ giờ phút này con sẽ bắt đầu lưu tâm đến những lời dạy dỗ của cha mẹ. Kể từ giờ phút này cha mẹ sẽ không còn nghe thấy ở con những gắt gỏng khó chịu nữa đâu. Ngược lại, con của cha mẹ chỉ còn lại những khiêm cung từ tốn, những ái ngữ lợi ngôn mà thôi." Làm được như vậy, các bạn ơi, từ gia đình đến xã hội đâu đâu cũng là hạnh phúc. Mong lắm các bạn ạ !

5. KHOẢNG TRỐNG CÁCH BIỆT

Các bạn trẻ thân mến,
Sự dị biệt tư tưởng giữa các bạn và các bậc cha mẹ trong thời buổi giao lưu giữa hai nền văn hóa này, quả là khó mà san bằng cách biệt. Tuy nhiên, nếu các bạn chịu khó ngồi lại, lắng nghe và phân giải với cha mẹ, thì chuyện gì rồi cũng xong. Các bạn trẻ thân thương, điều này không phải là dễ, vì chinh phục và chiến thắng người khác xem ra có phần dễ hơn tự chinh phục và tự chiến thắng lấy mình. Trong giờ phút này, chỉ có các bạn, những nhân tố chính với đầy đủ khả năng và nghị lực san bằng cách biệt và khó khăn hiện tại. Hãy cố gắng vận dụng lý trí của một con người Việt Nam, vượt thắng mọi trở lực từ bên ngoài, vượt thắng bản ngã vị kỷ, vượt thắng mọi cám dỗ xã hội, để cùng các bậc cha mẹ thoát ra khỏi thảm trạng bế tắc của hôm nay. Hãy can đảm lên các bạn ! Đức Từ Phụ đã từng dạy : “Trên đời này có hai hạng người cao quý như nhau, một là hạng người chưa bao giờ lầm lỗi, còn hai là hạng người biết mình lầm lỗi mà sửa sai. Còn hạng người thứ ba là hạng người tệ hại nhất, ấy là hạng người lầm lỗi mà cứ khăng khăng không nhận lỗi.” Xin các bạn tránh đừng làm hạng thứ ba này.

Các bạn trẻ thân mến,
Tuổi trẻ đi qua nhanh lắm các bạn ạ ! Có lẽ bây giờ các bạn không nhận ra điều này đâu, nhưng về sau này các bạn sẽ thấy. Các bạn sẽ không có cách gì níu kéo thời gian đâu. Thời gian thấm thoát thoi đưa, nó đi đi mãi không chờ đợi ai. Tuổi trẻ là tuổi của lầm lỗi và vấp ngã, mà ít khi chịu lắng nghe ai. Mãi đến khi các bạn có tuổi một chút, các bạn sẽ ao ước được trở lại tuổi thanh xuân với những kinh nghiệm mà các bạn đang có. Lúc đó các bạn sẽ lắng nghe, nhưng các bạn ơi ! Lắm khi chúng ta đã

phải trả một cái giá quá đắt cho những lầm lỗi ấy rồi. Thấy được như vậy, xin các bạn hãy dẹp bỏ qua một bên những tự ái cá nhân, xin các bạn hãy tự chế, bỏ đi tánh kiêu căng tự mãn, bỏ đi tánh tự cho mình là trung tâm vũ trụ. Hãy lấy công tâm mà thấy rằng dù sao đi nữa thì ý kiến của các bậc cha mẹ vẫn có lý hơn những thiếu kiến của mình. Các bạn trẻ thân thương, nếu các bạn thật sự còn lại một chút gì Việt Nam trong người, thì các bạn sẽ thấy rằng cho dù sự lựa chọn nào cũng hàm ý hi sinh, nhưng các bạn sẽ chấp nhận sự hi sinh ấy. Hi sinh những bông bột nhứt thời của tuổi trẻ để đổi lấy một hướng đi đúng đắn cho mình và nhiều thế hệ tương lai nữa.

6. DỪNG ĐỂ NHỮNG BÔNG BỘT NHỨT THỜI XÔ ĐẨY CÁC BẠN VÀO CON ĐƯỜNG SA ĐẠO

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có biết rằng các bạn chính là rường cột của gia đình, xã hội và đất nước không ? Các bạn chính là tương lai và chủ yếu trong mọi hoạt động. Các bạn có biết rằng các bạn đang lớn lên trong mọi tình thương của gia đình, từ ông bà, cha mẹ, đến cô dì chú bác không ? Các bạn có biết rằng cha mẹ các bạn, dù đang quần quật ở sở, nhưng tâm hồn lúc nào cũng hướng về các bạn không ? Còn nhiều thứ mà các bạn cần biết lắm. Biết để mà thương hơn, yêu hơn những người đã suốt đời lam lũ vì mình. Biết để mà cảm thông hơn với những bậc làm cha mẹ. Tội nghiệp các bậc cha mẹ trong thời buổi này lắm các bạn ạ ! Họ phải đi làm suốt ngày, họ phải mệt mỏi về thể lực và tinh thần, thế mà họ còn phải lưu tâm đến các bạn từng giờ từng phút. Từng bước chân đi của các bạn là một nhịp tim đập nhanh và đập nhanh hơn của họ. Có khi nào các bạn thấy những bậc cha mẹ dựa cửa trông con không? Họ đã mệt, thế mà chẳng ngủ được vì con đi chơi khuya chưa về. Các bạn đi chơi khuya về có thể ngủ dậy trưa được, chứ họ thì năm giờ sáng là đã phải thức dậy tiếp tục đi làm rồi. Các bạn có thấy thương họ lắm không các bạn ? Đã thế đến khi cha mẹ khuyên bảo các bạn đừng đi chơi quá khuya trong xã hội bất ổn này, thì các bạn đơng đờng trả lời tay đôi lại. Thậm chí có nhiều bạn dùng những lời lẽ vô cùng mất dạy và khiếm nhã của bọn trôi sông lạc chợ mà tôi không tiện nói ra ở đây. Văn hóa mới là như vậy sao các bạn ? Các bạn hãy tự đặt mình vào hoàn cảnh của các bậc cha mẹ, rồi các bạn sẽ thấy. Vẫn biết rằng các bạn đã bị nhồi nhét từng giờ, từng ngày những tư tưởng phóng túng, buông thả và vị kỷ cá nhân, nhưng các bạn có quyền lựa chọn chứ. Thay vì phóng túng, buông thả

và vị kỷ cá nhân, các bạn có quyền sống mẫu mực và vị tha bác ái. Thay vì bình phẩm và khinh thường cha mẹ, các bạn có quyền phát biểu ý kiến của các bạn, nhưng vẫn tôn trọng ý kiến của cha mẹ. Thay vì sống vô trách nhiệm, các bạn có quyền sống với bổn phận và trách nhiệm của một cô cậu học trò, của những đứa con ngoan, những người cháu hiền thảo... Hãy can đảm thay đổi thực trạng hiện tại đi các bạn ạ ! Hãy trao cho các bậc cha mẹ những nụ cười thật đáng yêu của những đứa con ngoan. Đáng làm lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Chắc có lẽ các bạn cũng thấy nhan nhản quanh mình những thảm cảnh con cái bỏ nhà đi theo băng đảng ? Chắc có lẽ các bạn cũng thấy nhan nhản những thảm trạng xảy ra hàng ngày ở Quận Cam cũng như khắp các nơi trên nước Mỹ, những vụ trộm cướp, bắn giết và thanh toán của thanh thiếu niên ? Vẫn biết rằng đa phần các bạn là những nạn nhân, nạn nhân của sự rù quẩn, nạn nhân của sự bỏ bê, nạn nhân của sự lường gạt, vân vân và vân vân. Tuy nhiên, các bạn cũng phải thừa nhận rằng, dù sao đi nữa, thì sự bông bột nhứt thời và sự ngang bướng, cãi cha cãi mẹ của các bạn đã góp một phần không nhỏ cho những thảm trạng này. Các bạn trẻ thân thương, xin các bạn hãy can đảm lên, hãy nhìn thấy những nguyên do chính gây ra những thảm trạng này cũng là các bạn. Thấy để mà thương mình nhiều hơn, thấy để rồi từ đó biết lắng nghe nhiều hơn, thấy để quyết tâm học hành tinh tấn hơn. Thấy để quyết quay về với truyền thống cao đẹp của cha anh, quyết trước tiên học đạo nghĩa, lễ nghĩa, rồi sau đó mới nghiên tầm khoa học kỹ thuật. Mong rằng ai trong các bạn rồi cũng sẽ làm được những điều này. Mong lắm, mong lắm vậy !

7. TUỔI TRẺ DỄ TIÊM NHIỄM

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có biết rằng các bạn chính là những chiếc băng thu vô cùng tinh tế không ? Hễ các bạn thấy sao là làm vậy, nghe sao là nói vậy. Như vậy sự thấy và sự nghe hằng ngày của các bạn quả là vô cùng quan trọng. Xin kể cho các bạn một mẩu chuyện nhỏ về thuở thiếu thời của những vạn thế sư biểu. Ngài Khổng Phu Tử vì cha mất lúc Ngài mới lên ba tuổi, nên mẹ Ngài phải vất vả lắm mới nuôi nấng và dạy dỗ cho Ngài trở thành một vĩ nhân, một đại sư bất tử. Tuy nhiên, mẹ Ngài cũng đã khổ sở vì cái băng thu tinh tế này. Hễ mẹ Ngài dọn đến đâu là Ngài bắt chước làm y theo đó. Cuối cùng bà dọn đến một xóm lương hảo, dân làng ưa thích bày trò cúng tế. Kể từ đó Ngài chuyên tâm học hỏi về việc cúng tế và rất nổi tiếng là người học giỏi về lễ. Chính nhờ sự tận tâm dạy dỗ này của bà mẹ mà sau này Ngài đã trở thành vạn thế sư biểu. Ngài Mạnh Tử cũng vậy, mồ côi cha từ nhỏ, được mẹ hiền nuôi nấng dạy dỗ rất chu đáo. Tuy nhiên, mẹ của Mạnh Tử cũng phải thất điên bát đảo vì chiếc băng thu tinh tế Mạnh Tử này. Hễ mẹ dọn đến gần nghĩa địa, thì ngày ngày Ngài theo đám trẻ chơi trò đám ma. Đến khi mẹ dọn nhà đến gần phố hàng thịt, thì ngày ngày Ngài lại chơi trò giết bò giết heo. Hễ mẹ dọn nhà về gần đám cái bang, thì ngày ngày Ngài lại chơi trò đi xin ăn... Thấy vậy, cuối cùng bà mẹ Ngài dọn nhà về gần trường học. Ngài đã chịu cấp sách đến trường và cũng như Đức Khổng Phu Tử trước kia, Mạnh Tử sau này cũng đã trở thành một vị thầy lớn của Trung Hoa vào thời nhà Chu. Các bạn trẻ thấy đó, những vạn thế sư biểu mà buổi thiếu thời, nếu không có sự dạy dỗ của các bậc cha mẹ, chắc rồi tương lai cũng sẽ chẳng ra gì. Các bạn trẻ là như thế đó. Các bạn cũng vậy, hễ gần thứ cãi cha mắng mẹ, sớm muộn gì rồi các bạn cũng

cãi cha mắng mẹ. Hễ gần những người lương hảo, các bạn cũng sẽ lương hảo. Các bạn là măng non cần lắm sự uốn nắn và dạy dỗ của các bậc cha mẹ, thầy cô, chú bác và các bậc trưởng thượng, chứ không tự nhiên mà các bạn có thể trở thành những người tốt và hữu dụng được. Các bạn cần lắm sự hướng đạo của những người lớn các bạn ạ !

8. LỖI TẠI AI?

Các bạn trẻ thân mến,
Chúng ta đã nghe quá nhiều sự trách móc cha mẹ, nào là cha mẹ không bao giờ biết khen ngợi, mà chỉ biết quở trách; nào là cha mẹ không chịu tha thứ cho con trẻ mỗi khi làm lỗi... Nhưng các bạn trẻ thân thương ơi ! Hãy tự hỏi chính lòng mình xem coi có khi nào các bạn chịu bình tâm suy nghĩ để thấy rằng mình đã sai trái quá nhiều hay không ? Có khi nào các bạn thấy là lắm khi các bạn đã trút hết những bức dọc buồn phiền lên đầu cha mẹ các bạn không ? Có khi nào các bạn thấy là các bạn ít khi nghe lời cha mẹ lắm không ? Xin các bạn hãy tự hỏi nhiều hơn nữa để thấy cho được những khủng hoảng trầm trọng giữa các bạn và các bậc cha mẹ. Các bạn có biết vì sao lại có những khủng hoảng này không ? Có thể nói trực tiếp hay gián tiếp, đa phần những bất đồng, bất hòa đến khủng hoảng là do gia đình quá lỏng lẻo, để các bạn chịu ảnh hưởng nhiều quá của bạn bè, hay nếu có dạy dỗ, các bậc cha mẹ chỉ nhồi nhét những thứ đi ngược lại với những gì mà các bạn đã học được ở trường. Rồi đến những phương tiện truyền thanh truyền hình xấu. Thêm vào đó, những đổ vỡ của gia đình như cha mẹ ly thân, ly dị cũng là những nhân tố đưa các bạn đến bến bờ của vực thẳm. Bên trong gia đình đã như vậy, đến khi ra ngoài xã hội, các bạn lại phải đương đầu với những cái nhìn xa lạ của ngoại nhân, hay sự kỳ thị từ các phía. Thật là tội nghiệp cho các bạn trẻ. Các bạn trẻ thân thương, cho dù biển đời là như thế đó, nhưng không phải là không có lối thoát cho các bạn. Hãy mạnh dạn lên để đương đầu với những con đường trước mặt các bạn ạ ! Hãy trân trọng những gì mình đang có các bạn ạ ! Nhứt là các bạn nào đang sống trong một gia đình cha mẹ hạnh phúc, hãy cố mà níu kéo lấy cái hạnh phúc mà bạn đang có. Hãy lắng nghe những lời dạy dỗ của các bậc cha

mẹ ngay từ bây giờ các bạn ạ ! Các bạn là nhân tố chính, các bạn đóng vai trò chính trong mọi hoàn cảnh của cuộc đời các bạn. Song song các bạn hãy luôn nhớ rằng một nguyên nhân khác đưa đến sự dị biệt giữa các bạn và cha mẹ là, các bạn thì hội nhập quá nhanh và quá dễ dàng vào môi trường mới, trong khi cha mẹ các bạn trước khi hội nhập, phải cân nhắc coi cái nào đáng hội nhập, cái nào không. Thấy như thế các bạn trẻ hãy cố gắng chuyển để hòa hợp với gia đình và xã hội.

Các bạn trẻ thân mến,

Có khi nào các bạn cảm thấy càng đi sâu vào cuộc sống của xã hội Mỹ, hố cách biệt giữa các bạn trẻ Việt Nam và giới trẻ Mỹ càng lớn. Khác biệt từ màu da, những thâm thúy của ngôn ngữ, đến những chồi từ trong hội nhập. Cho dù các bạn có nổi bật thế mấy, các bạn vẫn bị phân biệt, dù không trắng trợn. Đã thế, nếu các bạn không chịu giữ lấy nguồn cội của mình thì thật là tội nghiệp. Với Mỹ, mình không là gì cả, thế mà với Việt Nam mình cũng không là cái gì hết. Thậm chí nhiều khi các bạn phải nhận chịu một nền giáo dục chủ quan của người ngoại quốc về nguồn cội của mình. Nào là người Việt Nam hiếu chiến, nào là cộng đồng Việt Nam có nhiều băng đảng và tội ác, v.v. Các bạn trẻ thân thương, trong xã hội nào, cộng đồng nào cũng đều có tệ nạn. Tuy nhiên, nếu nói dân tộc Việt Nam hiếu chiến, cộng đồng Việt Nam có nhiều băng đảng là sai. Kỳ thật, dân tộc Việt Nam hiền hòa, rất dễ thương, cần cù và hiếu học, cộng đồng Việt Nam là một trong những cộng đồng có văn hóa nhất trong xã hội Hoa Kỳ. Các bạn hãy duyệt lại thành quả trong hai mươi năm qua của cộng đồng Việt tại hải ngoại thì các bạn sẽ thấy. Những tài năng trẻ Việt Nam đã và đang nổi bật trong nhiều lãnh vực từ khoa học, kỹ thuật, đến y tế, xã hội và văn chương. Bên cạnh đó, cũng không thiếu gì những thành phần sâu bọ của xã hội, không

chịu học hành, chỉ ngày ngày rong chơi lêu lổng, tụ năm tập bảy lại để phá rối sự an cư lạc nghiệp của đồng hương.

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn thấy đó, danh thơm tiếng tốt hay danh nhơ tiếng xấu của dân tộc và cộng đồng chúng ta nằm trong tay của các bạn. Hãy chứng tỏ cho người ngoại quốc thấy sự ưu việt của dân tộc mình bằng cách hấp thụ những gì hay đẹp của người, nhưng vẫn giữ được nếp sống Hồng Lạc của mình. Hãy hấp thụ tất cả những văn minh kỹ thuật của Âu Mỹ, nhưng vẫn sống kính trên nhường dưới, lễ độ và nhân hậu. Hãy học tất cả những cái hay trong cách quản lý kinh tế, xã hội và quốc gia, nhưng vẫn giữ lấy lễ của một người Việt Nam thuần túy. Hãy thích ứng với xã hội và văn hóa Tây phương, nhưng vẫn giữ được nguồn cội của một con người Việt Nam. Các bạn trẻ thân thương, cộng đồng nói riêng, dân tộc Việt Nam nói chung, đang kỳ vọng thật nhiều vào các bạn đó. Trong một tương lai thật gần, chính các bạn là những nhân tố chính làm cho cộng đồng này, dân tộc này trở nên rạng rỡ hơn.

Các bạn trẻ thân mến,

Vẫn biết trong cuộc sống hằng ngày không làm sao tránh khỏi những bất đồng ý kiến giữa cha mẹ và con cái. Chính Đức Thích Tôn Từ Phụ đã từng dạy rằng phải dây dưa nợ nần nhau lắm mới sinh ra làm cha mẹ, con cái anh em, bà con thân thích. Nếu các bạn là giới trẻ Âu Mỹ thì khỏi nói. Vì sao khỏi nói? Vì giới trẻ Âu Mỹ bây giờ đa phần đâu còn lắng nghe các bậc cha mẹ nữa. Ngược lại, họ hỗn hào, tự cao tự đại lắm. Ngay đến quan niệm sống của họ cũng bất cần đời. Quan niệm hạnh phúc lứa đôi của họ quả là chạy theo hiện sinh một cách thái quá. Hễ thích thì chung sống, còn không thích nữa thì ly dị, đi tìm người khác hợp hơn, ấy là hạnh phúc với họ. Hạnh phúc của họ đa phần dựa trên

căn bản của giàu sang danh vọng. Tỉ như không còn giàu sang danh vọng nữa, thì hạnh phúc cũng không còn. Các bạn có thấy cuộc sống như vậy quả là trực trặc đối với người Á Đông lắm không? Nếu thấy, xin các bạn hãy “Ta về ta tắm ao ta, dù trong dù đục ao nhà vẫn hơn.” Hãy quay về với tình tự muôn thuở của dân tộc mình. Con trai thì cố mà giữ lấy nhân, nghĩa, lễ, trí, tín; còn con gái hãy giữ cho bằng được công, dung, ngôn, hạnh, cho dù các bạn có đang ở bất cứ đâu trên địa cầu này.

Các bạn trẻ thân mến,

Trong cộng đồng chúng ta đã có lắm hoàn cảnh bi đát xảy ra chỉ vì sự dị biệt giữa cha mẹ và con cái. Con cái thì đến trường theo bạn và quen đi lối sống phóng túng của Âu Mỹ. Trong khi cha mẹ thì làm ngày không đủ, tranh thủ làm đêm, không còn hơi sức đâu nữa mà để ý đến con cái. Do đó mà con cái càng ngày càng xa rời cha mẹ, do đó mà sự dị biệt ngày càng lớn. Các bạn trẻ thân thương, nếu các bạn chịu khó suy nghĩ một chút thì các bạn sẽ thấy rằng chính mình cũng có trách nhiệm phần nào trong sự dị biệt này. Xin chia sẻ với các bạn về cuộc sống cao đẹp của một bộ tộc mang tên Lạc Việt ngày xưa. Ngày xưa có một bộ tộc mang tên Lạc Việt, sống trong một khung cảnh không có văn minh vật chất, không có khoa học kỹ thuật, nhưng luôn luôn hề cha nói là con nghe, mẹ nói là con ứng. Luôn luôn lấy câu “Cá không ăn muối cá ươn, con cãi cha mẹ trăm đường con hư” làm châm ngôn cho lẽ sống. Chính nhờ vậy mà bộ tộc ấy đã trường tồn trên bốn mươi tám thế kỷ nay, dù đã trải qua bao cuộc bể dâu và thăng trầm của lịch sử. Các bạn có biết bộ tộc Lạc Việt ấy là ai không ? Chính là cha anh của các bạn và chính là các bạn đó. Nếp sống văn hóa của bộ tộc ấy có đáng cho chúng ta học hỏi và noi theo lắm không các bạn?

9. CÁI ĐẸP CỦA VĂN HÓA Á ĐÔNG VÀ NẾP SỐNG THEO TRIẾT LÝ NHÀ PHẬT

Các bạn trẻ thân mến,
Có lẽ hiện giờ niềm vui, niềm hạnh phúc của các bạn là thích gì làm đó, hoặc muốn cái gì thì bằng mọi giá phải làm cho được cái đó. Tuy nhiên, càng về sau này, khi tuổi càng lớn, các bạn sẽ nhận chân ra rằng hạnh phúc đích thực là tình thương và sự sống hòa hợp. Hạnh phúc nằm ngay nơi đôi tay của bạn. Nắm bắt hay không là tùy các bạn. Với người Á Đông chúng ta, hạnh phúc không tản mạn cá nhân như Âu Mỹ. Ngược lại, hạnh phúc ở ngay trong lòng nhân hậu của mọi người. Với Tây, với Mỹ thì con cái trên mười tám tuổi là mạnh ai nấy sống, hồn ai nấy giữ. Ngược lại, với người Việt Nam chúng ta, ông bà cha mẹ, cháu chắt cùng chung sống quây quần bên nhau dưới một mái nhà, cùng chia sẻ những cay đắng ngọt bùi của cuộc sống, hết thế hệ này qua thế hệ khác, ấy là hạnh phúc.

Các bạn trẻ thân thương,
Còn về hạnh phúc lứa đôi, có lẽ hiện giờ các bạn vì phải chịu theo ảnh hưởng của Tây phương nên cho rằng hạnh phúc là hợp thì chung sống, không hợp thì ly thân, ly dị. Nhưng khi có tuổi một chút, các bạn sẽ thấy cách sống như vậy quả là trực trặc vô cùng. Xin giới thiệu cùng các bạn trẻ về quan niệm hạnh phúc cổ truyền Á Đông: Vợ chồng Việt Nam sống thủy chung với nhau cho đến răng long tóc bạc, ấy là hạnh phúc. Hạnh phúc của Tây của Mỹ đa phần được tính bằng tiền bằng bạc. Ngược lại, theo truyền thống cổ truyền Việt Nam thì hạnh phúc không phải do nơi sự giàu sang hay nghèo khó, cũng không do nơi có địa vị cao cả hay hèn mọn. Các bạn trẻ thân thương, hạnh phúc phải tự mình mở rộng vòng tay mà đón nhận tha nhân, chứ không phải

do khép kín trong tị hiềm ích kỷ. Chính nhờ kế thừa truyền thống Á Đông cao đẹp ấy, mà những cặp vợ chồng Việt Nam đã giữ được sự thủy chung, cho dù phải trải qua bao cơn giông tố bão bùng của thời đại. Hãy nhìn vào cuộc sống của thanh thiếu niên Việt Nam vào những thập niên sáu mươi và bảy mươi thì các bạn sẽ thấy. Trong những thập niên này, trai thời loạn phải xếp bút nghiên theo nghiệp binh đao, bỏ lại sau lưng những mong ngóng chờ trông của những thiếu phụ trẻ. Trong khi những chàng trai ấy đang làm tròn trách vụ của mình nơi tiền tuyến, thì những thiếu phụ trẻ ở hậu phương đã chẳng những thủy chung, chờ chồng, mà còn đảm đang nuôi dạy con cái. Thật là truyền thống cao đẹp làm sao ấy ! Rồi sau năm 1975, với những tang điền thương hải, chính những thiếu phụ ấy đã một lần nữa nêu cao truyền thống Á Đông cao đẹp. Họ đã làm những cánh cò lặn lội bờ ao, vừa nuôi chồng, vừa nuôi con trong những hoàn cảnh cai nghiệt gấp trăm ngàn lần trong thời chiến. Những bài học cao đẹp ấy đáng gìn giữ và phát huy lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có biết là dân tộc Việt Nam chúng ta đã trải qua gần năm ngàn năm văn hóa không ? Dân tộc Việt Nam là một trong những dân tộc có quá trình văn hóa lâu đời, có nền tảng đạo lý vững chắc nhất vùng đông nam châu Á. Các bạn có biết chính các thế hệ cha anh các bạn đã thẩm thấu một cách tài tình những tinh hoa cũng như những nguồn đạo lý tuyệt vời từ bên ngoài, nhưng vẫn giữ lại cho mình một sắc thái thật Việt Nam không ? Chính nhờ vậy mà trải qua bao cuộc bể dâu của một ngàn năm Bắc thuộc, một trăm năm Pháp thuộc và những cuộc chiến khốc liệt của thời cận đại, dân tộc ta vẫn luôn giữ vững nền tự chủ và đặc tính đặc sắc của dân tộc. Bây giờ đến lượt các bạn, hãy nối chí cha anh, hãy thu thập hết những tinh túy của người, nhưng

vẫn giữ lại những gì ưu tú của mình. Hãy làm những học trò thật giỏi ở trường, nhưng về đến nhà, xin hãy làm những đứa con Việt Nam thật hiếu thảo, thật hiền hòa, thật dễ thương. Làm được như vậy, các bạn quả là xứng đáng cháu con Hồng Lạc!

Các bạn trẻ thân mến,

Ai trong các bạn cũng đều muốn có một cuộc sống thiện lành và hạnh phúc. Nhưng làm sao để có được cuộc sống thiện lành và hạnh phúc ấy ? Muốn được hạnh phúc không khó, mà cũng không dễ. Tuy nhiên, thay vì tự mình mò mẫm trong mê đồ tìm tòi để tìm ra hạnh phúc, các bạn nên học cách lắng nghe. Lắng nghe để không giẫm phải những chông gai của cuộc đời, ấy không là hạnh phúc lắm sao ? Các bạn trẻ thân thương, có khi nào các bạn đã trải qua những thú vui trong chốc lát của tuổi trẻ để rồi phải thất vọng, chán nản, hoặc đau đớn về sau này chưa ? Nếu chưa, ấy là các bạn mai mắn, xin chúc các bạn được tiếp tục mai mắn. Nếu đã có, xin các bạn cũng đừng nên chán nản, mà hãy lắng nghe các bậc làm cha mẹ, để học lấy những kinh nghiệm nhiều khi quá đỗi của họ. Họ không vì vô thưởng vô phạt mà nói. Ngược lại, họ nói vì lòng thương con vô bờ vô bến. Các bạn trẻ thân thương, trái đất này còn có giới hạn, vạn triệu vì sao ta vẫn đếm được, nhưng lòng cha mẹ thương con là vô bờ vô bến, không lấy thứ gì để mà so sánh được đâu ? Cho dù có lưu lạc nơi chân trời góc biển nào của địa cầu này, các bạn cũng đã một thuở nằm nôi, một thuở mẹ cha bông ẵm, một thuở đã từng nghe tiếng mẹ ru con, một thuở đã lớn lên trong dòng sữa hiền hòa và ngọt ngào của mẹ. Chính mẹ cha đã tập cho các bạn những bước đi đầu đời. Cũng chính mẹ cha là những người đã trưởng dưỡng các bạn lớn lên, ươm cho các bạn những kiến thức, cũng như hun đúc cho các bạn được như ngày hôm nay. Vậy thì có cái gì sai trái khi các bạn tiếp tục lắng nghe các bậc làm cha

mẹ ấy ? Ở đây cha mẹ các bạn nào có bắt buộc các bạn phải tuyệt đối lắng nghe họ đâu ? Họ chỉ mong các bạn hãy suy nghĩ cho kỹ càng trước khi làm một việc gì trọng đại cho cuộc đời của các bạn, thế thôi. Thế mà chưa chi các bạn đã gán cho họ đủ thứ, nào là cổ hủ, nào là khư khư giữ lấy cổ tục, nào là chậm tiến, vân vân và vân vân. Như vậy, nếu có thương cha mẹ, trước khi làm việc gì các bạn nên luôn dừng lại một thoáng giây để suy nghĩ về cái hậu quả của nó. Nếu không lường được hậu quả, thì xin các bạn hãy lắng nghe kinh nghiệm của những người đã từng trải, để không phải mang những nỗi tiếc ân hận về sau này.

Các bạn trẻ thân thương,

Ngày xưa, vào thời Đức Phật còn tại thế, Ngài đã dạy về công cha nghĩa mẹ như vậy: cho dù con cái có cống các ngài trên vai và kiệu đi chơi năm châu bốn bể, cũng không đền đáp được mả mai công ơn sanh thành dưỡng dục. Khi cha mẹ có bệnh hoạn, dù có trăm kiếp khoét mắt mình làm thuốc chữa bệnh cho cha mẹ, cũng chưa trả hiếu được một phần. Hoặc giả trong thời đói kém, cho dù có muôn ngàn kiếp lóc thịt mình dâng nuôi cha mẹ, cũng chưa gọi là đủ hiếu. Hoặc trải trăm ngàn kiếp, lấy thân làm nền, lấy tâm làm hương, đốt lên cúng dường chư Phật để hồi hướng phước báu cho cha mẹ, cũng chưa đủ đền đáp trong muôn một. Ngày nay các bậc cha mẹ không đòi hỏi như vậy ở các bạn đâu. Họ chỉ mong sao các bạn hiểu cho được cái câu ca dao của cổ nhân truyền lại: “Cá không ăn muối cá ươn, con cãi cha mẹ trăm đường con hư.” Hiểu để mà chịu lắng nghe và trở thành những người hữu dụng cho gia đình, xã hội, đất nước và thế giới sau này, ấy là các bạn đã trả hiếu cho họ rồi vậy.

Các bạn trẻ thân mến,

Cha mẹ các bạn đã từng khổ sở, đã từng trăm cay ngàn đắng lo cho các bạn được nên vóc nên hình, đâu mong chi ngày được cậy nhờ nơi các bạn, nhưng truyền thống cha anh đã vậy từ muôn thuở. Mưa vẫn từ trên trời rơi xuống, chớ có khi nào mưa từ dưới đất mưa lên đâu ? Cha mẹ đã lo lắng nuôi dưỡng và dạy dỗ các bạn, chỉ mong sao sau này các bạn được thành như chi mỹ, thế là họ vui sướng và hạnh phúc lắm rồi vậy. Các bạn trẻ thân thương, rồi sau này khi đã thành gia thất, có con cái, các bạn sẽ thấy tương lai con cái đè nặng trên đôi vai của các bậc cha mẹ. Họ đã phải cày sâu cuốc bẫm, hoặc còng lưng nơi công xưởng, hoặc bán cháo phở nơi học đường. Lưng họ, vai họ cũng như tâm trí họ đã hằn sâu những vết roi của cuộc đời, để cho gót chân con cái họ còn được đỏ mãi như son. Bao nhiêu nếp nhăn trên trán của người cha, bao nhiêu nỗi thâm quầng trong đôi mắt của người mẹ, tất cả cũng chỉ vì các bạn đấy ! Các bạn thử tưởng tượng nỗi khổ sở của các bậc cha mẹ khi có một đứa con ngỗ nghịch, khổ lắm các bạn ạ ! Nếu thấy được như vậy thì ngay từ bây giờ xin các bạn hãy sống cho thật xứng đáng là một con người thật Việt Nam, đạo hạnh từ đời trước và vạn triệu đời sau; vẫn tiếp nhận văn minh và khoa học kỹ thuật của Âu Mỹ, nhưng vẫn thấm nhuần những sâu xa đậm đà nghĩa lý của nền văn hóa và giáo dục gia đình Việt Nam.

10. TRUYỀN THỐNG LẠC HỒNG

Các bạn trẻ thân mến,
Ngược lại dòng lịch sử gần năm ngàn năm trước, dân tộc chúng ta, đất nước chúng ta đã không từng làm một cuộc di dân từ vùng đất gần Tây Tạng. Từ đó chúng ta đi mãi và đi mãi cho đến vùng đất mà bây giờ cả thế giới gọi là Việt Nam. Trong chuỗi dài di dân đó, những thế hệ cha anh đã từng lưu truyền lại cho những thế hệ cháu con một truyền thống hào hùng, một nền văn hóa cao đẹp. Các bạn trẻ thân thương, cha anh chúng ta đã trải qua bao ngậm đắng nuốt cay, bao hi sinh gian khổ để chống lại những cám dỗ của đồng hóa và thôn tính. Đồng thời di dân với chúng ta có cả Bách Việt, tức là một trăm bộ tộc Việt. Thế mà chín mươi chín bộ tộc trong Bách Việt đã trở thành những sắc dân lai căng Hán Mông. Duy chỉ có Lạc Việt là còn thuần nhất, dù đã trải qua hơn một ngàn năm đô hộ của giặc Tàu, một trăm năm đô hộ của giặc Tây và biết bao nhiêu cuộc chinh chiến điêu linh vì độc lập và tự do cho dân tộc. Thế mà chúng ta vẫn trường tồn. Như vậy các bạn có cảm thấy truyền thống ấy, văn hóa ấy có đáng bảo tồn và phát huy lắm không ? Nếu các bạn cảm thấy đáng bảo tồn và phát huy thì các bạn nên nhớ rằng các bạn là những người đang làm nhiệm vụ ấy vậy.

Các bạn trẻ thân mến,
Vẫn biết rằng vừa phải vật lộn trong cuộc sống hằng ngày để tự tồn, lại vừa phải bảo tồn truyền thống và văn hóa cổ truyền của dân tộc thì quả là thiên nan vạn nan. Nhưng các bạn hãy suy nghĩ kỹ lại mà xem, nền văn minh vật chất và khoa học kỹ thuật của Âu Mỹ đã tạo ra cho chính xã hội Âu Mỹ những bất ổn về tinh thần, đã gây ra những bế tắc giữa cha mẹ và con cái trong chính xã hội của họ. Các bạn có biết không, theo thống kê của

các cơ quan xã hội Hoa Kỳ thì cứ mỗi chín giây đồng hồ là có xảy ra một cuộc bạo hành trong gia đình. Thật tình mà nói, các gia đình Việt Nam chúng ta hãy còn tương đối khá so với các gia đình Âu Mỹ. Ngay cả những gia đình Việt Nam hay dùng roi vọt với con cái, cũng ít khi bạo hành với con cái. Dân Âu Mỹ nhiều khi bạo hành con cái của họ một cách vô lý. Nhiều khi họ bị những áp lực ở sở, họ lại để cho những áp lực ấy nổ tung ngay chính trong mái ấm gia đình của họ. Nói như vậy để mong các bạn thấy được cái mai mắn và diễm phúc sinh ra làm những đứa con Việt Nam. Nếu nhỡ sanh ra vào gia đình nào hay dùng roi vọt. Xin các bạn hãy ngồi lại giải thích cùng các bậc cha mẹ rằng con biết cha mẹ thương con nên mới dạy dỗ, nhưng con xin cha mẹ hãy dùng lời lẽ ôn tồn với con vì lời lẽ ôn tồn sẽ thấm thía hơn roi vọt nhiều lắm. Hơn nữa, ở các xứ Âu Mỹ, roi vọt là bạo hành, là trái luật. Nếu các bạn mà nói được như vậy, cha mẹ nào lại không lắng nghe các bạn ?

Các bạn trẻ thân mến,
Đối với truyền thống Hồng Lạc của chúng ta thì trong gia đình, ngoài xã hội, “kính trên nhường dưới” là then chốt trong mọi sinh hoạt. Chính nhờ truyền thống kính trên nhường dưới ấy mà cả dân tộc chúng ta đã thừa hưởng một nếp sống đôn hậu, thuần phác và thoải mái từ bao đời nay. Tuy rằng dân tộc chúng ta có hơi chậm tiến về khoa học kỹ thuật, nhưng về tinh thần thì chúng ta không thua kém bất cứ một dân tộc nào trên địa cầu này. Người dân Việt chúng ta, từ bác nông phu tay lấm chân bùn, đến vị kỹ sư hay bác sĩ đều biết thế nào là một lối xử sự đầy tình tự dân tộc. Trong gia đình thì trên kính cha mẹ anh chị, dưới nhường em út cháu con. Ngoài xã hội thì tôn trọng tôn ti trật tự. Với đất nước thì thượng tôn luật pháp. Truyền thống như vậy có cao đẹp lắm không các bạn ? Có đáng bảo tồn và phát huy lắm không

các bạn ? Nếu các bạn cho là đáng, thì xin các bạn hãy sống cũng như vậy. Hãy kính trên nhường dưới, hãy tôn trọng tôn ti trật tự xã hội, hãy thượng tôn luật pháp như cha anh các bạn đã từng làm. Trong bất cứ trường hợp nào, hoàn cảnh nào cũng phải giữ chữ “Kính” nhất là đối với các bậc cha mẹ, hoặc những người trưởng thượng. Làm được như vậy, các bạn sẽ đi thẳng vào xã hội Âu Mỹ, không sợ bị vấp ngã, không sợ bị đào thải. Ngược lại, các bạn sẽ luôn luôn nêu cao gương hạnh sáng ngời của một người con dân Việt. Mong lắm các bạn ạ !

11. BẢN LÃNH TUỔI TRẺ

Các bạn trẻ thân mến,
Chúng ta đang sống với một cuộc sống đầy những bấp bênh, bất công, lầm lạc và lảm khi tuyệt vọng. Cuộc sống ấy nào có khác chi một chiếc thuyền mảnh đang dong buồm ra bể khơi, trong cơn sóng gió và giông bão. Các bạn có biết chuyện gì sẽ xảy ra cho con thuyền mong manh ấy không ? Chắc chắn sóng gió và giông bão sẽ nhận chìm con thuyền ấy. Các bạn trẻ thân thương, các bạn đi vào đời còn thua chiếc thuyền mảnh đang đi vào biển cả ấy nữa. Con thuyền ấy dẫu sao vẫn còn có bánh lái, để lái được về một hướng nào đó. Còn các bạn thì sao? Nếu không có sự hướng dẫn và dạy dỗ của các bậc cha mẹ, cũng như thầy cô ở học đường, chắc chắn các bạn sẽ bị tệ nạn xã hội lôi kéo và nhận chìm.

Các bạn trẻ thân mến,
Ai trong chúng ta lại không muốn lớn lên với một tương lai rạng rỡ ? Nhưng làm sao để có được cái tương lai rạng rỡ hỡi các bạn? Ngay chính học đường và các vị lãnh đạo tinh thần các tôn giáo cũng phải thừa nhận rằng gia đình đóng góp một vai trò không thể thay thế được trong việc giáo dục cá nhân đi vào đời. Vì gia đình là một trường đời thu hẹp, một xã hội nhỏ nhỏ. Nếu trong gia đình, các bạn là những đứa con ngoan, biết lắng nghe lời dạy dỗ của ông bà, cha mẹ, anh chị, hay cô chú, thì chắc chắn ngoài xã hội, các bạn sẽ là những công dân gương mẫu và đạo đức. Nếu trong gia đình mà các bạn biết kính trên nhường dưới và vị tha lân mẫn, thì chắc chắn ra đời các bạn cũng sẽ sống như vậy. Nếu trong gia đình mà các bạn sống đơn giản, biết đủ, không đua đòi theo vật chất xa hoa, thì ra đời chắc chắn các bạn sẽ không bị

lôi kéo bởi những cám dỗ của chủ nghĩa vật chất, hoặc những đũa đòi của cá nhân.

Các bạn trẻ thân mến,
Cuộc sống thiện lành và đạo đức không phải từ trên trời rơi xuống, cũng không phải một ngày một bữa mà có được. Muốn được cuộc sống ấy, các bạn phải từng giờ từng ngày hẹn với lòng là quyết vâng lời cha mẹ, thầy cô và những bậc trưởng thượng. Vì chính họ đã có kinh nghiệm và lắm khi họ đã phải trả một cái giá quá đắt cho những kinh nghiệm ấy. Có thể họ đã từng lãng mạn và đam mê trong yêu đương quá sớm, nên đường học vấn và sự nghiệp của họ bị gãy đổ nửa chừng. Và vì thế họ phải ra đời kém cỏi, bằng cấp không có, nghề nghiệp chuyên môn cũng không, high school (trung học) lại cũng chưa xong, nên họ đành phải làm những công việc mà Mỹ, Mỹ đều chê, với mức lương tối thiểu. Đôi khi họ phải làm đôi ba việc mới có đủ tiền để lo cho các bạn. Nay họ không muốn cho các bạn phải đi vào vết xe đã gãy đổ của họ, nên họ có rầy la ngăn cản, không cho các bạn đi chơi hoang đàng, thế thôi. Đến đây chắc các bạn đã thấy đâu là quang lộ thênh thang, còn đâu là mê đồ tăm tối. Nghe hay không nghe là hoàn toàn tùy thuộc nơi các bạn.

Các bạn trẻ thân mến,
Bước vào tuổi đôi tám, đôi chín của các bạn là bước vào giai đoạn kỳ cục nhất của cuộc đời. Ở cái tuổi này các bạn cứ tưởng mình là trung tâm của vũ trụ, trời đất này đối với các bạn chỉ bằng cái vun, cái chén. Thêm nữa, lại sống trên cái đất nước tự do quá trớn này, nơi mà tuổi trẻ đa phần sống bất cần đời, muốn sống thoát ly và độc lập với gia đình. Đối với Âu Mỹ, một thiếu nữ mười bốn, mười lăm tuổi mang bầu, sanh con đã là một nhục nhã, huống là đối với văn hóa cổ truyền Việt Nam. Đó là đứng

về mặt đạo đức mà nói. Còn đứng về mặt thực tế, thử hỏi ở tuổi mười bốn, mười lăm, hoặc giả mười bảy mười tám, cái tuổi mà ông bà chúng ta thường nói là tự ăn chưa no, tự lo chưa tới. Thế mà lại mang bầu sanh con, thì cuộc đời các bạn sẽ ra sao ? Thân của các bạn, các bạn lo chưa xong, nói chi đến việc làm cha mẹ người khác ? Chưa nói đến việc các bạn phải bỏ học và phải sống một cuộc sống nghèo khổ triền miên.

Các bạn trẻ thân mến,
Vẫn biết rằng khó mà thuyết phục được các bạn thay đổi bản lĩnh của các bạn, vì ở tuổi các bạn, các bạn đâu có chịu cho mình thua ai. Ở nhà thì không nghe lời, hoặc nghi ngờ về những lời dạy dỗ của cha mẹ vì cho rằng những lời lẽ ấy đã lỗi thời. Đến trường thì thay vì học hành, các bạn lại tụ năm tụ bảy, trốn học đi chơi. Bây giờ thì các bạn đâu có thấy trực trặc, nhưng về sau này các bạn sẽ thấy, các bạn ạ ! Nếu bỏ học một thời gian rồi thì đâu còn muốn trở lại trường nữa, phần vì không theo kịp chương trình và bạn hữu, phần vì không còn nhiệt tâm nhiệt huyết nữa đâu để học với hành. Thế là các bạn bắt đầu dần bước lang thang vào con đường vô định. Từ chuyện bỏ một vài buổi học, đến thoát ly gia đình, đến hư hỏng, nghiện ngập, hút xách, si ke, ma túy. Rồi con trai phải làm ma cô, con gái phải bán thân, hoặc giả phải gia nhập vào băng đảng, cướp giựt để có tiền tiêu phí cho những thói hư tật xấu vừa kể. Các bạn có thấy cuộc phiêu lưu như vậy là trực trặc nhiều lắm không các bạn ?

12. UỐNG NƯỚC NHỚ NGUỒN

Các bạn trẻ thân mến,
Có khi nào các bạn nghe ai nói về các cộng đồng Do Thái trên thế giới bao giờ chưa ? Nếu chưa, tôi xin kể sơ cho các bạn vài nét đại cương về những cái hay cái đẹp của họ. Người Do Thái đã bị mất nước từ gần hai ngàn năm nay, họ đã bỏ thủ đô Jerusalem mà ly tán khắp mọi nơi trên thế giới. Tuy nhiên, đi đâu đến đâu, họ cũng vẫn giữ được bản sắc đặc thù của họ. Những nền văn hóa dị chủng cũng như những cám dỗ trên bước đường lưu lạc đã không làm họ thay đổi. Trong gia đình họ, ông bà nói, cha mẹ lắng nghe; cha mẹ nói con cái lắng nghe. Họ hấp thụ tất cả những tinh túy của mọi người, nhưng vẫn giữ được cái hay cái đẹp của chính mình. Chính nhờ vậy mà họ chẳng những đã tái lập quốc gia vào năm 1948, mà chỉ sau chưa đầy năm mươi năm lập quốc, họ đã trở thành một quốc gia phú cường và bậc nhất của vùng Trung Đông. Chúng ta may mắn hơn họ nhiều. Đất nước chúng ta vẫn còn đó, dân tộc chúng ta vẫn còn đó. Sự ra đi của chúng ta chỉ là tạm thời. Các bạn trẻ hãy cố gắng học hỏi những thành công rạn rỡ của thế hệ trẻ đi trước, hãy cố gắng cân bằng nếp sống vật chất Âu Mỹ với nếp sống tinh thần cao đẹp của Việt Nam. Hãy lắng nghe thầy cô ở trường, mà cũng lắng nghe lời chỉ dạy của cha mẹ ở nhà. Nếu có những khác biệt về hai luồng tư tưởng, các bạn nên hoặc ngồi lại với cha mẹ, hoặc ngồi lại với thầy cô mà phân giải. Những người lớn chắc chắn sẽ lắng nghe những thao thức hợp lý của các bạn. Làm được như vậy, các bạn sẽ có được một chỗ đứng vững chắc và thoải mái ngoài xã hội; mà trong gia đình các bạn sẽ là những người con thảo, dâu hiền. Rồi đến khi làm cha mẹ, các bạn sẽ là những bậc cha mẹ gương mẫu vậy.

Các bạn trẻ thân mến,
Có khi nào các bạn nghe qua câu châm ngôn “Uống nước nhớ nguồn, hoặc ăn trái nhớ kẻ trồng cây” bao giờ chưa ? Đất nước các bạn, dân tộc các bạn và ngay cả cha mẹ các bạn không đòi hỏi gì quá đáng nơi các bạn đâu. Chỉ mong sao, cho dù ở chân trời góc bể nào của địa cầu này, các bạn vẫn cố mà nhớ rằng chúng ta là những người Việt Nam với trên bốn ngàn năm văn hiến. Chắc chắn cha anh chúng ta phải có những cái hay cái đẹp, nên chúng ta mới trường tồn đến hôm nay. Vậy nhiệm vụ của mỗi người chúng ta là phải tìm mọi cách giữ gìn những tinh hoa cũng như những cái hay cái đẹp của mình. Thêm vào đó, hội nhập những tinh hoa của người, để tự tạo cho chúng ta một bản sắc thật đặc biệt. Hãy sống hiểu biết, vị tha, bác ái và từ bi hỉ xả với mọi người. Hãy đi thẳng vào lòng xã hội Âu Mỹ, nhận hết những ưu tú của họ để thành công vẻ vang, nhưng vẫn giữ được những bản chất cao đẹp của một người con dân Việt Nam. Mong được như vậy lắm các bạn ạ !

13. CÁC BẠN HÃY CAN ĐẢM CHỐI BỎ CUỘC SỐNG PHÓNG TÚNG VÔ HỒN VÀ BỆNH HOẠN CỦA CHỦ NGHĨA VẬT CHẤT HIỆN SINH

Các bạn trẻ thân mến,
Vẫn biết rằng chúng ta đang sống trong một xã hội văn minh vật chất cực điểm của Âu Mỹ, thì việc quay lưng ngoảnh mặt với những cám dỗ của vật chất và hưởng thụ quả là khó khăn vô cùng. Vẫn biết rằng chúng ta đang sống trong một xã hội mà nhứt nhứt đều phải sử dụng phương tiện từ nhà cửa, xe cộ, đến cái ăn, cái mặc. Vẫn biết rằng những phương tiện truyền thanh, truyền hình, phim ảnh, video games và sách báo luôn nhan nhản trước mặt chúng ta, khó mà cưỡng lại chúng được lắm. Tuy nhiên, các bạn có biết không ? Cái gì cũng có mặt trái của nó. Sau lưng những nhà cửa, xe cộ là những cái bills; sau lưng truyền thanh, truyền hình, phim ảnh là những nọc độc của một xã hội tự do quá trớn. Các bạn thử suy nghĩ mà xem, phim nào của Mỹ mà không có súng ống, bạo động và phóng túng ? Những nhà giáo dục của Mỹ có biết được tai hại của những thứ này hay không ? Thưa họ dư biết chớ, nhưng thế lực của kim tiền đã lấn lướt những thao thức khác trong họ. Chính vì thế mà các bạn thấy đó, mỗi đầu giờ trên truyền hình đều có những tin tức của thảm cảnh xảy ra trên khắp nước Mỹ.

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn hãy can đảm chối bỏ cuộc sống phóng túng vô hồn và bệnh hoạn của chủ nghĩa vật chất hiện sinh, vì chính những thứ đó đã góp phần không nhỏ đưa các bạn vào con đường sa đọa của cần sa, ma túy, hút xách và nghiện ngập. Chính lối sống đó đã đưa các bạn đến gần với băng đảng, trộm cướp, bắn giết và thanh toán lẫn nhau. Các bạn hãy bình tâm mà tự xét lại coi vì lý

do gì mà chúng ta có mặt ở đất nước này ? Chúng ta đã chán ngấy rồi bạo động, phải không các bạn ? Vậy thì không lý do gì mà chúng ta lại a dua với cuộc sống đầy bạo động của một thiểu số ở đây. Ngược lại, các bạn hãy nhìn vào những tấm gương rạng ngời của những người trẻ đi trước, rất nhiều người đã thành công rực rỡ trong xã hội Âu Mỹ, trên mọi lãnh vực từ giáo dục, y khoa, đến khoa học, kỹ thuật.

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có nhìn thấy không, cha anh các bạn đã vì các bạn mà không quản ngại làm những nghề mà ngay cả Mẽ, Mỹ đều chê, chẳng hạn như làm lao công, đi may, cắt chỉ, cắt cỏ, hoặc làm bánh donut. Để chi vậy ? Nếu không vì tương lai của các bạn, thì chắc họ sẽ không phải làm lưng cực nhọc như vậy đâu. Các bạn có nhìn thấy như vậy không ? Những bạn bè trang lứa của các bạn, còn ở Việt Nam, họ chỉ ao ước sao cho đến được xứ sở này để mà tiến thân. Họ đang sống và vươn lên trong một hoàn cảnh nghèo khổ và lạc hậu nhất thế giới. Các bạn thật là may mắn, được lớn lên trong một đất nước có một hệ thống giáo dục tương đối hoàn chỉnh vào bậc nhất của thế giới. Hãy cố mà vận dụng hết khả năng mình để vươn lên các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn đang sống trong một xã hội văn minh và đang ở bên thềm của thiên niên kỷ thứ ba. Nếu đem cái thuyết Tăng Tử của mấy ngàn năm về trước ra mà nói với các bạn, thì e rằng đã quá lỗi thời. Tuy nhiên, nếu không nói ra thì lòng này lại cảm thấy ái náy vô cùng. Các bạn có biết không? Ngày xưa xã hội Việt Nam cũng như một số nước Á Đông, những thế hệ cha anh của chúng ta đã dựng nước và giữ nước cho tới ngày nay bằng cách xây dựng luân lý gia đình và xã hội trong khuôn khổ “Được cha mẹ

yêu thì mừng mà không quên ơn, bị cha mẹ ghét bỏ thì mệt mà không oán trách, cha mẹ có lỗi thì khéo léo can ngăn mà không làm phật ý.” Người xưa sống trong khuôn khổ quá phải không các bạn ? Khuôn khổ đó có lẽ không còn thích hợp hoàn toàn ở đây nữa; tuy nhiên, ai cấm các bạn vâng lời và hiếu kính cha mẹ? Ai cấm các bạn sống kính trên nhường dưới ? Ai cấm các bạn sống vị tha lân mẫn ? Ai cấm các bạn phục vụ và giúp đỡ kẻ khác ? Ai cấm các bạn ban vui cứu khổ cho tha nhân ? Ai cấm các bạn từ bi hỉ xả ? Các bạn có quyền lựa chọn cho các bạn một cuộc sống lành mạnh và đáng sống chứ !

Các bạn trẻ thân mến,

Ngày xưa các cụ quan niệm bất hiếu có năm thứ: Thứ nhất, chân tay lười biếng, không làm nuôi cha mẹ. Thứ nhì, say mê cờ bạc rượu chè, không nghĩ đến cha mẹ. Thứ ba, ham mê tiền của vật chất, không đoái hoài đến cha mẹ. Thứ tư, làm vui tai sướng mất để cha mẹ mang nhục. Thứ năm, ham thích sức mạnh đánh nhau làm nguy hại đến cha mẹ. Ngày nay có lẽ chúng ta nên nói lại như vậy mới là thích hợp: Lười biếng không chịu học hành để mai hậu không lo được cho thân mình, là cái bất hiếu thứ nhất. Say mê rượu chè, cờ bạc, sì ke, ma túy làm hủy hoại thân này và gây phiền chuốc nã cho chính mình và những người quanh mình, là cái bất hiếu thứ nhì. Ham mê tiền của vật chất mà không đoái hoài đến cuộc sống thiện lành là cái bất hiếu thứ ba. Sống buông lung phóng túng cho thỏa thích ý mình, làm nhục chính bản thân và gia đình mình, là cái bất hiếu thứ tư. Gia nhập băng đảng, cướp bóc đồng hương, làm nguy hại đến bản thân, gia đình và cha mẹ là cái bất hiếu thứ năm.

Các bạn trẻ thân mến,

Xin các bạn hãy suy nghĩ kỹ lại xem coi lối sống kiêu kỳ, tự mãn, bất cần đời, buông thả, phóng túng và vô ơn bạc nghĩa của thế hệ trẻ Âu Mỹ, có thích hợp với người Á Đông chúng ta không ? Nói như vậy không có nghĩa là quơ đũa cả nắm. Tuy nhiên, đa phần giới trẻ Âu Mỹ là như vậy đó. Mặc dù sống trên mảnh đất Âu Mỹ, chúng ta vẫn là những đứa con thuần túy dễ thương Việt Nam. Vì ảnh hưởng của giáo dục, xã hội và những áp lực của bạn bè trang lứa, mà các bạn có khuynh hướng xa lánh cha mẹ để tự đi tìm cho mình một bản lãnh. Theo bạn bè trang lứa, bản lãnh phải như vậy nè, mới kêu. Nhưng các bạn ơi ! Rồi sẽ có một lúc nào đó các bạn sẽ tự hỏi : “Bây giờ mình là ai và sắp tới đây, mình sẽ đi đâu ?” Có nhiều lúc các bạn sẽ phải khóc thầm vì đã vượt thoát ra khỏi tầm tay lo lắng của cha mẹ quá sớm. Có nhiều lúc các bạn muốn lắng nghe cha mẹ, nhưng không còn kịp nữa vì bốn bức tường lao lý đang vây phủ lấy mình. Muốn khỏi phải ân hận về sau này, ngay từ bây giờ, các bạn hãy lắng lòng nghe theo lời chỉ dạy của các bậc cha mẹ. Mỗi khi cha mẹ có kiểm soát gắt gao, gây nên sự bức bối khó chịu, các bạn nên hiểu rằng nếu không thương, không quan tâm, các bậc cha mẹ sẽ không bao giờ kiểm soát hay theo dõi những bước đi của con cái đâu. Một khi các bạn làm lỗi điều gì, có bị cha mẹ dùng hình phạt hay kỷ luật, cũng vì cha mẹ thương và muốn dạy dỗ cho các bạn sau này tránh được những lỗi lầm trầm trọng mà các bạn phải trả một cái giá đắt hơn trong cuộc đời. Cha mẹ yêu thương con cái như vậy đó các bạn ạ ! Tình yêu thương vô vị lợi, yêu thương với hết nhiệt tâm, nhiệt tình và không điều kiện. Các bạn hãy hãnh diện và sung sướng vì đã có được những bậc cha mẹ luôn quan tâm và chăm sóc cho mình. Và để đáp lại lòng yêu thương bao la như trời biển ấy, các bạn hãy luôn cố gắng trau dồi thể dục, trí dục và đức dục sao cho thật xứng đáng là thế hệ trẻ Việt Nam. Nếu chưa đền đáp được gì

công ơn trời bể ấy, thì ít ra các bạn cũng quyết không làm điều gì buồn phiền cho những đấng sanh thành ra mình.

Các bạn trẻ thân mến,
Công thành danh toại là vô cùng cần thiết trong xã hội Âu Mỹ ngày nay. Tuy nhiên, với xã hội Á Đông và Việt Nam thì những thứ ấy cũng không sánh bằng các bạn tặng cho cha mẹ các bạn một cuộc sống đạo đức thiện lành. Lúc còn nhỏ, sống trong gia đình, hãy lắng nghe lời dạy dỗ của cha mẹ. Khi đã trưởng thành, sống trong xã hội, hướng về tương lai, nhưng cũng không bội bạc cái quá khứ đã tạo cho ta nên vóc nên hình. Hãy hội nhập vào xã hội mới, hãy mở rộng vòng tay ra mà đón lấy những cái hay, cái đẹp của người, nhưng đừng quay mặt lại với những truyền thống cổ truyền cao đẹp của dòng giống Lạc Việt. Chính truyền thống ấy đã tạo nên những con người cao cả từ Hai Bà Trưng, đã đem thân bồ liễu ra chống đỡ xâm lăng phương Bắc; đến Ngô Quyền phá tan giặc Nam Hán, rồi Đinh Tiên Hoàng, Lê Đại Hành, Lý Thường Kiệt, phá Tống bình Chiêm. Trần Hưng Đạo ba lần phá tan giặc Nguyên Mông, giữ vững sơn hà gấm vóc. Một Đại Đế Quang Trung tốc chiến tốc thắng, đã làm khiếp đảm giặc Mãn Thanh, và còn nhiều lắm những anh hùng không tên tuổi trong suốt những thời kỳ kháng chiến chống xâm lăng.

Các bạn trẻ thân mến,
Mong rằng ai trong các bạn cũng ý thức và quyết tâm làm rạng danh giống dòng Lạc Việt nơi đất khách quê người. Dân tộc và tổ quốc thân yêu đang chờ đón các bạn, hỡi những người trẻ thân thương ! Các bạn là rường cột của gia đình và xã hội, là tinh hoa của đất nước sau này. Muốn được như vậy, các bạn phải cố gắng học hành, phải thương yêu cha mẹ, phải sống kính trên nhường dưới, phải trau dồi thể dục, trí dục và đức dục sao cho

thân tâm luôn khang kiện và minh mẫn. Mong cho tuổi trẻ các bạn luôn là những bông hoa tươi thắm và ngát hương Việt Nam. Mong cho tuổi trẻ các bạn luôn làm rạng ngời truyền thống cao đẹp với trên bốn ngàn năm văn hiến của dòng giống Lạc Việt. Mong lắm thay !

14. QUÊN HẸN TIẾNG MẸ ĐỂ ĐỂ CHỈ NÓI CHUYỆN VỚI NHAU BẰNG TIẾNG TÂY TIẾNG MỸ LÀ MỘT SAI LẦM NGU MUỘI

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có biết vì sao giới trẻ ở hải ngoại rất nhiều người thành công, chẳng những trong việc học, mà còn về khả năng chuyên môn, thương trường và ngay cả trong chính trường nữa ? Các bạn có nhận thấy cho dù các bạn đang sống ở bất cứ đâu, đang là công dân của bất kỳ quốc gia nào từ Mỹ, Anh, Pháp, Đức, Hòa Lan, Thụy Sĩ, Thụy Điển, vân vân. Hãy nhìn lại chính các bạn mà xem, các bạn vẫn là những đứa con Việt Nam. Mẹ Việt Nam đã sanh đẻ ra cha ông và các bạn. Tiếng nói và văn hóa Việt Nam đã hun đúc hết thế hệ này đến thế hệ khác. Không có tiếng nói và nền văn hóa ấy, thì có lẽ Việt Nam đã thành dĩ vãng từ lâu lắm rồi, và có lẽ cũng không có sự hiện diện của các bạn ngày nay đâu!

Ngay khi chúng ta đang sống nơi xứ người, với những điều kiện lịch sử, xã hội, văn hóa và cách sống khác hẳn hoàn toàn với chúng ta, gốc rễ văn hóa Việt Nam vẫn âm ỉ bộc phát trong chúng ta. Các bạn có đồng ý không ? Như vậy cho dù văn hóa và tiếng nói Việt Nam có phong phú hay không, tiếng nói ấy và văn hóa ấy vẫn là những gì thân thương nhất đối với chúng ta. Tiếng nói Tây phương có cái hay riêng của nó, nhưng tiếng nói Đông phương, nhất là tiếng Việt chúng ta, cũng có những cái rất hay của nó. Quên hẳn tiếng mẹ đẻ để chỉ nói chuyện với nhau bằng tiếng Tây, tiếng Mỹ, quả là một sai lầm ngu muội. Quên mất đi những chữ "Dượng," "Bác," "Cậu," "Chú," để chỉ nhớ một chữ "Uncle," hoặc "L'oncle" quả là uống vô cùng các bạn ạ ! Tiếng Việt chúng ta phong phú và dễ thương lắm các bạn ạ ! Ngoài chuyện ý thức vấn đề chim có tổ, người có tông, cây có cội, nước

có nguồn, học tiếng mẹ đẻ còn giúp chúng ta khơi sáng và tưởng niệm công đức của các bậc tiền nhân, đã dựng nước và giữ nước qua bao thăng trầm của thời cuộc. Học tiếng Việt là trở về học những gì hay ho và cao đẹp của dân tộc. Học tiếng Việt là tìm đường đến với nền văn hóa đã có gần năm ngàn năm lịch sử, là duy trì truyền thống văn hóa cao đẹp của mình; đồng thời, có cơ hội so sánh và học hỏi những điều tốt lành của văn hóa nước người, nhằm giúp chúng ta trở thành những con người hoàn thiện hoàn mỹ hơn. Như vậy học tiếng Việt và văn hóa Việt cũng nhằm giúp cho chính chúng ta dễ dàng trong tiến trình hội nhập vào xã hội và văn hóa của nước ngoài.

Ngoài ra, học tiếng Việt là tìm trở về với dòng giống Tiên Rồng và tư tưởng Việt Đạo thâm thúy với đầy đủ nhân bản và ái quốc, khi xem Trời Đất là cha mẹ mình, xem nhân loại là anh em cốt nhục đồng bào một thai của mình, xem giống nòi, đất nước như chính thân mình.

Các bạn trẻ thân mến,

Có đôi lúc các bạn sẽ cảm thấy bị tương phản và khó khăn vì những tư tưởng đối chọi nhau. Chẳng hạn như ở các xã hội Âu Mỹ thì "Tiên học kỹ thuật, lễ nghĩa chẳng cần." Ngược lại, Văn hóa Việt dạy các bạn "Tiên học lễ, hậu học văn chương," nghĩa là trước nhất phải học về lễ nghĩa, rồi sau đó mới học văn chương hay khoa học kỹ thuật. Xã hội Âu Mỹ thì không đặt nặng vấn đề lễ nghĩa, chứ xã hội Việt Nam lúc nào cũng tôn trọng lễ nghĩa, vì những kẻ vô lễ vô nghĩa thì chưa phải là một con người đúng nghĩa của nó. Như vậy dù ở đâu và ở trong bất kỳ trạng huống nào, các bạn đều có quyền lựa chọn. Không ai có quyền bắt buộc các bạn chỉ học đòi theo khoa học kỹ thuật, mà xem thường lễ nghĩa của một con người có văn hiến và văn hóa. Không ai có quyền bắt buộc các bạn trở thành những đứa con

Việt Nam mất gốc, quên cội quên nguồn, quên tổ quên tông, vô ơn bạc nghĩa, chỉ biết mưu cầu lợi lạc cho riêng bản thân mình. Hãy can đảm lên các bạn trẻ ! Hãy cố gắng học cho thật giỏi tiếng mẹ đẻ, để đem những gì cao đẹp nhất của dân tộc ta từ nếp sống, suy nghĩ, cảm xúc, lời nói và hành động hòa hợp với những gì cao đẹp nhất của người, hầu tạo thành một bản sắc thật đặc biệt và thật tốt đẹp cho những cộng đồng Việt Nam nơi đất khách quê người.

15. SỰ HY SINH VÔ BỜ BẾN CỦA CÁC BẠC CHA MẸ

Các bạn trẻ thân mến,
Tuổi trẻ Việt Nam, như là các bạn đã sinh ra và lớn lên trên đất nước này, nơi mà đa phần giá trị con người chỉ được nhìn qua chức tước, địa vị, quyền uy và tiền bạc. Xin các bạn hãy cố mà tìm hiểu thêm về nền văn hóa cao đẹp của ông cha mình. Dù rằng những giá trị cổ truyền ấy có khi hoàn toàn ngược hẳn với những gì mà các bạn đang học ở trường và đang tiếp xúc hằng ngày, rất khó cho các bạn thâm nhập, nhưng cái giá trị văn hóa cổ truyền ấy cao đẹp lắm các bạn ạ !

Cho dù các bạn sinh ra và lớn lên ở đây, có khi nào các bạn tự hỏi rằng các bạn vẫn khác những người bản xứ, chẳng những về hình hài vóc dáng, mà ngay cả về cung cách sống nữa các bạn ạ ! Các bạn có cảm thấy dù thế nào đi nữa, cung cách đối xử với cha mẹ của các bạn vẫn khác xa cung cách của những người ngoại chủng. Nhân mùa Vu Lan báo hiếu, tôi xin chia sẻ với các bạn một tí về truyền thống hiếu hạnh cao đẹp của của người Việt Nam. Kỳ thật, người Việt Nam chúng ta đã có truyền thống sống hiếu hạnh ngay từ thời mới lập quốc, nhưng sự bày tỏ về tình cha nghĩa mẹ không được mọi người nhắc đến một cách công khai trong các buổi hội hè đình đám, mà chỉ qua những câu ca dao truyền khẩu, nói lên thế nào là tình cha nghĩa mẹ và thế nào là chữ hiếu hạnh của con cái như “Công cha như núi Thái Sơn, nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra, một lòng thờ mẹ kính cha, cho tròn chữ hiếu mới là đạo con.” Hoặc “Mẹ già như chuối ba hương, như xôi nếp một, như đường mía lau.” Hoặc “Còn cha còn mẹ như tiên, mất cha mất mẹ như đờn đứt dây. Đờn đứt dây cũng còn chỗ nối, cha mẹ chết rồi con phải mồ côi.” Đến khi đạo Phật được du nhập vào Việt Nam, bao nhiêu giá trị chân lý của Phật giáo đã được áp dụng bên cạnh những truyền

thống cổ truyền cao cả, khiến cho chữ hiếu của người Việt chúng ta trở nên vô cùng thâm thúy.

Ở Mỹ thì có ngày của Mẹ (Mother's Day) hay ngày của Cha (Father's Day), nhưng xét ra ngày ấy đối với họ hãy còn nặng phần trình diễn, hoặc nặng phần hình thức. Họ chỉ chú trọng về vật chất hơn là những giá trị tinh thần. Đa phần họ ăn ở với cha mẹ như thế nào thì chắc chúng ta đã thấy. Lúc cha mẹ còn mạnh khỏe thì họ không dòm ngó đã đành; lúc cha mẹ đã yếu yếu, họ lại đem gửi vào viện dưỡng lão. Thế mà đến ngày Cha ngày Mẹ thì họ đem bông đem hoa đến tặng đầy nhà. Làm như vậy để làm gì? Có lẽ họ làm như vậy để lương tâm họ cảm thấy yên ổn đôi chút. Riêng đối với chúng ta, cuộc sống hiếu hạnh không chỉ có ở ngày dành cho Cha, hay ngày dành cho Mẹ. Ngược lại, ngày nào đối với chúng ta cũng là ngày dành cho Cha hay cho Mẹ. Nhứt là đối với những người con Phật, chúng ta không chỉ yêu thương cha mẹ trong mùa Vu Lan báo hiếu. Mùa Vu Lan là nhằm nhắc nhở chúng ta nên ăn ở hiếu thảo với cha mẹ, chứ kỳ thật đối với chúng ta, mỗi ngày đều là ngày báo hiếu cho các bậc sanh thành. Mùa Vu Lan không chỉ dành để nhắc nhở chúng ta báo hiếu cho Mẹ, mà còn cho Cha nữa. Mùa Vu Lan đã trở thành thiêng liêng trong truyền thống Á Đông của chúng ta. Cho dù chúng ta cài lên ngực một bông hồng đỏ, hay bông hồng trắng, mọi người trong chúng ta đều mong mỗi được báo hiếu cho các bậc cha mẹ, đã sanh thành và dạy dỗ cho chúng ta nên người.

Trong truyền thống Đông phương, Đức Khổng Tử đã từng dạy rằng trong bách hạnh, hiếu hạnh là hạnh đầu. Đức Phật cũng đã chỉ rõ trong các kinh điển của Ngài là phụ mẫu tại đường như Phật tại thế, nghĩa là cha mẹ còn sống, chẳng khác nào như Phật còn trụ thế vậy. Phụng dưỡng cha mẹ là cúng dường chư Phật, thứ cúng dường cao tốt nhất. Làm con cái mà không hiếu thảo

với cha mẹ, thì sẽ không làm nên bất cứ thứ gì vì thân này có được là nhờ ai ? Nếu không có cha mẹ sanh ta ra, nuôi dưỡng cho ta lớn lên từ thể chất đến tinh thần, dạy dỗ ta từ trí dục đến đức dục, chịu ngậm cay nuốt đắng, thì làm gì chúng ta có được ngày hôm nay ? Chính cha mẹ là dòng suối ngọt ngào, là bóng mát cho ta nương tựa, không riêng gì lúc ta còn nhỏ, mà là mãi mãi. Dù rằng có khi các ngài không còn nữa, nhưng những lời dạy dỗ, cũng như hình ảnh của các ngài sẽ còn và còn mãi mãi.

Các bạn trẻ thân mến,

Cho dù chúng ta đang sống tha hương, cho dù hoàn cảnh xã hội, văn hóa và kinh tế có khác, đối với chúng ta, tình thân phụ mẫu vẫn là cái gì thiêng liêng và cao cả nhất. Hình ảnh người cha, tuy có nghiêm khắc, nhưng tiếng cha vẫn là một cái gì thân thương và gần gũi. Cha là cả bầu trời che chở cho con. Cha là hình ảnh những chú kiến ì ạch tha mồi về tổ cho con. Không có cha, thân phận chúng ta sẽ không hơn gì những con ve sầu đói khát của mùa Đông. Còn riêng hình ảnh mẹ, quả là một cái gì thiêng liêng cao quý mà không bút mực nào có thể diễn tả hết được. Tiếng mẹ không là tiếng mà chúng ta thốt ra đầu tiên mỗi khi ta gặp phải việc gì khó khăn rắc rối hay sao ? Tiếng mẹ không là một biểu tượng tuyệt vời của cả dân tộc ta hay sao ? Biết bao nhiêu thi sĩ, văn sĩ và nhạc sĩ đã viết ra không biết bao nhiêu lời lẽ để tán thán về mẹ, nhưng hình như vẫn chưa đủ. Mà kỳ thật, làm sao chúng ta có thể nói cho cùng, viết cho cạn được tấm lòng bao la vô bờ vô bến của hiền mẫu. Mẹ là vũ trụ, mẹ là tất cả. Lòng mẹ bao la như biển Thái Bình, tình mẹ tha thiết như dòng suối hiền, đúng như lời của một bài hát về mẹ. Riêng đối với người con Phật, mẹ còn là hình ảnh của một vị Bồ Tát, vì suốt cuộc đời mẹ, mẹ chỉ biết hiến dâng mà không đòi hỏi bất cứ thứ gì đền trả lại. Trong suốt cuộc đời, mẹ chỉ biết ban cho,

mà không đòi trả lại bất cứ thứ gì. Vì con mà thân thể mẹ hao mòn, mẹ cũng không màng. Vì con mà năm canh chầy, thức đủ năm canh, mẹ cũng không quản. Vì con mà chỗ ướt mẹ nằm, dành chỗ khô ráo cho con. Còn nhiều thứ vì con mà mẹ phải hy sinh lắm. Vì con mà ngay cả sinh mạng mẹ, mẹ cũng không màng. Mẹ chính là hình ảnh của một vị Phật hóa thân, vì có lúc nào mà mẹ không nghĩ đến sự an lạc và hạnh phúc của các con đâu ? Trái tim của mẹ là trái tim của Phật, chính nơi đó tuôn ra đủ thứ từ, bi, hỉ, xả, công bình, bác ái... Những bà mẹ Việt Nam có thể gầy còm, ốm yếu, có thể tóc bạc da nhăn, răng long gổm mồm, nhưng còn hình ảnh nào cao đẹp hơn hình ảnh thân cò lặn lội bờ sông, vừa nuôi con, có khi lại vừa phải nuôi chồng ? Lặn lội sương da, rách chân, nhưng không một lời than thở phiền hà. Mẹ đã đem máu thịt mình tạo ra hình hài con, rồi mẹ cũng lại hao mòn chính máu thịt mẹ để nuôi nấng và dạy dỗ cho con được khôn lớn nên người. Tình mẫu tử là cái gì thiêng liêng cao đẹp vô cùng vô tận, có nói cũng không hết, có viết cũng không cạn.

Các bạn trẻ đã từng đọc "Anh Phải Sống" của nhà văn Khái Hưng bao giờ chưa ? Nếu chưa, xin đề nghị các bạn nên tìm đọc. Đọc để hiểu rõ hơn về tình mẹ thương con là bao la vô bờ vô bến. Chuyện kể có hai vợ chồng nghèo, trong một lần bơi xuống ra sông Cái vớt củi, bất ngờ trời đổ cơn mưa, sấm sét như trời long đất lở. Xuồng chìm, cả hai vợ chồng anh Thức chị Lạc bị bõm lội vào bờ trong cơn mưa to sấm dữ. Một lúc thì anh Thức thấy vợ mình đuối sức, bèn bơi lại cứu. Lúc sau nữa thì anh Thức cũng đuối vì phải tay bơi tay xốc vợ. Dù mệt thế mấy anh Thức cũng quyết không buông vợ. Anh quyết định, nếu phải chết thì cả hai cùng chết. Nhưng chị Lạc khẽ nói: "Thằng Bò ! cái Nhớn ! cái Bé ! Không ? ... Anh phải sống." Vì thằng Bò, vì cái Nhớn, cái Bé... Vì con mà chị đã buông anh Thức ra cho thân mình chìm lỉm dưới đáy sông Cái. Chị đã buông tay anh Thức ra,

để anh có đủ sức sống sót bơi vào bờ, mà lo cho các con. Ôi còn lòng hy sinh nào cao cả và vô bờ vô bến hơn tình mẹ thương con. Vì thương con mà người đã không quản ngại bất cứ thứ gì, ngay cả hy sinh tánh mạng mình. Đó tình mẹ Việt Nam như vậy đó, như tình chị Lạc dành cho thằng Bò, cái Nhớn, cái Bé. Tình yêu của mẹ không cao kỳ nhưng chứa đựng cả một trời thương. Mẹ đã đến với các con trong tình yêu thương không suy tính, không đo đếm, thứ tình yêu không diễn tả được bằng lời. Biển Thái Bình còn có bờ có bến, núi Thái Sơn còn đo được bằng thước, chứ tình mẹ thương con thì vô bờ vô bến và cao vòi vọi các bạn ạ!

Các bạn trẻ thân mến,
Nhân mùa Vu Lan Báo Hiếu, không gì hơn là chúng ta hãy cố sống một cuộc sống lành mạnh. Hãy lấy đạo hiếu làm đầu. Hãy sống cho có nhân, nghĩa, lễ, trí, tín. Nếu chúng ta còn nhỏ và còn đang sống với cha mẹ, cha mẹ có rầy la, dù là oan uổng, chúng ta cũng phải lắng nghe rồi hạ hồi phân giải. Chúng ta phải luôn nghĩ rằng cha mẹ vì thương nên mới la rầy. Các ngài la rầy là vì luôn muốn cho chúng ta trở thành những người hữu dụng cho nhân quần xã hội sau này. Nếu chúng ta đã ra đời, hãy hết lòng phụng dưỡng cha mẹ từ vật chất đến tinh thần. Ở tuổi xế chiều, các ngài không cần nhà cao cửa rộng đâu. Cái mà các ngài cần là sự chăm nom han hỉ về tinh thần. Những người con Phật chúng ta nên luôn nhớ rằng, dù sang hay hèn, giàu hay nghèo, dù vinh hiển hay cơ khổ, ngày nay chúng ta được nên người là nhờ ai dưỡng dục? Chúng ta không làm sao sánh kịp với những Bồ Tát Địa Tạng hay Đại Hiếu Mục Kiền Liên, nhưng ai cấm chúng ta ngày ngày sống trong hiếu hạnh?

Các bạn trẻ thân mến,
Nhân mùa Vu Lan Báo Hiếu, cách báo hiếu tuyệt vời nhất với những người con Phật là hãy sống một cuộc sống thật xứng đáng. Hãy cài cho nhau những bông hồng, dù đỏ hay dù trắng, là những bông hồng hiếu hạnh. Hãy cùng dắt dìu nhau lên núi Thái Sơn để nhìn thấy sự cao dày của công cha, hãy dắt dìu nhau ra biển Thái Bình để thấy cho được sự bao la của nghĩa mẹ. Hãy ôn lại hình ảnh của Ngài Đại Hiếu Mục Kiền Liên, để cùng nhau sống với tấm gương hiếu hạnh tuyệt vời ấy. Cách báo hiếu tuyệt vời nhất không gì bằng lúc nhỏ lắng nghe những lời dạy dỗ của cha mẹ, đừng làm gì buồn lòng các ngài. Còn gì diễm phúc cho bằng khi còn đủ đầy cả cha lẫn mẹ ? Còn gì diễm phúc cho bằng khi cả cha lẫn mẹ đều vì tương lai con cái mà khuyên lớn dạy dỗ ? Chính một đại thiên sư, tác giả Bông Hồng Cài Áo, cũng đã viết trong nhật ký của ngài rằng ngày mẹ mất là một tai nạn lớn. Lớn đến cách mấy mà mất mẹ thì cũng như không lớn, cũng cảm thấy bơ vơ, lạc lõng, cũng không hơn gì trẻ mồ côi. Mất cha mất mẹ như mất cả một bầu trời, bầu trời thương yêu mà chúng ta đã từng lặn hụp trong đó. Hỏi những ai còn cha còn mẹ, hãy lặn hụp trong yêu thương trìu mến tuyệt vời của cha mẹ đi, để không ân hận một khi những vì sao cha mẹ đã khuất. Hỏi những ai còn cha còn mẹ, hãy trân trọng giữ gìn những gì cao quý nhất của cuộc đời. Cha mẹ chúng ta không đòi hỏi gì nhiều ở chúng ta đâu ! Những người con Phật hiếu hạnh, hãy can đảm lên, hãy bưng cho cha một tách trà, hãy dâng cho mẹ một bát cơm đượm tình con thương mẹ. Hãy nhìn kỹ những khuôn mặt cần cỗi, rạm nắng rạm sương vì tháng năm lặn lội nuôi con của mẹ của cha. Hãy nói với cha với mẹ những câu nói yêu thương. Dù ở xa hay ở gần, mà còn có cha mẹ là cuộc sống vẫn như tiên. Nếu ở gần thì nên ngày ngày hỏi han thăm nom cha mẹ. Nếu ở xa cũng nên thường xuyên điện thoại thăm hỏi các ngài. Các ngài không cần tiền

nhiều lắm đâu, mà các ngài chỉ cần tình cảm nồng thắm nơi các con, các cháu. Hãy cố làm những gì có thể làm được ngay từ bây giờ, để một mai các ngài có khuất, chúng ta không có gì để ân hận trong lòng. Hãy sống trong hiếu hạnh để bầu trời thương của mẹ của cha luôn rạng ngời từ thế hệ này đến thế hệ khác. Làm được như vậy, chẳng những chúng ta sẽ có một mùa Vu Lan bất tận, mà thế hệ này sẽ dặt dìu thế hệ kế tiếp với tình yêu thương tràn trề của những con người chí hiếu chí thành. Thật là đáng quý và đáng trọng lắm thay !

16. CHA MẸ CHÍNH LÀ DÒNG SUỐI NGỌT NGÀO CHO TA TUNG TẮNG TẮM MÁT, LÀ BÓNG MÁT CHO TA NUỜNG TỰA BÂY GIỜ VÀ MÃI MÃI

Các bạn trẻ thân mến,

Ngày xưa thầy Tử Lộ đã vừa đội gạo đường xa để kiếm tiền nuôi cha mẹ, đầu đội nón rơm, chân đi giày cỏ, áo quần rách rưới, đêm đến phải chong đèn học. Thế mà về sau này Ngài đã đỗ đạt vinh quang. Thời buổi hôm nay, cha mẹ các bạn không đòi hỏi nhiều ở các bạn. Ngược lại, các người đã đầu tắt mặt tối, không quản ngại làm bất cứ nghề gì, miễn là kiếm được tiền về nuôi dạy cho các bạn được ăn học nên người. Các bậc cha mẹ đã hết lòng thương yêu và giáo dục con cái chỉ với một ước mong là thấy con cái được thành nhân chi mỹ. Các người đã tận tụy hy sinh không điều kiện, không đòi hỏi bất cứ thứ gì đền trả lại. Niềm vui của các người là thấy con cái thành đạt ngoài đời, còn trong gia đình thì được hạnh phúc. Như vậy làm con cái trong gia đình các bạn phải hiếu kính cha mẹ, không nên cãi lời, không nên gây phiền chuốc khổ cho các người. Lúc còn đi học, các bạn phải cố gắng vận dụng tất cả những thì giờ nào có được vào chuyện học hành. Các bạn có cả một đời để đi chơi, nhưng đi học các bạn sẽ không có nhiều thì giờ đâu. Tuổi hoa niên của các bạn là tuổi để học và để thu thập những gì đã học nhưt. Đồng ý ở Mỹ có nhiều trường dành cho tráng niên và người lớn, nhưng ở cái tuổi mà đầu óc phải bận rộn với nhiều thứ khác, khó học lắm các bạn ạ!

Các bạn trẻ thân mến,

Ở xã hội văn minh Tây phương, dù vật chất dư thừa, nhưng tình người thiếu vắng. Lúc con cái còn nhỏ, cha mẹ phải vật lộn với đời để nuôi con. Đến khi con cái trưởng thành, thì cũng là lúc

thân xác cha mẹ sắp bệ rạc rã rời. Thế nhưng con cái nào có quan tâm gì đến, chứ đừng nói chi đến việc phụng dưỡng. Các bạn thân thương ơi ! Chúng ta là những con người Việt Nam với truyền thống gia đình cao đẹp của mình. Lúc mình còn nhỏ dại, cha mẹ nuôi nấng dạy dỗ cho mình được nên vóc nên hình và thành nhân chi mỹ. Khi mình trưởng thành và tạo nên sự nghiệp rồi thì không nói đến bốn phận, chúng ta cũng nên phụng dưỡng các bậc cha mẹ lắm các bạn ạ! Lúc các người già yếu rồi thì các người không cần nhiều vật chất đâu. Lúc đó các người còn ăn được bao nhiêu, uống được bao nhiêu nữa ? Cái mà các người cần là tình thương con cháu. Ngoài việc phụng dưỡng ra, các bạn còn phải hết lòng kính trọng các người vì nếu không có các người, sẽ không bao giờ có sự hiện hữu của các bạn. Nên nhớ rằng tất cả những gì các bạn đối xử với cha mẹ hôm nay, con cái các bạn sẽ đáp lại y như vậy. Ngày xưa có một anh chàng trung niên có vợ và một con trai tám tuổi. Một hôm đưa nhỏ thấy cha ngồi cạo miểng dừa và đóng một cỗ xe cây, bèn đến bên cha mà hỏi rằng: " cha đóng xe và cạo miểng dừa để làm gì ?" Anh chàng trả lời con rằng : "Hồi này ông nội đã lớn tuổi, tay chân run rẩy, hay làm bể chén đĩa lúc ăn uống, nên cha cạo miểng dừa cho ông nội dùng thay chén đĩa cho đỡ tốn kém. Còn cỗ xe này để khi ông nội già thiệt già, cha sẽ đẩy ông nội lên núi." Sau một lúc suy nghĩ, đưa con vỗ tay mừng rỡ nói rằng: "Bây giờ cha đã làm sẵn những thứ này, mai một khi con lớn như cha, con khỏi phải tốn công làm lại. Vậy ba nhớ giữ lại miểng dừa và sau khi đẩy ông nội lên núi xong, ba nhớ đem xe về để dành đó cho con." Đó ! Các bạn thấy không ? Gieo nhân nào gặt quả đó, không sai chạy.

Các bạn trẻ thân mến,

Nói về gương hạnh hy sinh cần cù của các bậc cha mẹ Việt Nam, có lẽ không cần phải nói nhiều, các bạn cũng đã thấy rồi. Tuy nhiên, có khi các bạn ở cạnh mãi các người rồi đâm ra nhàm chán, không thấy những gì các người nói là đáng trân quý và trù mến nữa. Nhưng các bạn ơi ! Nhỡ dùng một cái, biến cố trời long đất lở đến với các bạn: mất cha mất mẹ, thì các bạn sẽ nhận ra ngay mọi hành động của các người là những gương hạnh hy sinh cao cả, từng lời nói của các người là đáng trân quý vô cùng. Các bạn thân thương ơi ! Lúc đó dù có hối hận ăn năn thế mấy, các người cũng không còn.

Các bạn trẻ thân mến,
Những bậc cha mẹ không mong ở các bạn một sự toàn thiện toàn mỹ đâu. Làm gì có sự toàn thiện toàn mỹ ở cái thế giới Ta Bà này ? Nếu thế giới này mà toàn thiện toàn mỹ, thì tên của nó phải là Niết Bàn, Tây Phương Cực Lạc hay Thiên Đường chứ ! Các bậc cha mẹ chỉ mong sao các bạn thấy được những cái bất toàn, vì chúng chính là những nhân gây ra đau khổ và phiền não trong cuộc sống của các bạn sau này. Thấy những cái bất toàn để có cơ hội làm cho chúng trở nên tốt đẹp hơn. Thấy để thay vì cau có quạ quọ, chúng ta sẽ có được nụ cười bao dung giữa cuộc đời đầy khổ đau phiền não này. Thấy để thay vì buồn da diết, buồn rĩ rượi, chúng ta sẽ buông xả những trói buộc của ưu phiền. Thấy để thay vì sân hận ngất trời, chúng ta sẽ luôn an nhiên tự tại. Nói như vậy không có nghĩa là khuyên các bạn nên thụ động trước hoàn cảnh. Không đâu ! Những người có khả năng biến phiền não thành vui sống, biến buồn giận và sân hận thành an nhiên tự tại phải là những con người tích cực và yêu đời lắm các bạn ạ ! Mong các bạn sẽ thành những người tích cực và yêu đời này! Mong lắm!

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn hãy giao du với bạn hữu, nhưng đừng nhìn những người bạn ấy, cũng đừng nhìn gia đình của họ như những tiêu chuẩn mình phải theo. Các bạn ạ ! Mỗi người mỗi khác, mỗi gia đình mỗi khác; khác nhau về lối sống, về nghề nghiệp, về học vấn, về kinh tế tài chánh trong gia đình. Có những gia đình quá nuông chiều con cái. Con cái muốn gì được nấy, không phân vân tự hỏi xem những thứ con cái muốn có thật sự là những cái cần thiết cho cuộc sống hằng ngày không? Lắm khi chính những cái ham muốn và sự chiều chuộng quá mức của cha mẹ ấy làm cho con cái trở nên hư hỏng. Chẳng hạn như lúc các bạn thấy bạn bè cứ mỗi lần xin tiền là được cha mẹ họ thỏa mãn ngay, thế là các bạn đem ra so sánh và trách móc cha mẹ mình là khó khăn keo kiệt. Các bạn ơi ! Nếu các bạn xin tiền mua sách vở giấy bút, cha mẹ có sẵn tiền lại không cho, ấy là đáng trách, chứ nếu các bạn xin tiền để đi chơi trong lúc cha mẹ không có tiền, nên không được thỏa mãn, xin các bạn khoan hấn trách. Biết đâu chính tiền đi chơi ấy làm cho các bạn hư hỏng ? Xin các bạn hãy cố mà cảm thông với cha mẹ để thấy được tại vì sao mà có lúc họ phải "Say No" với các bạn. Tất cả chỉ vì cuộc sống và tương lai của các bạn đấy. Khi cha mẹ không thỏa mãn được đòi hỏi của các bạn, họ đâu có vui sướng gì, nhưng vì trách nhiệm, vì tương lai của các bạn mà họ phải bậm bực say "No." Không nói có lẽ các bạn cũng dư biết, lắm gia đình vì cha mẹ vô trách nhiệm, đã không kiểm soát con cái thì thôi, còn thỏa mãn bất cứ thứ gì chúng muốn, cho tiền cho chúng đi chơi cho êm chuyện. Kết quả là con cái họ chỉ biết ăn chơi đua đòi, bỏ học hành và cuối cùng là vướng vào xì ke ma túy, băng đảng, chẳng những hư hỏng bản thân, mà còn là một gánh nặng cho gia đình, một mối đe dọa cho xã hội và quốc gia nữa. Các bạn đâu có muốn trở thành những kẻ thân tàn ma dại như vậy, phải không các bạn ?

Các bạn trẻ thân mến,

Dù muốn hay không muốn, các bạn không thể nào chối bỏ cha mẹ các bạn, cũng như cha mẹ các bạn không thể nào chối bỏ được các bạn. Như vậy cho dù thế nào đi nữa, các bạn và cha mẹ phải sống với hiện thực, cho dù hiện thực ấy là đau khổ hay hạnh phúc. Nếu các bạn nào may mắn có được hiện thực là hạnh phúc thì nên giữ gìn và tiếp tục. Ví bằng hiện thực ấy là khổ đau, thì tại sao các bạn không lắng nghe lời Phật dạy, đi tìm xem coi do đâu mà có sự bất đồng bất hòa giữa cha mẹ và các bạn, để rồi từ đó tìm ra một đường hướng khả dĩ tốt đẹp hơn. Chẳng hạn như các bạn thích gọi điện thoại viễn liên, nhưng cha mẹ lại tìm cách cấm cản. Thay vì buồn phiền hờn giận, tại sao các bạn không ngồi lại nói chuyện với cha mẹ để tìm ra một giải pháp khả dĩ tốt đẹp hơn. Có thể cha mẹ các bạn cấm cản vì họ không có đủ tiền trả bills điện thoại cũng không chừng, chứ họ cũng muốn các bạn liên lạc bạn hữu lắm chứ ! Khi hiểu được như vậy, thì thay vì mỗi ngày mỗi gọi viễn liên, có thể các bạn hứa với cha mẹ là mỗi tuần gọi một hoặc hai lần mà thôi. Các bạn mà làm được như vậy rồi các bạn sẽ thấy cha mẹ các bạn vui sướng vô cùng. Hãy cố hòa điệu sống trong gia đình các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Cha mẹ chính là dòng suối ngọt ngào cho ta tung tăng tắm mát, là bóng mát cho ta nương tựa, không riêng gì lúc ta còn nhỏ, mà là mãi mãi. Cho dù chúng ta đang sống giữa một xã hội xem nhẹ luân thường đạo lý. Nơi chỉ nặng phần trình diễn nhưng không có thực chất. Nơi mà trong một năm suốt 364 ngày, không ai để ý gì đến cha mẹ, dùng một cái đến ngày "Father's Day" hay "Mother's Day," họ lại mang hoa và quà đến chất đầy nhà dưỡng lão. Làm như vậy cho ai và được gì, thưa các bạn ? Ở đây chúng

ta không dám chê trách ai, nhất là những trẻ con Âu Mỹ, vì họ đã quen quá rồi nếp sống hờ hững ấy. Còn chúng ta, những người Việt Nam, cho dù chúng ta đang sống ở chân trời góc bể nào của địa cầu này, chúng ta vẫn là những người Việt Nam với truyền thống cao đẹp của những thế hệ cha anh lưu truyền lại. Chúng ta không thể nào sống hững hờ như lớp trẻ Âu Mỹ được đâu, nhất là những người con Phật. Chính Đức Từ Phụ đã từng khuyên nhủ tứ chúng trong các kinh điển của Ngài rằng: "hiếu hạnh là hạnh Phật và hiếu hạnh đứng trên tất cả các hạnh khác." Rõ ràng Đức Từ Phụ muốn nhắn với những người con Phật rằng làm con mà không hiếu thảo với mẹ cha, sẽ không nên thân bất cứ chuyện gì. Kỳ thật đúng như vậy các bạn ạ! Cha mẹ đã nhịn đắng nuốt cay và nhịn chịu đủ mọi thứ để nuôi dưỡng chúng ta. Các ngài đã nhịn ăn, nhịn mặc, nhịn đi chơi, nhịn ngay cả thuốc men khi đau yếu để nhường hết cho con. Nếu không có các người, làm gì có ta ? Nếu không có sự hy sinh của các người làm gì chúng ta được tồn tại đến ngày hôm nay ?

Các bạn trẻ thân mến,

Chính Đức Phật đã từng dạy dỗ trong kinh Báo Ân rằng vì biết hiếu dưỡng cha mẹ, biết nghĩ đến công ơn và trả ơn cha mẹ, nên Ngài mới được thành đạo quả Phật. Xem thế mới biết hiếu thuận với cha mẹ là quan trọng đến dường nào ! Đức Phật cũng thường hay nhắn nhủ với tứ chúng rằng làm con cái nên luôn lắng nghe lời chỉ dạy của cha mẹ, vì cha mẹ nào cũng muốn điều lợi ích cho con cái. Tâm của cha mẹ chính là tâm Phật. Tại sao vậy ? Trong Kinh Bảo Tích, Đức Phật đã nói rõ ràng rằng vì nuôi nấng và dạy dỗ con cái mà cả cha lẫn mẹ đều hay làm những việc khó làm, hay nhần những việc khó nhần; dù phải làm những chuyện quấy ác, lắm khi các ngài cũng không từ nan, chỉ mong sao cho con cái được thành nhân chi mỹ. Các bậc cha mẹ đã nuôi nấng dạy dỗ con cái với cái tâm không phân biệt và không biết

nhàm chán. Như vậy theo Phật, ân đức của cha mẹ đối với con cái rất lớn. Cha mẹ chính là ruộng phước quan trọng cho con cái gieo trồng. Chính vì thế mà Đức Phật đã khẳng định rằng nếu ai làm được việc hiếu thuận với cha mẹ, dù nhỏ thế mấy, công đức vẫn vô lượng. Ví bằng ngỗ nghịch với mẹ cha, dù nhỏ thế mấy, tội nghiệp ấy vẫn không lường.

17. AI CHỊU TRÁCH NHIỆM CHO TƯƠNG LAI CÁC BẠN TRẺ?

Các bạn trẻ thân mến,

Đức Phật đã dạy: "Chúng sanh vì chấp ngã mà phải chịu hết khổ đau này đến phiền não khác, và cuối cùng là phải mãi lăn trôi trong luân hồi sanh tử." Các bạn có biết "chấp ngã" là thế nào không ? Ở đây không muốn giải thích dài dòng cho thêm khó hiểu. Chấp ngã là chấp vào "mình," và chấp vào "cái của mình." Nào là ta giàu sang phú quý, nào là vợ đẹp con xinh, nào là nhà cao cửa rộng, xe đẹp xe sang, nào là mình hay mình giỏi còn thiên hạ là đồ bỏ. Chính vì cái "chấp ngã" này mà các bạn tự cho những gì của mình là đúng, còn những gì của người là sai, do đó mà các bạn chẳng muốn lắng nghe ai. Nhưng các bạn ơi ! Hãy thành thật với chính các bạn đi rồi các bạn sẽ thấy, có nhiều thứ mà các bạn không biết và cần học hỏi lắm. Lắm khi các bạn như những người mù đang đi trên một xa lộ đầy xe qua lại, có thấy nguy hiểm không hở các bạn ? Các bạn cứ tưởng một người có hạnh phúc phải là một người may mắn, muốn gì được nấy, hoặc phải có thật nhiều tiền, vân vân và vân vân. Nhưng các bạn ơi ! Với dòng thời gian, các bạn sẽ nhận chân ra rằng hạnh phúc thật sự của các bạn là được tắm mát trong dòng suối mà mẹ cha đã tuôn chảy ra cho các bạn một cách vô điều kiện và vô vụ lợi. Lắm khi đến lúc các bạn biết được như vậy thì cha mẹ các bạn đã không còn.

Xin các bạn hãy buông bỏ cái "chấp ta" của mình đi để trở về làm những đứa con thật ngoan, để tận hưởng dòng nước nguồn tươi mát vô tận của nghĩa mẹ công cha. Các bạn trẻ thân thương ơi ! Nếu cha mẹ không là những bậc thầy vĩ đại nhất trong đời các bạn, thì sẽ không có vị thầy nào cao quý hơn đâu các bạn ạ ! Ai đã từng mớm những giọt sữa đầu đời cho các bạn

? Ai đã từng dạy các bạn những tiếng ê a vỡ lòng? Ai đã từng dầm sương dãi nắng để cho các bạn được no ấm ? Ai đã nằm chỗ ướt để nhường chỗ khô cho các bạn ? Ai đã vắt hết nhựa sống của chính cuộc đời mình cho tương lai các bạn? Các bạn thân thương ơi ! Bây lâu nay các bạn đang tận hưởng cả một trời yêu thương mà lắm khi các bạn không để ý, không biết để mà tận hưởng. Đến lúc các bạn hiểu ra thì lắm khi cả mẹ lẫn cha đã không còn. Ở đây không kêu gọi các bạn phải làm công lên chuyện xuống gì khó khăn vất vả, mà chỉ kêu gọi các bạn hãy "tận hưởng" cái bầu trời yêu thương của tình cha nghĩa mẹ, thế thôi !

Các bạn trẻ thân mến,
Có lẽ ở lứa tuổi của các bạn, các bạn chưa đủ kinh nghiệm để thấy rằng muốn gì được nấy chưa chắc đã là hạnh phúc. Với những bạn con nhà khá giả, cha mẹ có tiền và nuông chiều con cái. Các bạn muốn tiền, được tiền; muốn xe mới, được xe mới... như vậy lắm khi thật là tai hại vô cùng, vì có lúc nào đó với sẵn tiền dư thừa trong tay, các bạn sẽ dùng nó vào những chuyện tác hại khác, chẳng hạn như xì ke, ma túy, ăn chơi trụy lạc... Các bạn nào có biết rằng tiền ấy là do cha mẹ các bạn đã đem mồ hôi nước mắt ra mà đổi lấy, như vậy là các bạn đã phung phí trên xương máu của cha mẹ mình. Ngoài ra, các bạn có biết không chính những xì ke, ma túy và ăn chơi trụy lạc sẽ tác hại khủng khiếp trên thân thể của các bạn. Như vậy có tiền mà xài bậy có đem lại hạnh phúc không các bạn ? Và các bạn ơi ! Nếu ham muốn này được thỏa mãn, nó sẽ kéo theo những ham muốn kế tiếp, mà ham muốn sau càng thúc bách và cần thiết hơn ham muốn trước. - tuổi các bạn, các bạn luôn cho rằng tất cả mọi thứ đều cấp bách và cần thiết, từ vật chất đến yêu thương, đam mê, dục vọng, tình tứ lãng mạn... Các bạn rất táo bạo và buông thả...

Các bạn là như vậy đó ! Chính vì thế mà các bạn cần lắm những quan tâm, săn sóc và giáo dục từ các bậc cha mẹ.

Các bạn có biết không sở dĩ tuổi trẻ ở các xứ Tây phương đang đi vào con đường hưởng thụ, buông thả và sống cuồng sống vội để rồi cuối cùng lắm khi phải thân tàn ma dại là vì họ không chịu lắng nghe theo sự hướng dẫn và giáo dục của mẹ cha. Ngược lại, họ bị ảnh hưởng xấu của xã hội, những hướng dẫn sai lạc của bạn bè, và những hấp dẫn của văn minh vật chất. Kỳ thật trong các xã hội Tây phương lắm khi cả cha lẫn mẹ phải suốt ngày quần quật trong các hãng xưởng, không có thì giờ để lo cho con trẻ. Các bạn thì mai mắn hơn nhiều, cha mẹ các bạn cũng phải đi làm suốt ngày vậy, thế mà họ còn cố gắng bỏ thì giờ ra chăm nom, săn sóc, lo lắng, hướng dẫn và giáo dục các bạn. Như vậy không là hạnh phúc lắm sao các bạn ?

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có biết ai là người chịu trách nhiệm cho cuộc sống và tương lai của các bạn không ? Học đường và xã hội thì chắc là không rồi, như vậy chỉ còn lại cha mẹ hay chính các bạn mà thôi. Các bạn ạ ! Mỗi người đều có cuộc sống và tương lai riêng, không ai sống giùm cho ai, cũng không ai lo được tương lai cho ai. Theo luật sanh, lão, bệnh, tử, rồi đây cha mẹ các bạn cũng phải ra đi, phải lìa bỏ các bạn mà đi, dù muốn hay không muốn. Như vậy thời vàng son nhất của các bạn là cái thời mà các bạn được sống và được sự hướng dẫn và giáo dục của cha mẹ. Như vậy tại sao các bạn lại không chịu tận hưởng cái tuổi hoa niên ấy hở các bạn ? Tất cả mọi thứ trên đời này rồi đây các bạn sẽ phải tự mình làm lấy các bạn ạ ! Lúc chưa biết ăn thì cha mẹ tập cho ăn, mớm cho ăn. Lúc chưa biết đi thì cha mẹ dạy cho đi, tập cho đi, hoặc hướng dẫn cho chúng ta những bước tập tễnh vào đời. Đến lúc biết rồi thì phải ăn một mình, đi một mình.

Trong đời sống hằng ngày cũng vậy các bạn ạ ! Lúc còn niên thiếu, chưa có kinh nghiệm, còn ở nhà với cha mẹ, thì cha mẹ dạy cho kinh nghiệm để sau này ra đời khỏi phải bị vấp ngã. Lúc đi mà bị vấp ngã, có khi còn gượng dậy đi tiếp, chứ vào đời mà bị vấp ngã, lắm khi không gượng dậy nổi. Vậy thì ngay từ bây giờ, các bạn hãy lợi dụng tất cả thời giờ và hoàn cảnh có được, lắng nghe các bậc cha mẹ. Những gì mà các bậc cha mẹ dạy dỗ các bạn, thường là những kinh nghiệm sống của họ. Lắm khi họ đã bị vấp ngã và đau đớn trong đời, họ không muốn thấy các bạn phải vấp ngã như họ, nên họ đã ân cần trao truyền lại cho các bạn những kinh nghiệm sống quý báu này.

Các bạn có thể lần mò từng bước trên đường đời, để rồi vấp ngã, rồi kinh nghiệm như những bậc cha mẹ đã kinh nghiệm, nhưng tại sao các bạn không học lấy kinh nghiệm của cha mẹ mà đi vào đời để đỡ phải vấp ngã hơn. Có thể các bạn cảm thấy khó chịu khi đã lớn mà các bậc cha mẹ vẫn cứ đối xử với mình như con nít. Có lẽ các bạn nghĩ đúng. Ngày trước khi tôi đã trên hai mươi, đã vào quân đội, thế mà mỗi lần có dịp đi với mẹ lên Sài Gòn, mẹ vẫn nắm tay tôi băng qua đường. Khi sức nhớ điều gì, tôi vùng ra khỏi tay mẹ. Mẹ tôi không nói, chỉ mỉm cười bảo tôi: "Mẹ sợ con đi vội, không thấy xe qua lại quá nhanh, thì nguy cho tánh mạng." Các bạn ơi ! Bây giờ tôi ao ước được mẹ nắm tay băng qua đường, nhưng người đâu còn nữa để mà nắm với đất ! Ngày trước mỗi lần ra đường, mẹ thường hay nhắc: "lành cho sạch, rách cho thơm," hoặc "giẻ rách cũng giữ lấy lại." Đi đâu con cũng nên ủi lại cái quần cái áo cho thẳng thơm với người ta. Bây giờ ao ước có được mẹ nhắc nhở, nhưng người đâu còn nữa để mà nhắc với nhở ! Ngày trước có đi chơi về muộn, mẹ trông mẹ rầy, thì bực tức dùng dằng bỏ đi chỗ khác, bây giờ muốn có được mẹ rầy, thì người đã không còn nữa.

Các bạn trẻ thân mến,
Rồi đây các bạn sẽ lập gia đình và sẽ có con cái, các bạn sẽ đi ngay vào vết xe mà cha mẹ các bạn đã đi, chùng đó các bạn mới nhớ đến công ơn cha mẹ. Khi có con cái, các bạn sẽ thương con và sẽ hiểu được tình thương mà ngày trước cha mẹ đã dồn hết cho các bạn. Nhưng các bạn ơi ! Tại sao các bạn phải đợi đến lúc có con rồi mới thương cha mẹ ? Tại sao phải đợi đến lúc lên non mới biết non cao ? Các bạn là hậu duệ của một dân tộc thông minh và hiếu hạnh, tại sao các bạn lại không lắng nghe và học hỏi kinh nghiệm của mẹ cha ngay từ bây giờ ? Lắm lúc các bạn cho rằng cha mẹ các bạn là thuộc về thế hệ "cổ hủ" không hợp thời, nhưng hãy nhìn lại các bạn mà xem, lắm khi các bạn chẳng hiểu được chính các bạn nữa, nói chi hiểu được người khác. Vâng, có lắm khi cha mẹ cổ hủ và không hợp thời, nhưng cũng rất nhiều khi các bạn chẳng biết gì hết những lợi hại của cuộc sống buông thả trụy lạc. Vậy thì cách tốt nhất để cho đoạn đời niên thiếu quý báu của các bạn không trôi qua trong khung hoảng và đầy trọc trặc, các bạn nên cởi mở hơn với các bậc cha mẹ. Các bậc cha mẹ hôm nay không đòi hỏi các bạn phải mù quáng nghe theo mệnh lệnh của họ, hoặc tin vào những điều họ nói một cách tuyệt đối. Các bậc cha mẹ hôm nay chịu lắng nghe và cởi mở với con trẻ hơn các bậc cha mẹ năm xưa nhiều lắm. Mong các bạn cố gắng cởi mở và cảm thông với cha mẹ để vượt qua giai đoạn có thể nói là đầy sóng gió nhất của cuộc đời các bạn. Giai đoạn thiếu niên của các bạn có thể được ví như thuyền mảnh ra khơi vậy các bạn ạ ! Các bạn cần lắm những con tàu lớn che chở, giúp đỡ và hướng dẫn các bạn vượt qua đại dương đầy sóng gió.

Các bạn trẻ thân mến,

Tất cả những vết hằn của tuổi trẻ hôm nay, các bạn sẽ phải vĩnh viễn mang chúng vào cuộc đời mai sau của các bạn, khó lòng tẩy xóa, hoặc không tẩy xóa được đâu các bạn ạ ! Như vậy tất cả những gì mà các bạn tiếp thu và chịu ảnh hưởng hôm nay sẽ là hành trang vào đời của các bạn. Có một điều chắc chắn là không có cha mẹ nào muốn trao rác rưởi cho con cái mang vào đời, nhưng bạn bè trang lứa và hàng xóm thì các bạn cần phải xét lại. Lắm khi vô tình hay cố ý, họ muốn trao những rác rưởi mà họ đã ôm lâu ngày cho người khác, để mọi người cùng có một thứ mùi "rác" như họ. Phải cẩn trọng lắm mới được các bạn trẻ ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Nhiều khi các bậc cha mẹ tự hỏi là các bạn trẻ hôm nay có thực sự hiểu rõ ý nghĩa của hai chữ tự do hay không ? Vâng, "tự do" theo tự điển có nghĩa là không bị ai kềm chế. Tự do là tự mình muốn làm gì thì làm. Nhưng các bạn hãy suy nghĩ cho kỹ lại đi, trên đời này không có thứ gì là tuyệt đối cả. Chẳng hạn như thuyền trưởng, hay phi công, muốn lái tàu thế nào cũng được muốn bay thế nào thì bay, không cần phải nhờ tới la bàn, thử hỏi con tàu hoặc phi cơ sẽ đi về đâu ? Không đi về đâu hết các bạn ạ, mà lắm khi đụng phải đá ngầm chìm lỉm, hoặc đụng phải núi mà rớt một cách thê thảm nữa là khác. Thấy như vậy để mỗi khi nghĩ đến hai chữ "tự do" các bạn cần nên cẩn trọng vô cùng ! Lúc còn nhỏ, các bạn cần lắm sự kiểm soát, hướng dẫn và giáo dục của cha mẹ. Cha mẹ và thầy cô là những chiếc la bàn đưa con thuyền mảnh "tuổi trẻ" của các bạn đến bến bờ tương lai rực rỡ. Hãy lắng nghe các bậc này các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Có lẽ các bạn cảm thấy khung cảnh gia đình hạn hẹp quá, không đủ cho các bạn bay nhảy. Chính vì thế mà lúc nào các bạn cũng muốn thoát ra khỏi ảnh hưởng gia đình. Đối với các bạn thì cha mẹ lúc nào cũng điều này luật nọ; còn ngược lại, bạn bè trang lứa lúc nào cũng phóng khoáng dễ chịu. Cha mẹ thì lúc nào cũng nhắc đến sách vở, giờ giấc, ăn ngủ, học hành. Ngược lại, bạn bè trang lứa hở ra là hú nhau đi ăn chơi cho thỏa thích. Thật tình mà nói, các bạn đang đứng trước ngã ba đường, nơi đó các bạn phải đương đầu với một sự lựa chọn vô cùng khó khăn. Tự gò bó mình theo khuôn phép giáo dục của cha mẹ, hay buông lung phóng túng theo bạn bè ? Nhưng các bạn ơi ! Các bạn hãy tự suy gẫm lại mà xem ! Những bạn bè trang lứa có gì hơn và đáng để cho các bạn nghe theo ? Đám bạn bè trang lứa ít khi có cái gì hay ho đẹp đẽ để trao cho các bạn lắm, ngoại trừ một mớ "tư tưởng nổi loạn" hoặc phóng túng hay tự do quá trớn. Đa phần những bạn bè trang lứa cũng sẽ có những tư tưởng y như các bạn, nào là cha mẹ cổ hủ, thầy cô thì luôn ràng buộc các bạn vào những sách vở và giờ giấc học hành, thầy cô khuôn phép quá, vân vân và vân vân. Từ đó các bạn đâm ra chán ghét cha mẹ thầy cô, và cũng từ đó các bạn dẫn thân vào con đường vô định của bỏ học đi lang thang, rồi gia nhập băng này đảng nọ, rồi nghiện ngập, rồi thì những ngõ cụt cuối cùng đang chờ đón các bạn, có thể là khám đường hoặc tự tận. Chính vì thế mà các bạn thấy đó, thực trạng tự tử của tuổi trẻ ngày càng tăng trong các xã hội Âu Mỹ, và đang trở thành một mối quan ngại cho mọi người mọi giới.

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn đã thấy rồi tệ hại của sự lôi cuốn của những bạn bè trang lứa, như vậy các bạn hãy cố đừng để cho bạn bè lôi kéo nữa. Ngược lại, các bạn nên luôn lắng nghe các bậc cha mẹ. Dù thế nào đi nữa, cha mẹ vẫn có tuổi đời và kinh nghiệm hơn các

bạn. Bên cạnh đó, họ là những người lúc nào cũng muốn bạn phát cho các bạn tất cả tình thương vô điều kiện, cũng như không đòi hỏi bất cứ sự đền trả nào.

Các bạn trẻ thân mến,
Chúng ta ai cũng thích cái gì hay ho đẹp đẽ hoặc thiện lành, và ghét những cái xấu ác. Nhưng trở trêu thay, khi hành sử, lắm khi chúng ta làm ngược lại. Chẳng hạn như lúc nào ta cũng muốn tờ "báo cáo điểm" (report card) phải toàn là "A" nhưng lại thích bỏ học, phá phách và nghịch ngợm, bực dọc khó chịu mỗi khi cha mẹ bắt ngồi xuống học bài, chán nản mỗi khi thầy cô cho homework. Nói rõ ra cho dễ hiểu, các bạn gieo nhân "khổ qua" đắng, muốn gặt lại quả "táo" ngọt, làm sao được đây hở các bạn? Trong đầu óc các bạn luôn nghĩ rằng, trừ bạn bè trang lứa, còn thì tất cả những người chung quanh đều là những hàng rào ngăn cản bước tiến của các bạn, rồi từ đó các bạn luôn muốn đi ngược lại những lời dạy dỗ của cha mẹ và thầy cô. Nhưng các bạn ơi ! Các bạn chính là những người không biết gì về lửa nên chẳng những không sợ lửa, mà còn đùa giỡn với lửa nữa là khác. Đến khi bị phỏng thì lắm lúc đã quá muộn màng. Đồng ý trong xã hội mới hôm nay ở Âu Mỹ, các bạn trẻ đã và đang gặp quá nhiều khó khăn từ mọi phía, trong gia đình, đến bạn bè và ngoài xã hội. Nhưng các bạn thân mến, không làm cách nào các bạn và cha mẹ có thể lẩn tránh những hiện thực này đâu. Cách duy nhất khả dĩ có thể giúp giải quyết những khó khăn này là các bạn hãy cùng cha mẹ cảm thông nhau, chia sẻ những gì các bạn cảm thấy là bất an trong cuộc sống và sự học hằng ngày. Hãy nói cho cha mẹ biết những gì các bạn nghĩ và lại, các bạn cũng nên lắng nghe những gì cha mẹ nói. Làm được như vậy đi rồi các bạn sẽ thấy sự thế sẽ sáng sủa hơn nhiều lắm. Mong lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Một trục trặc lớn lao trong mối giao cảm hằng ngày giữa các bạn và cha mẹ là sự "tự phụ" của các bạn. Lắm bạn trẻ ở đây tự cho rằng mình được đi học theo Âu Mỹ nên mình hay mình giỏi và văn minh hơn cha mẹ ông bà nhiều. Đi đâu các bậc cha mẹ lắm khi phải nhờ các bạn thông dịch cho họ, làm gì họ cũng tùy thuộc vào các bạn, vân vân và vân vân. Từ đó các bạn sanh lòng "tự kiêu tự phụ," và thiếu lễ độ với các bậc trưởng thượng, và cũng chính từ đó, hố ngăn cách giữa các bạn và các bậc cha mẹ ngày càng lớn. Các bạn thân thương ơi ! Có thể các bạn giỏi tiếng Tây tiếng Mỹ, có thể các bạn giỏi về khoa học kỹ thuật..., nhưng làm sao các bạn giỏi hơn cha mẹ các bạn về kinh nghiệm sống ở đời ? Có thể những tư tưởng là những tư tưởng theo trào lưu của cuộc sống mới và có thể những tư tưởng của các bậc cha mẹ, dưới nhãn quan của các bạn, là không hợp thời. Nhưng ai dám phủ nhận rằng những tư tưởng lập dị và sống cuồng sống vội của trào lưu sống mới đã không đang góp phần làm băng hoại xã hội hôm nay?

Các bạn trẻ thân mến,
Nói gì thì nói, rốt rồi sẽ có một ngày các bạn sẽ nhận chân ra rằng chính cái người mang nặng đẻ đau ra các bạn là đáng quý và đáng nghe lời vô cùng. Chính cái người đã dầm sương dãi nắng nuôi dạy cho các bạn nên vóc nên hình ấy mới thật là cái người "mẫu" của cuộc đời các bạn. Dù làm nên danh phận như thế nào, các bạn vẫn luôn là những đứa con bé bỏng của các bậc sanh thành. Điều mà tôi muốn nhắn nhủ với các bạn ở đây là xin các bạn đừng để quá trễ tràng rồi mới nhận biết ra những điều này. Lúc đó các bạn sẽ cảm thấy ân hận một cách tội nghiệp.

18. HỘI NHẬP NHƯNG VẪN GIỮ ĐƯỢC TRUYỀN THỐNG CAO ĐẸP CỦA GIA ĐÌNH VIỆT NAM

Các bạn trẻ thân mến,

Lịch sử Việt Nam chúng ta đã trải qua gần năm ngàn năm, cho dù phải trải qua những cơn giông tố bão bùng thế nào đi nữa, giá trị gia đình (family values) của chúng ta vẫn trường tồn. Cha anh chúng ta đã trường tồn chính vì họ đã không đoạn tuyệt với gia đình. Chúng ta muốn trường tồn phải nhìn thấy cho rõ điều này. Còn gì hạnh phúc cho bằng sau những giờ làm việc mệt nhọc, cha mẹ về nhà nhìn thấy các bạn đang ngoan ngoãn học hành và biết vâng lời cha mẹ. Các bạn có nghe câu ngạn ngữ: "Mưa từ trên trời mưa xuống" hay không ? Câu nói này rất đơn sơ mộc mạc, nhưng dễ thương làm sao ấy. Các bạn có biết cha anh chúng ta muốn nói gì không ? Tự cổ chí kim và mãi mãi, ông bà lo cho cha mẹ, rồi cha mẹ lo cho con cái, rồi con cái lo cho cháu chắt... được thành như chi Mỹ. Đó ! Truyền thống và giá trị gia đình Việt Nam chúng ta là như vậy đó. Nó đẹp dễ dễ thương làm sao ấy ! Đạo nghĩa gia đình Việt Nam chúng ta từ xưa đến nay đã hun đúc cho đất nước ta, dân tộc ta thành đất nước hiền hòa, dân tộc hiếu trung đạo đức. Đáng được trân quý và noi theo lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Đa phần các bạn trẻ tới những xứ Âu Mỹ, được ăn học thành tài và có kiến thức cao rộng hơn là các bậc cha mẹ các bạn ở quê nhà. Phải công nhận là các bạn có kiến thức và sự hiểu biết về khoa học kỹ thuật, nhưng đời sống này đâu phải chỉ có khoa học kỹ thuật không thôi. Đời sống này nó phức tạp hơn các bạn tưởng nhiều lắm. Chính vì vậy mà trong đại tác phẩm "Kiều" của thi hào Nguyễn Du, ông đã không ngần ngại nói lên những cảm

nghĩ của ông về chữ "tài" và chữ "tai" như sau "có tài mà cậy chi tài, chữ tài liền với chữ tai một vần." Quả đúng như vậy các bạn ạ ! Có tài mà không có đạo đức thì "chữ tài liền với chữ tai có một vần."

Tuy nhiên, trong xã hội hiện tại, rất nhiều bạn trẻ đã thấm nhuần tư tưởng hiện sinh của xã hội Âu Mỹ, nên chỉ xem trọng chữ "tài" rồi khinh thường đạo đức. Cũng không trách gì các bạn, vì xã hội Âu Mỹ không cho đạo lý có một chỗ đứng tương xứng nào trong xã hội. Nhưng các bạn ơi ! Đạo lý Việt Nam luôn là đầu dây mối nhợ cho sự trưởng thành của mọi thế hệ. Xin các bạn hãy lần trở về kho tàng kỷ niệm của cha anh để tìm lại của báu mà vô tình hay cố ý chúng ta đã ném đi ngày nào. Không phải tìm lại để bắt ép các bạn phải rằm rắp tuân theo, nhưng tìm lại để ôn cố tri tân, tìm lại để phát huy những cái ưu tú của cha anh và can đảm bỏ đi những cái sai lầm năm cũ. Hãy can đảm lên các bạn !

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn có bao giờ cảm thấy hãnh diện về văn hóa của dân tộc Việt Nam không ? Riêng tôi thì tôi cảm thấy vô cùng hãnh diện các bạn ạ ! Chính nền văn hóa ấy, chính truyền thống cổ truyền cao đẹp ấy đã tạo nên những vị vua Hùng, hai Bà Trưng, Ngô Quyền, Lý Thường Kiệt hiển hách, đã từng làm kinh hồn bạt vía Bắc Phương ngay trong lòng đất địch. Hưng Đạo Vương đã vì nước quên hẳn thù nhà, và đã ba lần đánh bại một đế quốc vào bậc nhất thời đó: đế quốc Mông Cổ. Lê Lợi đã nằm gai nếm mật, suốt mười năm kháng chiến đánh đuổi giặc Minh. Quang Trung áo vải đã phát cờ đào phá cường địch, với chiến công hiển hách không thua gì Nã Phá Luân (Napoleon) đương thời bên trời Tây.

Bên cạnh đó, cũng chính nền văn hóa và truyền thống cổ truyền cao đẹp ấy đã rèn luyện cho dân tộc ta thành một dân tộc

hiền hòa hiếu khách và dễ thương dễ mến làm sao ấy ! Hình ảnh người đàn bà Việt Nam từ ngàn xưa vẫn luôn là hình ảnh cao đẹp tuyệt vời. Người mẹ Việt Nam thật hiền lành, nhu mì, dịu dàng, đoan trang, thuần hậu, nhưng thật là nhẫn nại, đảm đang và tận tụy hy sinh vô bờ bến, chẳng những cho con mà còn cho chồng nữa. Có gương chung thủy nào hơn thiếu phụ Nam Xương? Có gương hy sinh vì chồng vì con nào hơn Bà Tú Xương ?

"Quanh năm buôn bán ở ven sông.
Nuôi đủ năm con với một chồng."

Hoặc "Cánh cò lặn lội bờ ao
Gánh gạo nuôi chồng tiếng khóc nỉ non."

Các bạn trẻ thân mến,
Còn hình ảnh nào cao đẹp hơn hình ảnh những bà mẹ Việt Nam? Các bạn ơi ! Những bàn tay khǎng khiu ấy đã nâng niu, ve vuốt tấm hình hài của bao nhiêu thế hệ Việt Nam, đã hun đúc nên những anh hùng dân tộc, đã góp phần dựng nước và giữ nước được trường tồn qua bao cuộc bể dâu. Đó ! Cách sống và cách dạy dỗ cũng như đạo đức của cha anh các bạn như thế đó, có đáng cho các bạn học hỏi và sống theo hay không ?

Các bạn trẻ thân mến,
Nếu thoát nghĩ thì thấy các bạn gặp khó khăn trong sự lựa chọn cách sống, nhưng khi đã thấu hiểu về đạo đức và văn hóa dân tộc, thiết tưởng các bạn đã biết phải lựa cách sống nào rồi ! Giữa ích kỷ, thụ động, vong thân, không lý tưởng và vị tha, cũng như tích cực sống cho mình và cho người với những lý tưởng phục vụ cao cả, các bạn chọn cách nào ? Các bạn thân mến, có thể cách sống vị tha và hy sinh sẽ khó hơn là cuộc vị kỷ vong thân, nhưng chính những khó khăn này là những chất liệu giúp ta thành công

trên đường đời đầy các bạn ạ ! Nếu không đi vào giữa những bụi hồng gai thì làm sao chúng ta có thể hái được những cánh hồng rực rỡ ? Mong các bạn hãy nhìn và suy xét cho thật kỹ để thấy và tự chọn lựa cho chính mình một cách sống thật thích hợp cho các bạn, để vừa thích ứng với xã hội Âu Mỹ, mà cũng vừa giữ được truyền thống cao đẹp của cha anh mình.

Các bạn trẻ thân mến,
Vẫn biết ở lứa tuổi của các bạn, các bạn sống với mộng mơ nhiều hơn là hiện thực. Nhưng với dòng thời gian, với tuổi đời chông chất, các bạn sẽ nhận chân ra rằng mộng là mộng, còn thực là thực. Mộng và thực hoàn toàn khác nhau. Xin các bạn hãy mạnh dạn nhìn vào thực tại và thành thật với chính mình. Đừng bao giờ mơ ước về cuộc sống của người khác. Người khác là người khác, bạn là bạn. Cuộc sống và cách sống của họ chỉ thích hợp với họ, chứ không thích hợp với bạn đâu. Các bạn hãy quay ngay về với nguồn cội của chính mình, ai đã đưa các bạn vào đời ? Ai đã, đang và sẽ tiếp tục dìu dắt các bạn đi vào đời ? Ngoài cha mẹ và thầy cô ở trường ra, không còn ai có thể trao cho các bạn những hướng dẫn chân chánh hơn các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Muốn sống trong sạch, tinh tuyền, công bình, bác ái và nhân đạo... để đi đến chân thiện mỹ, các bạn phải thừa nhận giá trị của người khác, nghĩa là phải thừa nhận tha nhân, phải cởi mở và hòa đồng với mọi người trong mọi hoàn cảnh. Dẫu biết rằng hai nếp sống trái ngược của nhà và trường, của gia đình và xã hội đã làm cho các bạn chới với, nhưng các bạn ơi ! Nếp sống nào cũng có cái hay và cái dở của nó. Đừng khư khư ôm giữ lấy thành kiến của mình. Một chiếc phi cơ Việt Nam bay trên không phận Mỹ, phải tuân theo luật lệ hàng không của Mỹ, nhưng những phi

công vẫn là phi công Việt Nam, cách bay và cách lèo lái con tàu vẫn là cách của người Việt Nam. Các bạn cũng như vậy, các bạn có quyền học lấy những cái hay cái đẹp của người, nhưng không ai có quyền cấm cản các bạn giữ lấy cái hay cái đẹp của cha anh mình. Một con thuyền khi nhập giang phải tùy khúc, gặp lúc sông uốn khúc quẩn queo, phải chậm lại để khỏi bị dòng nước cuốn nhận chìm. Một con người khi nhập gia phải tùy tục, gặp lúc chào hỏi vẫn bắt tay, nhưng không ai cấm các bạn trao cho người một bông sen búp, bằng cách chấp hai bàn tay lại và xá người một cái trước khi bắt tay họ. Các bạn thân thương, tất cả mọi sự mọi việc trên đời này chỉ có thể giải quyết ổn thỏa bằng sự cảm thông và bằng tình yêu thương chân thật. Sự cảm thông thật sự chỉ đến khi chúng ta cố tìm hiểu và tôn trọng lẫn nhau. Trong tiến trình đạt tới sự cảm thông, các bạn có thể đồng ý hoặc không đồng ý, nhưng điều quan trọng ở đây là các bạn phải biết là các bạn đồng ý cái gì và không đồng ý cái gì ? Tại sao lại đồng ý và tại sao lại không đồng ý ? Biết được như vậy, con đường đi đến sự cảm thông sẽ không còn xa nữa đâu các bạn ạ! Mong các bạn trao cho các bậc cha mẹ cơ hội được cảm thông các bạn.

Các bạn trẻ thân mến,
Vẫn biết văn hóa và lối sống khác biệt của xã hội Âu Mỹ đã làm cho các bạn ngỡ ngàng. Kỳ thật không riêng gì các bạn, ai trong chúng ta đều cũng ngỡ ngàng. Như vậy có phải tất cả chúng ta đang cùng đương đầu với những khó khăn chung không các bạn ? Thế thì tại sao chúng ta không ngồi lại với nhau để cùng tìm cách khả dĩ giúp cả cha mẹ và các bạn có thể vượt qua những khó khăn trước mặt ? Làm được như vậy thì mọi người sẽ ý thức được trách nhiệm của mình, nên làm cái gì và không nên làm cái gì ? Còn riêng về các bạn, các bạn phải ý thức về việc học của

mình, phải học ra sao ? Phải chơi ra sao ? Bạn nào tốt, bạn nào xấu ? Ai có thể giúp bạn được về những mặt này nếu không là cha mẹ ở nhà và thầy cô ở trường? Còn ai có thể làm cho cha mẹ các bạn thông hiểu được những nỗi khó khăn và trở ngại của các bạn nếu không phải là chính các bạn ? Như vậy sự ngồi lại giữa các bạn, các bậc cha mẹ và thầy cô là những yếu tố tối cần giúp các bạn và các bậc cha mẹ vượt thoát khỏi những ngõ ngàng này các bạn ạ ! Hãy cố gắng thật nhiều hỡi các bạn trẻ thân thương !

19. SỰ CẢM THÔNG VÀ TÌNH YÊU THƯƠNG CHÂN THẬT SẼ SAN BẰNG NHỮNG KHÓ KHĂN GIỮA CÁC BẠN TRẺ VÀ CHA MẸ

Các bạn trẻ thân mến,
Ngồi lại được với cha mẹ ở nhà và thầy cô ở trường không là chuyện khó, cái khó ở đây là làm sao san bằng cách biệt giữa các bạn và cha mẹ. Các bạn thì cứ cho rằng cha mẹ khó tánh, không cho các bạn làm những điều mà các bạn thích, nhưng các bạn ơi, nếu cứ để cho các bạn tự do làm những điều các bạn thích, có lẽ trạm dừng chân kế tiếp của các bạn sẽ là nhà tù và điểm đến cuối cùng của các bạn sẽ phải là bãi tha ma mà thôi. Các bạn cứ khư khư cho rằng cha mẹ các bạn xâm phạm quyền tự do cá nhân, hoặc giả cứ xía vào chuyện của các bạn. Nhưng các bạn ơi ! Xin các bạn hãy xét kỹ ra mà xem, các bạn cần lắm những cái "xía vô" (interference) này từ phía cha mẹ các bạn. Nếu không có những cái xía vô này của cha mẹ, thì chắc chắn rằng bạn bè của các bạn, mà đa phần là hư thân mất nết hoặc thuộc băng này đảng nọ, sẽ xía vô. Nếu không có những cái xía vô cần thiết này của cha mẹ thì chắc chắn sẽ có ngày các bạn sẽ bị đuổi ra khỏi trường vì bỏ học, hoặc bị cảnh sát bắt vì bị bắt gặp hút xì ke, chích ma túy trong công viên, giựt giọc, trộm cướp. Hoặc giả tệ hại hơn thế nữa, có ngày cha mẹ các bạn phải lãnh thân các bạn về chôn vì bị băng đảng thanh toán.

Các bạn trẻ thân mến,
Những khó khăn giữa các bạn và cha mẹ chỉ có thể san bằng bằng sự cảm thông và tình yêu thương chân thật. Việc này khó làm lắm các bạn ạ, nhưng vẫn có thể làm được, vì trong chiều sâu tâm hồn của các bạn, các bạn vẫn muốn làm những đứa con ngoan, những cô cậu học trò giỏi giang, và những người thành

công khi ra đời sau này. Muốn làm được những điều này, không nói khơi khơi mà được, không giận hờn ghét bỏ cha mẹ mà được, lại càng không thoát ly gia đình mà được. Nếu chỉ nói con sẽ rán, con sẽ rán, mà không thật sự rán, các bạn sẽ không đi đến đâu. Giận hờn ghét bỏ chỉ làm cho hố ngăn cách giữa các bạn và cha mẹ ngày càng lớn thêm mà thôi. Còn thoát ly ra khỏi ảnh hưởng gia đình, các bạn sẽ được gì ? Bỏ học, đi lang thang, rồi trở thành những kẻ vô gia cư (homeless), rồi đói khát, bệnh hoạn, rồi chết bờ chết bụi. Thấy không các bạn ? Xin đề nghị các bạn hãy ngồi lại nói chuyện một cách cởi mở với cha mẹ, nói cho cha mẹ biết những yếu điểm của các bạn, nói cho cha mẹ biết những cảm nghĩ của các bạn về những điều dạy dỗ của họ. Nói cho cha mẹ biết những điều bạn thích và những điều bạn không thích. Xin các bạn hãy chân thành nói lên sự thật, chứ đừng giải thích vòng vo, không theo dẹt, hay cắt nghĩa sai lệch những gì đã và đang xảy ra nơi các bạn, ở nhà, ở trường và với bạn bè. Các bạn hãy thẳng thắn nói với cha mẹ về cách rầy la của cha mẹ, có làm cho các bạn tổn thương hay không ? Nếu không thì tốt, nếu có thì tổn thương thế nào và các bạn đề nghị cha mẹ nên nói thế nào cho các bạn không bị tổn thương. Đây là cách duy nhất khả dĩ mà các bạn có thể tìm nơi các bậc cha mẹ một thái độ cởi mở và đón nhận. Chẳng hạn khi bị cha mẹ nói : "tụi mày đi đâu phải cho tao biết trước," là tổn thương đến các bạn, các bạn nên yêu cầu cha mẹ nên nói một cách êm dịu hơn như : "Nếu các con có đi đâu đến đâu, nên cho ba má biết trước, phòng khi có chuyện gì bất trắc, ba má biết các con ở đâu mà đỡ lo." Nếu các bạn làm được như vậy, một lần, hai lần, rồi năm bảy lần, rồi lúc nào cũng toàn là những giọng nói của êm dịu và yêu thương, thì gia đình của các bạn là gì, nếu không là một mái ấm của cảm thông, yêu thương và hạnh phúc ?

20. HIẾU KÍNH CHA MẸ

Các bạn trẻ thân mến,
Trong Kinh Báo Hiếu, Đức Thích Tôn Từ Phụ đã khẳng định quyết rằng trong bách hạnh vạn hạnh, hiếu hạnh đứng đầu. Người không trung hiếu sẽ không bao giờ thành công ở đời đâu. Người không trung hiếu là những kẻ đệ nhứt phi nghĩa, mà trong Tứ Thư Đức Khổng Phu Tử đã từng đề cập: "Nhân phi nghĩa bất giao." Nghĩa là những kẻ phi nghĩa mình không nên giao tiếp hoặc kết thân. Đó là cái giá trước mắt mà một kẻ bất hiếu phải trả. Cái giá kế tiếp mà kẻ bất hiếu phải trả là một cuộc đời hư hỏng và rất có thể phải mang thân tàn ma dại suốt đời. Vì bất hiếu nên chả thương yêu kính trọng mẹ cha đã đành, lại còn không nghe lời cha mẹ, những gì cha mẹ nói không nghe, chỉ chạy theo những thói hư tật xấu và đi lần tới chỗ sa đọa tối tăm, làm cho cha mẹ phải khổ đau sâu não.

Các bạn trẻ thân mến,
Cha mẹ các bạn không đòi hỏi gì nhiều ở các bạn về hiếu hạnh đâu. Không phải tam bộ nhứt bài (nghĩa là cứ đi 3 bước lại phải dừng lại, lạy một lạy), hoặc phải quỳ mọp dâng cơm dâng trà như phong tục ngày xưa. Các bậc cha mẹ hôm nay chỉ mong các bạn cố gắng học hành để lập thân sau này, giao du với bạn tốt để không nhuốm những thói hư tật xấu có thể di hại đến những thế hệ về sau này. Các bạn trẻ thân thương ơi ! Các bạn sẽ không tìm được ở bất cứ đâu sự giúp đỡ lẫn nhau như sự tương thân tương ái trong mái ấm gia đình ? Gia đình và tình gia tộc là sợi dây thiêng liêng nối kết giữa các thế hệ. Tất cả mọi hệ lụy trong gia đình sẽ ảnh hưởng tới mọi tác nhân của các em về sau này. Chính vì thế mà hễ các nhân tốt đẹp và biết hướng thượng, thì gia đình sẽ yên vui hạnh phúc và xã hội sẽ thái bình thăng hoa.

Các bạn có mừng tượng ra được cảnh mái ấm gia đình nơi con cái luôn lắng nghe và vâng lời cha mẹ, và ngược lại, cha mẹ cũng luôn lắng nghe những thao thức của con cái không các bạn? Hãy cố gắng làm được một thành viên trong cái gia đình đó các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Cha mẹ các bạn ngày ngày phải quần quật trong các hãng xưởng vì sinh kế gia đình, mà còn phải khổ tâm theo dõi sự học và sự giao tiếp bạn bè của các bạn. Nếu các bạn học hành giỏi giang và giao tiếp bạn hữu tốt thì không nói làm gì. Ví bằng các bạn học hành không ra gì, mà lại còn lêu lổng nữa thì quả là một gánh nặng cho các bậc cha mẹ. Các bạn trẻ thân thương, có lẽ bây giờ các bạn chưa thấy được những lời Phật dạy là thấm thía, nhưng về sau này các bạn sẽ thấy. Công ơn cha mẹ như trời cao biển rộng, muốn đền đáp thế nào cũng không xong, cho dù thân này có tan nát cũng chưa gọi là đủ. Giả dụ như có người hai vai công vác cha mẹ đi giáp vòng hòn núi Tu Di đến muôn ngàn năm, vẫn chưa là đủ. Thế nhưng trên đời này hai bậc làm việc đại thiện đại lành ấy (cha mẹ) ít khi nào được đền đáp lại đúng mức lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Chính vì thế mà Đức Phật đã dạy rằng kính thờ và cúng dường cha mẹ là kính thờ và cúng dường chư Như Lai không khác, vì cha mẹ hiện tiền như Phật trụ thế. Cúng dường và thờ kính cha mẹ không nhất thiết phải là dâng cơm, rót nước, hoặc cung phụng những nhu cầu vật chất hằng ngày, mà còn phải biết lắng nghe những lời dạy dỗ của các bậc ấy nữa. Các bạn trẻ thân thương, cho dù hiện tại các bạn có hư hỏng thế mấy, các bạn vẫn là những đứa con yêu quý trong nhà, các bạn vẫn là những thành

viên thân thương trong gia đình. Hãy luôn nhớ như vậy các bạn ạ! Sự vui hay buồn, hạnh phúc hay nỗi phiền trong gia đình lúc nào cũng hoàn toàn tùy thuộc nơi các bạn. Một ông cha có giận mà nói lấy rằng con hư quá đừng về nhà nữa. Nói thì nói vậy, chứ bữa cơm nào cũng như bữa cơm nào, cả cha lẫn mẹ đều ngóng trông con từng giờ từng phút. Thấy không các bạn ?

Các bạn trẻ thân mến,
Có khi nào các bạn đã nghe ai nhắc đến hai chữ Việt Nam mà các bạn cảm thấy xao xuyến không các bạn ? Riêng tôi thì tôi cảm thấy xao xuyến nhiều lắm các bạn ạ, vì hai chữ Việt Nam ấy chính là tôi, là các bạn, là nhiều lắm những thế hệ cha anh đã dày công xây đắp nên một dãy giang sơn gấm vóc. Hai chữ Việt Nam ấy bây giờ không còn đơn thuần là một dãy đất hình chữ "S" nằm dọc theo bờ Thái Bình Dương nữa, mà là hồn thiêng sông núi, là tâm tư và tình cảm của cả một dân tộc.

Các bạn trẻ thân mến, như là các bạn đã được sinh ra và lớn lên trong xã hội Âu Mỹ, có thể không cảm thấy hãnh diện khi ai đó biết mình là người Việt Nam. Có thể các bạn tưởng rằng bây giờ các bạn là những công dân Tây, Úc, Anh, Mỹ... Trên phương diện pháp lý, các bạn là những công dân của các quốc gia đó, nhưng tận đáy lòng các bạn, các bạn không thể nào chối bỏ những nét đặc thù thật Việt Nam nơi các bạn. Vẫn biết các bạn phải đương đầu với những thử thách của cuộc sống hằng ngày. Vẫn biết các bạn phải sống làm sao cho hòa hợp được với sự khác biệt giữa hai nền văn hóa Đông và Tây, sống làm sao vừa giữ được những nét đặc thù của mình, mà vẫn hội nhập, vẫn tiến thẳng vào xã hội mới; sống làm sao cho vừa lòng cha mẹ, cho hợp với đạo đức, mà không bị xã hội này đào thải và nghiền nát, quả không phải là chuyện dễ, nhưng chỉ cần cố gắng thêm

chút nữa là các bạn sẽ làm được. Hãy cố gắng lên hỡi các bạn trẻ thân thương !

Các bạn trẻ thân mến,
Các bạn đã được sinh ra và lớn lên trên đất người nên có khi không thấu hiểu được truyền thống cao đẹp của ông cha. Nhưng các bạn thân yêu ơi ! Các bạn đang thừa hưởng cái gia tài văn hiến trên bốn ngàn năm ấy. Dù muốn hay không muốn, các bạn vẫn cảm thấy tự hào khi có ai đó nhắc đến các tấm gương hy sinh dựng nước và giữ nước của các anh hùng liệt nữ, của bao chiến sĩ vô danh đã làm sáng ngời chói lọi những trang sử Việt Nam. Trong chiều sâu tâm hồn các bạn, các bạn vẫn muốn noi gương những anh hùng liệt nữ đó. Trong chiều sâu tâm hồn các bạn, các bạn vẫn yêu nước thương nòi và muốn làm một cái gì đó rạng danh tiên tổ. Tuy nhiên, muốn làm người hữu dụng, muốn giúp ích cho xã hội, quốc gia và dân tộc, trước tiên các bạn phải cố gắng học cách làm một thành viên tốt của gia đình cái đã, vì gia đình giữ một vị trí vô cùng quan trọng trong việc giáo dục và đào tạo đạo đức nhân bản cho con người. Nếu các bạn không thấy được "công cha như núi Thái Sơn, nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra," thì sẽ không bao giờ các bạn thấy được ân thầy, ân xã hội, ân đất nước và ân chúng sanh đâu. Nếu các bạn không yêu thương được cha mẹ mình, thì khó có thể các bạn yêu thương được ai lắm. Nếu các bạn không hiếu kính được cha mẹ mình, thì đừng nói đến hiếu kính một ai khác. Các bạn trẻ thân thương ơi ! Dù các bạn có tài giỏi thế mấy đi nữa, mà vô nghị bất nghĩa, các bạn vẫn là những kẻ vô dụng. Có thể các bạn tài giỏi về khoa học kỹ thuật, có thể các bạn vẫn có công ăn và có nhiều tiền lắm bạc, nhưng với kẻ vô nghị bất nghĩa, tiền bạc chỉ làm cho họ thêm vô nghị bất nghĩa mà thôi các bạn ạ ! Các bạn có từng nghe lời dạy dỗ của một bậc đại thi hào trong một tác phẩm

nổi tiếng của ông chưa ? " Có tài mà cậy chi tài, chữ tài liền với chữ tai một vần." Thanh Tâm Tài Nhân Nguyễn Du muốn nhắn nhủ gì với chúng ta qua hai câu ngắn ngủi mà đầy ý nghĩa trên ? Phải chăng ông muốn nhắn nhủ rằng dù sống trong xã hội nào, văn minh hay không văn minh, có tài mà thiếu đức sẽ không làm được một con người trọn vẹn. Dù cho nhà cao cửa rộng, ruộng vườn cò bay thẳng cánh... mà bất hiếu bất nghĩa vô đạo vô nghi, chẳng những không làm gì có ích cho xã hội, mà còn có thể là một mối họa cho người khác nữa là khác.

Các bạn trẻ thân mến,
Ở đây không bắt buộc các bạn phải làm những chuyện ngoài khả năng của các bạn. Ở đây chỉ khuyên các bạn hãy lắng nghe những lời dạy dỗ khuyên lơn của các bậc cha mẹ mà thôi. Xin các bạn hãy thản thản nói với cha mẹ những gì các bạn thấy là không còn thích hợp nữa, để cha mẹ và các bạn cùng nhau bàn thảo và tìm ra một phương cách khả dĩ có thể áp dụng được nơi này. Các bạn trẻ thân thương ơi ! Không nói nhiều chắc các bạn cũng đã hiểu, những thảm trạng đang xảy đến với các bạn trẻ Âu Mỹ hiện nay. Các bạn có biết vì sao lại có quá nhiều thảm trạng từ sùi ke, ma túy, đến những nữ sinh trẻ mang bầu, hoặc cha mẹ hành hạ con cái, hoặc con cái giết cha mẹ, hoặc học sinh trẻ mang súng vào trường bắn bừa bãi vào cô thầy và bạn bè của họ hay không ? Đó là hậu quả tất yếu của xã hội chỉ biết có hưởng thụ vật chất và dục lạc, bất cần đạo đức và luân lý. Nói như vậy cũng không quá lắm đâu các bạn ạ ! Càng quay cuồng trong xã hội vật chất loạn động Âu Mỹ, các bạn càng khám phá ra rằng đây là một xã hội mạnh được yếu thua, đây là một xã hội lúc nào cũng tuyên xưng quyền làm người, nhưng chưa bao giờ nghe họ nói về đạo đức làm người. Họ luôn dùng luật lệ cứng nhắc và thiếu hẳn tình người lắm khi đến độ trơ trẽn và vô liêm sỉ.

Các bạn trẻ thân mến,

Tại sao một mặt chúng ta thích hạnh phúc, mà mặt khác thì chúng ta lại gây đau khổ phiền não cho nhau ? Theo Đức Phật, sở dĩ có tình trạng này là do bởi cái "tự cao tự đại" của con người. Lúc nào mình cũng tự cho mình là trùm thiên hạ. Chỉ có mình, ý kiến của mình, những gì thuộc về mình là đáng kể đáng nói, còn thì tất cả những thứ khác đều là đồ bỏ không đáng kể. Cái gì của mình cũng đúng, cái gì của người cũng sai. Từ cái tự cao tự đại này, chúng ta sanh ra đủ thứ ích kỷ, tham, sân, si, vân vân và vân vân. Cũng chính vì thế mà chúng ta không sống an vui hòa hiếu được với ai. Nhưng các bạn thân thương ơi ! Chính Đức Phật đã từng dạy dỗ tứ chúng rằng: "gieo nhân nào, ắt gặt quả đó." Gieo nhân tốt, ắt gặt quả lành. Các bạn trẻ hãy cố gắng giữ lời Phật dạy mà đi thẳng vào đời, vì nếu không khéo, các bạn cũng có thể là nạn nhân, mà cũng có thể chính các bạn là những nhân gây ra tai họa cho đồng loại. Hãy khiêm cung từ tốn mà đi thẳng vào đời, các bạn sẽ không mất mát thứ gì đâu. Vẫn biết bản tánh tự nhiên của các bạn là thích vui chơi bay nhảy và tự do phóng khoáng, nhưng như vậy không có nghĩa là các bạn không mong muốn hưởng thụ, hoặc tìm sống với chân lý tốt đẹp. Vấn đề ở đây là làm sao cho các bạn có được nhiều cơ hội sống một cuộc sống thiện lành. Vấn đề ở đây là làm sao cho các bạn có đủ can đảm chối bỏ những cái đáng chối bỏ và sống những cái đáng sống. Xin đề nghị các bạn nên tìm cách gần gũi cha mẹ và những bậc trưởng thượng nhiều hơn nữa, vì chỉ nơi họ các bạn mới học được những bài học đầy tình yêu thương và đạo đức mà thôi.

Các bạn trẻ thân mến,
Cho dù các bạn đang ở bất cứ lứa tuổi nào, các bạn cũng đều mong muốn có được cuộc sống thăng hoa hưởng thượng. Tuy nhiên, cuộc sống thăng hoa hưởng thượng không mù quáng nhắm mắt mà có được. Muốn có một cuộc sống thăng hoa hưởng thượng phải qua một tiến trình học hỏi và trau dồi không ngừng nghỉ. Tâm trạng của chúng ta lúc còn nhỏ, mỗi khi gặp chuyện gì chướng ngại và sợ hãi, chúng ta có khuynh hướng nhắm mắt lại để cảm thấy được an toàn trong chốc lát, nhưng các bạn ơi ! Chướng ngại vẫn còn đó, chứ có tan biến đi đâu ? Các bạn hãy lắng nghe các bậc cha mẹ khi họ sẽ chia những kinh nghiệm sống thực của họ, vì như vậy các bạn mới có cơ hội mở mắt ra để nhìn thấy những chướng ngại vật trên đường đời đầy chông gai hiểm trở hôm nay. Hãy can đảm sửa chữa những lầm lỗi để trở thành những con người hưởng thượng cao quý. Hãy lắng nghe lời nhắn nhủ năm xưa của Đức Phật: "Trên đời này có hai hạng người cao quý như nhau, đó là người không bao giờ phạm lỗi và người phạm lỗi mà biết nhận lỗi, lắng nghe và sửa lỗi để thăng hoa hưởng thượng. Còn hạng người thứ ba là tệ hại nhất, đó là hạng người lầm lỗi mà không bao giờ nhận lỗi, không bao giờ chịu lắng nghe ai để sửa lỗi." Mong các bạn đừng làm hạng thứ ba tệ hại này !

Các Bạn trẻ thân mến,
Đâu phải bạn trẻ nào cũng ham vui và hư thân mất nết hết cả. Các bạn cũng muốn có một đời sống hưởng thượng và hữu ích vậy. Tuy nhiên, tại sao một phần các bạn lại sống ngang tàng, phá phách, cãi cha mắng mẹ và tự đầy đọa mình trong sa đọa trụy lạc ? Phải thành thật mà nói, các bậc cha mẹ cũng dự phần không ít trong sự hư đốn này của các bạn. Tại sao vậy ? Trong truyền thống Á Đông thì lúc nào cũng "con hư tại mẹ, cháu hư

tại bà." Nếu ngay từ lúc các bạn còn thơ ấu mà các bậc cha mẹ chịu khó bỏ thì giờ ra ướm vào lòng các bạn những tinh chất bổ dưỡng cho một cuộc sống đạo đức, giáo dục, hướng dẫn và nâng đỡ đàng hoàng cho các bạn, thì giờ này đâu đến nỗi. Nói như vậy không phải để trách cứ các bậc cha mẹ, nhưng nói để cảnh tỉnh những bậc cha mẹ thiếu trách nhiệm. Nói như vậy để cả cha mẹ lẫn con cái hãy bình tâm suy nghĩ lại, tương lai con cái nằm trong tay cả cha mẹ lẫn con cái, chứ không thể nào phứt bỏ cho ai được. Nói như vậy để cả con cái lẫn cha mẹ phải luôn ý thức rằng nguồn gốc của sự băng hoại của cá nhân, gia đình và xã hội là do bởi sự thiếu trách nhiệm từ hai phía: cha mẹ và con cái. Ngay tại kẽ hở này mà tệ nạn xã hội đã xông vào phá tan phá nát hạnh phúc của rất nhiều gia đình. Ngay tại kẽ hở này mà biết bao nhiêu đứa trẻ ngoan hiền đã biến thành ác quỷ sa tăng. Có thấy không hở những người bạn trẻ ?

Các bạn trẻ thân mến,
Để chấm dứt những thảm trạng kinh hoàng, chấm dứt những băng hoại của cá nhân, gia đình và xã hội, chấm cuộc sống đầy phân ly hận thù này, các bạn hãy mạnh dạn sống hòa hợp với những người thân thương gần các bạn nhất, ấy là cha mẹ của các bạn. Hãy mạnh dạn lên các bạn, vì tương lai của đất nước đang nằm gọn trong tay và sự lựa chọn của các bạn. Hãy lắng nghe và học hỏi để cố chuyển những cái xấu thành tốt, những phân cách bằng cảm thông, những giận hờn ghét bỏ thành an vui hài hòa, những lỗ lăm thành thiện mỹ. Muốn làm được những điều này, chỉ một cách duy nhất là các bạn phải lắng nghe lời dạy dỗ của cha mẹ, thầy cô và các bậc trưởng thượng !

Các bạn trẻ thân mến,
Mỗi khi các bạn có làm gì lầm lỗi thì cha mẹ cũng phải rầy la răn dạy, chứ không phải vô cớ mà cha mẹ la rầy các bạn. Xin các bạn hãy bình tâm mà suy nghĩ lại coi chính các bạn đã bao lần lắng nghe lời chỉ giáo của cha mẹ và bao lần gắt gỏng với các đấng sanh thành. Thậm chí có bạn còn cãi cha mắng mẹ nữa là khác. Các bạn trẻ ơi ! Đâu phải vô cớ mà các bạn bị cha mẹ la rầy. Bây giờ có nói thế mấy đi nữa chưa chắc gì các bạn đã chịu hiểu cho, nhưng xin các bạn hãy thử đặt mình vào địa vị của cha mẹ thì các bạn sẽ thấy ngay. Các người đã một đời tận tụy hy sinh vì ai và cho ai ? Từ mờ sáng tinh sương là các người đã lầm lũi ra đi, mãi đến chiều tối mới về. Sau một ngày làm việc mệt nhọc, thân thể rã rời, gặp được các con là các người cảm thấy vui sướng và hạnh phúc, chứ các người đâu muốn rầy la con cái. Nhưng vạn bất đắc dĩ lắm, mỗi khi các bạn hư hỏng thì các bậc cha mẹ phải rầy dạy. Bây giờ lắm khi các bạn không nghe lọt tai những lời ân cần chỉ dạy, nhưng đến khi các bạn đã trưởng thành, suy nghĩ lại những lời ấy, các bạn sẽ thấy thấm thía vô cùng. Khi đó ao ước được sự dạy dỗ của các người, nhưng hỡi ôi, lúc đó có thể cả mẹ lẫn cha đã không còn. Khi đó các bạn sẽ phải sống với một trời ân hận. Muốn tránh phải ân hận về sau này, cách tốt nhất là ngay từ bây giờ các bạn hãy bơi lội trong vũng hạnh phúc mà cha mẹ đã truyền trao, hãy yêu thương cha mẹ lúc được các ngài yêu thương trìu mến, và yêu cả lúc cha mẹ rầy la răn dạy, vì trên đời này không có tiếng nào yêu thương trìu mến, hy sinh và cao cả hơn hai tiếng "mẹ cha" cả các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Ngày xưa các cụ thường bảo: "Tiên học lễ, hậu học văn." Nghĩa là trước khi học kiến thức khoa học, chúng ta nên học lễ nghĩa. Một con người thiếu lễ nghĩa, dù tài giỏi đến đâu, dù giàu có đến

bực nào, dù địa vị có cao thế mấy, vẫn là những kẻ vô nghi, không hữu ích gì cho nhân quần xã hội. Tệ hại nhất là những người vô lễ vô phép với chính cha sanh mẹ đẻ ra mình. Các bạn thân thương ơi ! Cha mẹ ngoài công ơn sanh thành ra, còn có công dưỡng dục dạy dỗ. Có người mẹ nào đã không từng thức trắng đêm bên giường con ? Có người cha nào đã không từng chạy ngược chạy xuôi, kiếm từ đồng từ cắc đem về nuôi cả gia đình. Các bạn thân thương ơi ! Cha mẹ sẵn sàng hy sinh tánh mạng chỉ vì sự tồn vong và tương lai của con cái. Bây giờ mỗi khi cha mẹ nói gì, các bạn cãi lại đến nỗi vô lễ vô phép, có lẽ các bạn cho là chuyện bình thường, nhưng các bạn có biết đâu mỗi lời nói thiếu lễ độ của các bạn là một mũi dao nhọn đâm thẳng vào tim của các bậc cha mẹ, làm đau nhói và lở loét thêm những trái tim vốn dĩ đã rỉ máu vì sự hư hỏng của con cái. Có lẽ bây giờ các bạn không thấy rai rức mỗi khi cãi cha mắng mẹ, nhưng các bạn ơi, rồi đây các bạn sẽ trưởng thành, các bạn sẽ thành một người lớn. Rồi đây các bạn sẽ nhớ lại môn một từng thái độ vô lễ, từng lời nói cãi mắng cha mẹ. Lúc đó các bạn sẽ phải ân hận, lúc đó ngược dòng thời gian, hình ảnh cha mẹ sẽ là những hình ảnh thân thương, dịu dàng và từ ái. Lúc đó dù các bạn có muốn nói một lời "con thương cha mẹ và con quyết từ đây vâng giữ lời cha mẹ," các bạn sẽ không còn cơ hội này nữa đâu ! Hãy tận hưởng những gì mình đang có ngay từ bây giờ, dù đó là những lời nói yêu thương hay những lời rầy la răn dạy, tất cả sẽ là những hành trang quý báu cho chúng ta mang vào đời.

Các bạn trẻ thân mến,
Dù muốn hay không muốn, các bạn vẫn là những con người Việt Nam với truyền thống hiếu hạnh cao đẹp. Hơn nữa, Đức Phật đã từng dạy dỗ rằng: "Hiếu hạnh là hạnh đầu của trăm hạnh." Đối với người Việt Nam chúng ta, hiếu hạnh còn là một bổn phận

thiên liêng, dù cha mẹ không đòi hỏi, nhưng bốn phận làm con cái phải hiếu hạnh. Những kẻ bất hiếu với cha mẹ mình thì đừng nói gì đến nhân nghĩa với người ngoài, vì dù có nhân nghĩa đạo đức với ai mà bất hiếu bất nghĩa với cha sanh mẹ đẻ ra mình thì cũng chỉ là nhân nghĩa và đạo đức giả mà thôi. Để khỏi phải ân hận về sau này, các bạn trẻ nên lắng nghe những lời Phật dạy ngay từ bây giờ: "Trong thời không có Phật, phụng dưỡng và tỏ lòng hiếu kính cha mẹ, tức là cúng dường và tỏ lòng hiếu kính lên chư Phật vậy !" Các bạn trẻ hãy tập nói tiếng "yêu thương" với cha mẹ, hãy tập lắng nghe cha mẹ ngay bây giờ. Hãy tập sống với những người thân thương ấy với tất cả lòng cảm thông triu mến, để một lúc nào đó các bậc cha mẹ có rũ áo ra đi trở về với cát bụi, các bạn sẽ không thối thức ân hận vì đã từng đối xử tệ bạc với các người.

Các bạn trẻ thân mến,
Ngày xưa "cha" là "nghiêm phụ," nhưng ngày nay các bậc cha mẹ không mong gì hơn là được làm những người bạn thân thương và cởi mở, những bậc đàn anh dìu dắt các bạn là những đàn em non dại. Lòng cha mẹ thương con rộng hơn biển Thái Bình, cao hơn núi Thái Sơn. Các Bạn thân thương ơi ! Tình cha nghĩa mẹ là vô phân biệt, bất vụ lợi và không có điều kiện. Cho dù các bạn có thương hay không thương, cho dù các bạn có hiếu hay bất hiếu, tình yêu thương của cha mẹ vẫn ban ra một cách vô điều kiện. Cho dù các bạn có nên hay có hư, chỗ đứng của các bạn vẫn vậy trong lòng cha mẹ. Ngoài lòng yêu thương và lo lắng cho các bạn được thành nhân chi mỹ, cha mẹ các bạn không còn mong ước nào cao xa hơn nữa. Mong các bạn thấy rõ được như vậy mà đừng làm buồn lòng các người.

Các bạn trẻ thân mến,

Cha mẹ các bạn đã bỏ lại sau lưng cả một khung trời yêu dấu với những kỷ niệm thân thương, bỏ cả nơi chôn nhao cất rún, bỏ cả quê cha đất tổ, đã chịu thập tử nhất sinh đưa các bạn sang đây, là vì ai ? Nếu vì họ thì chắc chắn họ đã không đi vì họ còn quá nhiều lưu luyến với dãy non sông gấm vóc hình chữ "S" ở tận bên kia bờ Thái Bình ấy. Sở dĩ họ ra đi là vì các bạn, tất cả chỉ vì các bạn và cho các bạn. Họ mong mỗi sang đây các bạn sẽ cố gắng học hành giỏi giang để sau này tương lai tươi sáng và sống ngưỡng đầu lên như những con người biết sống. Các bạn thử tưởng tượng mẹ cha các bạn sẽ khổ đau đến dường nào khi biết được các bạn trốn học đi chơi, tụ năm tụ bảy rượu chè, hút xách. Mới mười bốn mười lăm, cái tuổi ăn chưa no lo chưa tới, mà đã bỏ này bịt nọ, ăn nói thì hở ra là văng tục, đi đứng thì không giống ai hết, ăn mặc thì không tả nổi, cư xử với cha mẹ thì vô lễ vô phép, ăn nói quàng xiên... Các bạn thử tưởng tượng một con người như vậy sẽ làm được gì cho chính bản thân họ, chứ đừng nói chi là cho gia đình và xã hội ?

Các bạn trẻ thân mến,

Không ai cấm cản các bạn hòa nhập vào ánh sáng văn minh của khoa học kỹ thuật, nhưng cũng không ai bắt buộc các bạn phải sống một cuộc sống hư thân mất nết, sống gây tủi nhục cho gia đình cha mẹ. Hãy sống hòa nhập nhưng đừng chạy theo cuộc sống hiện sinh thị dục mà chối bỏ nếp sống cao đẹp của dân tộc mình. Hãy đi thẳng vào xã hội Âu Mỹ, hãy học hành cho thật giỏi giang, có địa vị trong xã hội và ngoài đời, nhưng khi về đến gia đình, hãy làm những đứa con ngoan, những anh chị em hiếu thuận. Các bạn luôn nhớ rằng dù có giỏi giang thế mấy thì tim óc này cũng do máu huyết của cha mẹ tạo nên. Các bạn có nói tiếng Tây tiếng Mỹ hay thế mấy, thì cũng do bởi mẹ cha đã hy

sinh nhường hết cơ hội học hỏi ấy cho các bạn. Các bạn phải thấy như vậy để mà thương yêu và cảm thông với các bậc cha mẹ nhiều hơn nữa. Hãy làm những đứa con ngoan các bạn nhé !

Các bạn trẻ thân mến,

Cha anh các bạn đã đến đây với những hoài bão gì ? Có phải họ đã bỏ lại sau lưng tất cả, từ quê hương yêu dấu đến những kỷ niệm thân thương của nơi chôn nhau cắt rún, để đến đây mong tìm được một cuộc sống đáng sống và một tương lai tươi sáng hơn không các bạn ? Thế nhưng quá nhiều gia đình Việt Nam chúng ta ở đây phải vỡ mộng vì họ phải chạm trán với một sự thật phũ phàng. Xã hội văn minh vật chất Âu Mỹ đã biến những con người vị tha bác ái, trung hậu đảm đang, cần cù siêng năng, yêu nước thương nòi với những lý tưởng cao đẹp thành những con người ích kỷ hẹp hòi, thụ động, vong thân vong bản và mất hết lý tưởng cao đẹp của cuộc sống. Ở đây không muốn quơ dũa cả nắm đâu các bạn ạ, nhưng đây là một thực tế phũ phàng không chối cãi được. Không nói nhiều chắc các bạn cũng dư thấy cuộc sống vật chất ở đây đã xô đẩy chúng ta đi vào một cuộc sống khô khan tình cảm đến nỗi vô hồn.

Nói như vậy không có nghĩa là ai trong chúng ta cũng sống vô hồn ích kỷ, hãy còn không thiếu gì những tấm lòng vàng, những tâm hồn cao thượng, những người suốt đời chỉ biết vị tha bác ái, nhiệt tâm nhiệt tình vì phúc lợi của người khác. Mong rằng các bạn làm được những hạng người này !

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn đã có bao giờ thực sự lắng nghe các bậc cha mẹ chưa? Chúng ta thường hay nhảy bổ vào câu nói của người khác mà nói rằng "tôi hiểu tôi hiểu," nhưng kỳ thật lắm khi chúng ta chả hiểu gì cả. Các bạn hãy bình tâm lại đi, lắng nghe người khác và được

người khác lắng nghe lại cần thiết như không khí cho hơi thở chúng ta trong cuộc sống hằng ngày vậy. Nếu các bạn muốn cha mẹ lắng nghe những ý kiến và thao thức của mình, thì xin trước nhất các bạn hãy lắng nghe cha mẹ đã. Các bạn thấy không thảm trạng của những gia đình Âu Mỹ ? Sau nhiều thập niên buông thả, mạnh ai nấy sống, mạnh ai nấy hành động theo ý riêng của mình, khoảng cách giữa cha mẹ và con cái ngày càng xa, đạo đức gia đình ngày càng suy vi, đến độ giới giáo dục Mỹ phải kêu gọi tái lập đạo đức cá nhân và phục hồi cơ cấu gia đình trong xã hội.

Các bạn trẻ thân mến,
Ngày trước cha anh chúng ta đã sống thế nào mà hai ba thế hệ có thể cùng hòa điệu sống với nhau dưới cùng một mái ấm gia đình một cách an vui và hạnh phúc ? Đơn giản thôi các bạn ạ ! Ông bà nói cha mẹ nghe, cha mẹ nói con cái nghe, ông bà nói cháu chắt nghe... Bây giờ sang đây cuộc sống văn minh vật chất đã lôi kéo các bạn xa dần cha mẹ ông bà. Quả là một thiệt thòi lớn lao cho các bạn khi không được ngày ngày sống bên cạnh cha anh để hấp thụ những kinh nghiệm, tình cảm cũng như nghị lực cho cuộc sống. Hãy suy nghĩ lại đi các bạn ! Tại sao ông bà, cha mẹ con cái, cháu chắt, chít không cùng nhau chung sống để cùng bổ sung cho nhau những kiến thức và kinh nghiệm cần thiết cho cuộc sống đầy khó khăn sóng gió hôm nay ? Ông bà cha mẹ chẳng những là những "kho báu" vô giá cho con cái, mà còn là mối dây thân ái cần thiết nối kết nhiều thế hệ với nhau. Ngoài ra, các bạn sẽ học được nơi ông bà cha mẹ rất nhiều bài học sống vị tha bác ái, khiêm cung, hài hòa, tương lân tương ái... Có thể ông bà cha mẹ không học cao hiểu rộng như các bạn, nhưng các bạn ơi, các bạn có biết đâu những bậc ấy đã học và đã học rất nhiều, họ không học bốn năm, sáu năm hay bảy năm, mà họ

học cả một đời. Họ có cả một "kho báu" để truyền trao lại cho các bạn. Họ có cả một trời kinh nghiệm, một biển tình thương và một thái sơn hy sinh để trao truyền lại cho các bạn. Hãy dang rộng đôi tay và mở rộng tấm lòng ra mà đón lấy tất cả một vùng hạnh phúc các bạn ạ ! Hạnh phúc không ở đâu xa. Hạnh phúc nằm ngay trong những giây phút hiện tại này. Hãy nắm bắt lấy ngay từ bây giờ các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Tuổi trẻ các bạn là hiện thân của những gì cao đẹp nhất. Các bạn chính là niềm mong ước, nguồn hy vọng và năng lực trải dài cho nhiều thế hệ nối tiếp. Các bạn là những gạch nối không thể thiếu được trong việc bảo tồn truyền thống văn hóa đã được cha anh trao truyền lại từ ngàn đời. Có lẽ đa số các bạn trẻ, nhứt là các bạn được sanh ra và lớn lên ở các xứ Âu Mỹ, sẽ tự hỏi văn hóa là cái gì ? Văn hóa đã có từ hồi nào và tại sao chúng ta phải bảo tồn ? Ở đây chúng ta không thể nào đào sâu vào hai chữ "văn hóa." Ở đây chỉ muốn tâm tình với các bạn về những biểu hiện của đời sống một dân tộc, đã được trao truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, những biểu hiện rất bình thường giản dị, nhưng gói trọn và thấm đượm những nét vừa dễ thương vừa hào hùng và đáng trân quý lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,
Có lẽ bây giờ có nói gì chẳng nữa thì các bạn vẫn cho rằng các bậc cha anh là xưa, là cổ hủ. Mà kỳ thật, các bạn cũng có phần đúng. Ở thế kỷ 21 này mà cha mẹ cứ khư khư dùng uy quyền bắt nạt con cái, quả là cổ hủ. Khi cha mẹ nói chuyện, mà bắt các bạn phải ngồi im nghe và làm theo, chứ không được trình bày ý kiến, thì quả là lạc hậu. Ở thế kỷ 21 này mà các bậc cha anh vẫn còn khư khư ôm giữ "tam tông, tứ đức," quả là gây khó khăn cho

các bạn quá. Thời buổi này mà còn bắt các bạn đi thưa về trình, quả là khó khăn quá, phải không các bạn ? Nhưng các bạn trẻ thân thương ơi ! Chính những thứ mà các bạn cho là vô lý đó đã che chở và bảo bọc cho dân tộc Việt Nam chúng ta vượt qua những cơn sóng gió bão bùng, đã biến dân tộc ta thành một dân tộc hiếu hòa hiếu khách, đã giúp cho truyền thống gia đình và xã hội Việt Nam chúng ta giữ được lễ nghĩa và nhân bản.

Các bạn trẻ thân mến,
Văn hóa là sự lưu chuyển không ngừng nghỉ, văn hóa không bao giờ là một hồ ao nước đọng. Nước đọng lâu ngày sẽ phải hư thúi không dùng được nữa. Văn hóa cũng như vậy. Văn hóa phải được biến chuyển không ngừng nghỉ, biến chuyển sao cho thích hợp với cuộc sống hiện tại, biến chuyển thế nào cũng được, miễn sao không bị mất gốc vong bản, miễn sao ta vẫn giữ được cái hay cái đẹp của mình, và thu lượm được cái hay cái đẹp của người. Tỉ như ngày xưa thì "tam tông," nghĩa là tại gia tông phụ, xuất giá tông phụ, phu tử tông tử. Bây giờ xét thấy "tại gia tông phụ, xuất giá tông phụ," vẫn còn hợp lý nên giữ lại. Còn chuyện "phu tử tông tử," nếu được thì càng tốt, bằng không chúng ta phải uyển chuyển sao cho thích hợp, như "phu tử" thì "phụ" phải tùy cơ ứng biến để có thể dưỡng nuôi và dạy dỗ đàn con đại trong thời buổi khó khăn hôm nay. Các bạn là những người có trách nhiệm bảo vệ những cái đáng bảo vệ, và bỏ đi những cái đáng bỏ. Tuy nhiên, các bạn phải vô cùng cẩn trọng vì không khéo các bạn sẽ làm ngược lại mà phứt bỏ đi những cái đáng được trân quý.

Bây giờ có thể các bạn trẻ, nhứt là các bạn sinh ra và lớn lên ở đây, rất xa lạ với hai chữ "hiếu thảo," nhưng với thời gian chồng chất, các bạn rồi sẽ làm cha làm mẹ, lúc đó các bạn sẽ thấm thía về hai chữ "hiếu thảo" này. Nhứt là khi con cái đối xử

thậm tệ với các bạn, khi các bạn phải kéo lê những ngày cuối đời trong dưỡng lão viện, chừng đó các bạn có muốn quay về dạy con cái bảo tồn những cái cao đẹp của hiếu thảo và nhân, nghĩa, lễ, trí, tín, thì e rằng đã quá muộn màng. Cũng như vậy, bây giờ còn trẻ, các bạn không cho rằng cãi cha mắng mẹ như trẻ con Âu Mỹ là hư đốn, là tệ hại, nhưng khi bị con cái đối xử thậm tệ, các bạn sẽ thấy. Lúc đó đâu còn cách gì dạy dỗ cho con cái biết hiếu thuận với cha mẹ anh chị nữa.

Các bạn trẻ thân mến,
Có một điều mà tôi có thể đoán chắc với các bạn là các bạn đối xử với cha mẹ các bạn thế nào, thì con cái các bạn sẽ đối lại với các bạn y như vậy. Các bạn sống thế nào thì con cái các bạn sau này cũng sẽ sống y như vậy. Các bạn hiếu thảo với mẹ cha thì con cái cũng sẽ hiếu thảo với các bạn. Các bạn sống có nhân, nghĩa, lễ, trí, tín, thì con cái các bạn sẽ không thiếu những thứ này trong cuộc sống hằng ngày của các em. Hãy bình tâm suy nghĩ và cố gắng lên hỏi những người bạn trẻ, tương lai của nhiều thế hệ nữa đang tùy thuộc hoàn toàn trong tay của các bạn !

21. TÌNH CHA NGHĨA MẸ

Các bạn trẻ thân mến,
Có nhiều bạn không đồng ý với các thế hệ cha anh, chính vì thế mà các bạn muốn xây dựng một xã hội mới tốt đẹp hơn. Nhưng làm thế nào để các bạn có khả năng xây dựng được một xã hội tốt đẹp hơn đây ? Không nói chắc các bạn cũng dư biết rằng các bạn đang sống trong một xã hội văn minh vật chất, trong đó các bạn phải quay cuồng chạy đua với thời gian, trong đó chất chứa không biết bao nhiêu là tệ nạn từ rượu chè, hút xách, tị hiềm, ganh ghét, đố kỵ, đến hận thù và bạo lực. Nếu không khéo, chẳng những các bạn không xây dựng được gì tốt đẹp hơn, mà ngược lại các bạn sẽ làm những miếng mồi ngon cho những tệ nạn này. Các bạn phải đương đầu với vô vàn khó khăn chông chốt từ chính nơi tuổi trẻ các bạn, đến gia đình, học đường, xã hội và ngay cả những phương tiện truyền thanh truyền hình... đâu đâu cũng nhan nhản những kích động cho lối sống buông thả, ích kỷ, anh hùng cá nhân, sống bất cần đời, bất cần gia đình cha mẹ... Ở tuổi các bạn, bảo các bạn thấy cho được những nguy cơ trước mắt này quả là chuyện hoang đường. Làm sao tự các bạn có thể thấy được những quuyến rũ tội tệ này ? Không bao giờ các bạn thấy được đâu ! Vậy thì ai có trách nhiệm về việc báo trước những nguy cơ này cho các bạn biết mà tránh ? Không nói chắc các bạn cũng dư biết, ngoài cha mẹ và gia đình các bạn ra, không còn ai có khả năng làm được chuyện này cả. Trường học chỉ dạy cho các bạn phát triển về trí dục chứ chưa bao giờ dạy cho các bạn về đức dục. Ngoài ra, trường bất cần biết về hậu quả của những môn học "giáo dục phái tính." Họ chỉ dạy cho các bạn biết mà không lường được sau khi biết, các bạn sẽ làm gì. Họ chỉ gây cho các bạn thêm tò mò, như là các bạn đang ở tuổi dậy thì, họ chỉ làm bùng nổ dục vọng của các bạn, chứ chưa bao giờ họ

dạy cho các bạn cách làm sao để ứng phó một cách thích hợp với những dự vọng này. Nói như vậy không có nghĩa là vô ơn bạc nghĩa với những gì mà trường học và thầy cô giáo đã đóng góp cho sự phát triển tương lai của các bạn. Nói cho rõ như vậy để cho các bạn trẻ thấy rõ rằng vai trò của cha mẹ và gia đình là thiêng liêng và không thay thế được. Xã hội có thể ruồng bỏ các bạn, chứ cha mẹ và gia đình sẽ mãi mãi ở cạnh các bạn. Một khi các bạn hư thân trụy lạc, không riêng gì một mình các bạn đau khổ, mà cha mẹ và gia đình các bạn sẽ phải đau khổ, lắm khi còn hơn cả sự đau khổ của các bạn nữa là khác. Luật pháp có thể không giải độc được vết thương nhức nhối của các bạn, nhưng cha mẹ và gia đình các bạn sẽ sẵn sàng đứng ra gánh lấy những gì nhức nhối nhất của các bạn.

Thấy được như vậy các bạn mới có khả năng quay về với chính các bạn, quay về với cha mẹ và gia đình để tìm lại tinh thần đạo đức cao đẹp của các bậc cha anh. Hãy mạnh dạn lên các bạn ! Hãy quay về tìm lại một truyền thống đã cứu mang dân tộc chúng ta qua bao thế hệ. Hãy hội nhập với xã hội Âu Mỹ về trí dục, nhưng thản thản gạt bỏ những thói hư tật xấu của trẻ con Âu Mỹ. Hãy ngừng đầu hãnh diện về truyền thống "đạo đức" cao đẹp mà ông bà cha mẹ đã truyền trao. Hãy thẳng tiến vào xã hội Âu Mỹ trong mọi lãnh vực, nhưng đi đâu đến đâu cũng cố mà sống với những lời Phật dạy, đem từ bi hỉ xả và vị tha bác ái làm hành trang vào đời các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn có biết mục đích của cuộc sống của chúng ta là gì không ? Hưởng thụ chăng ? Khắc khổ chăng ? Theo Đức Từ Phụ, hưởng thụ và khắc khổ là hai thái cực đưa đến khổ đau và phiền não. Đạo Phật không chấp nhận hai thái cực này. Ngược lại, con đường của đạo Phật là con đường trung đạo. Mục đích cuộc sống của những người con Phật là mưu cầu an lạc và hạnh phúc, mục

đích cuộc tu của người con Phật là giải thoát mọi hệ lụy của khổ đau phiền não. An lạc, hạnh phúc và giải thoát không thể nào tách rời được. Nghĩa là muốn có an lạc và hạnh phúc là phải giải thoát khỏi mọi khổ đau phiền não. Tuy nhiên, làm thế nào để giải thoát khỏi những hệ lụy này ? Dầu biết rằng trong cuộc sống hằng ngày, sự dị biệt giữa các bạn và cha mẹ, sự dị biệt giữa văn hóa mình và văn hóa người, sự dị biệt giữa cái cũ và cái mới ... vẫn là đầu mối của những rạn nứt và đổ vỡ. Ngoài ra, cuộc sống trong thời buổi văn minh vật chất này. Trong xã hội hôm nay con người phải dùng quá nhiều thời giờ cho miếng cơm manh áo, cũng như những nhu cầu vật chất khác nên lắm khi quên mất đi ý nghĩa và mục đích thực của cuộc sống phải là an lạc và hạnh phúc.

Các bạn trẻ thân mến,
Đức Phật đã từng dạy dỗ rằng muốn có an lạc hãy quay về tự tâm của chính mình mà sống mà tu. Các bạn trẻ cũng thế, muốn học hành giỏi giang và công thành danh toại trên đường đời, muốn có thời ấu thơ bình thản và tương lai rạng ngời, xin các bạn hãy hòa nhập một cách tự nhiên vào xã hội mà bạn đang sinh sống, hãy mưu sinh bằng những phương cách lương thiện, nhưng điều cần nhất là phải biết quay về với chính mình, phải luôn biết phản quang tự kỷ vì chỉ có như vậy các bạn mới có cơ hội nhìn thấy được những lầm lỗi và có cơ sửa chữa những lầm lỗi ấy, đó là phương cách trau dồi đạo hạnh tuyệt vời nhất để chẳng những mang lại an lạc hạnh phúc cho chính mình, mà còn cho người và cho đời nữa.

Các bạn trẻ thân mến,
Chúng ta đang sống trên một làng thế giới (global village), không thể nào chúng ta sống riêng lẻ cá thể được đâu. Như loại

hôm nay không còn là tập hợp của những nhóm người bán khai riêng lẻ nữa, mà là một cộng đồng, một khối. Như vậy người kỹ sư ở hãng xưởng sẽ khó tồn tại nếu không có bác nông phu tay lấm chân bùn, hay anh thợ may, thợ nề, thợ mộc... Trong gia đình cũng thế, nếu các bạn không chịu sống hòa hiếu an vui với cha mẹ, anh chị em, các bạn sẽ trở thành những con người cô độc, và cuối cùng các bạn sẽ tự đào thải mình. Muốn sống an vui hòa hiếu với tha nhân, trước hết các bạn phải tỏ ra thương yêu lo lắng và đến với họ bằng sự cảm thông chân thật. Các bạn ơi ! Những tha nhân gần gũi các bạn nhất là ai nếu không phải là cha mẹ của các bạn ? Xin các bạn hãy tặng cho họ những cảm thông chân thật. Xin các bạn hãy ban cho họ những thương yêu và lo lắng thật sự bằng cách lắng lòng nghe theo lời ân cần chỉ dạy của các người. Mong lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Ai trong chúng ta cũng đều có những nhu cầu đói ăn, khát uống, rét mặc... Tự những nhu cầu này không có gì là xấu xa cả. Đói thì phải ăn, khát thì phải uống, lạnh lẽo thì phải mặc áo quần thích hợp vào cho ấm áp. Tuy nhiên, nếu các bạn để cho thị dục khống chế thì chắc chắn các bạn phải lãnh lấy hậu quả tai hại của nó. Các bạn thân thương, các bạn còn non dại lắm để biết thế nào là nhu cầu chánh đáng và thế nào là khống chế của thị dục. Các bạn cần lắm sự hướng dẫn của các bậc cha mẹ. Sự suy nghĩ của các bạn thường là nông cạn, nếu không có sự hướng dẫn của cha mẹ thì các bạn chỉ xây nhà lều trên cát mà thôi, sớm muộn gì thì căn nhà ấy cũng sụp đổ. Muốn tránh những thảm trạng này, các bạn nên lắng nghe những kinh nghiệm sống thực của các bậc cha mẹ. Họ chẳng những có kinh nghiệm, mà họ còn sẵn sàng dang rộng đôi tay ra hiến tặng cho các bạn những gì họ có.

Các bạn trẻ thân mến,

Thói thường chúng ta hay dùng chữ "nếu" để biện luận cho những sự thể đã xảy đến. "Nếu" biết vậy, chúng ta đã không làm như thế. Nếu biết xe cộ đông nghẹt, chúng ta đã rời nhà sớm hơn. Nếu biết bị đuổi học, các bạn đã không trốn học. Nếu biết bây giờ phải đi làm với mức lương tối thiểu thì ngày trước các bạn đã nghe lời cha mẹ mà tiếp tục học hành. Nếu biết bây giờ tương lai đen tối thì ngày trước các bạn đã lắng nghe lời cha mẹ, không lêu lổng ăn chơi trụy lạc, vân vân và vân vân. Các bạn thân thương, đời người ngắn ngủi lắm, nhiều khi chúng ta không còn có cơ hội để dùng được chữ "nếu" đâu. Tôi có biết gia đình của một bạn trẻ cha mẹ thì hiền lành, không rượu chè, thế mà vì nhuốm thói hư tật xấu của bạn bè nên bạn trẻ ấy trở thành rượu chè be bét. Mỗi lần đi nhậu về khuya, cha mẹ cậu đều khuyên lớn, nhưng lần nào cũng như lần nào, cậu đều rướng gân cổ lên cãi lại rằng tửu lượng của cậu cao, uống một hai chai bia nhằm nhò gì, cậu vẫn lái xe về nhà tỉnh bơ. Cha mẹ có khuyên giải thế mấy cậu cũng không nghe. Đùng một hôm, cha mẹ cậu được cảnh sát báo cho hay để đến bệnh viện đem xác cậu về chôn, vì cậu đã tử thương trong một tai nạn say rượu lái xe tông vào trụ điện. Thấy hôn các bạn trẻ ? Nếu chịu nghe lời khuyên giải của cha mẹ thì bạn trẻ nói trên đâu phải ra đi một cách tức tưởi như vậy.

Các bạn trẻ thân mến,

Bây giờ dù có nói thế mấy, có lẽ các bạn cũng chưa thấy được tình yêu mẹ cha cho con cái như biển hồ lai láng. Tình yêu ấy luôn ấp ủ trong từng nhịp đập con tim. Hễ tim còn đập là các người còn yêu và còn lo lắng cho con cái. Có khi nào các bạn nghe nói đến những bà mẹ Việt Nam gây còm đã bán máu nuôi

con không ? Có lẽ các bạn sinh ra và lớn lên ở đây, nơi có thừa thãi vật chất nên cha mẹ các bạn không đến nỗi phải bán máu nuôi con, nhưng tình cha nghĩa mẹ là như vậy đó các bạn ạ ! Các bậc cha mẹ sẵn sàng làm bất cứ thứ gì có thể làm được, ngay cả việc bán máu và bán cả sinh mạng mình chỉ vì phúc lợi cho con cái. Dù các bạn có cau có quạu quọ thế nào, dù các bạn có gây sầu chuốc nã cho họ thế mấy, họ vẫn dang rộng đôi tay ra đón nhận các bạn. Chính cha mẹ, chính gia đình là cái nôi giáo dục đầu đời của các bạn. Nơi đó các bạn học được đủ mọi đức tánh cao đẹp nhất của nhân loại, từ từ bi hỉ xả, đến vị tha bác ái. Chính nơi đó các bạn đã học được đức tánh hy sinh vô bờ vô bến, hy sinh không đo lường toan tính. Chính nơi đó các bạn đã được sanh ra, lớn lên và thành nhân chi mỹ. Không có cha mẹ thì các bạn là gì ? Không là cái gì hết các bạn ạ ! Lắm khi vì tương lai con trẻ mà mẹ cha phải hy sinh cả một quãng đời son trẻ của của chính mình. Bây giờ các bạn còn đang cắp sách đến trường, tung tăng chơi giỡn một cách hồn nhiên, được cha mẹ cho ăn ngon mặc đẹp, có nói gì cũng chưa chắc các bạn đã hiểu được vì đời bây giờ đối với các bạn là một màu hồng tươi đẹp. Nhưng các bạn ơi ! Lắm khi để đổi lấy cuộc sống bình thản và tươi đẹp cho các bạn, cha mẹ các bạn đã phải vật lộn tả tơi với cuộc sống hằng ngày. Để đổi lấy manh quần tẩm áo xinh đẹp cho các bạn, cha mẹ các bạn đã phải ngày ngày còng lưng nơi hãng xưởng. Các bạn trẻ thân thương ơi ! Chính vì các bạn mà cha mẹ đã phải đánh rơi đi cái tuổi thanh xuân của họ hồi nào mà chính họ cũng chẳng hề hay biết. Chợt biết ra thì họ đã già và lắm khi phải thui thủi một mình trong căn phố mà chung quanh không một người thân thiết, hoặc đã phải vào dưỡng lão viện để cho thời gian gặm nhấm quãng đời thừa còn lại của mình. Các bạn trẻ thân thương, đây không phải là những lời than thân hay trách phận. Đây chỉ nói lên một thực tế mà ngay bây giờ, ngay khi còn cha còn mẹ, ít

có bạn nào thấy được. Nhưng than ôi chợt đến khi những vì sao mẹ sao cha vừa rụng xuống, thì hỡi ơi cả một bầu trời sụp đổ đối với các bạn. Đây là một chia sẻ kinh nghiệm của một người đã trải qua những giờ phút mất mát đau đớn nhất. Các bạn ơi ! Mất mẹ là một nạn tai kinh khủng nhất trong đời. Dù các bạn có đầy đủ các thứ trên đời này mà mất mẹ, là mất tất cả. Mất cha là vùng tương lai trước mặt của các bạn chợt sụp tối âm u. Có lắm lúc không khi nào các bạn có thể vượt ra được vùng tối tăm để có thể tìm lại được cho mình những mất mát của yêu thương này đâu các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn có biết những người đứng tuổi như cha mẹ các bạn đã trải qua nhiều kinh nghiệm trên đường đời, lắm khi họ đã phải trả một giá quá đắt cho những kinh nghiệm đó. Chính vì thế mà họ không muốn các bạn phải trả cái giá mà họ đã từng phải trả. Các bạn đừng vội cho rằng những người già, hoặc người lớn tuổi của thế hệ cha anh là cổ hủ không còn thích hợp với trào lưu tiến bộ hiện đại nữa. Nếu ai cũng nghĩ như các bạn thì lúc giặc Mông Cổ tràn vào nước ta, vua quan nhà Trần đã không triệu tập hội nghị Diên Hồng, thỉnh ý các bô lão. Nếu không có ý kiến của các vị đó, không chừng Việt Nam bây giờ đã trở thành một quận huyện của Tàu rồi. - đây không bình vực và cho rằng những ý kiến của cha mẹ các bạn là tuyệt đối đúng, nhưng dù sao đi nữa thì họ cũng rất có lý khi dạy cho các bạn những kinh nghiệm sống thực của chính bản thân họ. Với họ lúc nào cũng vậy:

"Con dù lớn vẫn là con của mẹ,
Đi hết đời lòng mẹ vẫn theo con."

Các bạn trẻ thân thương, tình cha nghĩa mẹ như thế có đủ sức lôi cuốn các bạn ngồi lại nói chuyện để cùng nhau cảm thông trong yêu thương chưa các bạn ? Đồng ý với các bạn là sự dạy

đồ của các bậc cha mẹ, lắm khi không còn hợp tình hợp lý trong xã hội này, nhưng các bạn có quyền nói chuyện với cha mẹ một cách cởi mở, các bạn có quyền giải thích cho cha mẹ thấy được những điều không còn thích hợp. Nghĩa là các bạn có thể sống trong cung cách tự do nói lên ý kiến của mình; tuy nhiên bên cạnh đấy, các bạn phải cố học lấy truyền thống lễ nghĩa cao đẹp của Việt Nam mình, các phải kính trên nhường dưới và yêu kính cha mẹ ông bà. Các bạn trẻ thân thương ơi ! Tuổi trẻ Âu Mỹ chỉ học khoa học kỹ thuật vì họ không có sự lựa chọn nào khác. Còn các bạn thì khác, các bạn có quyền lựa chọn cả hai: tiên học lễ, hậu học văn. Hãy suy nghĩ chín chắn và tự chọn cho mình một hướng đi tốt đẹp nhất các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Đức Phật đã từng dạy: "Trên đời này không có thứ gì thường hằng cả. Tất cả rồi cũng phải đi vào chu kỳ thành, trụ, hoại, không." Phật nói như vậy không có nghĩa là bi quan yếm thế. Ngược lại, nói như vậy Phật muốn nhắc nhở mọi người, nhất là các bạn là thời gian các bạn được sống bên cạnh cha mẹ sẽ đi qua và qua nhanh lắm. Đời người tưởng dài, nhưng kỳ thật nó nhanh hơn cả ánh điện chớp. Mới thấy đó liền mất đó. Cha mẹ các bạn cũng vậy, mới thấy đó rồi cũng sẽ mất đó như ánh điện chớp, lóe sáng đời bạn rồi tắt. Nếu các bạn không tận hưởng vùng hạnh phúc mà các bạn đang có, các bạn sẽ mất tất cả. Chừng đó hồi tưởng lại mà ân hận thì chuyện đã rồi. Chừng đó muốn được nghe lại những lời khuyên răn dạy bảo của cha mẹ cũng không được. Hãy thấy cho rõ như vậy để mà ngay từ bây giờ lội bơi vùng vẫy trong vũng hạnh phúc đó đi các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Trong cuộc sống hằng ngày với cha mẹ, làm gì không có những phiền hà về khoảng trống cũng như sự cách biệt giữa hai thế hệ ? Đồng ý sự suy nghĩ của các bạn sẽ không bao giờ giống như của cha mẹ các bạn. Một bên thì đang bị lối sống mới gặm nhấm, còn một bên thì hoàn toàn không thấm thấu được chút nào về cách sống hiện sinh vô hồn đó. Ở đây chúng ta không khen chê ai hay ai dở. Ở đây chỉ nói lên một sự thật cho các bạn thấy rõ về hiện trạng này. Các bạn trẻ thân mến, như các bạn thấy đó, Đông là Đông còn Tây là Tây, hai nền văn hóa này sẽ không bao giờ gặp nhau đâu. Âu Mỹ thì trọng bề ngoài, tình yêu thương của họ cũng vậy, phải được bộc lộ ra ngoài bằng cử chỉ, bằng lời nói. Chính vì thế mà đa phần cuộc sống của họ cũng chỉ cạn cợt bề ngoài chứ không có chiều sâu. Ngược lại, Á Đông, như là người Việt Nam chúng ta, rất thâm lặng, ngay cả yêu thương cũng thâm lặng. Tuy nhiên, bên trong cái thâm lặng ấy, chất chứa cả một đại dương gió gào sóng vỗ với những yêu thương chất ngất, yêu thương không đo đếm, yêu thương không phân biệt. Đồng ý các bạn đang đứng trước một ngã rẽ cực kỳ quan trọng cho suốt cuộc hành trình còn lại của các bạn. Nhưng các bạn có biết là các bạn đang ở giữa lòng một xã hội với đầy đầy cạm bẫy, như một khúc sông đầy ghềnh thác, hay giữa một bờ biển đầy đá ngầm không các bạn ? Các bạn đã từng nghe cha anh kể lại về cuộc sống nghi kỵ trong quá khứ, cuộc sống trong đó con nghi cha, cha nghi con, vợ nghi chồng, em nghi anh, anh nghi em, vân vân. Thì ở đây con người cũng thiếu tín nhiệm nhau y như vậy. Cha mẹ các bạn thì hờ hững với cuộc sống xô bồ này, còn các bạn thì thiếu hẳn sự hướng dẫn đứng đắn, thiếu hẳn bạn tốt để chơi, thiếu khung cảnh đầm ấm để sống, và còn thiếu nhiều thứ mà các bạn cần lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Có lẽ các bạn đã quen rồi lối sống đi ngang về dọc của trẻ con Âu Mỹ, nên các bạn cảm thấy khó chịu khi cha mẹ hướng dẫn các bạn về lễ phép đi thưa về trình của Á Đông. Đồng ý cử chỉ ngang tàng lơ lửng, chưa chắc đã thể hiện một tâm hồn suy đồi trụy lạc. Nhưng như các bạn thấy đó, những thảm trạng xảy ra nhan nhản hầu như mỗi ngày trên cái xứ sở văn minh này. Từ sì ke, ma túy, đến trộm cắp, giết giọc, chí đến cha mẹ hành hạ con cái, hoặc con cái tàn sát cha mẹ, vân vân. Chính vì vậy mà các bậc cha mẹ lắm khi khó khăn hoặc rào đón với các bạn trong vấn đề giao du và cách xử thế, chứ họ nào đâu có muốn cản ngăn các bạn. Đồng ý rất khó mà san bằng cách biệt giữa các bạn và cha mẹ, nhưng các bạn thân thương ơi ! Tất cả những gì cha mẹ nói và làm, cũng chỉ vì tương lai và hạnh phúc của các bạn mà thôi.

Các bạn trẻ thân mến,

Dù muốn hay không muốn, cha mẹ các bạn vẫn là những người sanh thành ra các bạn, cha mẹ các bạn phải có trách nhiệm hướng dẫn và dạy dỗ các bạn cho được thành nhân chi mỹ. Không ai bắt các bạn phải luôn nhớ công ơn cao sâu như biển trời của cha mẹ. Tuy nhiên, xin các bạn hãy tự hỏi ngay chính các bạn, xem coi có một phút giây nào đó, các bạn có nghĩ đến công cha nghĩa mẹ hay không ? Nếu câu trả lời là có, thì các bạn thân thương ơi ! Cha mẹ các bạn hoàn toàn không đòi hỏi gì ở bạn ngoài chuyện lắng nghe và cảm thông với họ. Họ sẽ cảm thấy tội lỗi với tổ tông nếu họ sanh thành ra các bạn mà không chịu dạy dỗ, để cho các bạn hư thân mất nết. Như các cụ ngày xưa đã từng nói qua ca dao Việt Nam :

"Để con chẳng dạy, chẳng răn,
Thà rằng nuôi lợn ăn lòng còn hơn."

Các bạn thấy không trách nhiệm của các bậc cha mẹ ? Thấy để thương và lắng nghe hơn nữa những lời dạy dỗ của cha mẹ. Thấy để tự các bạn cũng nên phản quang tự kỷ, để biết rằng các bạn không tự nhiên sanh ra đã là một đứa con ngoan ngoãn tốt lành. Thấy để tự các bạn biết rằng các bạn cần lắm sự dạy dỗ của các bậc cha mẹ.

Các bạn trẻ thân mến,

Kim cương được lấy từ núi đá, đã phải trải qua một tiến trình mài giũa của nhiều người. Nếu "ngọc kia chẳng giũa chẳng mài, cũng là vô dụng, cũng hoài ngọc đi." Các bạn cũng như thế đấy ! Cha mẹ các bạn phải uốn nắn, gọt giũa và cắt tỉa những thói hư tật xấu tiềm ẩn từ bạn bè và xã hội bên ngoài, thì các bạn mới có cơ trở thành những con người gương mẫu và hữu dụng được các bạn ạ ! Bây giờ còn nhỏ, có lẽ các bạn cứ ngỡ là phải học cho thật giỏi, phải làm ra thật nhiều tiền thì mọi việc sẽ được giải quyết. Nhưng các bạn ơi ! Đời không như các bạn nghĩ tưởng đâu ! Nếu có tài, có tiền, có danh vọng địa vị, mà cuộc sống không đạo đức, chưa chắc gì các bạn đã có sự kính nể của người khác, và cũng chưa chắc gì các bạn đã có được một cuộc sống xứng đáng đâu.

Các bạn trẻ thân mến,

Xã hội văn minh tiến bộ về khoa học kỹ thuật không biết có góp phần làm cho đám trẻ Âu Mỹ trở nên vô hồn và mất dạy hay không. Tuy nhiên, một điều chắc chắn rằng đám trẻ Âu Mỹ đã không được dạy dỗ một cách nghiêm chỉnh từ trong gia đình. Sự hư thân mất nết của các em không là trách nhiệm của các em, hay của trường, hoặc của xã hội, mà là sự tặc trách của các bậc phụ huynh ngay trong gia đình. Đa số các gia đình Âu Mỹ hôm nay đã giao phó hoàn toàn con em mình, hoặc cho học

đường, hoặc cho đám trẻ hàng xóm, hoặc cho xã hội dạy dỗ vì cả vợ lẫn chồng còn phải bận lo kiếm tiền, hoặc giả lo cho những thú vui riêng của chính mình. Hậu quả là hơn hai phần ba vợ chồng ly dị, chia cửa, rồi mạnh ai nấy sống, bỏ mặc cho đám trẻ tứ cố lang thang; theo cha thì mất mẹ, theo mẹ thì mất cha; sống với cha thì một nửa hồn bên mẹ, còn sống với mẹ thì một nửa hồn bỏ lại bên cha. Nói lên như vậy không để chê trách một ai, nhưng nói lên như vậy để cho các bạn thấy được vai trò của cha mẹ các bạn là quan trọng như thế nào với tương lai và hạnh phúc của các bạn. Nói lên những điều này những mong nếu các bạn nào hay cãi cha mắng mẹ, xin hãy ngừng lại một phút một giây suy gẫm. Các bạn còn may mắn hơn nhiều trẻ khác lắm, các bạn còn được cha mẹ dạy dỗ, trong khi nhiều lắm lắm những trẻ con hè phố, ngày ngày đói lạnh và mất dạy, chỉ mong sao có được một tí gì hơi ấm gia đình. Các bạn thật sự hãy còn may mắn hơn nhiều người, phải không các bạn ?

Các bạn trẻ thân mến,

Thật tình mà nói, bạn nào sanh ra trong một gia đình có được cả cha lẫn mẹ dạy dỗ là các bạn hãy còn may mắn hơn hơn nhiều bạn trẻ Âu Mỹ cùng lứa. Bây giờ có thể các bạn chưa thấy được sự may mắn ấy đâu. Tuy nhiên, với tuổi đời chồng chất, hoặc giả đến khi phải làm cha mẹ, chừng đó các bạn mới thấy rằng sự hy sinh của cha mẹ là phi thường. Bây giờ có thể các bạn chưa thấy sự cần cù, gian khổ, dãi nắng dầm sương sương để lo cho con cái của cha mẹ, nhưng đến khi các bạn có con rồi các bạn mới nhận biết công ơn phụ mẫu là to lớn vô cùng. Chính vì thế mà Phật đã từng dạy rằng công ơn cha mẹ to lớn đến độ cho dù con cái có hai vai cõng vác mẹ cha đi giáp vòng núi Tu Di trong vô lượng kiếp, vẫn không đền đáp được mả mai nào. Tình cha nghĩa mẹ vượt trội lên trên tất cả mọi thứ như lời Phật dạy :

"Trong thời không có Phật, tôn kính và phụng dưỡng cha mẹ, đồng thể với tôn kính và cúng dường chư Phật, vì cha mẹ tại tiền như Phật tại thế." Cha mẹ là những bậc thầy vĩ đại nhất trong đời của chúng ta. Tất cả những gì chúng ta có được hôm nay đều từ cha mẹ mà có, không có các bậc ấy, chúng ta sẽ không có gì hết, kể cả thân này. Có thể bây giờ các bạn chưa thấy đâu những hình ảnh thân thương ấy, nhưng đến khi các người đã ra đi vĩnh viễn, chừng đó các bạn sẽ nhớ lại rất rõ từ lời ru tiếng hát, những kỷ niệm ấy sẽ trở về và lảng vảng quanh bạn cho đến trọn đời hết kiếp. Bây giờ có thể các bạn luôn cảm thấy giận hờn khó chịu mỗi khi các bậc cha mẹ khuyên nhủ hay bắt ép các bạn học hành, nhưng kíp đến lúc làm cha mẹ, các bạn sẽ thấy cha mẹ vì thương con mà tự dột mạng cho mình, nào là con tôi sẽ học hành đỗ đạt, con tôi sẽ làm rạng rỡ tông môn, con tôi sẽ ăn học thành tài như niềm ao ước của gia đình, vân vân và vân vân.

Các bạn trẻ thân mến,

Cha mẹ các bạn là như vậy đó ! Cả đời dành trọn cho các bạn mà không một lời than trách. Dù nắng hay dù mưa, dù nghiệt ngã, khó khăn, gian lao, khổ cực thế mấy, cha mẹ cũng cứ xông vào, không đắn đo, không lường đếm, không tính toán. Tất cả chỉ vì các bạn và cho các bạn. Cha mẹ đã phải lo lắng ngay từ hồi các bạn còn trong bụng mẹ, đến lúc sanh ra và trưởng thành, cái lo càng ngày càng lớn thêm theo tuổi đời của các bạn. Ngay cả lúc các bạn đã ra đời và làm ông này bà nọ, các bậc cha mẹ vẫn cứ lo. Các bạn trẻ, nhất là các bạn đang ở lứa tuổi học trò hồn nhiên, tự ăn chưa no, tự lo chưa tới. Làm sao các bạn thấu hiểu được nỗi lòng của các bậc cha mẹ? Các bạn ơi ! Lúc nào thì các bậc ấy cũng : "đắng cay phần mẹ, ngọt bùi phần con," hoặc "chỗ ướm mẹ nằm, chỗ ráo con lăn." Mà thật vậy các bạn ạ, nếu các bạn chịu khó để ý một tí thì các bạn sẽ thấy. Ngay trong sinh

hoạt thường nhật của gia đình, trong các bữa ăn, đa phần cha mẹ dành cho con cái những cái ngon hảo, còn mình thì sao cũng được. Nếu các bạn chịu suy đi gẫm lại, các bạn sẽ thấy chúng ta đã mang ơn cha mẹ nhiều lắm, nhiều đến nỗi có lẽ không bao giờ chúng ta đền đáp được đâu. Tuy nhiên, cái làm cho cha mẹ hạnh phúc nhất là nhìn thấy con cái được thành nhân chi mỹ. Vậy thì cách hay nhất để các bạn được đền đáp phần nào công ơn trời biển của cha mẹ, là ngay từ lúc còn nhỏ, các bạn nên lắng nghe sự hướng dẫn và dạy dỗ của các người. Các người đã, đang và sẽ mãi mãi là ánh trăng rằm, hay ánh sao Bắc Đẩu dẫn dắt chúng ta trong đêm trường tăm tối. Có lẽ bây giờ các bạn chưa thấy được đâu, nhưng khi các bạn phải đối đầu chạm trán với đời, hoặc giả khi gặp phải những khó khăn rắc rối, chùng đó các bạn mới thấy cần lắm ánh trăng hay vì sao cha mẹ, nhưng nghiệt ngã thay, lắm khi lúc đó các người đã không còn.

Các bạn trẻ thân mến,

Đây chỉ là những dòng tâm sự của một người đã đi qua, đã từng thấy trạng huống mất cha mất mẹ là một tai nạn khủng khiếp nhất trong đời. Dù cho các bạn có làm tới ông này bà nọ trong xã hội, mà mất cha mất mẹ, coi như các bạn đã mất đi tất cả một di sản tinh thần quý báu nhất của đời người. Bây giờ có lẽ các bạn chưa thấy được đâu, nhưng các bạn ơi ! Khi đã thực sự mất mẹ mất cha thì các bạn mới thấy đời hoang lạnh trống vắng và không còn ý nghĩa gì nữa. Mong rằng những chia sẻ này sẽ đưa các bạn đến gần hơn với cha mẹ và tạo cơ hội cho những bạn trẻ nào hay cãi cha mắng mẹ, có hội sà vào lòng cha lòng mẹ mà nói một câu rất thân thương : "Con thương cha mẹ" ngay trong lúc các bạn còn có thể cài lên ngực một bông hồng đỏ. Mong lắm thay !

Các bạn trẻ thân mến,

Thời gian thấm thoát thoi đưa, nó đi đi mãi không chờ đợi ai. Thoảng một cái mà các bạn đã lớn khôn. Thời gian đã mang đến cho các bạn sự khôn lớn, thì cũng chính thời gian đã gặm nhấm và cướp mất đi của các bạn những gì thân thương nhất. Có lẽ bây giờ có nói thế mấy các bạn cũng sẽ không hiểu được tâm trạng của những con người muốn được trở về sống trong sự đùm bọc và hướng dẫn của mẹ cha ngày nào. Hiện tại các bạn có thấy được rằng các bạn là những người hạnh phúc nhất trên đời hay không các bạn ? Các bạn vẫn còn cha còn mẹ để được các người hướng dẫn dạy dỗ là sướng như tiên rồi còn gì ! Xin các bạn hãy tận hưởng những gì mình đang có, hãy bơi lội trong vũng hạnh phúc tràn trề ấy đi các bạn ! Hãy nói với các đấng sinh thành những lời thật thân ái. Hãy nhìn các bậc sinh thành bằng cái nhìn thân thương trìu mến. Hãy biểu lộ ngay từ lúc còn biểu lộ được những cử chỉ yêu thương... Để một mai vũng hạnh phúc ấy có chìm vào quá khứ, các bạn sẽ không đau buồn, ân hận hay nuối tiếc vì đã chưa nói được một lời thân thương với cha mẹ.

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn đã bao giờ nghe đến câu nói của người bình dân Việt Nam về sự "biết đủ" chưa ? Cổ nhân ta có câu "Đứng núi này trông núi nọ." Vâng ! Tâm trạng của đa phần chúng ta là như vậy đó. Ít khi nào mình chịu vừa lòng với những gì mình đang có lắm. Thường thì khi đứng núi này, chúng ta ít khi nào nhận thấy được sự xanh tươi tốt đẹp của những gì quanh ta. Ngược lại ta chỉ thấy một màu khô úa héo vàng. Còn núi bên kia sao mà cây cỏ xanh mát quá, êm dịu quá. Cũng như vậy, nhiều khi những lời dạy dỗ của cha mẹ quá khô khan và thiếu tế nhị, không êm dịu như cha mẹ cậu A cô B. Nhưng các bạn ơi ! Cậu A cô B cũng nghĩ và cũng nói y như các bạn. Đồng ý tuổi trẻ các bạn ai cũng

sống trong mộng mơ và hy vọng. Các bạn có quyền mơ mộng những gì thực tế, có thể thực hiện được, chứ đừng lãng phí thì giờ mơ mộng những chuyện hảo huyền. Theo lời Phật dạy, mỗi người chúng ta đều vì nghiệp lực mà đến với cõi Ta Bà này, rồi cũng vì nghiệp lực dẫn dắt mà ra đi. Không ai trong chúng ta có thể chạy ra ngoài sự dẫn dắt của nghiệp lực. Vì nghiệp lực mà chúng ta được sanh ra trong gia đình của cha mẹ mình, chứ không phải là gia đình của cậu A cô B. Vì nghiệp lực mà các bạn phải sanh ra trong gia đình của cha mẹ mình, chứ không phải là gia đình của tỷ phú Bill Gate. Hiểu được như vậy các bạn sẽ cảm thấy thoải mái trong từng giây phút hiện tại. Các bạn sẽ dễ dàng chấp nhận mình, chấp nhận người và bằng lòng với cuộc sống hiện tại trong một niềm cảm thông tuyệt vời. Mong cho ai trong các bạn rồi cũng sẽ làm được điều này!

Các bạn trẻ thân mến,

Đức Phật đã từng dạy dỗ những Phật tử tại gia rằng cha mẹ chính là hai thửa ruộng phước điền phì nhiêu không thua gì phước điền nơi chư Phật và chư Bồ Tát. Chư Phật và chư Bồ Tát chỉ để lại cho chúng ta giáo pháp và hạnh nguyện, chứ cha mẹ thì dành cả cuộc đời cho các bạn. Hãy công tâm mà suy nghĩ thì các bạn sẽ thấy công ơn sanh thành dưỡng dục của cha mẹ quả thật bao la hơn trời biển và cao quý hơn bất cứ thứ gì trên đời này. Tình cha tuy không dồn dập như nghĩa mẹ, nhưng nó gói trọn một trời yêu thương. Cha bao giờ cũng dành cho con tất cả những gì quý báu nhất của mình. An vui hạnh phúc của các con chính là an vui hạnh phúc của cha. Mơ ước về tương lai của các con cũng chính là mơ ước của cha. Dầu phải dầm sương dãi nắng thế nào, cha cũng cam, miễn sao các con của người được ăn học cho thành như chi mễ và được giáo dục thành những con người thật gương mẫu, thật xứng đáng. Còn mẹ, mẹ đã dưỡng

con trong thai bằng máu của chính mình, rồi mẹ lại nuôi con cũng bằng những giọt sữa đã được tạo thành bởi máu của chính mẹ. Mẹ đã thức suốt đêm mỗi khi các bạn ấm đầu sổ mũi. Mẹ đã sưởi ấm các bạn bằng chính hơi nóng của người, đã ru các bạn bằng giọng ru ngọt ngào của chính mẹ.

Các bạn trẻ thân mến,

Thật tình mà nói, không bút mực nào có thể diễn đạt hết được tình cha nghĩa mẹ. Ngoài chính thánng cứu mang, ba năm bú mớm, ngoài chuyện nuôi nấng dạy dỗ và cho các bạn được ăn học thành tài, cha mẹ còn cho các bạn cả một đời hy sinh cao quý của các người. Thế mà có lắm bạn cứ ngoảnh mặt làm ngơ, không chịu nhận. Đức Thích Tôn Từ Phụ đã từng khuyến tấn các đệ tử tại gia rằng : "Cha mẹ là cội phúc duy nhất trên đời của các con. Các con hãy cố gắng vâng lời cha mẹ. Dù các con có trưởng thành thế mấy, các con vẫn là con của cha của mẹ. Cách báo đền công ơn sanh thành dưỡng dục tốt nhất là từ trong lời đến việc làm, từ cách đi cách đứng, đến cách sống hằng ngày, các con phải cố làm thế nào để giữ tròn tiếng tốt cho gia đình." Đức Phật đã dạy quá rõ ràng, thế nhưng làm sao các bạn có thể thấu triệt được tình cha nghĩa mẹ khi các bạn chưa từng làm cha làm mẹ. Thế nên lắm khi các bạn cố tình làm ngược hoặc đi ngược lại những lời dạy dỗ của mẹ cha. Không cần phải đợi đến lúc nào, mà ngay từ bây giờ nếu các bạn chịu suy đi gẫm lại một chút thì các bạn sẽ thấy sự bao la của tình cha nghĩa mẹ. Dầu các bạn có hư hỏng thế mấy, cha mẹ các bạn vẫn tha thứ và vẫn luôn có mặt bên cạnh để giúp đỡ và bảo bọc cho các bạn. Hạnh phúc thay cho bạn trẻ nào có được các bậc cha mẹ đạo đức và hưởng thượng. Các bạn phải cố gắng từng phút từng giây vâng lời dạy dỗ của các người để khỏi phải sa chơn vào chỗ sa đọa trụy lạc.

22. GƯƠNG HIẾU HẠNH

Các bạn trẻ thân mến,

Thái dương hệ và cả vũ trụ dù nói là bao la, nhưng hãy còn có giới hạn, hãy còn tính đếm được bằng số hay diễn tả được bằng lời, chứ tình cha mẹ thương con biết lấy gì sánh được, có viết cũng không cùng, có nói cũng không cạn. Thế nhưng trên thế gian này lại có quá nhiều người con bất hiếu bất nghĩa. Trong kinh Tâm Địa Quán, Đức Phật đã dạy : "Thằng hoặc có con trai hay con gái nào bất hiếu bất nghĩa, bội ân và không hiếu thuận với cha mẹ, kẻ đó đã bị coi như tự đọa vào địa ngục, ngã quỷ hay súc sanh ngay từ lúc vừa khởi tâm bất hiếu, chứ không phải đợi chi đến lúc chết." Không riêng gì Đức Phật đã dạy như vậy, mà trong sách Luận Ngữ, Đức Khổng Tử cũng đã từng nhắc nhở : "Đã làm người hiếu thảo thì không hề xúc phạm đến người trên, đã không hề xúc phạm đến người trên thì chẳng lẽ lại làm việc trái loạn ? Người quân tử đã dựng nét hiếu làm gốc nhân thì suy ra trăm nét tự nhiên hoàn toàn."

Xin chia sẻ với các bạn trẻ câu chuyện về gương hiếu hạnh của các bậc hiền nhân. Tử Lộ, người nước Lỗ, lúc vào châu Thầy Khổng Phu Tử, đã gục đầu nức nở khóc như mưa mà tâm sự với Thầy rằng: "nhớ những hồi rau cháo muối dưa, con vừa đội gạo đường xa vừa nuôi cha mẹ, vừa đi học. Nhưng hỡi ôi ! Hôm nay công thành danh toại, có xe song mã, có vàng đầy kho, thì cha mẹ đã không còn." Các bạn trẻ có thấy không? Còn hình ảnh nào cao đẹp hơn hình ảnh một thanh niên trẻ hiếu hạnh, vừa đội gạo mướn để nuôi cha mẹ, lại vừa đi học cho đến khi công thành danh toại. Hình ảnh hiếu thảo của thầy Tử Lộ quả là một tấm gương rạng ngời cho ngàn đời hậu thế về sau này noi theo.

Các bạn trẻ thân mến,

Cha mẹ các bạn hôm nay không bao giờ mong mỗi các bạn phải vừa đi làm để nuôi cha mẹ, và vừa đi học vất vả như Thầy Tử Lộ năm xưa. Lòng cha mẹ nuôi con như biển hồ lai láng, như núi Thái Sơn cao chất ngất. Các người chỉ mong mỗi một điều ở các bạn: mong sao cho các bạn lớn lên, trở thành những con người đạo đức và hữu ích cho nhân quần xã hội. Thế là các người vui và mãn nguyện lắm rồi. Tuy nhiên, xã hội văn minh vật chất hôm nay đã làm đảo lộn tất cả. Nền văn minh vật chất này chưa thấy mang đến lợi lạc gì cho nhân loại, nhưng trước mắt nó đã cướp mất hầu như tất cả những truyền thống cao đẹp ngàn đời của một dân tộc đáng yêu như dân tộc Việt Nam chúng ta. Từ ngàn xưa, dân tộc ta đã được biết tiếng là một dân tộc hiếu hạnh; tuy nhiên, trong những thập niên gần đây, nhất là sau ngày chúng ta di cư ra nước ngoài sau cơn đại hồng thủy, sự thể đã thay đổi nhiều quá. Quá nhiều người trẻ chúng ta bắt đầu một cuộc phiêu lưu hội nhập, mà đánh mất đi gốc rễ của chính mình. Thậm chí có những người vừa quọt quẹt được dăm ba chút bã vật chất đã vội khinh rẻ hoặc bỏ rơi không ngó ngang đến cha mẹ.

Xin kể thêm cho các bạn một tấm gương hiếu hạnh của một đại chánh khách trong thời kỳ hiện đại. Đây là tấm gương hiếu thảo và sống động không thua gì Thầy Tử Lộ hoặc Nhị Thập Tứ Hiếu năm xưa. Chắc các bạn có từng nghe qua danh tiếng của ông U-Thant, cựu Tổng Thư Ký Liên Hiệp Quốc vào thập niên 60s. Ông U-Thant là một nhà chánh khách tài ba lỗi lạc, đã một đời tận tụy vì hạnh phúc của nhân loại. Ông đã nổi tiếng khắp thế giới không chỉ vì tài ba xuất chúng, mà vì tấm gương sống hiếu thảo có một không hai của ông. Là một Tổng Thư Ký của một cơ quan cực kỳ quan trọng trên toàn cầu, ông đã phải ngày đêm suy tính để đương đầu và giải quyết những vấn đề nan giải từ chiến tranh, chính trị, giáo dục, đến khủng hoảng kinh tế thế giới. Thế mà ông vẫn không hề xao lãng bổn phận một đứa con

hiếu thảo với mẹ già. Ông đã mỗi ngày quỳ lạy và dâng cơm bưng nước cho mẹ. Có người bảo với ông rằng tại sao ông không mượn người làm để lo cơm nước và hầu hạ mẹ thay thế cho ông. Ông đã thản nhiên cảm ơn sự quan tâm của họ mà rằng: "thân này sở dĩ có được vinh hiển hôm nay là nhờ ai ? Nếu không có sự hy sinh của cha, sự dưỡng dục của mẹ thì làm gì có một U-Thant hữu ích cho nhân quần xã hội hôm nay ? Trọng ơn cha mẹ mà con cái phải mang trong lòng thật không thể nào lường được, thì có sá gì việc dâng cơm bưng nước?"

Hình ảnh của ông U-Thant quỳ lạy dâng cơm dâng nước cho mẹ già tuy đơn giản, nhưng không phải ai trong chúng ta cũng làm được. Ngoài giờ làm việc mệt nhọc, thay vì nghỉ ngơi hoặc tìm nơi giải trí cho riêng mình, nhưng ông đã không làm như vậy, ông đã dành hết thì giờ nào có được để cạnh kê và phụng dưỡng mẫu thân, phụng dưỡng với trọn lòng kính cẩn. Làm tới chức Tổng Thư Ký Liên Hiệp Quốc, mà khi về nhà thì hầu hạ mẹ với tất lòng thành. Các bạn trẻ hôm nay nên nhìn lại tấm gương người con hiếu U-Thant để đừng vội cho rằng mình bận việc này việc nọ nên không chăm sóc cho cha mẹ được. Ai là người trên đời này có thể bận việc hơn ông Tổng Thư Ký Liên Hiệp Quốc ? Các bạn hãy cố thấy cho được điều này để đừng vội cho rằng quỳ lạy, khiêm cung với cha mẹ là cổ lỗ sĩ, không còn phù hợp với lối sống văn minh hôm nay. Ai là người dám nói rằng mình có lối sống văn minh hơn ông U-Thant ? Kỳ thật, không có nền văn minh nào bắt buộc con người phải bất hiếu bất nghĩa với cha mẹ, chỉ có những con người vong bản, vong thân và mất gốc mới cam tâm làm một con người bất hiếu mà thôi. Một con người đã dám bất hiếu bất nghĩa với cha mẹ, thì không có chuyện gì mà người ấy không dám làm ở trên đời này. Người ấy sẽ sẵn sàng vong ân bội nghĩa với bất kỳ ai khác. Trong Kinh Báo Ân, Đức Phật đã dạy dỗ tứ chúng rằng: "Cái trọng ân đối với cha mẹ mà

con cái phải mang trong lòng thật không lường được. Ví dầu con phải cõng cha trên vai mặt, cõng mẹ trên vai trái, đi khắp thế gian và cung phụng đầy đủ cho cha mẹ trong vô lượng kiếp. Ví dầu phải đặt cha mẹ trên một mâm đầy vàng bạc, ngọc ngà châu báu rồi thành kính quỳ lạy như lạy một vị hoàng đế thống trị cả nhân loại, dù có lạy ngày lạy đêm đi nữa, vị tất con đã đền đáp được muôn một công ơn sanh thành dưỡng dục của cha mẹ." Thế nhưng trong xã hội văn minh vật chất hôm nay, có lắm người khi đã được cha mẹ nuôi nấng cho nên danh nên phận thì họ lại không dám nhìn cha mẹ của mình chỉ vì cha mẹ họ xuất thân từ giai cấp nghèo hèn. Hỡi những người trẻ hôm nay ! Hãy nhìn về cử chỉ hiếu hạnh của U-Thant như một gương hạnh sống động cho mọi người noi theo. Ông U-Thant dù lúc đó đang nắm giữ một vai trò tối ư quan trọng trên chính trường quốc tế và được cả nhân loại nể vì, nhưng khi về đến nhà ông vẫn là một người con hiếu thảo, vẫn săn sóc phụng dưỡng và hầu hạ mẹ như hầu hạ một vị Phật. Hỡi những bạn trẻ hôm nay ! Bây giờ vẫn chưa muộn để các bạn đến bên cha mẹ và nói với các ngài một câu : "Thưa cha mẹ, kể từ nay con quyết chí nối gót ông U-Thant, quyết làm một người con hiếu thảo, quyết vâng lời và cung dưỡng cha mẹ như cung dưỡng những vị Phật."

Các bạn trẻ thân mến,

Bây giờ dầu có nói gì đi nữa, cũng rất khó làm cho các bạn thấu đáo được đức hy sinh cao đầy của cha và mối thâm tình của mẹ. Tình cha mẹ thương con nào khác chi nước mưa Cam Lộ của chư Phật rơi xuống từ không trung, thấm nhuần và lặng lẽ trôi đi, không màng chi đến sự đền ơn đáp nghĩa của các con. Tuy nhiên, bốn phận làm con phải sống cho xứng đáng là một con người hiếu thuận, đạo đức, nếu chưa được như Thầy Tử Lộ hay ông U-Thant, thì ít ra trong khả năng của các bạn, các bạn phải

cố gắng bằng bất cứ giá nào, phải học hành nghiêm chỉnh, phải vâng giữ những lời dạy dỗ vàng ngọc của các ngài, và không làm phật ý các ngài. Dù đôi khi lời nói của các ngài không hợp với ý mình đi nữa, bốn phận làm con là phải chờ đến khi các ngài vui mới đem vấn đề ra phân trần cho các ngài cảm thông. Ngoài ra, theo tinh thần đạo Phật, hiếu thuận không chỉ hạn hẹp trong việc phụng dưỡng và vâng lời cha mẹ không thôi, hiếu thuận còn bao gồm cả việc tự mình sống theo chánh đạo và hướng dẫn cha mẹ cùng sống đúng theo chánh đạo. Nghĩa là hiếu thuận không đơn thuần phụng dưỡng vật chất, mà còn phải làm thế nào cho tinh thần của cha mẹ luôn được nhẹ nhàng thanh thản nữa.

Các bạn trẻ thân mến,

Ngoài hai tấm gương hiếu hạnh rạng ngời của Thầy Tử Lộ và ông U-Thant ra, còn nhiều lắm những tấm gương hiếu hạnh. Tuy nhiên, ở đây tôi chỉ xin được chia sẻ thêm với các bạn về một tấm gương hiếu hạnh âm thầm của một người bạn tôi lúc còn đi học. Thuở còn đi học ở Vĩnh Long, tôi có một người bạn học tên Cương. Cương nhà nghèo, nghèo lắm, cha lại mất sớm, nhưng Cương rất hiếu học và hiếu thảo với mẹ vô cùng. Năm tôi thi đậu vào đệ thất thì Cương cũng đậu, nhưng Cương phải nghỉ học để về quê mẹ ở Long An, vì năm đó mẹ Cương lâm trọng bệnh. Mới mười một tuổi đầu mà Cương phải vừa đi làm nuôi mẹ bệnh, vừa giúp nuôi nấng các em, và cũng vừa đi học. Nhà Cương cách trường Trung học tỉnh Long An chừng vài cây số. Ban ngày thì Cương đi câu, mót lúa, cấy mướn hoặc làm cỏ vườn để kiếm tiền nuôi mẹ, nuôi em, chiều đến thì Cương đi bộ ra đầu lộ, chép bài học của các bạn, rồi về nhà chong đèn học đến khuya. Thế mà Cương học rất giỏi các bạn ạ! Năm thi Trung học, Cương đậu tối ưu, rồi Tú Tài I và II Cương cũng đều đậu tối ưu. Nhưng vì nhà nghèo, nên Cương không đành bỏ mẹ và các em

để một mình ra đi du học. Cương đã theo học Đại Học Sư Phạm Sài Gòn và sau này trở về làm hiệu trưởng một trường trung học ở Long An. Tiền lương của hiệu trưởng trung học thời đó, cũng tạm gọi là lo được đầy đủ cho mẹ và các em của Cương có một đời sống sung túc. Các bạn thấy tấm gương hiếu hạnh của Cương nào có thua chi gương hiếu hạnh của Thầy Tử Lộ hay ông U-Thant năm xưa.

Các bạn trẻ thân mến,

Tôi xin chia sẻ cùng các bạn những nét sống đẹp của người trẻ Tích Lan. Những người trẻ Tích Lan có một phong tục sống rất đáng cho chúng ta suy gẫm. Hằng ngày sau khi lễ bái Tam Bảo, họ thường đến quỳ trước cha mẹ và nói với cha mẹ những lời đơn giản nhưng vô cùng dễ thương như sau :

"Thưa cha mẹ,

Cha mẹ là những người mà con không thể nào dùng ngôn ngữ của loài người để diễn tả ra, cũng không thể lấy tiếng người để nói lên được hết bao công lao khổ cực khó khăn và bao la như trời biển. Nay con xin chấp hai tay và quỳ hai chân dưới gối của cha mẹ để tỏ lòng tôn kính và cầu xin cha mẹ tha thứ cho những lỗi lầm hôm nay của con. Để đáp lại phần nào công ơn của cha mẹ, con xin luôn vâng lời cha mẹ dạy dỗ, và con luôn cầu nguyện cho cha mẹ sớm thành Phật, để tiếp tục bủa rộng tình thương vô tận chẳng những cho con, mà còn cho chúng sanh muôn loài."

Lời tự tình cao đẹp, dễ thương, đáng cho chúng ta suy gẫm và bắt chước quá phải không các bạn?

Các bạn trẻ thân mến,

Qua những tấm gương hiếu hạnh rạng ngời tự cổ chí kim, cũng như rất nhiều tấm gương hiếu hạnh âm thầm, chúng ta mới thấy lời dạy vàng ngọc của Đức Thế Tôn là chí lý vô cùng: "Điều thiện tối cao không gì hơn là Hiếu, điều ác vô cùng không gì hơn là Bất Hiếu." Hiếu hạnh phải được coi là một vấn đề tối quan trọng của con người vì ngay trong gia đình nhỏ của chúng ta, hiếu hạnh là nguồn gốc của mọi niềm an vui hạnh phúc. Các bạn trẻ Phật tử phải luôn thắp sáng ngọn đèn Hiếu Hạnh nơi mình cũng như những thế hệ tương lai sau này. Mong được như vậy lắm các bạn ạ !!!

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn có từng nghe qua câu tục ngữ: "Con không cha như nhà không nóc" bao giờ chưa? Người xưa đã ví sự quan trọng của cha mẹ như cái "nóc nhà" dùng để che nắng che mưa cho con người vậy. Các bạn hãy thử tưởng tượng, nếu các bạn đang trú ngụ trong một căn nhà không có nóc thì các bạn sẽ khổ sở biết dường nào với nắng mưa, gió bão. Nếu cha mẹ mất sớm thì bất hạnh đã đành, đành này nếu còn cha còn mẹ mà không biết vâng giữ những lời dạy dỗ của các người thì nào có khác chi "nhà không nóc." Muốn tránh được thảm trạng này, các bạn trẻ hãy lắng nghe sự dạy dỗ của cha mẹ. Nếu có điều gì mâu thuẫn hay trái ý, các bạn nên ngồi lại cùng giải quyết với cha mẹ. Sự cách biệt giữa các bạn và cha mẹ các bạn chỉ có thể được san bằng bởi chính các bạn. Chìa khóa đang nằm trong tay các bạn, hãy mở cửa cảm thông ngay từ bây giờ các bạn ạ !

23. CHA MẸ NUÔI NẮNG DẠY ĐỒ, NHƯNG THÀNH NHÂN CHI MỸ HAY KHÔNG LÀ HOÀN TOÀN TÙY THUỘC NƠI CÁC BẠN

Các bạn trẻ thân mến,

Từ khi dựng nước đến nay, đất nước chúng ta đã có một nền văn hóa trên bốn ngàn năm, và cha anh chúng ta đã bơi lội trong nền văn hóa ấy mà giữ nước. Thế nhưng tại sao hôm nay, cả trong quốc nội lẫn nơi hải ngoại, đạo đức và trật tự gia đình Việt Nam chúng ta đang trong cơn khủng hoảng trầm trọng ? Phải chăng những phức tạp của đời sống trong thế kỷ 21 đang xô đẩy chúng ta vào những bế tắc ? Cha mẹ hoang mang không biết phải dạy con cái thế nào cho thích hợp ? Chồng vợ cũng hoang mang không biết phải đối xử với nhau ra sao ? Và con cái hệt hẫng không biết phải lắng nghe cha mẹ làm sao cho phải đạo ? Sự khủng hoảng hàng dọc này đang mạnh mẽ bộc phát trong các gia đình Việt Nam, giữa cha con, chồng vợ, và ông bà con cháu, ngày càng nghiêm trọng, khiến cho những ai hãy còn một chút thao thức đều cảm thấy đau buồn.

Các bạn trẻ thân mến,

Trong xã hội Âu Mỹ, sự thành công được đếm đo bằng tiền bạc, địa vị và tài sản. Trong xã hội này, các thành viên trong gia đình không cùng nhìn về một hướng, không dựa lưng vào nhau để tồn tại. Ngược lại, vì giá trị con người được tính bằng tài sản, địa vị và tiền bạc, nên thời gian cũng được tính bằng tiền. Chính vì thế mà con người phải đắn đo suy nghĩ trong việc sử dụng thời gian của mình. Chính vì thế mà thời giờ cha mẹ dành cho con cái, chồng dành cho vợ, hoặc vợ dành cho chồng cũng phải nhường chỗ cho thời gian kiếm tiền. Cũng chính vì thế mà tình thân thiết giữa những thành viên trong gia đình ngày càng trở

nên xa cách và lạnh nhạt. Cha mẹ quên bằng con cái vì mãi lo kiếm tiền. Chồng quên vợ, vợ quên chồng cũng vì tiền. Ngay cả những bữa ăn trong gia đình cũng không còn. Sau những giờ làm việc mệt nhọc, về nhà mạnh ai nấy ăn, ăn xong phòng ai nấy về. Mỗi người tự thu về cái thế giới riêng biệt của chính mình. Ngày xưa ông bà chúng ta thường nói: "xa mặt cách lòng." Bây giờ trong xã hội Âu Mỹ, dù chung sống trong một nhà, nhưng có hơn chi "xa mặt" đâu hở các bạn ? Mạnh ai nấy nhìn về hướng đi và cách sống của riêng mình. Cha mẹ thì sống hưởng thụ theo cha mẹ. Con cái thì ngoài những giờ học ở trường ra, nếu không lêu lổng ngoài đường với bạn bè, cũng chỉ làm bạn với phim ảnh hay truyền hình. Nghĩa là làm bạn với thế giới buông thả của bạo lực, thị dục và tình dục. Còn ông bà già thì phải gửi thân vào viện dưỡng lão vì lý do con cái quá bận nên không có thì giờ chăm sóc cho những đấng sinh thành. Các bạn hãy suy gẫm lại coi, sinh ra lớn lên trong lêu lổng, lập gia đình và lập nghiệp để hưởng thụ, rồi đến lúc già phải vào viện dưỡng lão. Cuộc sống như vậy hình như thật là trực trặc đối với người Việt Nam chúng ta lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Đồng ý trong cuộc sống hằng ngày, khó lòng tránh khỏi những hiểu lầm hay bất đồng vì không ai suy nghĩ và hành động giống ai cả. Tuy nhiên, dù muốn hay không muốn, chúng ta không thể nào tự tồn trong riêng lẻ như thời thượng cổ được nữa rồi. Ngược lại, chúng ta phải sống hợp đoàn trong gia đình, xã hội và quốc gia; chúng ta phải có những liên hệ tương quan; chúng ta phải ngày ngày gặp gỡ từ những người thân đến những người không thân. Trong những tương quan hằng ngày đó, cách duy nhất để tránh những đổ kỵ, xung đột và hận thù là mỗi người chúng ta phải lắng nghe và hành trì những lời Phật dạy về từ, bi,

hỉ, xả, vì chỉ có từ bi hỉ xả mới tạo được tình thương chân thật, mới mang con người lại gần với nhau trong mọi hoàn cảnh mà thôi. Hãy can đảm hơn lên hỡi các bạn trẻ ! Bây giờ không còn là lúc cho chúng ta đổ lỗi cho ai nữa rồi. Mà tự các bạn phải tích cực nhủ mình, tự cải sửa lấy bản thân mình theo chiều hướng thượng, thì tự nhiên gia đình và xã hội cũng như đất nước sẽ được cải thiện. Hãy cố gắng hơn lên hỡi các bạn trẻ ! Chìa khóa "cải sửa tự thân" đang nằm trong tay các bạn, được hay không được đều do nơi các bạn !

Các bạn trẻ thân mến,

Thật tình mà nói, chúng ta đã sống quá nhiều cho chúng ta. Chúng ta đã vị kỷ và chỉ đòi hỏi quá nhiều, nhưng ít khi nào chịu nghĩ đến người khác. Chúng ta cứ tưởng rằng hạnh phúc phải là tự mình sở hữu đủ thứ, là mọi người phải phục vụ cho mình. Từ những suy nghĩ đó khiến cả đời chúng ta phải sống trong ích kỷ, bòn sẻn, nhỏ nhen, chỉ biết có mình, còn thì sống chết mặc ai. Chỉ biết gom góp cho được phần mình, còn ai mặc kệ. Các bạn trẻ muốn sống đời thanh cao hướng thượng, xin hãy lắng nghe lời Phật dạy về hạnh "bố thí lợi tha" để chuyển đổi con người từ ích kỷ bòn sẻn, chưa bao giờ cho ai một đồng một cắc... trở thành một con người biết mở rộng tâm hồn, dang rộng đôi tay ra trao tặng cho tha nhân những gì có thể trao tặng được. Các bạn trẻ hãy thử một lần sống cho tha nhân rồi các bạn sẽ thấy cuộc đời này thật ý vị và thật đáng sống vô cùng !

Các bạn trẻ thân mến,

Hãy trao cho những tha nhân gần các bạn nhất là các bậc cha mẹ của các bạn một tâm hồn "mở rộng." Chỉ có một tâm hồn mở rộng mới có đủ công năng làm ấm và làm vui lòng mình và lòng người các bạn ạ ! Chính nhờ "tâm hồn mở rộng" mà các bạn

mới có thể thấy được những ưu khuyết của mình và của người. Thấy để phản quang tự kỷ, nghĩa là thấy để tự sửa, chứ không phải thấy để khởi lòng phân biệt khen chê. Chỉ có tâm hồn mở rộng mới tạo cho các bạn có được một nụ cười cảm thông với những người quanh bạn. Chỉ có một tâm hồn mở rộng mới tạo cho bạn đức tính chia sẻ, giúp đỡ và phục vụ tha nhân. Một khi các bạn mở rộng tâm hồn ra được thì các bạn sẽ cảm thấy ngay sự tăng trưởng ý chí chịu đựng với một sự nhẫn nhục tuyệt vời. Lúc đó các bạn không còn cảm thấy mình là trung tâm vũ trụ, mình là nhất, mình làm được tất cả, mình đúng còn tất cả đều sai. Ngược lại, khi đó trong lòng các bạn sẽ tràn ngập tính khiêm nhường và bản tánh các bạn sẽ dần trở nên hiền lành hơn. Lúc đó các bạn sẽ chế ngự được những tánh xấu ác vì các bạn luôn bình tĩnh nhìn thấy cái hay của người mà bắt chước và cái dở của mình mà buông bỏ. Lúc đó các bạn sẽ có khả năng học hỏi chẳng những qua việc làm của cha mẹ, mà các bạn còn có khả năng biện biệt và gạn lọc những lời chỉ dạy của cha mẹ. Tâm hồn mở rộng chính là hành trang quý báu cho tuổi trẻ các bạn mang vào đời.

Các bạn trẻ thân mến,

Đồng ý tuổi trẻ luôn bông bột và nóng nảy. Các bạn sẽ chẳng bao giờ chịu nhường chịu thua ai đâu. Bây giờ cho dù có nói gì đi nữa, các bạn cũng sẽ không nghe vô. Tuy nhiên, nếu các bạn bình tâm suy nghĩ thì ai trong các bạn cũng sẽ công nhận rằng đã nhiều lần các bạn phải hối hận và đau khổ vì sự bông bột và nóng nảy của mình. Nhiều lúc các bạn cũng tự nhủ là phải khiêm tốn và nhẫn nhục, nhưng rồi đâu cũng vào đấy. Khiêm tốn và nhẫn nhục ở đây không có nghĩa là ươn hèn khiếp nhục. Trong Kinh Tứ Thập Nhị Chương, Đức Thế Tôn đã dạy: "Nhẫn nhục mạnh hơn cả." Thật vậy, mọi khổ đau phiền não đến với

mình đa phần là tại mình không "nhẫn" được những chướng duyên nghịch cảnh bên ngoài. Hãy cố gắng lên hỡi các bạn trẻ! Muốn đến được ốc đảo tươi mát, các bạn phải cố gắng vượt qua vùng đất khô cằn của sa mạc mênh mông.

Các bạn trẻ thân mến,

Nếu câu nói của Đức Khổng Phu Tử về "nhân chi sơ, tánh bổn thiện" không hoàn toàn đúng theo chơ lý nhà Phật, cũng không sai với cuộc sống ngoài đời. Đức Khổng Tử thì cho rằng khi lọt lòng mẹ, đứa trẻ có bản chất tốt tự nhiên, còn Đức Phật thì dạy rằng chúng sanh và con người sanh ra với mớ nghiệp báo sẵn có của mình. Tuy nhiên, cũng phải dây mớ rễ má lăm mới sanh làm con làm cháu trong gia đình ông A bà B, vì tất cả tâm tánh cá nhân từ tốt đến xấu, từ ôn hòa đến bạo động đều phát sinh trong môi trường gia đình. Gia đình là trường học đầu đời của mọi cá nhân. Kế đến mới là những tiêm nhiễm ngoài xã hội.

Các bạn trẻ thân mến,

Đồng ý trẻ con lang thang lêu lổng là tội của người lớn, nhưng phần lớn những hư hỏng của các bạn là do sự tiêm nhiễm bạn bè và sự cãi cha cãi mẹ mà ra. Theo thống kê mới nhất của Bộ Xã Hội thì có đến 83% các bạn trẻ hư hỏng vì tiêm nhiễm những thói hư tật xấu trong học đường và ngoài xã hội. Chơi với bạn bè xấu ác, một ngày chưa hư, một tháng chưa hư thì một năm, hai năm cũng phải hư. Bên cạnh sự tiêm nhiễm này, sự phát triển về sinh lý trong tiến trình trưởng thành của các bạn cũng góp phần không nhỏ trong việc không kiềm chế được bản thân của các bạn. Còn học đường thường chỉ dạy cho các bạn về khoa học kỹ thuật mà thiếu hẳn về phần đạo đức. Tới trường các bạn muốn làm gì cũng được, miễn đừng làm gì quá phiền phức cho nhà trường là được. Thêm vào đó, luật lệ kỳ quái của các xứ

văn minh Âu Mỹ cũng bó tay các thầy cô không ít. Ở đây thầy cô phạt vạ học trò có thể bị ghép vào những tội hành hạ trẻ em. Chính vì thế mà như các bạn thấy đó ! Ngày nay có quá nhiều bạn trẻ sa chân vào băng đảng, chẳng những gây lo ngại cho thầy cô, cha mẹ, mà còn gieo rắc nhiều tội ác kinh hoàng cho gia đình và xã hội nữa.

Các bạn trẻ thân mến,

Đồng ý những biến đổi lớn lao và nhanh chóng trong xã hội hôm nay cũng góp phần không nhỏ trong tác phong hành xử của các bạn. Chính vì nhu cầu cá nhân ngày càng tăng, nên đa phần cha mẹ các bạn không thể nào vừa lo cho các bạn ăn học và vừa thỏa mãn những nhu cầu vật chất khác. Thế nên có nhiều bạn vừa phải đi làm vừa đi học. Do những bức bách đó mà cả tâm lý và thể lực của các bạn ngày càng phải chịu một sức ép lớn lao. Để tạm quên những bức bách đó, nhiều bạn đã tìm đến quán rượu phòng trà, hoặc tìm quên bằng rượu hay xì ke ma túy, nhưng các bạn ơi ! Rượu và xì ke ma túy là con đường tuyệt lộ, là con đường gàn nhứt đưa các bạn đến chỗ hư hỏng, bạo động, sa đọa, tội ác, và tù đày.

Các bạn trẻ thân mến,

Đồng ý cha mẹ có trách nhiệm nuôi nấng và dạy dỗ các bạn thành người, nhưng thành người hay không là hoàn toàn tùy thuộc vào các bạn. Bây giờ dù có nói gì cũng khó lọt được vào tai các bạn, nhưng các bạn ơi, lên non mới biết non cao, nuôi con mới biết công ơn mẫu tử. Cha mẹ nào cũng muốn nuôi nấng và dạy dỗ cho con cái được thành nhân chi mỹ, nhưng trở trêu thay, cha mẹ không có ảnh hưởng nhiều đến các bạn như ảnh hưởng của bạn bè và xã hội. Mỗi ngày các bạn có tám giờ ở trường, tám giờ ngủ nghỉ, bốn giờ học bài, còn lại bốn giờ thì hai giờ

dành cho ăn uống, chỉ còn có hai giờ là gần gũi gia đình cha mẹ anh em. Như vậy số giờ các bạn gần gũi bạn bè gấp bốn lần số giờ các bạn gần gũi cha mẹ anh em ở nhà. Như vậy đa phần các bạn phải tự tạo cho mình một khuôn mẫu theo những đứa trẻ khác. Thì giờ gần gũi cha mẹ đã không có mà các bạn còn tìm cách này hay cách nọ để khỏi phải gần gũi, để khỏi phải nghe những bài giảng về luân lý và đạo đức làm người thật khô khan và buồn chán từ cha mẹ

Các bạn trẻ thân mến,

Không có cha mẹ nào muốn rầy rà hay cần nhằn con cái, nhưng khổ nỗi trước những tệ nạn xã hội ngày càng gia tăng từ sì ke, ma túy, nghiện ngập, đến băng đảng và sa đọa... nên các bậc cha mẹ vừa hoảng hốt vừa lo sợ cho tương lai của con em mình. Phải thành thật mà nói rằng nguyên nhân của những tệ nạn này một phần là do sự thiếu sót săn sóc cũng như kiểm soát con cái lỏng lẻo của các bậc cha mẹ, nhưng phần lớn cũng là do sự bướng bỉnh của các bạn. Các bạn tưởng rằng các bạn đã hiểu và đã biết tất cả, nhưng thực ra sự hiểu biết của các bạn còn hạn hẹp và thô thiển lắm các bạn ạ ! Các bạn tưởng rằng những bạn đồng tuổi (peer) là những thần tượng mà các bạn phải theo. Nhưng các bạn thân thương ơi ! Các bạn chỉ là những con người non trẻ, thiếu kinh nghiệm đang bị lôi cuốn vào cơn lốc bão táp của đủ thứ tệ nạn xã hội.

Các bạn trẻ thân mến,

Theo thống kê mới nhất của Bộ Giáo Dục Hoa Kỳ vào tháng 12 năm 1998 thì những bạn trẻ vị thành niên nào có liên hệ chặt chẽ với gia đình và trường học, thường là những trẻ có thái độ và hành động ít bị nguy hại vì các tệ nạn xã hội, ít bị những lôi cuốn của bạn bè và sa đọa nhất. Ngược lại, đa số các em học hành

dang dở, tương lai mờ mịt vì nghe theo lời dụ dỗ của bạn bè để dẫn thân vào con đường hư hỏng vô định của rượu, thuốc, cần sa, ma túy và hậu quả cuối cùng là thân tàn ma dại. Đồng ý giữa cha mẹ và các bạn luôn có những mâu thuẫn vì cả hai có những nhu cầu hoàn toàn khác nhau. Trong khi cha mẹ muốn các bạn cắp sách đến trường học hỏi, về nhà ngoài những giờ ăn uống ngủ nghỉ ra, các bạn nên có những giờ sinh hoạt và giải trí chung với gia đình... Còn các bạn thì muốn ngược lại, muốn bỏ học đi rong, về nhà ăn xong là chạy ngay vào phòng và sinh hoạt cô lập với máy điện toán, hoặc truyền hình hay những sách báo, phim ảnh mà bạn thích. Chính vì thế mà sự gia cảm giữa các bạn và cha mẹ vốn dĩ đã thiếu vắng, trở nên thiếu vắng hơn. Các bạn có thấy không sự trực trặc truyền thông trong gia đình đang là một mối đe dọa không nhỏ cho mối tương quan giữa các bạn và cha mẹ ? Đồng ý các bạn cũng đang gặp phải những khó khăn riêng của các bạn mà các bậc cha mẹ không tài nào hiểu nổi, nhưng các bạn nên cân nhắc lại đi, con đường các bạn đang dẫn bước quả là đầy bấp bênh và trực trặc. Các bạn không thể nào thành nhân chi mỹ mà thiếu sự giáo dục của cha mẹ và thầy cô nơi học đường đâu các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn đang lớn lên trong một xã hội, một nền văn hóa hoàn toàn khác biệt và xa lạ với xã hội và văn hóa Việt Nam. Ngày trước cha anh các bạn được nuôi nấng và dạy dỗ trong một xã hội Việt Nam nông nghiệp, nơi mà nhịp độ sinh hoạt không vội vã như xã hội kỹ thuật Âu Mỹ, nơi mà luân lý đạo đức được đặt lên trên tất cả mọi thứ khác. Thế nên trong đầu óc cha anh các bạn luôn mong thấy được một đàn con dễ dạy, ngoan ngoãn và hiền hòa. Tuy nhiên, thực tế đã hoàn toàn khác hẳn những gì họ mong ước. Sau hơn hai thập niên ở hải ngoại, các bạn trẻ đã

biến dạng hoàn toàn và biến dạng trong một tiến trình tự nhiên. Các bạn đã hội nhập đến tận xương tủy những nền văn hóa ngoại chủng. Các bạn đã trở nên những con người năng động và dạn dĩ, lắm khi còn năng động và dạn dĩ hơn dân bản xứ nữa là khác. Thật tình mà nói, không ai có thể trách được sự biến dạng của các bạn vì hễ ở bầu thì tròn, ở ống thì dài. Đó là định luật tất nhiên của vũ trụ. Sống trong xã hội Âu Mỹ thì phải hội nhập để sinh tồn, nhưng điều mà tôi muốn nói ở đây là các bạn nên hội nhập thế nào cho khoảng trống cách biệt giữa các bạn và cha mẹ không ngày càng xa, ấy là sự hội nhập khôn khéo. Thường thì các bạn cho rằng cha mẹ lỗi thời, không theo kịp những đổi thay của văn minh tiến bộ. Còn cha mẹ thì cho rằng các bạn đã vong bản mất gốc. Chính vì sự suy nghĩ khác biệt này đã làm cho khoảng trống cách biệt giữa cha mẹ và các bạn ngày càng lớn. Cha mẹ các bạn sang đây ở lứa tuổi trung niên, nên các người đã mang theo cả một gia tài truyền thống, cả một vùng kỷ niệm êm đềm của tuổi ấu thơ trong cảnh gia đình nề nếp đạo đức. Thế nên các người muốn giữ lại tất cả những gì cao đẹp của quê hương và chỉ hội nhập một cách hời hợt, lửng khừng bên ngoài để sinh tồn. Còn các bạn, nhiều bạn sinh ra và lớn lên ở đây, nên các bạn có gì đâu để mà giữ lại ? Thế nên mặc dù hình hài vóc dáng các bạn vẫn là Việt Nam, nhưng tâm tư tình cảm của các bạn đã nhuốm nhiều Âu Mỹ rồi. Cả cha mẹ lẫn các bạn đều đứng trong hoàn cảnh lớn lên của từng thế hệ. Nhưng các bạn trẻ thân mến, các bạn có biết người Tàu và người Do Thái đã đến đất nước này trước chúng ta lâu lắm, trước đến hàng thế kỷ. Họ đã sống với dân bản địa Âu Mỹ và những chủng tộc khác qua hàng bao thế kỷ, nhưng họ vẫn không mất gốc, mà ngược lại họ vẫn giữ được bản sắc đặc thù của dân tộc họ. Họ có những phương cách riêng của họ. Tuy nhiên, lý do dễ hiểu là dù có hội nhập thế mấy, mặt mũi này, vóc dáng này vẫn là mặt mũi và

vóc dáng Việt Nam. Thế nên không thể nào tránh được sự kỳ thị từ những sắc dân da trắng. Như vậy dù muốn chối bỏ Việt Nam để làm Âu Mỹ cũng không xong. Nếu các bạn không giữ được cái gốc của các bạn, e rằng các bạn sẽ không được là cái gì hết. Càng chối bỏ gốc gác của mình, các bạn sẽ càng cảm thấy hụt hẫng trong các xã hội Âu Mỹ các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Không có cha mẹ nào sinh con ra mà không muốn vun trồng cho con được tốt đẹp và thành nhân chi mỹ. Khi cho các bạn đi học, các người luôn muốn các bạn học hỏi và trau dồi cả khoa học kỹ thuật lẫn đạo đức để sau này trở thành một công dân tốt cho xã hội, dù là công dân Tây hay công dân Mỹ. Vẫn biết xã hội Âu Mỹ luôn tôn sùng chủ nghĩa cá nhân, suy nghĩ cá nhân và luôn muốn hưởng thụ các nhân. Một khi hội nhập vào xã hội này, các bạn vẫn vẫn thích những món ăn Âu Mỹ, thích mặc áo quần Âu Mỹ... nhưng tôi biết trong chiều sâu tâm hồn các bạn, các bạn vẫn thấy sự khác biệt giữa các bạn và văn hóa Âu Mỹ, các bạn vẫn thích được các bậc cha mẹ chia sẻ kinh nghiệm, các bạn vẫn thích được ăn các món ăn truyền thống dân tộc. Ở trường, dù các bạn có kết thân làm bạn với đủ các sắc dân, nhưng đến khi muốn lập gia đình, các bạn vẫn tìm một người tâm đầu ý hợp Việt Nam hơn. Không phải các bạn phân biệt màu da sắc tóc, nhưng trong chiều sâu tâm hồn của các bạn, các bạn vẫn còn một chỗ lắng đọng cho hai chữ Việt Nam thân yêu. Có lắm bạn, dù rằng không còn nói thông thạo tiếng Việt, dù rằng trong cuộc sống hằng ngày, các bạn không còn cung cách lễ độ thật Việt Nam, nhưng so với Tây Mỹ, các bạn hãy còn nặng tình nặng nghĩa với cha mẹ, anh em, bà con hơn họ nhiều lắm. Một điển hình về tình nghĩa là sau hơn hai thập niên nơi đất khách quê người, ngày càng có nhiều bạn trẻ đứng ra lãnh trách nhiệm với

những sinh hoạt phúc lợi trong cộng đồng chúng ta nhiều hơn. Như vậy nhiệt tình và khả năng của những người trẻ Việt Nam không ai có thể phủ nhận được. Duy chỉ một điều là các bạn hãy cố gắng làm sao để chỉ hội nhập những cái hay, những cái cao đẹp của người, và phải cố giữ cho được những cái cao đẹp của nền văn hóa Việt Nam thật dễ thương. Mong được như vậy lắm các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn đang sống trong một xã hội văn minh vật chất cao tuyệt Âu Mỹ, nơi mà đa phần giá trị gia đình và đạo đức con người luôn bị tiền tài vật chất lấn lướt. Ngược lại với truyền thống đạo đức Đông phương, nơi chịu nhiều ảnh hưởng của Phật, Khổng và Lão. Ngày xưa Đức Phật dạy, muốn làm một con người với tròn đầy nhân đạo, con người ấy phải hội đủ năm điều kiện sau đây:

- 1) Thứ nhất là không sát sanh hay có những tư tưởng sát sanh.
- 2) Thứ nhì là không trộm cắp hay có những tư tưởng trộm cắp.
- 3) Thứ ba là không tà dâm hay có những tư tưởng tà dâm.
- 4) Thứ tư là không nói dối, hay không vọng ngữ để che lấp những tội lỗi do mình gây tạo nên.
- 5) Thứ năm là không dùng những chất cay độc có thể làm di hại chẳng những đến bản thân, mà còn di hại đến gia đình và xã hội nữa.

Bên cạnh đó, Đức Khổng Phu Tử đã khẳng định trong Tứ Thư Ngũ Kinh rằng làm người mà thiếu một trong năm thứ nhân, nghĩa, lễ, trí, tín chỉ là một con người què quặt, không đáng ngưỡng đầu lên cùng thiên hạ. Ngay cả những nhà hiền triết Tây Phương cũng đồng ý với Phật, Khổng, Lão rằng: "tội ác tà trời của một con người là dám xem mạng sống, địa vị và quyền uy trọng hơn danh dự của mình." Thế mà trong xã hội Âu Mỹ hôm

nay, có người vừa điêu ngoa xảo trá, vừa ăn gian nói dối và mang đủ thứ thói hư tật xấu của xã hội, vẫn được tôn vinh và ủng hộ. Trong cuộc sống hằng ngày, họ không sống theo được một điều Phật và Khổng đã dạy, thế mà họ vẫn vinh thân phì da. Họ đã quen rồi lối sống vô hồn vô nhân nên họ không cảm thấy một chút hối hận về những việc làm sai quấy của mình. Ngược lại, lắm khi họ còn lớn tiếng khinh chê những ai sống có đạo đức nữa là khác. Với họ, đạo đức con người và giá trị gia đình chỉ là phụ thuộc, điểm chính yếu là phải làm ra cho thật nhiều của cải vật chất. Với họ, cuộc sống là kinh tế. Hễ kinh tế phát triển cao và cuộc sống phồn thịnh là đủ. Còn thì luân lý, đạo đức và giá trị gia đình chỉ là những thứ yếu. Chắc hẳn ai trong các bạn cũng đều biết và đều nghe nói đến những sự cố vừa mới xảy ra mấy lúc gần đây tại Mỹ. Cuộc sống riêng tư lãng nhãng của vị lãnh đạo với những xì căn đàn tình ái và làm ăn bất chánh, đối với truyền thống Á Đông là không chấp nhận được, nhưng thôi ở đây là Mỹ nên tạm không nói làm gì. Tuy nhiên, chuyện đáng buồn ở đây là những vị tai to mặt lớn ấy đã nêu những gương xấu, đã để lại những vết chàm khó tẩy trong đầu óc đang hực hăng của các bạn trẻ. Là những gương mặt lớn của quốc gia, thế mà họ sống bất cần nhân nghĩa, thành tín, thử hỏi các bạn trẻ lấy ai để noi gương ? Thật là tội nghiệp cho các bạn trẻ quá ! Những gì đang xảy ra trước mắt các bạn đã đặt các bạn trước một ngã rẽ khó xử. Tại sao lại có trạng huống những vị tai to mặt lớn, dù sống đời vô luân, kém đạo đức và thiếu hẳn giá trị gia đình vẫn được nhiều người tôn vinh và ủng hộ ? Sở dĩ có trạng huống này là vì đa phần con người của xã hội vẫn minh vật chất luôn tôn vinh đời sống vật chất, luôn đặt những yếu tố phát triển kinh tế lên trên tất cả những yếu tố đạo đức và giá trị gia đình. Trong xã hội này, nếu cần phải sát sanh để đạt được mục tiêu khoát khẩu họ vẫn làm. Nếu cần tà dâm để thỏa mãn khoái lạc họ vẫn làm. Và

nếu cần nói dối để thành công hay để che lấp tội lỗi họ vẫn không nao núng. Thử hỏi trong xã hội mà ngay cả những tai to mặt lớn cũng không đếm xỉa gì đến danh dự, sống không thành tín với bạn bè, ăn gian nói dối với quốc dân và xem chuyện bội thệ như giỡn chơi, giá trị đạo đức đã bị lung lay ngay bởi những người lãnh đạo, làm sao biểu xã hội này không băng hoại ?

Các bạn trẻ thân mến,

Đó là quan niệm sống hời hợt và vô hồn của những kẻ xem trọng cuộc sống văn minh vật chất. Còn chúng ta, chúng ta là những con người Việt Nam, ngoài truyền thống nhân hậu chí thành của cha anh để lại, chúng ta đã và đang thừa hưởng hai kho tàng văn hóa vĩ đại của Phật, của Khổng. Dù các bạn đang sống trong bất cứ xã hội nào, dù các bạn cần lắm cái vốn kiến thức của xã hội Âu Mỹ, nhưng các bạn cũng cần lắm một cuộc sống đạo đức. Ngày xưa cụ Khổng đã khẳng định: "Sáng nghe và làm theo đạo lý rồi đến chiều có chết cũng cam." Ngài muốn nhắn gì với chúng ta ? Cái sống ta cũng cần, mà cái nhân, nghĩa, lễ, trí, tín ta cũng cần. Tuy nhiên, nếu phải lựa chọn một trong hai, thì ta thà bỏ cái sống để giữ lấy nhân nghĩa, tín thành của một con người biết ngẩng đầu lên để sống. Mong cho các bạn trẻ hãy cố gắng rèn luyện sao cho thành một con người thật giỏi giang. Mong cho các bạn trẻ hãy đi thẳng vào lòng của xã hội văn minh Âu Mỹ mà thành công, nhưng bên cạnh đó, hãy giữ cho được một cuộc sống đạo đức với đầy đủ nhân, nghĩa, lễ, trí, tín của một con người. Mong cho các bạn được như vậy lắm !!!

24. SỨ MỆNH CỦA TUỔI TRẺ

Các bạn trẻ thân mến,

Tuổi trẻ là những người tổ quốc mong cho mai sau và hồn thiêng sông núi đang réo gọi. Vâng, không ai trong chúng ta có thể chối cãi được điều này. Cha anh chúng ta đã dày công dựng nước và giữ nước, bốn phận chúng ta là vừa nối bước cha ông và vừa trao truyền lại cho thế hệ kế tiếp những kinh nghiệm sống và chiến đấu thực tiễn, hầu cùng nhau góp phần quang phục đất nước. Hãy cùng nhau nhìn lại lịch sử chống ngoại xâm của tổ tiên ta trong thời đại Lý Trần, nếu không có những người trẻ như Trần Quốc Toản và Phạm Ngũ Lão biết lắng nghe các bậc trưởng thượng, nếu không có những người vì nước quên thù nhà như Hưng Đạo Đại Vương Trần Quốc Tuấn, nếu không có những bậc trưởng thượng biết tự liệu tuổi già sức yếu nên sẵn sàng bước xuống để nhường ngôi báu và uy quyền lại cho đàn hậu bối như các vị minh quân nhà Trần, có lẽ giờ này hai chữ Việt Nam đã là dĩ vãng từ lâu lắm rồi, hoặc giả đã trở thành quận huyện của nhà Hán phương bắc, chứ không được sinh tồn đến ngày hôm nay đâu các bạn ạ !

Các bạn trẻ thân mến,

Tình huống Việt Nam chúng ta hôm nay chắc không bi đát như thời kỳ ba lần Mông Cổ tiến chiếm nước ta dưới thời nhà Trần trong suốt hơn ba mươi năm của hậu bán thế kỷ thứ mười ba. Tuy nhiên các bạn có biết vì cơ sao mà hôm nay cả dân tộc ta phải chịu cảnh lầm than cơ cực không ? Nếu nói rằng tại vì giới trẻ thờ ơ thì oan uổng cho bao thế hệ trẻ Việt Nam đã không nề gian khổ, không tiếc máu xương, lần lượt lên đường nối gót cha ông, hy sinh cuộc sống ấm êm và hy sinh ngay cả sinh mạng mình chỉ với một hoài bão duy nhất là giữ vững cõi bờ và làm

rạng danh nòi giống. Một thí dụ điển hình và cao cả của tinh thần nối gót cha anh của tuổi trẻ Việt Nam là sự lên đường nhập cuộc của vạn triệu thanh niên vào những thập niên 60 và 70. Những bạn trẻ ấy đã bỏ lại sau lưng tất cả những thân thương triu mến của gia đình, những ấm êm hạnh phúc của bản thân, để lên đường đi vào rừng sâu núi thẳm, hầu bảo vệ bờ cõi cũng như những truyền thống cao đẹp của dân tộc. Dù chưa làm tròn sứ mạng mà đất nước đã giao phó, những người trẻ thời đó đã làm tất cả những gì trong khả năng của họ, mà không ai trong chúng ta có thể chê trách được.

Các bạn trẻ thân mến,

Tuổi trẻ của những thập niên 60 và 70 đã phải lên đường trong những hoàn cảnh thiên nan vạn nan và những điều kiện khốn khó vô cùng, vì thời đó hình tượng kẻ thù thật là thiên hình vạn trạng. Đây cũng chính là một trong những nguyên nhân đưa đến cơn hồng thủy thối tư đen và đẩy dân tộc ta đi lui nhiều thế kỷ. Đồng ý các bạn trẻ tại hải ngoại hôm nay rất giỏi giang, các bạn đã xông xáo tham gia vào mọi sinh hoạt từ văn hóa, xã hội, từ thiện, cũng như những sinh hoạt tôn giáo và chính trị. Các bạn đã học hỏi được rất nhiều về khoa học kỹ thuật của nền văn minh Âu Mỹ. Đồng ý các bạn trẻ đang cùng mang trong lòng một hoài bão là nối tiếp con đường đấu tranh dang dở của các thế hệ cha anh. Đồng ý "tre tàn măng mọc" Đồng ý các bạn có ăn học và có nghề nghiệp vững chắc không thua tuổi trẻ của bất cứ cộng đồng nào đang sinh sống trên đất nước Hoa Kỳ này. Đồng ý còn nhiều lắm những ưu điểm của tuổi trẻ Việt Nam nơi hải ngoại này. Tuy nhiên, có nhiều thứ trong cuộc sống cũng như trong cuộc đấu tranh hiện tại, các bạn trẻ cần lắm sự chia sẻ kinh nghiệm từ các bậc trưởng thượng.

Các bạn trẻ thân mến,

Ngày xưa nếu Trần Quốc Toản không chịu lắng nghe lão tướng Trần Hưng Đạo thì sách sử hôm nay sẽ không có chỗ đứng nào dành cho Thiếu Niên Dũng Tướng Trần Quốc Toản đâu các bạn ạ ! Đồng ý các bạn trẻ hôm nay đa năng đa dụng, các bạn có rất nhiều ưu điểm, nhưng không vì thế mà các bạn không có khuyết điểm. Đồng ý các bạn trẻ hôm nay vừa có trí lực mà lại vừa có thể lực, nhưng xin các bạn hãy tự vấn lấy mình xem coi các bạn đã học được bao nhiêu bài đức dục trong xã hội Âu Mỹ hôm nay ? Đồng ý các bạn trẻ hôm nay ăn nói thật là lưu loát và trôi chảy, không có vấn đề gì về khoa học kỹ thuật mà các bạn không biết. Tuy nhiên, phải thực tình mà nói, về kinh nghiệm chiến đấu một sống một còn với kẻ thù, ngay cả thế hệ cha anh của các bạn còn chưa dám nói là dày dặn, huống là các bạn ! Có một điều, chúng tôi thật vô cùng xúc động khi nhìn thấy tuổi trẻ các bạn, có nhiều người sanh ra và lớn lên ngay đất nước Hoa Kỳ này, thế nhưng những gì các bạn đã và đang thực hiện cho cộng đồng, cho dân tộc, quả là đáng khích lệ và đáng ca ngợi vô cùng.

Các bạn trẻ thân mến,

Chúng tôi cũng đã từng là những người trẻ, đã từng nổi bước cha anh, đã từng vấp ngã vì thiếu kinh nghiệm. Hôm nay chúng tôi vô cùng sung sướng nhìn thấy các bạn trẻ Việt Nam chấp nhận lên đường nổi bước cha ông, làm lại lịch sử, hầu đưa đất nước và dân tộc đến chỗ hùng mạnh phú cường. Tuy nhiên, các bạn trẻ nên luôn nhớ rằng, không có hôm qua, sẽ không có hôm nay, cũng như vậy, nếu không có hôm nay, sẽ không bao giờ có được ngày mai. Các bạn trẻ hôm nay sẽ không bao giờ thành công nếu các bạn không chịu lắng nghe và học hỏi kinh nghiệm từ các bậc trưởng thượng. Các bậc trưởng thượng cũng thế, quý

vị cũng phải luôn nhớ rằng "tre tàn măng mọc" là chuyện tất nhiên, tuy nhiên những cây măng sẽ không bao giờ vươn thẳng tận trời cao nếu không có đám tre già bao bọc, nâng đỡ và nuôi dưỡng. Lúc này hơn lúc nào hết, không còn là lúc chúng ta co ro bó gối nuối tiếc quá khứ, hay ân hận về những thất bại đã từng trải trong thời gian qua nữa, lúc này phải là lúc mà các bậc cha anh phải mở rộng vòng tay ra, trao truyền cho con em mình tất cả những kinh nghiệm mà mình đã từng trải trong quá trình đấu tranh giữ nước. Xin quý vị hãy trao cho con em mình tất cả niềm tin và lý tưởng, giúp cho thế hệ trẻ các em có được hướng đi đúng đắn. Xin các bậc trưởng thượng hãy cố gắng biến những kinh nghiệm thất bại chua cay của năm nào thành những chất liệu tốt tươi để vun bón cho sự thành công của thế hệ con em chúng ta. Xin các bậc trưởng thượng hãy sát cánh chung lưng với thế hệ trẻ, tập cho họ đi từng bước vững chãi, để nếu một mai chúng ta có trở về với cát bụi, chúng ta sẽ yên tâm hơn khi biết con em mình đang đi những bước thật vững, thật mạnh trên bước đường nối gót cha ông trong công cuộc quang phục và dựng xây đất nước. Muốn thành công trong bất cứ lãnh vực nào, chúng ta đều phải đầu tư thật nhiều công sức. Muốn gặt lúa phải gieo mạ. Chính Đức Phật đã từng dạy dỗ tử chúng rằng "muốn thành công phải cật lực phấn đấu; muốn sống đời an lạc tỉnh thức, phải thức liễm thân tâm."

Các bạn trẻ thân mến,

Thật tình mà nói, sứ mệnh của tuổi trẻ các bạn thật là to lớn vô cùng. Trong công cuộc quang phục xứ sở, đất nước và dân tộc đang rất cần những bàn tay và khối óc của các bạn. Đồng bào quốc nội cũng như cộng đồng nơi hải ngoại đang kỳ vọng hoàn toàn vào các bạn trẻ. Tuy nhiên, không vì thế mà các bạn lại trở nên kiêu căng tự đắc. Cũng không vì thế mà các bạn trở thành

những con người vô ơn bất kính với thế hệ cha anh. Có nhiều bạn trẻ đã xông xáo vào những sinh hoạt văn hóa xã hội, nhưng vì không được sự yểm trợ và cố vấn tận tình của các bậc cha anh, nên chưa đạt được bao nhiêu thành quả thì đã thất bại. Nói gì thì nói, chúng tôi luôn vững tin rằng những người bạn trẻ hôm nay sẽ có đủ tài đủ trí và đủ sức để lắng nghe cha anh và nhìn thấy được đường nào nên đi và nẻo nào nên tránh. Các bạn trẻ Việt Nam trên khắp năm châu hoàn vũ sẽ cùng nhau siết chặt vòng tay dưới sự giúp đỡ cố vấn của các bậc cha anh đi trước. Chúng tôi luôn tin tưởng rằng các bạn trẻ Việt Nam đã và đang can đảm đứng ra nhận lãnh trách nhiệm và sứ mạng đối với quê hương đất nước. Tuy nhiên, xin các bạn hãy vô cùng cẩn trọng, đừng để tài năng, nhiệt huyết và tâm nguyện của mình bị lợi dụng bởi những kẻ "đụt nước béo cò." Các bạn trẻ nên luôn nhớ rằng nối bước cha anh không hẳn là thay thế hoàn toàn vai trò và sứ mạng của các bậc cha anh, hay chối bỏ sự hướng dẫn và cố vấn của các bậc này. Nối bước là tiếp tục những bước đi đang dang dở của thế hệ cha anh. Nối bước lại càng không có nghĩa là loại bỏ cha anh ra ngoài. Các bậc cha anh cũng vậy, đừng mặc cảm là mình đã lỡ thời lỡ vận, cũng đừng tự tôn cho rằng chỉ có cách đấu tranh của mình, chỉ có con đường của mình mới là đúng đắn, còn thì tất cả đều sai trái. Dù phương tiện đấu tranh quang phục đất nước của các bạn trẻ có thể không giống của quý vị, nhưng xin đừng vội cho rằng ai sai ai đúng. Tất cả những tâm huyết đấu tranh quang phục đất nước và xây dựng quê hương của mọi tầng lớp đều đúng, đều đáng đề cao và xứng tụng. Xin mọi người trong chúng ta hãy can đảm dẹp bỏ mọi dị biệt và tị hiềm, hãy cùng nhau đứng ra chia sẻ trách nhiệm, hãy cùng giúp nhau mỗi người một tay, hãy đặt quyền lợi của mọi người lên trên quyền lợi riêng tư của chính mình, để mọi người chúng ta có cơ hội

cùng nhau làm sống lại những trang sử hào hùng và vẻ vang của những thời đại Lý Trần.

Các bạn trẻ thân mến,

Nhân loại trên hoàn vũ hôm nay có khả năng phát triển khoa học kỹ thuật đến độ con người có thể đưa nhau lên những tinh cầu xa xôi, con người có thể hưởng dụng mọi tiện nghi vật chất của nền văn minh này, nhưng con người chưa bao giờ sống với hạnh phúc chân thật của chính mình, cũng như chưa bao giờ xích lại được gần nhau. Tại sao lại có trạng huống này hỏi các bạn trẻ? Theo Đức Phật, sở dĩ có trạng huống này là vì do bởi tham, sân, si nên con người cứ mãi tiếp tục đào sâu những hố thẳm của hận thù, phân ly và ngăn cách. Dân tộc Việt Nam và cộng đồng Việt Nam nơi hải ngoại cũng không chạy ra được khỏi trạng huống này. Lịch sử dựng nước và giữ nước của chúng ta tính đến nay đã gần năm ngàn năm. Trong suốt chiều dài lịch sử 5 ngàn năm này, đất nước chúng ta đã từng trải qua bao cuộc chinh chiến điêu linh, không chỉ vì khát vọng của ngoại bang, mà còn vì sự chia rẽ từ trong trái tim của những con dân Việt Nam. Không ai bắt chúng ta phải lâm vào cảnh loạn 12 sứ quân, những lần phân chia Nam Bắc, hay những lần nội chiến. Chính vì lòng người ly tán, mà chúng ta đã tự đưa mình vào những hoàn cảnh bi đát này. Lịch sử cộng đồng hải ngoại chúng ta tính đến nay đã trên 24 năm. Hai mươi bốn năm không dài so với 5000 năm dựng nước và giữ nước, nhưng thời gian ấy chưa đủ dài cho chúng ta có thể ngồi lại với nhau để cùng nhau "ôn cố tri tân" hay sao hỏi những người bạn trẻ ?

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn trẻ, nhất là các bạn trẻ Phật tử phải nên luôn nhớ lời Phật dạy về cung cách đối xử với tha nhân. Đức Thích Tôn

Từ Phụ đã luôn ân cần nhắc nhở tứ chúng về tính bình đẳng của chúng sanh mọi loài. Như vậy trên bình diện xã hội, mọi các nhân từ già đến trẻ đều có giá trị ngang nhau, mọi suy nghĩ của con người đều có giá trị đặc thù của nó. Tuy nhiên, kiến thức và sự suy nghĩ không bao giờ mua được kinh nghiệm đấu tranh sống còn cho dân tộc. Lịch sử Việt Nam oai hùng đã cho thấy trong bất cứ thời đại nào, hệ thế hệ này biết nối tiếp thế hệ trước, hệ thế hệ con em biết lắng nghe và học hỏi kinh nghiệm của các thế hệ cha anh, và cùng nhau đoàn kết thì có quân thù nào có thể khống chế được chúng ta ? Kinh nghiệm lịch sử đã cho thấy, ngay cả đoàn quân Mông Cổ khét tiếng, cũng phải ba lần thảm bại nhục nhã trước sức đoàn kết của dân tộc ta. Như vậy các bạn trẻ, nhất là các bạn trẻ Phật tử phải nên luôn nhớ rằng "cây có cội, nước có nguồn, chim có tổ, người có tông." Nếu không có thế hệ cha anh, chắc chắn sẽ không có các bạn. Hơn thế nữa, truyền thống Việt Nam cao đẹp là truyền thống con cái biết vâng lời và chịu học hỏi những kinh nghiệm của cha anh. Cha anh các bạn hôm nay không đòi hỏi gì quá đáng nơi các bạn. Cha anh chỉ mong các bạn biết lắng nghe kinh nghiệm của họ để không phải thất bại ê chề một lần nữa. Mong cho các bạn trẻ phải luôn cẩn trọng, đừng để tâm huyết mình bị cuốn trôi đi bởi những dòng thác phi nghĩa, phi nhân, phi dân tộc; những dòng thác được xoáy lên bởi những con người chỉ biết có tiền mà quên cả đạo nghĩa và liêm sỉ của con người. Mong lắm thay !!!

25. NHU CẦU PHẢI ĐI ĐÔI VỚI TRÁCH NHIỆM

Các bạn trẻ thân mến,

Thông thường thì chúng ta rất nhạy trong việc thấy lỗi lầm của người khác, nhưng chúng ta lại tỏ ra yếu kém trong việc nhớ lại những phẩm chất và hành động tốt đẹp của người. Ngược lại, chúng ta chỉ thấy trách nhiệm của người khác, chứ không thấy được trách nhiệm của mình. Nhiều lúc cha mẹ chúng ta cứ cố gắng thỏa mãn những nhu cầu và mong ước của chúng ta, nên chúng ta cứ tưởng trách nhiệm ấy là tất nhiên, rồi từ đó cứ tiếp tục đòi hỏi và đòi hỏi mãi nơi cha mẹ. Các bạn quên rằng trên cõi đời này có rất nhiều đứa trẻ đã lớn lên trong những gia đình tồi tệ. Những em đó bị cha mẹ bỏ quên hay lạm dụng. Nếu các bạn thấy được như vậy thì quả là các bạn có phước hơn người.

Dear young friends,

In general, we are very fast in enumerating others' faults, and weak when it comes to remembering their good qualities and kindness. On the contrary, we only see the responsibilities of other people, not our own responsibilities. Because our parents always try their best to fulfill our needs and wishes, so most of the time we take it for granted and expect our parents continue to provide everything for us. You forget that so many children grow up in dysfunctional families with negligent or abusive parents. If you can see this, you are really blessed.

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn có đồng ý với tôi là trong xã hội hiện tại gia đình đang bị suy thoái, và nhiều người con chỉ biết nghĩ đến bổn phận của cha mẹ đối với mình, chứ không hề để ý gì đến bổn phận của mình đối với cha mẹ nữa? Nhiều bậc cha mẹ vì thương con nên đã tìm đủ mọi cách làm thỏa mãn những mong ước và những

nhu cầu của con cái, nên con cái đã xem lòng tốt của cha mẹ như là chuyện tất nhiên và ngày càng đòi hỏi nhiều hơn nữa. Rất nhiều người con đã quên mất đi nghĩa vụ con cái phải giúp đỡ cha mẹ trong cuộc sống hằng ngày. Các bạn có biết khi các bạn làm như vậy, vì thương các bạn mà cha mẹ các bạn không nói hoặc không nổi từ chối những đòi hỏi của các bạn, nhưng cha mẹ các bạn buồn lắm không?

Dear young friends,

Do you agree with me that in nowadays societies where family structure is breaking down, children only think about their parents' responsibilities toward them, and forget about their responsibilities toward their parents? Sometimes parents love their children so much that they always try to fulfill wishes and needs of their children, so children take this kindness from their parents for granted and keep asking for more and more from their parents. Some children totally forget about their responsibility to help their parents in daily activity in the family. Do you know that because your parents love you and do not want to deny any requests from you, but this kind of attitude hurts them badly?

26. XIN CÁC BẠN TRẺ DỪNG TIẾP TỤC ĐỔ LỖI CHO NGƯỜI KHÁC

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn có biết cá tánh của một con người được hình thành không những từ bẩm sinh, mà còn từ những sự kiện xảy ra trong thời thơ ấu nữa. Như vậy, cá tánh của các bạn được thành hình từ hơn 50 phần trăm nơi thái độ hàng ngày của các bạn khi các bạn còn đang sống với cha mẹ. Hãy từ hỏi các bạn tự đáy lòng xem coi cha mẹ các bạn có thực sự thương yêu các bạn hay không? Nếu câu trả lời là “Có” thì xin các bạn hãy ngưng ngay cái cách cho rằng cha mẹ các bạn là nguồn gốc của những vấn đề mà các bạn đang vấp phải. Nếu nhìn lại những gì đang xảy cho nhiều bạn trẻ khác đang diễn ra hằng ngày quanh các bạn, các bạn sẽ thấy là mình may mắn hơn nhiều người lắm. Nếu các bạn thấy rằng hiện tại có rất nhiều bạn trẻ đang sống trong những gia đình tồi tệ, trong đó các em bị lãng quên hay bị cha mẹ lạm dụng... thì các bạn sẽ cảm thấy thương cảm cho cha mẹ mình nhiều hơn.

Dear young friends,

Do you know that personal characteristics form not only from disposition from birth, but also from events that happened in childhood. So, your characteristics are formed more than 50 percent from your daily attitude when you are still with your parents. Ask yourselves deep in your heart to see if your parents really love you or not? If the answer is “Yes,” then don’t try to fool yourselves any more by considering our parents as the source of your problems. If you take time to look around for what’s happening for other young friends in other families, you will see that you are still lucky than many people. If you know that there are so many children growing up in dysfunctional

families with negligent and abusive parents, you'll love and understand your parents more.

Các bạn trẻ thân mến,

Thường thường chúng ta rất nhạy trong việc thấy những lỗi lầm của người khác nhưng chúng ta lại rất yếu kém trong việc nhớ lại những phẩm chất và hành vi tốt đẹp của họ. Đặc biệt đối với cha mẹ chúng ta, những người mà mỗi ngày chúng ta sống chung, nên không cần phải cố gắng chúng ta cũng có thể thấy và chỉ trích những lỗi lầm và những hạn chế của cha mẹ chúng ta.

Nhưng các bạn nên luôn nhớ rằng “Nhân vô thập toàn,” và cha mẹ các bạn cũng không phải là ngoại lệ. Tuy nhiên, có một điều mà các bạn nên luôn nhớ là trong thâm tâm của các bậc cha mẹ, họ luôn cố gắng làm bất cứ thứ gì có thể làm được để mang lại hạnh phúc và tương lai xán lạn cho con cái họ. Nếu nghĩ được như vậy, các bạn sẽ có khả năng thông hiểu và tha thứ cho các bậc cha mẹ trong mọi tình huống.

Dear young friends,

We're usually good at finding others' faults, and weak in remembering their good qualities and kindness. Particularly with our parents, those who live and deal with us on a daily basis, it's easy to see and blame them for their faults and shortcomings. But you should always remember that: “Man is error,” and your parents are no exception. However, you should always remember one thing: “Deep in your parents' mind, they always try to do their best to bring happiness and bright future to you all.” If you are able to think like this, you'll understand and forgive your parents in any circumstances.

Các bạn trẻ thân mến,

Trước khi trách cứ ai, xin các bạn hãy nhìn lại chính các bạn xem coi chính mình đã từng góp phần vào những khó khăn trở ngại cho chính mình hay không? Nếu chúng ta phàn nàn rằng cha mẹ của chúng ta không thông hiểu, thương yêu và chấp nhận chúng ta vì những thái độ hiện tại của chúng ta, thì chúng ta cũng nên tự hỏi là chúng ta có thông hiểu, thương yêu và chấp nhận những thái độ như vậy của cha mẹ chúng ta hay không, chúng ta có thử tìm hiểu nguyên nhân tại sao cha mẹ chúng ta lại đối xử với chúng ta như vậy không? Nên nhớ rằng cha mẹ các bạn cũng là những người phạm, chứ không phải là Thánh, họ không phải được sanh ra để mà không phạm lỗi. Nếu hiểu được như vậy, thì mỗi khi có việc gì bất đồng giữa các bạn và cha mẹ, các bạn sẽ sẵn sàng ngồi lại để bàn thảo để hai bên có thể cùng đi đến một kết luận khả dĩ có lợi, và các bạn sẽ cảm thấy sung sướng hơn.

Dear young friends,

Before blaming anyone anything, please try to reflect on yourselves to see if you, yourselves have ever contributed anything to your own problems? If you complaint that your parents don't understand, don't love, or don't accept us because of our present attitudes, you should also ask whether you understand, love, or accept your parents' such attitudes, and have you ever tried to find out the reason why your parents have such attitudes toward you? Remember, your parents are ordinary parents, they are not saints, they're not born to make no error. If you're able to understand as such, you'll be able to sit down with your parents to discuss the differences and come to a common conclusion that benefits both, and you would be happier.

27. SUỐI NGUỒN YÊU THƯƠNG CỦA CHA MẸ

Các bạn trẻ thân mến,

Một khi các bạn hiểu được ngọn nguồn yêu thương mà các bậc cha mẹ đã dành cho các bạn thì chắc chắn các bạn sẽ cảm thấy hạnh phúc hơn nhiều trong đời sống. Chính cha mẹ các bạn đã cho các bạn hình hài, khối óc, và săn sóc các bạn từ khi còn trong trứng nước, cho đến mãi mãi, không kể là các bạn đã lớn đến bao nhiêu tuổi. Chính cha mẹ các bạn là người đã dạy cho các bạn bập bẹ những tiếng nói đầu đời, cho các bạn nền giáo dục mà các bạn cần cho cuộc hành trình khó khăn trong xã hội hôm nay. Nếu cha mẹ các bạn quên lãng trách vụ của họ, thì chắc chắn giờ này các bạn đang nằm ở một góc nghĩa trang nào đó, hay may mắn hơn có thể là các bạn đang ở trong vòng tay của các bậc cha mẹ nuôi mà các bạn không có quyền lựa chọn.

Dear young friends,

Once you understand the source of love and kindness that your parents spare for you, you will feel happier in your life. Your parents and nobody else who gave you your bodies and minds, who have been taking care of you since you were only an infant, until forever, no matter how old you are. Your parents taught you to speak your first words in life, gave you an education you need to travel in this difficult society. If your parents are negligent of their responsibilities, your body may have been buried in some corner of some cemetery, or more fortunate you have no other choice but may have been in some foster parents' arms.

Các bạn trẻ thân mến,

Khi còn nhỏ các bạn thường không cảm thấy hài lòng khi bị cha mẹ khép các bạn vào kỷ luật bởi những lỗi lầm của mình,

nhưng các bạn trẻ thân thương ơi, nếu các bậc cha mẹ không làm như vậy thì khi lớn lên, các bạn sẽ trở thành những con người thô bạo và vô kỷ luật. Khi còn nhỏ các bạn thường thấy khó khăn trong việc sống chung và hòa hợp với cha mẹ của các bạn. Các bạn thường tưởng rằng các bạn đã lớn và tỏ ra ương ngạnh khi các bậc cha mẹ dùng những kỷ luật dành cho trẻ nít đối với các bạn. Các bạn nên nhớ rằng: “Con dù lớn và dù thành công thế mấy thì con vẫn là con của cha mẹ.” Chính vì thế mà lúc nào các bậc cha mẹ cũng muốn bảo vệ con mình, họ sẽ bảo vệ các bạn cho đến hơi thở cuối cùng. Không cần biết bạn 60, 70 hay 80 tuổi, nếu may mắn còn cha mẹ, thì các bậc ấy vẫn xem bạn như những đứa trẻ thơ của 60, 70 hay 80 năm của ngày nào. Các bạn trẻ thân thương ơi, một bà mẹ 90 sẽ luôn nhắc nhở một đứa con 70 là nên khoác áo ấm thêm khi đi ra đường để khỏi bị cảm lạnh, đó là quy luật tất nhiên của trời đất mà không ai có thể thay đổi được.

Dear young friends,

When you're young, none of you want to be disciplined when you make mistakes or misbehave, but my dear young friends, if your parents don't do that, you would have grown up to be rude and undisciplined. When you're young, you often have difficulty living and getting along with your parents. You always view yourselves as adults and are sometimes stubborn when your parents treat you with disciplines for children. You should always remember that: “No matter how old you are, or no matter how successful you are, your parents still view you as their children.” Thus, parents always have a tendency to protect their children, and they will protect their children to their last breath. No matter how old you are, 60, 70, or 80 years old, if you're lucky and your parents are still alive, they'll view you as their little children of 60, 70, or 80 years ago. My dear young friends, a mother of 90

years-old will tell her 70-year-old son to put on a thicker jacket when he's going out so he doesn't catch cold, that's a naturally unchangeable rule of our parents.

28. HÃY HỌC LẤY NHỮNG KINH NGHIỆM QUÝ BÁU TỪ CÁC BẬC CHA MẸ

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn nên luôn nhớ rằng cha mẹ các bạn là những người lớn hơn các bạn ít nhất là hai thập niên tuổi. Như vậy với kinh nghiệm mà họ đã kinh qua, họ có thể thấy những nguy hiểm tiềm ẩn mà các bạn không thấy được. Cha mẹ các bạn có thể nhìn xa thấy rộng, trong khi các bạn trẻ chỉ thấy được những tình huống trước mắt mà thôi. Như vậy khi các bạn trẻ chịu lắng nghe những lời khuyên của các bậc cha mẹ, tức là các bạn học rất nhiều ở các bậc ấy những lời khuyên khôn ngoan, dù rằng những lời khuyên ấy đôi khi là những trở ngại hay rào cản cho những ham muốn nhất thời của chúng ta. Nhưng khi thời gian trôi qua và tuổi đời của các bạn lớn hơn, các bạn sẽ hiểu được giá trị đích thực của những lời khuyên ấy.

Dear young friends,

You should always remember that your parents are older than you're at least two decades of age. Thus with their experiences, they can see potential dangers that you don't. Sometimes, they have a long-range view while you young people only look at the momentary situation. So when you young people listen to your parents' advice, you learn a lot from them with their wise advice, although their advice may seem to stifle or bar your momentary desires. But when time goes on and when you get older, you will understand the true values of their advice.

Các bạn trẻ thân mến,

Ngay cả khi các bạn tưởng rằng những lời khuyên của các bậc cha mẹ là vô lý đi nữa, nhưng các bạn nên nhớ rằng chủ tâm của các bậc cha mẹ vẫn là muốn cho các bạn lúc nào cũng trở nên tốt lành. Lúc nào các bậc cha mẹ cũng muốn giúp đỡ và dắt dìu các bạn bằng hết sức của họ. Mặc dù có khi họ sai trái, nhưng lúc nào các bậc cha mẹ vẫn muốn các bạn được tốt lành. Các bậc cha mẹ có thể thiếu cận và lo lắng những điều mà các bạn cho là không quan trọng, nhưng trong khả năng của họ, họ luôn nghĩ và tìm ra những điều tốt lành nhất cho con cái họ. Là con cái, các bạn nên cảm thấy sung sướng và biết ơn khi cảm nhận những tình thương ấy của cha mẹ, rồi sau đó tìm cách trình bày quan điểm của mình cho họ biết một cách khéo léo và nhỏ nhẹ khiến họ dễ dàng hiểu và chấp nhận ý kiến của chúng ta hơn.

Dear young friends,

Even if when you think that your parents are unreasonable, deep in their heart, they mean well, they want you to be good at all time. They always try to help and guide you as well as they can. Despite sometimes they commit faults, they mostly have good motivations. They may be short-sighted or concerned with things that you consider unimportant. But whatever their limits are, they always think and figure out the best for their children. As children, you should feel grateful for their concern and later try to present your viewpoint to them, and explain it in a way that easier for them to understand and accept.

29. HÃY CỐ GẮNG SAN BẰNG NHỮNG DỊ BIỆT GIỮA CHA MẸ VÀ CÁC BẠN

Các bạn trẻ thân mến,

Nếu các bạn cứ khư khư nghĩ về khuyết điểm và dị biệt của cha mẹ thì lúc nào các bạn cũng chỉ thấy toàn là khuyết điểm và dị biệt. Tuy nhiên, nếu các bạn luôn nghĩ tới những điều tốt lành và sự săn sóc và yêu thương mà cha mẹ đã biểu lộ với các bạn, thì các bạn sẽ luôn nhìn thấy được những phẩm chất tốt của cha mẹ, và điều này sẽ làm cho các bạn ngày càng gần gũi với cha mẹ hơn, đến một lúc tấm lòng của các bạn sẽ mở rộng với yêu thương. Ngay lúc đó, không cần biết các bậc cha mẹ nói và hành xử thế nào, các bạn sẽ không còn ương ngạnh hay thô lỗ nữa, và chính điều này sẽ tạo cho cha mẹ các bạn cơ hội mở rộng và lắng nghe những gì các bạn nói nhiều hơn.

Dear young friends,

If you always think of your parents' weaknesses and differences, then they appear to you at all time. However, if you always think of your parents' kindness and the care and love they have shown to you, you'll always see their good qualities and this will make it easier for you to come nearer and nearer to your parents to a point that your heart will open with love. At that moment, no matter what your parents may speak or behave, you won't be stubborn or rude any more, and that will also give your parents a chance to be open more with you and listen more to what you say.

Các bạn trẻ thân mến,

Các bạn nên nhớ rằng cha mẹ các bạn đã phải sống trong những điều kiện khó khăn của chiến tranh, hận thù và phân ly, cũng như trong những hoàn cảnh bị hạn chế bởi những quan niệm sẵn có. Cha mẹ các bạn đã sống trong một hoàn cảnh khác xa hoàn cảnh của các bạn bây giờ, nên dĩ nhiên là họ có quan niệm khác hẳn với quan niệm của các bạn. Vì sinh ra và lớn lên trong môi trường đó nên họ nghĩ rằng những quan niệm của họ là có giá trị, cũng như các bạn luôn nghĩ rằng những quan niệm của thời các bạn là lúc nào cũng đúng. Để giải quyết vấn nạn này, các bạn chỉ còn con đường duy nhất là tìm cách ngồi lại với các bậc cha mẹ để tìm ra một phương cách trung dung khả dĩ vừa lòng cả hai bên.

Dear young friends,

Your parents may have been in difficult situations during the war, hatred and division, as well as in conditioned and limited situations by their own preconceptions and upbringing. They grew up in a different social environment that you did, so naturally they see things differently. Having grown up in the old tradition, they think that their viewpoints make sense, just as you young people, think that your perspective seems right at all time. In order to solve this difficult problem, the only way for you is to sit down with your parents to find out a solution that works for both.

**NÓI VỚI
CÁC BẬC
CHA MẸ**

I. AI TÌM LỐI THOÁT CHO TUỔI TRẺ HIỆN TẠI ?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Thật tình mà nói, cộng đồng chúng ta ở Mỹ tuy là non trẻ so với những cộng đồng khác như Tàu, Nhật, Đại Hàn... nhưng sự thành công vượt bậc của cộng đồng ta đã làm ngạc nhiên chẳng những các sắc dân Á Châu, mà ngay cả người Mỹ cũng phải nể vì. Nhiều người đã tạo dựng sự nghiệp từ hai bàn tay trắng. Nói về học vấn, thanh thiếu niên Việt Nam đã và đang làm vẻ vang dân Việt từ hơn hai thập niên qua. Thế hệ trẻ Việt Nam với sự dẫn dắt tài tình của những bậc cha mẹ đã chứng tỏ khả năng ưu việt của mình khi vượt thắng mọi chướng ngại từ ngôn ngữ, văn hóa, đến điều kiện kinh tế và tài chánh. Nhờ vào sự hiếu học và óc cầu tiến mà giới trẻ Việt Nam tại hải ngoại đã thu gặt được những thành quả vô cùng khích lệ. Đáng ca ngợi thay những gia đình nề nếp, những bậc cha mẹ tận tâm, tận tình, tận lực, bỏ ra thật nhiều thì giờ, khéo léo giáo dục con cái được thành công trong nhiều lãnh vực. Tuy nhiên, bên cạnh những điểm son rực rỡ ấy, cũng không thiếu gì những vết đen như nhuốc. Mấy ngày qua hung tin dồn dập đến với những cộng đồng Việt Nam chúng ta về những cái chết đau thương của các em thiếu nhi tuổi mười bốn, mười lăm. Ở cái tuổi hoa niên với cả một vùng tương lai đầy hứa hẹn trước mắt, thế mà các em lại phải ra đi một cách tức tưởi. Không riêng vì ở

Quận Cam, mà các tiểu bang khác cũng đã xảy ra những tình huống tương tự như vậy. Đa số các bậc làm cha mẹ chúng ta đều cảm thấy chua xót trước những thảm trạng này, nhưng có khi nào chúng ta tự hỏi vì đâu mà có những thảm trạng này và làm cách nào để cải thiện hoặc chấm dứt những thảm trạng hiện tại ? Câu tự hỏi thì đơn giản, nhưng câu trả lời sẽ không đơn giản như vậy đâu.

Kính thưa quý vị,

Chúng ta đang sống trong một xã hội văn minh hiện đại, vật chất thì dư thừa, nhưng tinh thần thì thiếu thốn, lắm khi không có. Con người trong xã hội này luôn chú tâm ganh đua và hơn thua nhau về vật chất, nhưng đứng về mặt tâm linh mà nói, quả tình đây là một xã hội gần như vô hồn, hoặc hoàn toàn thiếu vắng tình người. Người đi trên đường phố, thấy một cụ già lê lét khó nhọc trên đường, lại không dám dừng lại giúp cụ vì sợ cụ nằm vạ thì khổ cho thân mình. Chạy xe trên xa lộ, thấy người hỏng máy xe, kêu cứu, hoặc xin quá giang, cũng không dám ghé vì sợ đủ thứ tai bay họa gửi. Ngày cuối tuần muốn dẫn gia đình xuống phố, hoặc đi dự tiệc, cũng e ngại vì bây giờ bất cứ chỗ nào cũng có thể trở thành đấu trường cho băng đảng. Ngoài xã hội đã như thế, trong gia đình thì đa phần mạnh ai nấy sống. Quý cụ ông, cụ bà thì than thân trách phận, buồn tủi, cô đơn và khổ sở cho tuổi già. Buồn tủi vì không ai hiểu được mình, cô đơn vì không hội nhập được vào xã hội mới, khổ sở vì gia đình con cái

không còn lắng nghe mình nữa. Về phần những bậc cha mẹ ở lứa tuổi trung niên thì đa phần phải vật lộn với đời sống hiện tại và những lôi cuốn vật chất. Có khi chỉ ngày ngày lo kiếm cho thật nhiều tiền, hoặc giả chỉ lo trau tría cho thân mình, lắm khi không để ý đến những nhu cầu cần thiết của con cái. Rồi thì chính những tiền bạc họ kiếm được lại biến họ thành hư xấu. Chúng ta hãy bình tâm mà suy xét thì chúng ta sẽ thấy rõ ngay trong cộng đồng chúng ta, có lắm thảm cảnh do giàu sang, phú quý, danh vọng đã gây nên những đổ vỡ và rạn nứt hạnh phúc gia đình. Đến chừng chuyện đã xảy ra thì họ lại đổ thừa cho hoàn cảnh, cho con cái hư đốn. Họ cho rằng con cái đã trở thành một nhức nhối, một gánh nặng mà các bậc cha mẹ phải triền miên suy nghĩ và lo âu.

Xin đề nghị các bậc làm cha mẹ là đừng tiếp tục đổ thừa cho bất cứ lý do gì nữa, mà hãy bình tâm ngồi lại xem coi mình đã có góp phần cho những thảm trạng này hay không ? Hãy bình tâm suy nghĩ để tìm ra một lối thoát cho tuổi trẻ hiện tại. Tuổi trẻ là nguồn sinh lực, nguồn sống, là mùa xuân của cuộc đời. Tuổi trẻ là rường cột của gia đình, xã hội và đất nước, là tương lai, là chủ yếu trong mọi hoạt động. Tuy nhiên, tuổi trẻ cần lắm những người lớn, những bậc cha mẹ, cô dì, chú bác, thầy cô ở trường và ngay cả những bậc thầy hướng dẫn tinh thần. Tuổi trẻ là những chiếc băng thu tinh tế, thấy sao làm vậy, nghe sao nói vậy. Tuổi trẻ là những măng non cần được uốn nắn, chứ không thể tự nhiên mà các em có

thể trở thành những người tốt, hoặc những người hữu dụng được. Là những bậc cha mẹ có trách nhiệm, chúng ta không thể nào phó thác con em mình cho những trẻ hàng xóm được. Là những bậc cha mẹ có trách nhiệm, chúng ta phải biết hy sinh những thời giờ thụ hưởng cá nhân cho việc dạy dỗ con cái. Ngay cả chuyện kiếm tiền, chúng ta cũng phải sắp xếp thời giờ, làm thế nào mà lúc nào con cái chúng ta cũng có, hoặc cha, hoặc mẹ dạy dỗ. Quý vị ơi ! Tiền bạc rồi chúng ta sẽ bỏ lại, chứ con cái, cháu chắt thì vẫn tiếp nối không ngừng nghỉ. Nếu chúng ta để cho một thế hệ hư hỏng, thì nhiều thế hệ nữa sẽ tiếp nhau hư hỏng.

Tuổi trẻ là tuổi hấp thụ không ngừng nghỉ. Nếu cha mẹ lơ đãng gây ra một sự trống vắng, thì con cái chúng ta sẽ phải hấp thụ một cái gì đó từ phía bên ngoài, có thể là ở trường hoặc ở bạn. Ở trường thì tạm ổn về phần giáo dục vật chất, nhưng vẫn thiếu hẳn phần đức dục. Còn ở bạn bè trang lứa, thì khỏi nói, chắc quý vị cũng hiểu chuyện gì sẽ xảy ra. Trẻ con của xã hội Âu Mỹ này đã từ nhiều thập niên nay, với nhan nhản những phương tiện thông tin truyền thông hiện đại, trẻ con Âu Mỹ đã bị nhồi nhét vào đầu một lối sống buông thả, tự do và ích kỷ. Tuổi trẻ xã hội Âu Mỹ thời nay đã quen rồi lối sống phóng túng và vô trách nhiệm. Con cái đã tự do bình phẩm, lên án và khinh thường cha mẹ. Tất cả cũng chỉ vì sự tắc trách của các bậc phụ huynh. Đó là nói chung về tuổi trẻ, còn nói riêng về tuổi trẻ Việt Nam thì sao ? Tuổi

trẻ Việt Nam phải chịu đựng nhiều hơn thế nữa. Tuổi trẻ Việt Nam phải chịu đựng từ trong gia đình, giáo dục nơi học đường, sự cư xử của bạn bè trang lứa, những nhôi nhét của truyền thanh, truyền hình trong những giờ phút trống vắng. Ngoài ra, tuổi trẻ Việt Nam còn mang một mặc cảm hụt hẫng của sự kỳ thị từ xã hội. Cho dù thanh thiếu niên Việt Nam có nói tiếng Mỹ rành thế mấy đi nữa, thì dưới con mắt người Mỹ, các em vẫn là những kẻ ngoại nhân. Cái khổ của mấy em nó chồng chất như vậy đó. Ngoài xã hội thì các em là một thứ pha trộn không pha trộn, nơi học đường cho dù có giỏi thế mấy thì các em vẫn bị chèn ép, về với gia đình thì cha mẹ chỉ toàn khư khư nhôi nhét những thứ ngược lại những gì mà các em đã được dạy ở trường.

Các bậc cha mẹ có trách nhiệm phải rán mà nhìn cho ra những điều này để mà thương và tội nghiệp cho mấy em, để từ đó an ủi, khuyên lơn và vỗ về mấy em trong chiều hướng hợp lý hơn. Xin các bậc làm cha mẹ hãy mạnh dạn dẫn dắt các con em của mình ra khỏi con đường bế tắc của hiện tại. Xin hãy tri hành hợp nhất, nói thế nào thì làm như thế ấy. Nếu muốn cho con em trở thành lương hảo, biết quảng đại bao dung, biết từ bi hỉ xả, biết thương yêu đùm bọc kẻ nghèo và dấn thân vào xã hội, thì chúng ta cũng phải sống và làm gương như vậy cho con trẻ. Làm sao mà các em sống đạo đức khi người lớn sống vô đạo đức ? Làm sao mà các em yên ổn hạnh phúc khi các bậc cha mẹ cứ nay ra tòa ly thân, mai ra tòa

ly dị ? Làm sao mà các em tìm được nơi nương tựa khi cả cha lẫn mẹ đều thâm đê mê bài bạc, hút xách và bỏ bê gia đình, hoặc giả cứ mãi mê kiếm tiền ? Làm sao mà con trẻ sống kính trên nhường dưới khi hằng ngày trong gia đình, trên báo chí, truyền thanh và truyền hình chỉ nhan nhản những hờn thua, tị hiềm và ganh ghét ? Bao các em sống thiện hảo trong khi các bậc cha mẹ lại mua gian bán lận, làm gì có chuyện ấy ? Muốn cho các em yêu chuộng bác ái và công lý, mà người lớn lại sống bòn sẻn và ích kỷ và luôn làm chuyện mờ ám, đó là chuyện không tưởng. Bao trẻ con hiếu thảo với cha mẹ, mà mình thì phòng trống để không, chứ cha mẹ già phải vào viện dưỡng lão, làm sao trẻ con nghe cho vô ? Trẻ con sẽ lắng nghe ở những bậc cha mẹ từ những nụ cười và những lời nói ôn tồn êm dịu. Bất cứ lúc nào, hễ cần là những bậc cha mẹ sẵn sàng đứng bên cạnh con em để vừa khuyến tấn, vừa yểm trợ.

Các bậc cha mẹ có trách nhiệm, hãy luôn lắng nghe tuổi trẻ, xem coi con trẻ muốn gì, cần gì ? Muốn cho con em không bạn bè lêu lỏng, chúng ta cần phải tạo điều kiện và hoàn cảnh cho các em ở nhà, hoặc giả chúng ta phải giúp đỡ con em chúng ta trong vấn đề kết giao bạn hữu. Nhờ con cái chúng ta kết giao phải những bạn bè không tốt, chúng ta phải dùng lời lẽ hợp lý để phân giải đâu là lợi, đâu là hại. Chúng ta phải đầu tư thật nhiều thì giờ trong việc dạy dỗ đạo đức cho các em. Các em lớn lên ở đây nào có biết gì về văn hóa cổ truyền cao đẹp Đông phương, nên khi lớn lên là các em nghĩ rằng không

ai có quyền xâm phạm đến đời tư của một kẻ thành niên. Chúng ta phải khéo léo nhắc nhở các em về sự khác biệt giữa Đông và Tây. Với Tây với Mỹ thì hễ trên mười tám tuổi thì thân ai nấy lo, hồn ai nấy giữ; nhưng với truyền thống Á Đông, đặc biệt là truyền thống Việt Nam, thì khác. Thân này, hồn này đã được trao truyền lại từ bao thế hệ cha ông, chúng ta phải gìn giữ thân tâm sao cho lành mạnh. Bê tha lêu lổng, dùng xì ke ma túy để phá hủy thân này, hoặc giả tụ băng tụ đảng làm di hại đến an ninh trật tự xã hội là tự mình phản bội tổ tông và phỉ báng truyền thống cao cả của cha ông. Chúng ta phải hướng dẫn con cái từ những cái nhỏ nhất như đi thưa về trình. Nói như thế chúng ta không chủ trương khắc khe với con cái; tuy nhiên, con cái chúng ta còn nhỏ dại lắm, chúng ta phải biết con em chúng ta đi đâu, đến đâu, làm gì, với những ai ??? Với những gia đình bạn hữu mà chúng ta tin được, chúng ta cũng nên cho phép con cái được giao du đi lại. Tuy nhiên, nhứt nhứt về những sinh hoạt của trẻ nhỏ, chúng ta đều phải nắm vững. Hãy cho tuổi trẻ thấy được rằng các em sanh ra từ tình yêu thương, được nuôi dưỡng và giáo dục lớn lên cũng trong tình yêu thương ấy. Hãy sống làm gương cho tuổi trẻ từ những giá trị luân lý căn bản đến đạo đức tâm linh. Tuổi trẻ tốt hay xấu về mặt đạo đức là do gia đình mà ra, chứ đừng đổ thừa tại hoàn cảnh, giáo dục và xã hội. Gia đình có nề nếp, có chịu khó dạy dỗ con cái thì tương lai tuổi trẻ sẽ xán lạn; còn gia đình không nề nếp, vợ chồng mạnh ai nấy hưởng thụ,

hoặc chạy theo vật chất, sống đời buông thả, không chịu bỏ thì giờ ra để giáo dục con cái, thì tương lai tuổi trẻ sẽ đen tối. Vì thế các bậc làm cha mẹ, nhất là những người con Phật, hãy cẩn trọng trong mọi lời nói và việc làm. Xin hãy vì tương lai của thế hệ trẻ hơn là vì những ham muốn nhất thời của mình. Xin hãy bỏ thêm thì giờ theo dõi sự học hành của con cái nơi học đường, tham gia vào những buổi họp, những buổi sinh hoạt giữa học sinh, phụ huynh và thầy cô, để theo dõi sự tiến bộ của con em mình. Xin hãy bớt đầu tư kiếm tiền, nếu hoàn cảnh cho phép, để được đầu tư thêm trong việc giáo dục đạo đức cho con em trong gia đình. Làm cha mẹ nên tự kiểm nghiệm những hành vi của mình, vì con cái sẽ nhìn ta mà bắt chước. Hễ nói thiện là làm thiện, chứ không nói một đằng làm một nẻo. Nói từ bi hỉ xả thì phải từ bi hỉ xả, chứ không thể nào khẩu Phật tâm xà được đâu. Trẻ con rất tinh tế, hễ các em thấy cha mẹ năng thuyết bất năng hành là các em sẽ mất tin tưởng ngay. Xin hãy mở rộng cánh cửa tình thương ra mà đón nhận tuổi trẻ, cho dù chúng ta có phải đóng bớt đi những cánh cửa hái ra tiền. Hãy lấy sự hợp lý làm kim chỉ nam dẫn dắt tuổi trẻ, chứ đừng ỷ mình lớn mà bắt trẻ phải nghe theo. Cái thuyết “Cha mẹ đặt đâu, con ngồi đấy” đã là dĩ vãng từ lâu rồi, không còn hợp thời ở thế kỷ hai mươi một này nữa đâu. Xin hãy cố mà hiểu cho được tâm trạng của tuổi trẻ Việt Nam làm thân khách trú, Việt không ra Việt, mà Mỹ cũng không ra Mỹ. Tiếng Việt và văn hóa Việt thì các em không rành,

mà tiếng Mỹ và văn hóa Mỹ mấy em lại cũng không rành. Tội nghiệp cho các em lắm quý vị ạ ! Các em bị trống vắng và thiếu thốn nhiều quá trong tâm hồn non dại. Chính vì thế mà các em dễ bị sa ngã lắm. Chỉ cần một cử chỉ hắt hủi hoặc lơ là của cha mẹ, là các em có thể sa ngay vào lòng của băng đảng và tội ác.

Quý vị ơi ! Xin hãy suy xét lại đi những cách dạy con lỗi thời của mình. Những lời nhấn dán trên tủ lạnh chỉ càng làm con cái xa lìa chúng ta mà thôi. Những rầy la, mắng chửi chỉ làm cho con cái chúng ta xích lại gần hơn với băng đảng mà thôi. Đánh đập con cái, ngoài chuyện vi phạm luật lệ ra, đây chỉ là cách xô đẩy con cái mình đi vào con đường tội lỗi. Xin hãy dành nhiều thì giờ hơn với con cái mình, hoặc vợ hoặc chồng, hoặc vợ chồng thay phiên nhau theo dõi con cái từ học hành đến cử chỉ, lời nói. Nếu thấy có gì khác lạ, chúng ta nên ngồi lại, ôn tồn hỏi han cho ra lẽ và tìm phương cách hữu hiệu giúp đỡ các em. Chúng ta nên thường xuyên đem những gương hạnh lành của cổ nhân ra mà kể cho các em nghe, nhưng trước hết chúng ta phải sống theo những gương hạnh ấy. Xin hãy sẵn sàng đến và giúp đỡ các em về mặt tinh thần trong lúc các em phải đương đầu với những khó khăn bên ngoài. Hãy đem cái dũng của nhà Phật ra mà dạy cho con trẻ để các em đừng gục mặt cúi đầu vì sự kỳ thị của ngoại nhân. Được như vậy, tuổi trẻ chẳng những không tự ti mặc cảm, hoặc khó chịu trước sự khinh chê của người, ngược lại còn đem lòng đại bi ra mà thương hại kẻ đã

khinh chê mình nữa là khác. Hãy chăm sóc con em chúng ta từng giờ, từng ngày, đừng để cho những tư tưởng lạ xâm chiếm những khoảng trống vắng trong tâm hồn các em. Hãy trao truyền cho con cái mình những hạt giống văn hóa thật Việt Nam, cho dù ở chân trời góc bể nào của địa cầu này. Là những bậc cha mẹ có trách nhiệm, luôn thấy rằng trong bất cứ tình huống nào hoặc thảm trạng nào, chúng ta đều đã có lỗi một phần vì chúng ta đã không biết ngăn ngừa trước, đã không vận dụng hết sức mình, cũng như đã không bỏ ra thời gian cần thiết để dạy dỗ con cái.

Tóm lại, làm các bậc cha mẹ trong xã hội hiện tại không phải là chuyện đơn giản. Chúng ta phải sống cho tương lai của thế hệ trẻ nhiều hơn là cho chính chúng ta. Chúng ta phải dồn cho các em tất cả những tình thương yêu chân thật. Chúng ta phải vừa đi làm, mà còn phải dành thật nhiều thì giờ, vừa theo dõi sinh hoạt ở trường, vừa dạy dỗ đạo đức ở nhà, mà cũng vừa hướng đạo tương lai cho các em. Bên cạnh đó, chúng ta phải sống và làm việc một cách gương mẫu cho các em noi theo. Nếu chúng ta làm được như vậy thì tuổi trẻ của thế hệ mai sau chẳng những không bơ vơ lạc loài trong nền văn hóa ngoại chủng, không xa lạ với văn hóa Việt đáng yêu, mà cuộc sống của tuổi trẻ sẽ lành mạnh và tươi đẹp vô cùng. Mong cho ai nấy hãy vì tương lai của tuổi trẻ mà thấy được trách nhiệm và bổn phận của mình, để cùng nhau thế hệ này dắt dìu thế hệ nọ, tiến bước vững vàng, an

khương, thịnh vượng và luôn làm rạng rỡ thanh danh của dân tộc Việt nơi đất khách quê người.

2. LÀM SAO CHO TUỔI TRẺ ĐẾN VỚI ĐẠO PHẬT?

Tuổi trẻ là nguồn sinh lực, nguồn sống, là mùa xuân của cuộc đời. Tuổi trẻ là rường cột của đất nước, là tương lai, là chủ yếu trong mọi hoạt động. Muốn cho tuổi trẻ được thành công vẻ vang trên bước đường học vấn, muốn cho tuổi trẻ có một cuộc sống lành mạnh, các bậc làm cha mẹ cần tạo cho tuổi trẻ một hướng sống tích cực về tinh thần. Đã từ lâu tuổi trẻ vẫn ở trong lòng của đạo Phật, chứ chúng ta không phải mệt sức đi tìm một chỗ đứng cho tuổi trẻ. Tuy nhiên, bốn phật làm cha mẹ, chúng ta là nên thường xuyên khuyến tấn tuổi trẻ, hoặc tạo điều kiện cho tuổi trẻ hiểu biết thêm về triết lý thực tiễn mà Đức Từ Phụ đã để lại. Tôi hoàn toàn đồng ý với quan niệm là không nhồi nhét hoặc bắt ép tuổi trẻ phải theo tôn giáo của cha mẹ. Làm như vậy là độc đoán và vô lý; tuy nhiên, tuổi trẻ cần lắm sự dìu dắt đứng đắn từ các bậc cha mẹ về sự ngọt ngào của Tứ Nhiếp Pháp và của Từ Bi Hỉ Xả. Các bậc làm cha mẹ phải dìu dắt cụ thể để cho tuổi trẻ thấy được rằng Bố Thí, Ái Ngữ, Lợi Hành và Đồng Sự là những ngọn Thái Sơn của Đại Nguyện. Tuổi trẻ cần được hướng dẫn đi đến những dòng suối Chánh Pháp để các em có cơ hội được tắm mát bằng nước Cam Lô; để cho các em thấy rằng giữa lòng người, lòng đời, lòng Phật pháp, không có cái gì cao, cái gì thấp, cái gì sang hèn hay

thù hận, mà chỉ có ngọn đuốc Từ Bi với Từ Bi Hỉ Xả , bác ái, công lý và lợi tha.

Tuổi trẻ tốt hay xấu là do gia đình mà ra, chứ đừng đổ thừa cho hoàn cảnh, giáo dục và xã hội. Tuổi trẻ có đến được gần với đạo Phật và có biết sống theo những lời Phật dạy hay không là hoàn toàn do ở cha mẹ. Xin đừng gieo vào đầu trẻ những ấn tượng sai lạc về Phật. Đừng để cho trẻ có cái ấn tượng Phật là một thần linh, mà hãy nói cho các em về những tấm gương rạng ngời của Phật, để các em nhìn Phật như một Tôn sư. Thí dụ như Phật tử có dắt con cháu đi chùa, các em có đùa giỡn trên chánh điện, cứ cho các em giỡn; đừng cấm cản, hoặc đừng bảo không nên, đừng bắt các em phải xa Phật. Tuy nhiên, mình có thể dạy các em là đừng gây ồn ào mà mất đi sự trang nghiêm. Hãy khuyên các em lên chánh điện, nhìn Phật, cười với Phật, hoặc giả say “Hello” với Phật. Ấy là ta đang gieo vào đầu con trẻ những nhơn lành trong những bước đi đầu tiên lần về đất Phật của các em vậy.

Tóm lại, tuổi trẻ có thâm nhập được những giáo lý tuyệt vời của đạo Phật hay không là tùy ở các bậc cha mẹ. Nếu cha mẹ hằng sống và hành trì theo Phật, thì tự nhiên con cái cũng sống và hành trì như vậy. Nếu cha mẹ có lòng bi mẫn đối với người khác, thì con cái cũng sẽ ra đời với cái lòng bi mẫn đó. Hãy vô cùng cẩn trọng hồi những người con Phật !

3. AI DẪN DẮT TUỔI TRẺ ?

Tuổi trẻ hôm nay đang ở trong một hoàn cảnh khác hẳn hoàn toàn tuổi trẻ năm xưa. Trong cuộc sống văn minh vật chất này, tôi tự hỏi không biết tuổi trẻ có còn những giây phút ngồi trầm ngâm, ngắm cảnh, nhìn sự xanh tươi của cây cối và vạn vật, để cho lòng mình được đôi phần tươi mát hay không ? Tuổi trẻ năm xưa vì chinh chiến triền miên mà không tự chủ được bản thân mình, thì tuổi trẻ của cái thời thanh bình này có tự chủ được họ hay không ? Thật tình mà nói, trong cái xã hội văn minh vật chất này, cuộc sống của mọi người đều bị quay cuồng và cuốn hút vào trong đó. Cha mẹ vì sinh kế phải quần quật suốt ngày; có khi cả tuần lễ chưa gặp mặt con cái đến một lần. Về phần con cái, ngoài trường học ra, các em còn biết nương tựa vào đâu ? Thật là tội nghiệp, các em chỉ còn biết nương tựa vào những bạn bè trang lứa, những người mù phải dẫn dắt nhau đi trên những đoạn đường đầy chông gay hiểm trở. Như vậy tương lai các em sẽ đi về đâu chắc quý vị đã hiểu. Chính vì vậy mà ta thấy quá nhiều băng đảng, quá nhiều sự hư hỏng của tuổi trẻ. Đa số các vụ nổi loạn của thanh thiếu niên đều phát xuất từ sự trống vắng của tâm hồn. Nhưng ai gây ra sự trống vắng này ? Nếu đổ thừa cho mấy em thì quả tình oan cho mấy em quá. Các em nào có tội tình gì, các em chỉ là những chiếc băng thu, hễ thu thế nào thì phát ra cũng thế ấy. Hễ gần băng đảng, thì từ lời nói đến hành vi đều phải giống

như băng đảng thôi. Nếu đổ thừa cho hoàn cảnh xã hội thì e rằng hơi hàm hồ vì đa phần các bậc cha mẹ ở đây đã biết hoàn cảnh xã hội bên ngoài rồi, phó thác hay không phó thác con mình cho xã hội là tự mình mà thôi. Nếu đổ thừa do bởi nền giáo dục tắc trách thì cũng có một phần. Tuy nhiên, bậc làm cha mẹ, nếu là những Phật tử thuần thành, luôn tìm hiểu và tự đặt câu hỏi xem coi mình đã có góp phần cho sự hư hỏng ấy không ?

Nếu mình nói có, mình sẽ thấy thương mấy em vô cùng. Tội nghiệp mấy em, không tìm được nơi nương tựa, nên mấy em đành phải dấn bước lang thang. Rồi với bao cám dỗ của cuộc đời, các em phải sa chân vào tội lỗi. Khi các em biết như vậy là tội lỗi thì chuyện đã dĩ lỡ, không còn cách nào thoát ra, nên các em đành chịu. Các em thì đành chịu, nhưng chúng ta là những bậc cha mẹ, nhất là những người con Phật, chúng ta có đành chịu hay không? Xin đề nghị với quý vị là Không. Tại sao phải đành chịu ? Tại sao phải nhắm mắt để cho con em mình tiếp tục đi vào con đường sa đọa khi chúng ta có Phật, khi ánh Đạo Vàng của Ngài vẫn chiếu khắp muôn phương ? Xin chia sẻ, không riêng gì những ai có con em hư hỏng mới đau lòng; chúng ta là những người con Phật đều cảm thấy đau lòng như nhau. Đau lòng không có nghĩa là buông trôi. Người Phật tử luôn lấy cái Bi, Trí và Dũng của nhà Phật ra mà đương đầu với trở ngại và khó khăn. Xin hãy dẫn dắt con em chúng ta ra khỏi con đường sa đọa. Xin hãy mạnh dạn nhìn vào cuộc sống và định đoạt cho tương lai

của con em mình. Đừng để cho các em tiếp tục làm những con thiêu thân nữa. Hãy dành thật nhiều thì giờ cho con em mình. Tiền bạc còn có cơ hội kiếm được, chứ tương lai con em mình làm sao kiếm đây ? Hãy thử cùng nhau suy nghiệm câu nói của cổ nhân để tìm ra một đáp số cho vấn đề hiện tại: “Hữu tiền nan mãi tử tôn hiền,” cho dù có tiền bạc đầy kho, chúng ta cũng khó mà mua được con cháu tốt đấng quý vị ạ ! Chúng ta nên nhớ bổn phận làm cha mẹ, không hướng dẫn dạy dỗ con cái, chẳng những các em hư, mà hư luôn những thế hệ mai sau nữa. Còn nếu như sanh con mà không dạy thì thà là đừng sanh; hoặc giả mắc bận kiếm tiền thì đợi sau khi kiếm tiền rồi hẵng sanh.

Làm cha mẹ, chúng ta nên dìu dắt con cái ngay từ lúc còn nhỏ. Hướng các em đến gần với Phật pháp bằng những hành động cụ thể; lấy đời sống của chính mình là gương tốt cho các em. Chuyện gì mình không muốn các em làm, thì mình đừng làm. Không muốn con cái hư hỏng bài bạc, thì mình đừng bài bạc. Không muốn con rượu che be bét, thì tự mình đừng rượu chè. Không muốn con cái lêu lổng thì mình phải tạo điều kiện cho các em ở nhà. Điều mà tuổi trẻ cần nhất là tình thương. Xin hãy mở rộng cửa tình thương mà đón lấy các em, cho dù chúng ta có phải đóng bớt đi những cánh cửa hái ra tiền, hoặc giả phải hy sinh những thụ hưởng cá nhân, chúng ta cũng nên làm.

Tóm lại, tuổi trẻ là mầm non của xã hội, là những hạt giống cho tương lai. Những hạt giống này có đâm chồi nảy lộc hay không là do chúng ta có bón phân tưới nước hay không mà thôi. Muốn có một xã hội lành mạnh, hạnh phúc và an vui, chúng ta phải khéo uốn nắn và giáo dục tuổi trẻ ngay từ thời thơ ấu. Hãy khuyến khích, khuyên lơn, vỗ về, an ủi và dịu ngọt, thay vì phạt vạ, rầy rà, giận hờn, khiển trách, hay chê bai. Hãy tạo cơ hội cho tuổi trẻ được cạnh kề những người tốt. Hãy sống cho có hiếu thảo, đạo nghĩa và nề nếp thì tuổi trẻ sẽ tự nhiên cũng sống như vậy. Hãy sống kính trên nhường dưới, trung hậu, siêng năng, thì tuổi trẻ cũng sẽ sống như vậy. Hãy tránh xa những đục lạt tầm thường thì tuổi trẻ cũng sẽ không tìm đến đục lạt. Khi trẻ con làm được điều hay điều tốt, ta nên tán thưởng và khuyến khích. Khi các em phạm phải lỗi lầm, ta nên khéo léo chỉ vạch cho các em thấy những lỗi lầm ấy, mà không hề chạm đến lòng tự ái của các em. Chửi rủa, hăm he, hoặc hành hạ trẻ con không thôi, đã một hạ sách, chứ đừng nói là trung hay thượng sách. Làm như vậy chỉ gây cho trẻ con thêm sợ hãi và xa lánh chúng ta mà thôi. Đừng bao giờ xưng hô với con mình là thằng này con nọ; cũng đừng bao giờ gọi các em bằng “Nó” trước mặt ai. Phật đã không từng dạy chúng ta về sự bình đẳng của mọi người hay sao ? Chúng ta nên gọi trẻ con bằng tên, hoặc bằng con hay cháu và xưng với các em bằng vai vế của mình. Thí dụ như mình muốn gọi con út của mình lại cho mình hỏi việc học hành trong

trường lớp, thì mình nên nói : “Tí, con hãy lại đây kể cho ba, hoặc mẹ nghe về chuyện học hành trong lớp của con tuần rồi; hoặc Tí, tuần rồi con học có giỏi không?” Như vậy tuổi trẻ sẽ cảm thấy vô cùng thoải mái khi nói chuyện với các bậc cha mẹ. Thêm vào đó, chúng ta lúc nào cũng nên làm gương cao quý cho tuổi trẻ nghe theo. Tuổi trẻ thì lúc nào cũng háo thắng, nhưng cái háo thắng của các em rất hồn nhiên và dễ thương. Thí dụ như ở trường học, các em không muốn thua sút một ai vì thế khi ta hỏi các em rằng con học có giỏi không thì các em sẽ trả lời “giỏi” một cách rất hồn nhiên và dễ thương. Tuy nhiên, chúng ta phải tế nhị trong việc hướng trẻ con về đức tánh khiêm nhường. Chúng ta phải giải thích cho các em một cách tường tận về sự khác biệt giữa ganh đua và ganh tị. Biết được tuổi trẻ háo thắng và ỷ lại, chúng ta không nên bao giờ chê trách các em trước mặt ai, cho dù các em có lỗi thật sự. Ngược lại, chúng ta nên nói riêng với các em khi không có mặt ai. Nói như tâm tình giữa một con người với một con người, chứ không nói như một kẻ trên người trước với một kẻ dưới. Chúng ta nên thường hay đem những gương hạnh của Phật và các bậc hiền triết lỗi lạc ra mà kể cho các em nghe, nhưng trước nhất chúng ta phải hằng sống theo các hạnh lành ấy. Điều tối kỵ là không bao giờ dùng chữ “ngu” với con trẻ vì theo các nhà Tâm Lý Học Tây Phương thì nếu ta cứ nói mãi một điều gì với trẻ thì các em sẽ nghĩ các em là như vậy. Thí dụ như ta cứ ngày ngày bảo con mình ngu, thì một lúc nào

đó, các em sẽ nghĩ rằng các em ngu đần vô dụng thật. Cũng đừng bao giờ áp đặt cho tuổi trẻ phải thế này thế nọ, hoặc bắt buộc con cái phải nghe và làm theo ý mình, khi các em không hiểu mình muốn nói gì. Điều tốt nhất là mình phải giải thích cặn kẽ những gì mình muốn. Đừng bao giờ ỷ mình lớn tuổi mà bắt ép tuổi trẻ phải nghe theo, hoặc phải tuân theo lệnh của mình. Hãy lắng lòng nghe theo lời dạy của cổ nhân: “Trẻ tấn lên thì già lú lẩn.” Nhớ như vậy để thấy rằng có lắm khi người lớn chúng ta cũng sai trái. Nếu chúng ta làm được những điều này, thì chẳng những tự nhiên tuổi trẻ sẽ xích lại rất gần với chúng ta, mà các em còn trở nên ngoan ngoãn nữa. Lúc đó chúng ta muốn tìm những đứa trẻ hư hèn lang thang ngoài phố không phải là chuyện dễ. Xin hãy vì tương lai tuổi trẻ mà tự sửa mình trước. Tuổi trẻ không những rất cần những bậc cha mẹ luôn dồi dào cho các em những tình yêu thương chân thật, mà các em còn cần ở những bậc này một đường hướng giáo dục thực tiễn và hợp lý nữa.

4. HÃY CÙNG NHAU THÔNG CẢM VÀ TÌM RA MỘT ĐƯỜNG HƯỚNG THỰC TIỄN CHO TUỔI TRẺ NƠI ĐẤT KHÁCH QUÊ NGƯỜI

Chúng ta đã nghe nói nhiều về sự thành công về vang cũng như những hư hỏng tệ hại của giới trẻ Việt Nam tại hải ngoại. Nếu nói rằng các em hư hỏng tệ hại là vì các em chưa biết được những truyền thống cao đẹp của các thế hệ cha anh, thì cũng đúng. Tuy nhiên, ngay cả những em đã và đang thành công rực rỡ, có chắc gì các em đã biết được những truyền thống cao đẹp của tổ tông? Nói như vậy không để trách cứ một ai, nhưng là nói lên tiếng nói của một người thao thức cho tương lai của tuổi trẻ Việt Nam ở hải ngoại. Nói như vậy để chúng ta cùng nhau thông cảm và tìm ra một đường hướng thực tiễn cho tuổi trẻ nơi đất khách quê người này. Cây có cội, người có tổ tông nguồn gốc. Bỏ gốc theo ngọn là tự mình diệt chủng, hoặc giả tự mình chấp nhận một sự đồng hóa từ bên ngoài. Thế hệ trẻ các em, cho dù có xuất chúng thế mấy mà lơ là với nguồn cội, thì chẳng những thế hệ ấy không làm gì giúp ích cho cộng đồng nói riêng và cho dân tộc nói chung; mà còn lôi kéo theo những thế hệ kế tiếp đi vào con đường vong bản nữa.

Kính thưa quý vị,
Chúng ta khoan hẵn đổ thừa cho các em bỏ gốc theo ngọn, mà trước tiên chúng ta hãy xem coi mình đã dạy dỗ

các em thế nào ? Dạy dỗ ở đây mang một nghĩa bao quát hơn là chỉ đơn thuần chỉ dạy và hướng dẫn, mà dạy dỗ ở đây mang cả lối sống hằng ngày của chính chúng ta. Vì các em sẽ nhìn cách sống của chúng ta mà sống theo, cách nói của chúng ta mà nói theo, cách cư xử của chúng ta mà cư xử theo... Còn nhiều thứ các em sẽ làm theo chúng ta lắm quý vị ạ ! Vẫn biết rằng các bậc cha mẹ luôn hy sinh từ vật chất đến tinh thần để lo cho con cái. Vẫn biết rằng các bậc cha mẹ chấp nhận làm bất cứ nghề gì có thể làm được để lo cho con cái. Tuy nhiên, như vậy vẫn chưa đủ quý vị ạ ! Chúng ta phải can đảm bước ra khỏi cái vỏ đã bọc kín lấy chúng ta từ bấy lâu nay. Hãy đến gần và tỏ ra thật sự cởi mở với các em, để biết và thấy được những thao thức của tuổi trẻ, để chẳng những vừa giúp các em tiến bộ nơi xứ người, mà cũng vừa tạo cho mấy em cơ hội hiểu biết thêm về nguồn cội và những truyền thống cao đẹp của mình.

Muốn làm được điều này, muốn cho các em tìm trở về nguồn cội của mình trong khi vẫn hòa nhập vào nền văn minh Âu Mỹ, thì trước nhất, các bậc làm cha mẹ phải tỏ ra tôn trọng ý kiến của các em. Khi có sự dị biệt về ý kiến thì cha mẹ phải tìm cách ngồi lại giải thích một cách hợp tình và hợp lý, sao cho các em nghe được. Các em sanh ra và lớn lên ở đây thì đối với các em, sự tương kính là cần thiết. Bây giờ bảo các em phải răm rắp nghe theo mình như kiểu Việt Nam thì khó lắm. Các em sẽ chẳng bao giờ chịu nghe theo những lý thuyết suông đâu. Muốn

cho các em tìm về cội nguồn, dân tộc và tổ tông, thì chính các bậc cha mẹ phải tự mình sống theo truyền thống cao đẹp của cha anh trước đã. Đây là xứ của văn minh thực tiễn, vì thế các em sẽ không bao giờ kính trọng nguồn gốc của mình nếu chỉ nghe bằng lý thuyết. Nếu nói rằng văn hóa ở ngay trong huyết quản mỗi người Việt Nam chúng ta thì hãy coi chừng. Vì đã có lắm trẻ Việt Nam trăm phần trăm, mà lại chối bỏ nguồn gốc Việt Nam của mình để khoác vào một thứ nào đó như Tàu, Nhật hoặc Đại Hàn.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Quý vị có cảm thấy đau lòng cho hiện tượng vừa kể trên không ? Đó không chỉ là một hiện tượng vọng ngoại, mà còn là một thứ bệnh hoạn giết chết tuổi trẻ Việt Nam ở hải ngoại này nữa. Một khi các em dám chối bỏ nguồn cội của mình thì các em đâu có gì để lo lắng cho sự hưng vong của cộng đồng chúng ta nữa. Hơn thế nữa, nếu các em đã sa ngã vào băng đảng, các em có thể về phá hoại sự an cư lạc nghiệp của những người đồng chủng mà không một chút gớm tay. Xin các bậc cha mẹ, hãy vì tương lai của thế hệ trẻ, mà cố gắng dưỡng nuôi thế hệ này bằng tình tự của văn hóa Việt Nam song song với những ưu tú của khoa học kỹ thuật. Hãy luôn tâm tình với các em, để cho các em thấy rằng các em là những hậu duệ của một dân tộc đã từng có một lịch sử oai hùng, và một nền văn hóa cổ truyền và cao đẹp. Thiết thực nhất là

đừng để cho các em quên hẳn tiếng Việt. Như quý vị thấy đó, cộng đồng người Hoa ở Mỹ đã có mặt trên một trăm năm nay, nhưng họ vẫn còn nói được tiếng mẹ đẻ. Đừng nói đâu xa, những người Hoa ở Việt Nam đã từ bao đời bao kiếp rồi, thế nhưng họ vẫn giao dịch hằng ngày bằng tiếng mẹ đẻ. Đó cũng chính là lý do mà tại sao dân tộc họ ngày càng tăng trưởng.

Ở đây chúng ta không đòi hỏi gì nhiều ở các bậc làm cha mẹ, chỉ mong sao chúng ta cùng có chung một niềm thao thức, để chúng ta cùng nhau hòa điệu trong tiến trình dẫn dắt con em chúng ta tiến bước vững mạnh nơi xứ người, tiến mà vẫn còn biết mình là ai, mình từ đâu tới, và những người đồng chủng với mình là những ai... Hãy cố mà dẫn dắt cho các em thăng tiến vững vàng trong xã hội mới, nhưng cũng đừng quên tập cho các em sống theo những nghi cách của một con người thật Việt Nam từ tiếng nói đến cái ăn, cái mặc, cách cư xử, giá trị gia đình, phong tục tập quán, luân lý, tư tưởng đạo giáo, vân vân. Làm được như vậy là chẳng những chúng ta đã tìm ra được một mô thức để thông hiểu, mà chúng ta còn tìm ra một định hướng thích hợp cho tương lai tuổi trẻ nơi trẻ nơi đất khách quê người này.

5. HÃY BIỂU LỘ TÌNH THƯƠNG THẬT SỰ VỚI CON CÁI

Kính thưa các bậc cha mẹ,
Đa phần người lớn chúng ta thường có khuynh hướng cho rằng các cậu thanh thiếu niên ngày nay là sống vô trách nhiệm, sống phóng túng, sống cuồng, sống loạn, sống mất dạy, vân vân và vân vân. Quý vị có biết tại sao con em chúng ta lại có những lối sống hời hợt như vậy không ?

Theo thiển ý có lẽ tại chúng ta không thật sự dành tình thương yêu chân thật cho con em của chúng ta. Tình thương yêu chân thật ở đây không phải là thứ chiều chuộng quá mức, hay kỷ luật quá gắt đối với con em. Ngược lại, đó là sự nuôi nấng và dạy dỗ thật sự. Nuôi nấng cho các em phát triển lành mạnh về thể chất. Dạy dỗ các em về giáo dục, đức dục, trí dục và luân lý. Như vậy một tình thương yêu chân thật có vượt quá khả năng của các bậc cha mẹ không ? Thật tình mà nói, tình yêu thương chân thật đòi hỏi quá nhiều ở những bậc cha mẹ vô trách nhiệm, nhưng nó hoàn toàn ở trong tầm tay của đa số những bậc cha mẹ muốn nhìn thấy con cái mình có được một tương lai xán lạn hơn chính tương lai của mình.

Hãy dạy các em một cách bình thường. Ngoài những giờ học ở trường, hãy chỉ cho các em biết thế nào là yêu cha thương mẹ, thế nào là yêu mến nhân sanh vạn vật ? Ngay từ lúc các em còn nhỏ, hãy cho các em học những bài học thật thà, ngay thẳng, công bình, bác ái từ ngay

chính cuộc sống thật của chúng ta. Ngay từ thời thơ ấu, hãy gieo vào đầu các em những gương hạnh cần cù nhẫn nại. Hãy hướng dẫn cho các em biết thế nào là tự trọng, thế nào là lẽ phải điều trái, thế nào là có lẽ phép và thế nào là vô phép vô tắc. Trong cách cư xử hằng ngày, hãy chỉ bảo cho các em biết đâu là khiêm cung từ tốn, đâu là tự kiêu tự đại ? Trong tiến trình lớn khôn của con trẻ, cha mẹ giữ một vai trò không thể thay thế được. Chính vì vậy mà cổ nhân ta có câu : “Còn cha còn mẹ như tiên, mất cha mất mẹ như chim lạc đàn.” Khổ nỗi đa phần các em ở xã hội Âu Mỹ này, tuy rằng vẫn còn cha mẹ đầy đủ, nhưng vẫn lêu lêu lỏng lỏng như chim lạc đàn nào có khác ?

Các bậc làm cha mẹ thân thương,
Bây giờ chúng ta sống và đối xử với những người chung quanh thế nào, thì về sau này con cái chúng ta cũng sẽ sống như vậy, hoặc giả tệ hại hơn vậy. Thấy như vậy mới biết kinh nghiệm của con trẻ về khuôn khổ lối sống, cũng như tình thương trong gia đình thật là vô cùng quan trọng cho tương lai con trẻ về sau này. Nếu chúng ta không chịu trao cho trẻ những tình thương chân thật, thì trẻ sẽ lớn lên trong sự thiếu vắng này. Các em sẽ nhìn đời một cách khô khan nhạt nhẽo. Nếu các bậc cha mẹ cứ ngày ngày gieo vào đầu trẻ những bất hòa, cãi cọ, hoặc những thị phi, tị hiềm, ganh ghét thì làm sao bảo trẻ lớn lên trong nhân hậu, dung thứ và yêu thương cho được ? Các bậc

cha mẹ nên luôn nhớ rằng cuộc đời và tương lai của con trẻ sau này chỉ là sản phẩm của mọi sinh hoạt trong đời sống thường nhật của chúng ta bây giờ mà thôi.

Nếu bảo trẻ đừng tham lam, mà chính bản thân mình đi chợ gặp tiền thối dư, hoặc tiền của ai đó làm rớt, chính mình lại lượm bỏ túi, thì làm sao trẻ nghe cho vô ? Dạy con nên tha thứ, mà chính mình cứ đi bươi móc lỗi lầm của người, quả là nghịch lý vô cùng. Dạy con nên khiêm cung hòa nhã, mà chính mình thì hở ra là la lối om sòm, hở ra là đập phá tứ tung, đâu có lẽ ấy. Dạy con ái ngôn ái ngữ, mà mình thì luôn mồm chửi rủa, làm sao được ? Dạy con nên sống hài hòa với mọi người, mà mình thì cứ cần nhần cửi nhửi, không được đâu. Làm sao dạy con nên chia xẻ nếu mình tham lam bòn sẻn ? Bảo con siêng năng, cần mẫn và tự lập, mà cứ ngày ngày nuông chiều con một cách thái quá, làm sao được ? Thấy như vậy, các bậc làm cha mẹ nên luôn nhớ rằng chính những sinh hoạt thường nhật của chúng ta sẽ góp một phần không nhỏ về những tác phong và đạo đức của trẻ về sau này.

Các bậc cha mẹ thân thương,
Ngay cả những khi trẻ con phạm phải những lỗi lầm, thì các em vẫn là những thành viên thân thương trong mái ấm gia đình của chúng ta. Hãy dạy dỗ các em trong tinh thần xây dựng. Hãy trao cho các em những tình thương yêu chân thật. Hãy dạy dỗ và tha thứ cho những lỗi lầm ấy, để cho các em thấy rằng các em đang thật sự sống

trong tình thương yêu đùm bọc của gia đình. Xin kể cho quý vị một thí dụ điển hình về tình yêu thương chân thật. Trên hai trăm năm về trước, có một gia đình trung lưu sống ở vùng đông bắc Mỹ. Một hôm người con trai đang tĩa những cành đào trước sân, không may anh ta đạp gãy mất cây đào mà cha anh ưa thích nhất. Chiều lại cha anh về, thấy gãy cây đào, ông ta buồn bã bèn hỏi các con coi ai đã làm gãy. Người con trai bèn đến bên cha nhận lỗi. Người cha chẳng những tha thứ lỗi lầm cho con, mà còn trao cho con một nụ cười, một ánh mắt, một tình thương yêu chân thật. Người cha đã ân cần nói với các con rằng: “Cành đào, dù cha có quý đến thế mấy cũng không bằng các con yêu quý của cha. Hơn nữa, chính sự thành thật của con đã làm cho cha thấy cả một vùng tương lai tươi sáng đang chờ đợi con đấy.” Quý vị có biết người cha ấy là ai không ? Thưa quý vị, người ấy không ai khác hơn là ông thân sinh ra vị Tổng Thống đầu tiên của nước Mỹ, và người con làm gãy cây đào ấy chính là Tổng Thống George Washington.

Các bậc cha mẹ thân thương,
Hãy luôn tỏ ra cho con cái biết rằng chúng ta lúc nào cũng quan tâm và theo dõi những sinh hoạt hằng ngày của con trẻ. Quan tâm ở đây không nhất thiết là lúc nào cũng nghiêm khắc, mà là cùng chia vui xẻ buồn, khuyến tấn cũng như can ngăn, khen ngợi hoặc chỉ trích trong xây dựng. Theo dõi ở đây không nhất thiết phải là theo sát

từng bước khi con trẻ bước ra khỏi nhà, mà là những tâm sự và chia sẻ kinh nghiệm của một con người với một con người, của người đi trước chia sẻ với người đi sau. Làm sao mà lúc nào con trẻ cũng cảm thấy các em luôn là một phần tử quan trọng trong gia đình thì cho dù có sa ngã vào cám dỗ của sa đọa, các em cũng còn có điểm để tựa nương. Các bậc cha mẹ mà làm được như vậy, thì ngay cả những đứa con ngỗ nghịch hoặc hư hỏng vì những hoàn cảnh khách quan bên ngoài, cũng sẽ tìm về với mái ấm gia đình, nơi có những người thân thương luôn chực chờ trao cho các em những tình yêu thương chân thật nhất.

6. HÃY LẮNG NGHE NIỀM THAO THỨC NƠI TUỔI TRẺ

Các bậc cha mẹ thân mến,
Chúng ta đã đến đất nước này từ hơn hai thập niên nay, chúng ta đã nhìn thấy những thành đạt vẻ vang cũng như những thất bại ê chề của con em chúng ta trên trường học vấn rồi. Dân tộc chúng ta là một dân tộc siêng năng, cần mẫn và thông minh thế nào chúng ta đã thấy rõ. Những người Việt Nam chúng ta có thể là một bác nông dân cần cù, một tài xế giỏi, một kỹ sư tài ba, một bác sĩ tận tâm với nghề nghiệp, một người thương gia tinh tế và lanh lợi, một luật sư biện bác tinh thông, một nhà địa ốc, một kiến trúc sư, một họa sĩ tài tình, vân vân và vân vân.

Thế thì tại sao chúng ta lại bắt ép con cái chúng ta phải học bác sĩ, kỹ sư, dược sĩ hoặc kiến trúc sư...mà không là những khoa xã hội, nhân văn, tâm lý hoặc âm nhạc ? Có lẽ tại đất nước chúng ta một thời thiếu thốn nhiều quá những bác sĩ, kỹ sư. Kính thưa quý vị, đã qua rồi cái thời xa xưa lạc hậu ấy. Chúng ta đang bước vào thiên niên kỷ thứ ba, mọi chuyện mọi việc đều thay đổi. Như thế thì cái quan niệm bắt ép con cái phải nghe theo ý kiến của mình, còn thì một đời lê lết theo sau của con trẻ cứ mặc kệ ấy, không còn hợp thời nữa rồi. Chính người viết bài này, suýt chút nữa cũng đã giẫm phải vết xe cổ lỗ ấy. Khoảng năm sáu năm về trước, khi con trai tôi mới bắt đầu đại học, tôi có tỏ ý muốn con nên học y khoa vì

gia đình tự hồi nào đến giờ chưa có ai làm bác sĩ. Tôi đã cố thuyết phục con tôi từ những năm còn ở trung học. Con trai tôi cũng hiểu được nỗi niềm thao thức của tôi nên cũng khó xử vô cùng. Vì tôi đang là một cố vấn hướng nghiệp nên tôi cũng biết rằng hễ con cái thích hợp ngành nào, đi ngành đó thì cơ hội thành công sẽ nhiều hơn. Tuy nhiên, hình như thành kiến bác sĩ kỹ sư đã ăn sâu vào máu của những người Việt Nam chúng ta rồi quý vị ạ ! Cuối cùng cha con tôi quyết định một buổi nói chuyện thật cởi mở và tôi đã lắng nghe những thao thức của con tôi. Con tôi đã tâm sự với tôi rằng : “Thưa ba, con có thể học bác sĩ như ba muốn, nhưng con sẽ không là một bác sĩ giỏi và có lương tâm vì con không thích ngành này. Tuy nhiên, nếu ba cho con theo học ngành Vật Lý, con có thể trở thành một nhà khoa học giỏi và tận tâm vì con thích lắm khoa Vật Lý.” Tôi đã vui vẻ chấp nhận cho con tôi vào học ngành Vật Lý ở một trường cũng khá nổi tiếng của Mỹ. Thời gian sáu năm qua đã chứng minh hùng hồn những điều con tôi đã tâm sự với tôi, khi ra trường bốn năm với hạng tối ưu (summa cum laude) của một trường nổi tiếng, được học bổng toàn phần cho chương trình Tiến Sĩ.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Làm sao để cho các em sống hòa nhập vào xã hội Mỹ mà vẫn giữ được những nét đặc thù thật Việt Nam ? Thiết nghĩ chúng ta sẽ không có con đường nào khác là phải tìm sống cách thông cảm và hòa điệu theo những thao

thức của các em. Quý vị có biết không có nhiều con em chúng ta đã tự hỏi không biết phải sống làm sao đây mới vừa lòng cả cha mẹ, thầy cô và bạn bè trang lứa ? Các em cảm thấy bị mắc kẹt giữa nền giáo dục ở trường và lối giáo dục ở nhà. Hễ theo trường thì bị cha mẹ la rầy. Hễ theo nhà thì không thích hợp với xã hội mới. Các bậc cha mẹ có biết không con em mình cần lắm nơi mình sự thông cảm. Thông cảm ở đây không có nghĩa là mềm mỏng nhịn con trong tất cả để gia đình được yên ấm. Ngược lại, thông cảm ở đây là cho dù có bận bịu công ăn việc làm đến như thế nào, các bậc cha mẹ cũng phải dành ra một số thì giờ để được gần gũi, để biết được những thao thức của con trẻ. Thông cảm ở đây cũng có nghĩa là cởi mở với con em trong mọi vấn đề. Cởi mở mà vẫn giữ lễ nghi phong cách của một gia đình Việt Nam, để cho con em chúng ta không phải lâm vào tình trạng hỗn hào mất dạy như một số trẻ con của xã hội Âu Mỹ. Thông cảm ở đây cũng còn có nghĩa là dùng lời ái ngôn ái ngữ mà dạy dỗ con cái thay vì dùng kỷ luật hoặc hình phạt. Thông cảm những thao thức của con trẻ ở đây còn có nghĩa là hãy lấy sự tương kính làm kim chỉ nam dạy dỗ trẻ. Chúng ta, nhất là những người con Phật há không nhớ lời Phật dạy hay sao ? Tất cả mọi con người đều phải được tôn kính như nhau. Nếu chúng ta áp dụng được lời vàng của Phật ngay chính nơi con trẻ của chúng ta, thì các em sẽ đối xử với tất cả mọi người cũng trong thái độ tương kính ấy. Thông cảm những thao thức của trẻ con ở đây không có nghĩa là

phải chiều chuộng con hết mực, con muốn gì được nấy, hoặc giả cha mẹ làm hết công chuyện cho con. Lúc còn nhỏ, ai lại không muốn được chiều chuộng ? Ai lại không muốn người khác làm hết các công việc cho mình ? Tuy nhiên, các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng làm như vậy vô hình chung là chính mình đã tập những thói quen tệ hại cho con trẻ về sau này. Thông cảm ở đây cũng còn có nghĩa là các bậc làm cha mẹ nên khéo léo khích lệ những điểm đáng phát huy của con trẻ, mà cũng nên thật tế nhị mỗi khi các em phạm phải những điều sai quấy.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Chẳng những chúng ta, mà cả các con em của chúng ta đều đã gặp quá nhiều khó khăn trong những sinh hoạt hằng ngày trên những mảnh đất xa lạ này. Vậy thì bốn phận chúng ta, bốn phận của những người đi trước, phải cố mà thông cảm cho bằng được những thao thức của tuổi trẻ. Các em còn non trẻ lắm, chúng ta đừng mong chờ ở sự thông cảm của các em. Chúng ta hãy cố mà vượt thoát những bảo thủ sai lầm để cùng con cái hòa nhập vào nếp sống của nền văn hóa ngoại chủng này, hòa nhập mà vẫn giữ được những nét Việt Nam thật đẹp, thật dễ thương. Hãy cố mà thông cảm với các em, nhưng bên cạnh đó, lúc nào cũng dạy cho các em biết rằng dù ở chân trời góc bể nào của địa cầu này, các em vẫn là những người Việt Nam. Hãy thông cảm trong yêu thương và sẵn sàng chia sẻ với các em những buồn vui của một người tha hương.

Hãy chứng tỏ cho các em thấy rằng gia đình và cha mẹ luôn là nơi nương tựa an toàn nhất, luôn là nguồn sưởi ngọt ngào, hoặc giả là thiên đường yên tĩnh cho con trẻ sau những vất lộn nghiệt ngã của trường đời.

7. HÃY GIÚP TUỔI TRẺ TÌM VỀ NGUỒN CỘI CỦA MÌNH

Các bậc cha mẹ thân mến,
Cộng đồng chúng ta đã có mặt ở các xứ Âu Mỹ từ hơn hai thập niên qua, với bao nhiêu thăng trầm cùng năm tháng. Sau những phấn đấu liên tục để vượt qua những khó khăn ban đầu, chúng ta thấy có nhiều cá nhân và gia đình đã thành công đáng kể về mọi mặt. Một số trong chúng ta đến Mỹ với một mở kiến thức văn hóa Việt đáng kể, với những hiểu biết khá am tường về cung cách sanh sống của dân tộc Việt Nam. Tuy nhiên, thế hệ con em chúng ta, đa phần hiểu biết rất mù mờ về cội nguồn dân tộc. Đa phần các em ít biết về một dân tộc Việt Nam cang cường dũng cảm, đã bao phen làm cho những tên giặc khét tiếng phải kinh hồn bạt vía. Chính chỗ hiểu biết mù mờ về cội nguồn dân tộc này đã tạo ra không biết bao nhiêu là vấn đề, từ việc lấy làm khó chịu khi có ai đó ở trường hay ở sở biết mình là người Việt, đến việc chối bỏ hẳn nguồn gốc Việt Nam của mình.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Đừng sợ con em mình không nói giỏi tiếng Mỹ, tiếng Pháp, mà hãy lo sợ khi các em không nói được tiếng mẹ đẻ. Đừng sợ con em mình không hội nhập vào xã hội mới ở đây, mà hãy sợ khi các em không biết gì về nguồn cội dân tộc. Muốn làm được điều này, việc trước tiên cũng là

trách nhiệm hàng đầu của các bậc cha mẹ là phải cố gắng giúp cho các em biết nói và biết viết tiếng mẹ đẻ. Quý vị phụ huynh có thao thức khi thấy những người Mỹ, Pháp gốc Việt, ngoài khuôn mặt và vóc dáng ra, không còn cái gì được gọi là giống với tổ tiên của họ nữa cả ? Họ đã hoàn toàn quên hẳn tiếng mẹ đẻ, hoặc chỉ còn hiểu được phần nào, nhưng không viết, không nói được. Do chỗ họ không có khả năng đọc những bài viết về văn hóa và đất nước họ, nên họ xa dần và xa dần những phong tục và tập quán cổ truyền cao đẹp. Họ sẽ không biết thế nào là nếp sống cao đẹp của cha anh, thế nào là tình cha nghĩa mẹ, thế nào là keo sơn gắn bó của nghĩa vợ tình chồng, thế nào là mối liên hệ quý báu của hệ thống đại gia đình Việt Nam... Họ rất rành về những chiến công hiển hách của Nả Phá Luân, George Washington, hay Mac Arthur, nhưng họ không biết gì hết về những danh tướng Trần Hưng Đạo đã từng bao phen phá tan giặc Mông Cổ, Lý Thường Kiệt hiển hách với phá Tống bình Chiêm, hoặc những vị vua đích thân dẹp giặc giữ vững sơn hà bờ cõi như Đại Đế Quang Trung đã làm khiếp đảm giặc Thanh. Nói như vậy không có nghĩa là mình bảo thủ, chỉ một bề khư khư ôm giữ cái của mình, rồi không học hỏi những cái hay cái đẹp của người. Dân tộc và đất nước Việt Nam đã không từng trải qua một cuộc trường kỳ di cư, từ cao nguyên Tây Tạng đến Thủy Chân Lạp đó hay sao ? Thế mà chúng ta vẫn giữ được cái gốc của bộ tộc Lạc Việt, chúng ta vẫn không bị những

dân tộc lớn hơn gấp hàng năm sáu chục lần đồng hóa. Nhờ đâu mà chúng ta được như vậy ? Có lẽ nhờ cha anh chúng ta đã tài tình phối hợp những cái hay cái đẹp của người với cái hay cái đẹp của mình, để tự tạo cho mình một nét Việt Nam đặc thù.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Có lẽ thời gian trên hai mươi năm sống trên đất người, đã đủ cho chúng ta thấy để đối chiếu và so sánh giữa văn hóa mình với văn hóa người. Có lẽ bây giờ ai trong chúng ta cũng phải thừa nhận rằng văn hóa Việt Nam thật đáng cho chúng ta tự hào. Có lẽ giờ này những ai thật sự thao thức cho tương lai của thế hệ trẻ, đều muốn những người trẻ Việt Nam phải được sống chan hòa trong cái nếp sống văn hóa cao đẹp ấy. Hãy cố mà nuôi nấng con em trong chiều hướng sao cho các em vẫn hội nhập vào xã hội mới, mà vẫn giữ được dân tộc tính của mình. Đừng để cho những người trẻ Việt Nam phải dùng tiếng Tây, tiếng Mỹ trong các cuộc nói chuyện hằng ngày trong gia đình. Muốn cho con em biết nói, biết đọc và biết viết tiếng mẹ đẻ, các bậc cha mẹ phải thực sự cố gắng nhiều lắm. - trường, đương nhiên là các em phải học tiếng nước người, nhưng về đến nhà, làm sao hướng dẫn các em nói tiếng mình mà các em không cảm thấy khó chịu. Hãy mở rộng vòng tay ra mà đón nhận các em. Hãy cố mà nói với các em bằng chính tiếng mẹ đẻ của các em. Tiếng Tây, tiếng Mỹ cho dù các em có giỏi thế mấy, cũng không

chắc gì các em đã tìm được những dòng suối mát và ngọt ngào như trong chính tiếng mẹ đẻ của các em. Hãy thương các thế hệ trẻ nhiều hơn nữa quý vị ạ ! Đừng để cho các thế hệ trẻ mai sau cảm thấy lạc loài giữa những nền văn hóa ngoại chủng.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Muốn cho các thế hệ trẻ không quên tiếng nước mình, ngoài chuyện khuyến khích các em nói tiếng Việt ở nhà, chúng ta cũng nên hướng dẫn con em chúng ta theo học các lớp Việt Ngữ của các trung tâm Việt Ngữ. Đây không phải là những việc dễ làm vì giờ nào các em đến trung tâm Việt ngữ để học ? Giờ nào các em đi chơi hoặc giải trí cuối tuần ? Hơn nữa, đa phần cha mẹ ở lứa tuổi trung niên ở đây luôn phải bù đầu với những sinh kế hằng ngày, cũng là một trở ngại không nhỏ trong việc dạy dỗ tiếng Việt cho các em. Nhưng quý vị ơi ! Tương lai con cái và những thế hệ trẻ có lẽ cần hơn những tiền bạc mà chúng ta đang tìm kiếm nhiều lắm. Vậy thì thay vì làm việc quá giờ để có thêm nhiều tiền, nếu hoàn cảnh cho phép, chúng ta có thể dành những giờ đó dạy dỗ con em chúng ta về tiếng Việt, về văn hóa Việt và những nếp sống cao đẹp của dân tộc Việt. Chỉ có quý vị, những bậc cha mẹ mới có thể làm được những điều này cho con em mình mà thôi. Quý vị đã vì tương lai của con em mình mà vượt ngàn khơi, hi sinh tất cả, kể cả sinh mạng, để đến được xứ sở này, xin quý vị hãy hi sinh thêm một chút nữa

cho tương lai con em mình được trọn vẹn. Hãy bằng mọi cách đánh thức và nhắc nhở các em rằng các em là những hậu duệ của một dân tộc kiêu hùng, có một nền văn hóa thật đẹp và thật dễ thương. Hãy cố gắng đừng để cho các em quên mất các em là những người Việt Nam, dù ở bất cứ chân trời góc bể xa xăm nào của địa cầu này.

8. HÃY GIÚP CHO CÁC EM SỐNG VỚI NHỮNG GIÁO LÝ CAO CẢ CỦA PHẬT

Các bậc cha mẹ thân mến,
Đâu phải chỉ những người lớn mới bị đè nặng bởi áp lực của cuộc sống hằng ngày, mà kỳ thật, trẻ nhỏ cũng chịu nhiều áp lực không kém. Chúng ta tạo ra khoa học kỹ thuật để phục vụ cho cuộc sống thoải mái, chứ không phải để làm khổ loài người. Thế nhưng đa phần chúng ta quá ham chuộng kỹ thuật mà bỏ quên cái quan trọng nhất trong cuộc sống hằng ngày của chúng ta là ‘tình người’ và cuộc sống “tâm linh”. Chính vì vậy mà thay vì sống vui, sống thoải mái, chúng ta lại sống trong triền miên của khổ đau và tị hiềm ganh ghét.

Bây giờ nếu muốn cho chúng ta và những thế hệ nối tiếp được sống vui sống thoải mái trong xã hội khoa học kỹ thuật này, chúng ta, nhất là những người con Phật hãy cố mà giúp cho con em mình sống với những giáo lý tuyệt vời của Đức Từ Phụ. Hãy trao truyền cho các em ngay từ thời niên thiếu những hạnh nguyện cao cả của con nhà Phật: sống vị tha bác ái. Nếu ngay từ nhỏ mà các em biết thế nào là sống vị tha bác ái thì khi lớn lên, các em sẽ đi vào lòng đời một cách vị tha. Nếu không làm gì mang lại lợi ích cho người, thì các em sẽ không làm hại người. Nếu ngay từ nhỏ mà các em học được những gương hạnh từ bi, thì khi lớn lên tâm trí các em sẽ vượt thoát mọi rối ren và phiền trước ngay chính nội tâm các em. Hơn nữa, nhờ

lòng từ bi ấy mà các em luôn nghĩ tới an sinh và phúc lợi của kẻ khác. Các em sẽ sống một cuộc sống đầy cảm thông và từ ái.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Hãy đem giáo lý tuyệt vời của Thế Tôn mà thắt chặt tình yêu thương trong gia đình và ngoài xã hội. Hãy tập và chuẩn bị cho con trẻ sống đời thoải mái của một người con Phật. Ngay từ lúc các em còn nhỏ, hãy nói cho các em biết cuộc sống ta sẽ lành mạnh, không gây thù chuốc oán nếu ta không sát sanh hại vật. Dạy cho các em biết nếu các em không trộm cắp thì cuộc sống các em sẽ được an ổn, và mọi người sẽ cảm mến vì đức tính ngay thẳng của mình. Dạy cho các em về đức tính ăn ngay nói thẳng của người con Phật, để lớn lên các em sẽ trở thành những người đáng tin cậy. Ngay lúc các em còn nhỏ, hãy tập cho các em tránh nói lời thêu dệt, tránh nói lưỡi hai chiều, tránh nói lời hung ác. Hãy tập cho các em biết thế nào là ham muốn quá độ và thế nào là điều độ. Hãy chỉ cho các em thấy những tai hại của cuộc sống chất chứa giận hờn ganh ghét.

Làm được như vậy, thì ngay từ lúc còn niên thiếu, các em lúc nào cũng mang theo bên mình những đóa hoa vô ưu, vô phiền, vô não. Các em sẽ đi vào đời với cánh cửa tình thương rộng mở. Các em sẽ luôn thương yêu, che chở và đùm bọc kẻ khác. Các em sẽ là những sứ điệp mang đến tình thương và hạnh phúc, chẳng những cho

riêng các em, mà còn cho cùng khắp chúng sanh mọi loài
trong thế giới cùng khổ hôm nay.

9. CÁC EM CẦN LẮM NHỮNG MÁI ẤM GIA ĐÌNH

Các bậc cha mẹ thân mến,
Xã hội Âu Mỹ có văn minh về khoa học kỹ thuật đầy, nhưng xét về tình gia đình và tình người thì quả là hãy còn thua xa truyền thống cổ truyền của cha anh chúng ta. Khách quan mà nhận xét, thì chúng ta sẽ thấy ngay trong gia đình Âu Mỹ, sự cảm thông, khăng khít và yêu thương giữa các thế hệ không thể nào sánh bằng gia đình Việt Nam chúng ta. Chính vì vậy mà cơn khủng hoảng trong gia đình ở các xứ văn minh như ở Mỹ càng ngày càng tăng. Điển hình là tại Mỹ, hiện tại có khoảng hơn nửa triệu trẻ em vô gia cư. Một phần các em bị những ảnh hưởng xấu từ bạn bè, một phần do bởi truyền thanh truyền hình, nhưng phần chính là do bởi sự thiếu cảm thông, thiếu khăng khít và yêu thương từ trong gia đình, hoặc giả do sự ngược đãi của cha mẹ.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Dẫu biết rằng sự đồng điệu và cảm thông không phải là chuyện dễ, cho dù ngay chính với những người cùng thế hệ với mình. Ngay cả những người sanh ra cùng thời, cùng chứng kiến và học hỏi những sự kiện giống nhau, thế mà phong cách sống, cách suy tư và cách nhìn còn không tương đồng, huống là những thế hệ khác nhau ? Thấy được như vậy để những bậc làm cha mẹ chúng ta

tìm cách xích lại gần thế hệ con trẻ trong những dị biệt khả dĩ chấp nhận được.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Con em chúng ta, dù sống trong bất kỳ xã hội nào, dù ở chân trời góc bể nào của địa cầu này, dù còn nhỏ hay đã đến tuổi thành niên, đều rất cần một mái ấm gia đình. Ai có thể tạo ra mái ấm gia đình cho các em ? Học đường, gia đình hay chính các em ? Học đường, nhất là học đường ở các xứ Âu Mỹ, chỉ dạy cho các em về khoa học kỹ thuật, nhưng thiếu hẳn về đạo đức. Học đường khô khan lắm, không thể là mái ấm cho các em ở đây được đâu. Còn chính các em ? Các em còn nhỏ dại lắm, làm sao các em có đủ khả năng tự tạo cho mình một mái ấm? Như vậy việc tạo ra mái ấm cho các em là hoàn toàn tùy thuộc vào các bậc cha mẹ. Bình thường luôn có sự dị biệt giữa già với trẻ, giữa trung niên với đồng ấu. Những suy tư của người trẻ luôn lý tưởng và thiếu thực tế. Ngược lại, với người đứng tuổi thì suy tư của họ đứng đắn và thực tế hơn. Người trẻ luôn theo đuổi một cách hồn nhiên những lý tưởng mà họ đã được nhìn thấy qua các thế hệ đàn anh, ở học đường hoặc ngay nơi những bạn bè trang lứa. Tuổi trẻ năng động và linh hoạt đến độ ít khi chịu ngồi yên. Ngược lại, ở lứa tuổi trung niên, tuy rằng vẫn còn sinh động, nhưng con người sẽ trở nên chững chạc hơn. Như vậy hẳn có sự sai khác về tuổi tác là có sự dị biệt về phong cách sống, suy tư và hành xử ở đời. Các bậc cha

mẹ chúng ta phải cố mà cảm thông với các em để chúng ta và các em cùng nhau san bằng dị biệt, với hi vọng tạo được một mái ấm tương đối che chở cho các em trong thời niên thiếu.

Thêm vào những dị biệt về những thế hệ khác nhau trong gia đình, cuộc va chạm giữa hai nền văn hóa Đông và Tây cũng góp phần không nhỏ vào những cuộc khủng hoảng khó tránh giữa cha mẹ và con cái. Ở đây các em đến trường, học những giá trị khoa học kỹ thuật của Âu Mỹ, nhưng thiếu hẳn phần đạo đức. Trong khi cha mẹ là những người của thế hệ trước, luôn ôm giữ trong đầu những giá trị đạo đức Á Đông, là những điều hoàn toàn xa lạ với tuổi trẻ. Các bậc cha mẹ phải luôn nhớ rằng đâu phải riêng chúng ta dạy dỗ các em vì ngoài gia đình ra, các em còn phải có những bốn phận ở trường, với thầy cô, bạn bè và với chính các em nữa. Như vậy nếu không khéo chúng ta chẳng những không tạo được mái ấm che chở cho các em, mà chúng ta lại tạo cho các em những khó chịu, phiền phức và đau khổ.

Những bậc cha mẹ hằng quan tâm đến hạnh phúc và sự phát triển của tuổi trẻ, sẽ không bắt ép các em phải theo bất cứ điều gì một cách mù quáng. Đức Từ Phụ đã không từng dạy chúng ta như vậy hay sao ? Ngài đã từng khuyên nhủ chúng đệ tử là đừng tin vào điều gì một cách mù quáng, cho dù điều ấy đã được trao truyền từ đời này qua kiếp nọ, cũng khoan vội tin và làm theo một điều gì cho dù điều ấy đã được nhiều người tin và làm theo, chỉ

tin và làm theo những điều hợp với chân lý và lẽ phải, những điều khả dĩ đem lại hạnh phúc và an lạc cho mình và cho người. Như vậy tại sao chúng ta lại không tạo cho con em chúng ta một mái ấm với kim chỉ nam của Đức Từ Phụ ? Nghĩa là từ nay chúng ta sẽ không độc đoán trong việc dạy dỗ con cái nữa. Ngược lại, chúng ta sẽ ôn tồn chỉ bảo và giải thích cho con em thấy được sự khác biệt giữa gia đình Việt Nam và gia đình Âu Mỹ. Chúng ta phải nói cho các em biết gia đình Việt Nam kỳ thật là một kiểu gia đình lý tưởng vô cùng. Với truyền thống Việt Nam, sự ràng buộc giữa cha mẹ là một sự ràng buộc thiêng liêng và cao cả giữa hai con người. Do đó, trong gia đình Việt Nam, cha mẹ cùng nhau nuôi dạy con cái, cha mẹ cùng nhau bàn thảo một cách bình đẳng về những phúc lợi cũng như những ưu tư của gia đình. Đã xa lắm rồi cái thời chồng chúa vợ tôi. Đã xa lắm rồi cái thời “Nhứt Nam viết hữu, thập nữ viết vô.” Ngược lại, những mẫu mực của một gia đình Việt Nam hiện tại thật vô cùng lý tưởng. Ông bà, cha mẹ, anh em và con cái luôn đùm bọc lẫn nhau, dù trong bất cứ tình huống nào. Gia đình Việt Nam dù nghèo thế mấy cha mẹ cũng cần cù vất vả nuôi dạy cho con cái được thành nhân chi mỹ. Ngược lại, gia đình Âu Mỹ là một loại hợp đồng chung sống giữa hai con người không hơn không kém. Hễ thích thì tiếp tục giữ hợp đồng, ví bằng không thích thì mang nhau ra tòa xé bỏ hợp đồng và chia tay. Còn thì mặc kệ cho số phận của con cái. Chúng ta có bốn phận phải vạch rõ cho con em chúng

ta thấy được sự trọc trặc của một kiểu gia đình sống cuồng sống vội của xã hội Âu Mỹ và sự đậm thắm cũng như cao đẹp của một gia đình Việt Nam. Chúng ta sẽ trao truyền cho các em những lời ân cần khuyên nhủ, khuyên các em nên đi đường nào và nên tránh đường nào. Sự lựa chọn sau cùng vẫn là của mấy em. Tuy nhiên, nếu chúng ta thật tâm đầu tư thật nhiều thì giờ vào việc dạy dỗ con cái cũng như sống thực với những truyền thống cao đẹp ấy, con cái chúng ta sẽ thấy và sẽ noi theo chúng ta, mà không cần đến bất cứ sự bắt ép nào. Chúng ta phải “tiên trách kỷ, hậu trách bĩ” nghĩa là hãy tự mình sửa chữa và cải thiện lấy chính mình trước khi trách cứ con em chúng ta.

Tóm lại dù trong tình huống nào, con cái chúng ta rất cần những mái ấm và hạnh phúc gia đình. Mái ấm và hạnh phúc ấy duy chỉ có chúng ta mới có thể tạo ra mà thôi. Hãy can đảm mà công nhận rằng tự thuở giờ chúng ta đã trách cứ và đổ thừa cho con cái nhiều hơn là trách cứ và đổ thừa nơi chính chúng ta. Hãy cố mà thấy rằng những khủng hoảng, những bất hòa trong gia đình tự thuở giờ cũng đã tạo ra bởi những khiếm khuyết và lỗi lầm của chính chúng ta. Muốn tạo ra những mái ấm và hạnh phúc cho con trẻ, không gì hơn là chúng ta hãy đem những thao thức của chúng ta về truyền thống sống cao đẹp của các gia đình Việt Nam mà tâm sự với các em. Tâm sự một cách bình đẳng giữa những con người với nhau, chứ đừng bắt ép. Hãy làm những nhà hướng đạo

hơn là những kẻ độc tài. Hãy quan sát và đối thoại một cách cởi mở mỗi khi có xung khắc nhau về chánh kiến. Hãy tự đặt mình vào trong hoàn cảnh của các em trước khi muốn khuyên nhủ hay dạy dỗ các em một điều gì, chứ đừng rầy la mắng mỏ các em một cách vô lý. Con em chúng ta hãy còn non trẻ, thiếu hiểu biết và thiếu kinh nghiệm nhiều lắm. Vì tánh bông bột mà các em luôn bị ảnh hưởng của bạn bè lôi kéo. Thường thì các em hay chạy theo những cái mới, chứ không thích những cái cũ. Về suy nghĩ thì các em luôn nghĩ rằng mình là trung tâm vũ trụ, mình là tất cả. Các em luôn tự cao tự đại, chứ ít khi khiêm cung từ tốn. Chính vì vậy mà khi va chạm vào thực tế của cuộc đời, các em dễ bị nản lòng thối chí lắm. Muốn tạo cho các em những mái ấm và hạnh phúc, các bậc cha mẹ phải tận lực giúp đỡ các em mỗi khi các em gặp khó khăn, chứ đừng giận hờn rồi bỏ mặc. Giận hờn và bỏ mặc là tự mình xô đẩy con em mình xa rời tổ ấm để dẫn thân vào những cuộc phiêu lưu vô vọng. Hãy uốn nắn các em từ sở thích đến thói quen, từ lời nói đến việc làm. Uốn nắn sao cho hợp lý, sao cho các em không cảm thấy khó chịu và bất mãn. Làm được như vậy, chúng ta chẳng những đã tạo được cho các em một mái ấm và hạnh phúc, mà chúng ta còn bảo vệ được truyền thống cao đẹp bao đời của cha anh truyền lại. Làm được như vậy, con em chúng ta chẳng những thành công vẻ vang nơi xứ người, mà các em còn luôn giữ được những bản

sắc đặc thù của một nền văn hóa cao đẹp của giống dòng
Lạc Việt.

10. CÁC EM CẦN LẮM SỰ DẠY DỠ HỢP LÝ CỦA CHA MẸ

Các bậc cha mẹ thân mến,
Dẫu biết rằng đa phần chúng ta phải làm việc vất vả mới có đủ tiền lo cho con cái ăn học; tuy nhiên, dù bận rộn thế mấy, việc dạy dỗ con cái là tối ư quan trọng. Chúng ta không thể nào đổ thừa cho công ăn việc làm rồi lơ là trong vấn đề giáo dục con trẻ được đâu. Các em cần lắm sự dạy dỗ hợp lý của các bậc cha mẹ, chứ các em không thể nào tự mình dò dẫm, dẫn bước lang thang trên đường đời để trở thành những con người lương hảo được.

Hãy nhìn về truyền thống cao đẹp của dân tộc ta, với những ông cha, bà mẹ đã tận tụy một đời vì con. Ngày trước, thế hệ cha anh của chúng ta, không kiếm ra tiền nhiều, không có cuộc sống đầy đủ như chúng ta ở đây. Ngược lại, nhiều khi họ phải đầu tắt mặt tối, mới có đủ tiền lo ăn học cho con cái. Họ không là những nhà trí thức, học cao hiểu rộng. Thế nhưng họ vẫn gắng công dạy dỗ cho con cái được nên người hữu dụng. Ngày xưa các cụ thường ngó ra vườn để xem con trai có giỏi, hoặc giả nhìn vào bếp để coi có gái có ngoan không ? Nhà nào có con trai mà ngoài vườn cây cỏ sạch sẽ, gọn gàng, là con trai nhà ấy giỏi. Nhìn vào bếp nút mà đầu đó ngăn nắp sạch sẽ, là con gái nhà ấy ngoan. Ngày xưa nam thời tam cương ngũ thường với quân, sư, phụ và nhân nghĩa, lễ, trí, tín; gái thời tam tòng tứ đức với tại gia tòng phụ, xuất giá

tòng phu, phu tử tòng tử và công, dung, ngôn, hạnh. Những kỷ cương đạo lý như vậy quả là khó khăn với thời buổi bây giờ; tuy nhiên, chính những kỷ cương đạo lý đó đã giúp giữ vững đất nước ta trải qua bao cơn sóng gió. Chính những kỷ cương đạo lý đó đã tôi luyện phụ nữ Việt Nam thành những con người dịu dàng thùy mị, ăn biết coi nôi, ngồi biết coi hương, đi biết thưa, về biết trình... Thanh thiếu niên Việt Nam trong thời cận đại, như là các em sinh ra và lớn lên ở các xứ Âu Mỹ, chắc sẽ không thích hợp với những kỷ cương gò bó này đâu; tuy nhiên, lúc nào các em cũng cần đến sự dạy dỗ hợp lý của các bậc cha mẹ

Các bậc cha mẹ thân mến,
Truyền thống cao đẹp của cha anh đã được lưu lại từ đời này sang đời khác, dù không được viết thành văn bản, nhưng lúc nào người nhỏ cũng lắng nghe người lớn, tuổi trẻ luôn lắng nghe kinh nghiệm của tuổi già. Lúc nào tôn ti trật tự trong gia đình cũng được tôn trọng. Con cái lúc nào cũng lễ độ và kính trên nhường dưới. Truyền thống sống như vậy đáng được bảo tồn và phát huy lắm quý vị ạ! Các bậc cha mẹ đang sinh sống ở các xứ Âu Mỹ nên cố gắng dung hòa những thuần phong mỹ tục của mình và những cái hay cái đẹp của người, hầu tạo thành một nếp sống thật đặc sắc cho con em chúng ta. Không ai có thể bắt mình phải sống theo quân, sư, phụ, nhưng cũng không ai có thể cấm mình sống theo nhân, nghĩa, lễ, trí,

tín. Tương tự, trong xã hội hiện đại, không ai có thể bắt người con gái Việt Nam phải tại gia tòng phu, xuất giá tòng phu, phu tử tòng tử một cách mù quáng; tuy nhiên, tại gia mà biết giúp đỡ và hiếu thảo với cha mẹ, không là đáng quý và đáng kính phục lắm sao ? Xuất giá mà sống ôn nhu hòa nhã và thủy chung với chồng, không là đáng phục lắm sao ? Người con gái mà có đầy đủ công, dung, ngôn, hạnh, không là hãnh diện với các phụ nữ khác trên năm châu hoàn vũ lắm sao ? Các bậc cha mẹ hãy tháo bỏ những hủ tục và dạy dỗ cho con cái mình những cái hay cái đẹp, như vậy cũng là đủ lắm vậy.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Các em không chỉ cần sự nuôi nấng về vật chất, hoặc phát triển trí dục ở trường học, mà các em cần lắm sự dạy dỗ của các bậc cha mẹ về đức dục. Nếu cha mẹ sanh con, chỉ nuôi dưỡng về vật chất, mà không săn sóc dạy dỗ về đức dục; chỉ nuôi cho ăn mặc, mà không biết cách hướng dẫn về tinh thần, bỏ mặc cho con cái theo thời gian mà lớn lên, hoặc chỉ nuông chiều, không cần biết tốt xấu, con đòi gì cũng cho, muốn gì cũng được, bỏ mặc cho con cái thành những đứa con nít lâu năm, thì thật là tội nghiệp cho con trẻ quá. Các em cần lắm sự dạy dỗ hợp lý và thực tiễn nơi quý vị. Dạy dỗ ở đây không chỉ bằng lý thuyết suông, mà bằng lối sống thực tiễn hằng ngày của chính mình. Muốn cho con cái ăn ngay nói thẳng thì chính mình phải ăn ngay nói thẳng. Muốn cho con cái một lòng

trung tín thì mình phải luôn giữ chữ tín với mọi người. Muốn cho con cái không ăn mặc lòe loẹt hở han, thì tự mình đừng ăn mặc lòe loẹt hở han trước đã. Muốn cho con cái không bạn bè thâu đêm, thì chính mình đừng bạn bè thâu đêm. Muốn cho con cái ôn nhu hòa nhã, mà bố mẹ cứ gây gổ, đánh chửi nhau mỗi bữa, làm sao con trẻ nghe được ? Cha mẹ không thật thà lương thiện, trách sao được con mua lường bán gạt. Tuy còn nhỏ tuổi, nhưng các em rất tinh tế trong sinh hoạt thường ngày. Những việc làm cao đẹp của cha mẹ, tuy không dạy, nhưng các em vẫn hấp thụ. Nếu cha mẹ làm ăn ngay thẳng và lương hảo, thì con cái chúng ta cũng sẽ trở thành những người hữu dụng cho nhân quần xã hội sau này. Tương tự, những việc xấu xa của cha mẹ như rượu chè, cờ bạc, sống buông thả, tánh tình hung hãn, v.v., cũng sẽ ảnh hưởng đến tương lai của các em không ít. Ảnh hưởng gia đình to lớn như vậy đó quý vị ạ ! Các bậc cha mẹ phải lắng nghe và đáp ứng một cách hợp lý những nhu cầu giáo dục của con trẻ. Con cái lớn lên ở đây không như ở Việt Nam; sự khác biệt không chỉ về cuộc sống, mà còn về giáo dục, văn hóa và xã hội nữa. Hơn nữa, đa phần cha mẹ ở đây lắm khi đi làm về thì con cái đã đi ngủ, rồi sáng lại phải đi làm khi các em vẫn còn chưa thức dậy. Chính vì thế mà sự cách biệt càng ngày càng xa. Chính vì thế mà các em gia nhập băng đảng hồi nào cả nhà cũng không hay biết. Một trường hợp thương tâm đã xảy ra ngay giữa một phiên tòa cho thiếu niên tại Quận Cam là vào khoảng

năm 1990, có một thiếu niên Việt Nam phạm tội đại hình. Sau khi bị tòa tuyên án mười năm徒刑 giới, em đã quay lại khóc với cha mẹ rằng nếu ba chịu bớt những ngày đi Las Vegas, hay mẹ chịu bỏ bớt những giờ đi shopping, hoặc đi đánh tứ sắc ở nhà dì Tư thì chắc con đã không có mười năm徒刑 giới như hôm nay. Quý vị có thấy thương các em nhiều không quý vị ? Các bậc làm cha mẹ có thấy các em cần lắm sự dạy dỗ của quý vị không ? Không có sự dạy dỗ của quý vị, nhiều khi các em sẽ phải sống trong xót xa buồn tủi vì tương lai tăm tối. Không có sự dạy dỗ của quý vị, những tâm hồn non trẻ sẽ đi về đâu ngoài sự hư hỏng, hoặc sẽ bị chôn vùi trong bốn bức tường khổ nhục của các nhà徒刑 giới hay lao tù.

Các bậc cha mẹ thân mến,
Sự dạy dỗ con cái ở xứ này không như ở xứ mình. Chúng ta không thể hờ ra là mắng mỏ, hờ ra là chửi bới. Con cái chúng ta lớn lên ở đây nên các em rất cởi mở vì thế chúng ta phải tìm cách dạy dỗ các em thật cởi mở và thật ôn tồn thì may ra các em mới chịu lắng nghe. Chúng ta phải luôn nhớ rằng hai nếp sống Đông và Tây vốn dĩ trái ngược nhau từ cơ bản; tuy nhiên, Đông cũng có cái hay, mà cũng có cái dở. Tây cũng vậy, hay cũng có, mà dở cũng có. Vậy nếu chúng ta còn biết nghĩ tới tương lai của con trẻ, thì chính chúng ta phải cố mà hội nhập với những cái hay của Tây, để từ đó chúng ta dễ dàng thông cảm với các em hơn. Để từ đó chúng ta sẽ có một đường

hướng dạy dỗ các em một cách hợp lý và thực tiễn hơn. Xin các bậc làm cha mẹ hãy dồn hết những tình yêu chân thật cho con cái mình. Hãy vì tương lai con em mà tiếp tục hi sinh chính những thụ hưởng bản thân. Tương lai con trẻ là hoàn toàn nằm trong tay của các bậc cha mẹ. Con trẻ được lên đỉnh danh vọng của công thành danh toại, hay bị nhận chìm xuống hố sâu vực thẳm là hoàn toàn do quý vị quyết định. Hãy đem hết tình yêu cao cả của bậc làm cha mẹ mà dồn cho các em. Cho dù các em có học giỏi hay dở ở trường, chúng ta cũng phải khéo léo khuyến tấn và giúp đỡ, chứ đừng nên chửi mắng hắt hủi. Cho dù các em có được điểm A hay điểm C, thì các em vẫn là những đứa con thân yêu của chúng ta. Điểm C với sự cố gắng hết sức của các em quả đáng được chúng ta khen thưởng và khuyến tấn lắm vậy. Điểm C mà các em ngoan ngoãn dễ thương, biết kính trên nhường dưới, biết thương yêu đồng loại, biết thật thà ngay thẳng, thì còn điểm nào tốt hơn những điểm này ?

Tóm lại, các em cần lắm sự dạy dỗ hợp lý và thực tiễn từ các bậc cha mẹ. Sự dạy dỗ hợp lý và thực tiễn này chỉ tìm thấy trong những gia đình trên thuận dưới hòa, những gia đình yên vui hạnh phúc, hoặc những gia đình mà trong đó cả cha lẫn mẹ đều biết thương yêu đùm bọc con cái, biết tha thứ, cởi mở và cùng nhau nâng đỡ trong những lúc thăng cũng như trầm của cuộc đời. Còn gì lý tưởng khi cha nói mẹ nghe, mẹ nói cha nghe; cha mẹ nói con cái lắng nghe, và khi con cái nói, cha mẹ cũng lắng

nghe. Còn gì lý tưởng cho bằng khi cả cha mẹ và con cái cùng có những buổi nói chuyện thật cởi mở, thật vui tươi với toàn là những nụ cười của tình yêu thương chan chứa. Quý vị ơi ! Tiền bạc, chức tước, quyền uy, danh vọng, rồi chúng ta sẽ bỏ lại sau lưng, nhưng tương lai con cái của chúng ta sẽ mãi còn đó, từ thế hệ này đến thế hệ khác. Xin hãy trao lại cho con em chúng ta những phẩm cách và đạo đức làm hành trang vào đời, để các em chẳng những thành công rạng rỡ, mà lúc nào các em cũng có một cuộc sống thật xứng đáng trong lòng văn hóa của người và của ta.

11. HÃY KIÊN NHÃN VỚI CON CÁI

Các Bậc cha mẹ thân mến,

Con cái chúng ta thường hay có những thay đổi bất nhất, do bởi những yếu tố tâm lý từ bên trong và những chi phối do hoàn cảnh bên ngoài. Làm cha mẹ không phải dễ dàng thông hiểu hết những gì đang diễn tiến trong tâm tư tình cảm của con em mình. Mới tháng trước đây con mình còn ngoan ngoãn dễ thương thì tháng này đã trở nên ù lì ít nói và hay cau có bực dọc. Cũng đơn giản và dễ hiểu thôi quý vị ạ ! Theo thuyết nhà Phật thì thân này chỉ có tứ đại, nhưng tâm này vạn nẻo. Tâm chẳng những vờ vời, mà còn lang thang vô định nữa là khác. Cũng như chúng ta mới tháng rồi tới chùa thọ Tam Quy Ngũ Giới thì tháng này đã phá giới, khó giải thích lắm quý vị ạ ! Chỉ có điều là chúng ta phải kiên nhẫn thêm chút nữa với con cái chúng ta, chứ nếu không khéo thì con cái sẽ càng ngày càng trở nên xa cách chúng ta hơn. Đức Từ Phụ đã nhiều lần nhấn mạnh về sự hy sinh cao cả của cha mẹ. Trong Kinh Bảo Tích, Ngài đã nói: "Đã là cha mẹ, ai cũng muốn lợi ích cho con cái, cho nên hay làm những việc khó làm, hay nhẫn những việc khó nhẫn; dù cho bao nhiêu đồ uest ác bất tịnh, đều hay nhịn được. Bú mớm nuôi nấng con cái không bao giờ có tâm nhàm chán." Các bậc làm cha làm mẹ có thấy không, Đức Từ Phụ đã khẳng định như vậy, làm những việc khó làm, nhẫn những việc khó nhẫn. Vậy thì "tâm" của các bậc cha mẹ, theo Đức

Phật, phải là tâm của các vị Bồ Tát. Xin quý vị hãy lắng nghe lời dạy dỗ của Đấng Cha lành, hãy cố gắng kiên nhẫn tìm hiểu xem coi do đâu mà có những thay đổi bất thường của con cái mình? Có thể do các em đang gặp những biến chuyển tâm sinh lý của sự phát triển nơi cơ thể các em. Có thể sự thay đổi nơi tiếng nói làm cho các em lo sợ. Có thể các em đang trong giai đoạn biến chuyển từ thiếu nhi sang người lớn... Cũng có thể do bởi những yếu tố bên ngoài từ trường lớp, bạn bè, đến xã hội... Chính vì những thay đổi đó mà các em cũng có những lúc bất an y như người lớn chúng ta vậy quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Dẫu biết rằng hai thế hệ chênh lệch nhau, cả về tuổi tác lẫn giáo dục và môi trường lớn lên, sẽ khó mà cảm thông nhau lắm. Tuy nhiên, nếu quý vị không rón kiên nhẫn và tìm cách cảm thông, cũng như khuyên lớn an ủi và chăm sóc cho các em, thì tình trạng xa cách ngày sẽ tệ hại hơn. Hơn nữa, con cái mình, mình không lo thì ai sẽ lo đây ? Xin quý vị hãy ngừng lại đây một chút, ngược dòng thời gian trở về quá khứ của hai ba mươi năm về trước. Ngày đó, ở tuổi của các em, quý vị thế nào? Không chừng ngày đó mình còn tệ hơn con em mình bây giờ nhiều lắm. Thấy được như vậy, chúng ta sẽ dễ dàng cảm thông và yêu thương con cái mình nhiều hơn. Ngày trước mình cũng đã từng không nghe lời chỉ dạy của cha mẹ và thầy cô, mình cũng đã từng tùm năm tùm bảy, trốn học đi

chơi, hoặc giả theo bạn bè phá phách làng xóm, hoặc giả đã từng làm loạn ở trường, cũng đã từng khư khư ôm giữ lấy thiên kiến của mình, vân vân và vân vân. Nghĩa là nếu kê khai ra những khuyết điểm mà con cái chúng ta đang mắc phải, không có thứ nào mà ngày trước chúng ta không có hết quý vị ạ ! Vậy thì cách tốt nhất bây giờ là quý vị nên răn "kiên nhẫn" nhiều hơn nữa với con cái. Con cái chúng ta không nhất thiết chỉ tốt xấu, giỏi dở qua kết quả báo cáo điểm ở trường. Điểm quan trọng then chốt ở đây là quý vị phải đào tạo con em mình trở thành những con người có nhân có nghĩa, những con người thật đúng ý nghĩa là người. Nếu cần quý vị nên nói thẳng với con em mình về sự chấp nhận và hãnh diện của quý vị về thành quả của con em mình. Nếu con em mình mang về điểm "C" trong sự cố gắng vượt bực, thì cái điểm "C" ấy rất đáng được khen ngợi và khuyến khích lắm quý vị ạ ! Điều tốt nhất là các bậc làm cha mẹ hãy cố gắng lắng nghe tiếng nói của con trẻ, chứ đừng vội vàng phê bình và chỉ trích. Sự tế nhị của quý vị sẽ là những nhân tố chính, chẳng những khuyến khích con trẻ tâm sự một cách cởi mở với cha mẹ, mà còn giúp cho các em phát triển nghị lực và ý chí để vượt qua cả một vùng tương lai đầy chông gai thử thách trước mặt đang chờ đón con em chúng ta quý vị ạ ! Xin các bậc làm cha mẹ hãy "kiên nhẫn" nhiều hơn nữa trong việc dạy dỗ, giáo dục và hướng dẫn con em mình. Dẫu rằng chưa ai dám tự hào rằng mình hoàn toàn trong việc giáo dục và hướng dẫn

con cái; tuy nhiên, không ai chối cãi được rằng yêu thương, kiên nhẫn lắng nghe, tìm hiểu và cảm thông với con trẻ vẫn luôn là những chìa khóa chính yếu trong việc dạy dỗ con cái đến chỗ thành nhân chi mỹ. Hãy cố gắng thật nhiều quý vị ạ !

12. THƯƠNG CON BẰNG CÁCH NÀO?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Vẫn biết rằng ai trong chúng ta cũng yêu thương và lo lắng cho con cái, nhưng tại sao lắm lúc con cái chúng ta bướng bỉnh, không chịu lắng nghe chúng ta ? Có lẽ tại vì đa phần chúng ta thương con theo phương cách của chúng ta, chứ không theo đúng cái tình thương mà con cái chúng ta cần có. Nhiều khi chúng ta cho con cái chúng ta những cái mà chúng ta thích, chứ không phải những cái mà các em thích. Chúng ta chỉ nói những cái chúng ta thích nói, chứ ít khi chịu nói những cái mà con trẻ cần nghe. Xin quý vị hãy lắng lòng nghe lại lời dạy dỗ của Đức Thích Tôn Từ Phụ: "Nếu chúng ta mang cái mà mình thích đem cho người, lắm khi người nhận lại chính là chúng ta." Thật vậy quý vị ạ ! Nếu chúng ta không chịu tìm hiểu xem coi người thích cái gì, lắm khi chúng ta cho họ những cái mà họ không thích, đương nhiên họ sẽ không nhận, chùng không ai nhận, thì chính chúng ta sẽ phải mang về. Cũng như vậy, đối với con trẻ, nếu chúng ta không chịu tìm hiểu coi các em đang nghĩ gì, cần gì, mà chỉ một bề khư khư nói những điều các em không thích thì các em sẽ bực dọc khó chịu, và đến một lúc nào đó, các em sẽ tỏ thái độ chống đối và cuối cùng sẽ nổ bùng bằng thái độ bỏ nhà ra đi. Không ai dám tự hào là mình hay mình giỏi trong phương các dạy dỗ con cái, nhứt là con cái trong xã hội tiến bộ vượt bậc hôm nay. Tuy nhiên, dù muốn hay không

muốn, dù giỏi hay dù dở, trách nhiệm này là của các bậc cha mẹ. Xin quý vị hãy cố lắng nghe và tìm hiểu tâm tư tình cảm của con em mình, để hai thế hệ cùng nhau hòa điệu sống và cùng dắt dìu nhau vững tiến vượt qua những chông gai thách đố của cuộc đời.

13. HÃY ĐỐI XỬ ĐỒNG ĐỀU VỚI CON CÁI

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhiều khi quý vị không để ý về sự đối xử không đồng đều với con cái của quý vị. Quý vị tưởng rằng sự đối xử ấy là tự nhiên và không hại gì. Nhưng quý vị ơi, kỳ thật sự đối xử không đồng đều với các con là một tai họa cho hạnh phúc gia đình. Xin kể cho quý vị nghe một câu chuyện thật đã xảy ra cách đây không lâu. Trong một gia đình Mỹ ở miền Đông Nam Hoa Kỳ, một cậu bé mười hai tuổi đã vắc súng về nhà bắn cả cha lẫn mẹ và em đã khai trước tòa rằng : "I hate my parents because they love everybody in the family except me." Nghĩa là em ghét cha mẹ em vì cha mẹ em yêu thương mọi người trong gia đình, trừ em ra. Em bé nói tiếp rằng cha mẹ em rất yêu thương những anh em khác, nhưng riêng với em thì cha mẹ chẳng những không chăm nom, không thương yêu, không cảm thông, mà ngược lại chỉ rầy la mắng chửi em suốt ngày. Quý vị có thấy tội nghiệp cho cậu bé mười hai tuổi này hay không ? Với đầu óc non dại, em nào biết lắm khi cha mẹ không rầy la những anh em khác trong gia đình vì các em ấy ngoan, không có gì để rầy, còn với em, có thể em hay nghịch ngợm phá phách, nên hay bị cha mẹ rầy la. Quý vị hãy thử tưởng tượng nếu ai kia đối xử bất công với mình, mình có bất mãn và buồn giận hay không ? Chắc là có. Con cái chúng ta cũng vậy, nếu chúng ta đối xử với các em bất công, đũa thương nhiều,

đưa thương ít, thì hậu quả lắm khi không lường được. Ngoài ra, nếu các bậc cha mẹ đối xử bất công hay nghiệt ngã với con em lúc còn nhỏ, các em sẽ bị dồn nén ở nhà, và khi đến trường, các em sẽ biểu lộ bằng những hành động phá phách nghịch ngợm, các em sẽ phá bất cứ thứ gì có thể phá được. Hơn thế nữa, các em sẽ tìm đến những ai mà các em nghĩ là sẽ đối xử công bình với các em hơn, có thể là những bạn bè trang lứa, mà cũng có thể là những băng đảng không chừng. Nếu các em vượt qua được thời kỳ này để không bị hư hỏng, thì các em cũng sẽ lớn lên trong những cơn giông tố bão bùng của nội tâm và trở thành những con người ích kỷ, chỉ biết sống cho mình, còn thì sống chết mặc ai, lắm khi các em còn bộc lộ bản tính tàn ác nữa là khác, hoặc giả các em sẽ trở thành mối đe dọa thường xuyên gây phiền chuốc não cho chính quý vị và những người thân khác trong gia đình. Là những bậc cha mẹ có trách nhiệm, mong quý vị hãy vô cùng cẩn trọng trong việc đối xử đồng đều với con cái quý vị ạ !

14. KỶ SỞ BẤT DỤC, VẬT THI Ư NHÂN

(những gì mình không muốn, xin đừng gây ra cho người khác)

Các bậc cha mẹ thân mến,

Xin quý vị hãy thật lòng với chính mình xem coi tự thuở giờ quý vị đã bao lần trách móc con cái và bao lần thành tâm khen ngợi con trẻ. Xin quý vị hãy nhìn lại chính mình để thấy rằng những trách móc năm xưa của cha mẹ mình đã ảnh hưởng đến mình như thế nào, và những lời khen cũng đã ảnh hưởng đến mình như thế nào? Đức Phật đã từng nhắc nhở chúng đệ tử rằng chúng ta hay thích nói những cái mình muốn nói, thích cho những cái mình muốn cho, chứ không chịu suy xét xem coi người thích gì muốn gì ? Ngày xưa Đức Khổng Phu Tử cũng đã dạy đệ tử rằng : "Kỷ sở bất dục, vật thi ư nhân." Nghĩa là những gì mình không muốn, thì đừng gây ra cho người khác. Tuy nhiên, cái trục trặc của chúng ta là dù thuở nhỏ không thích những lời trách móc của cha mẹ, nhưng bây giờ vẫn cứ trách móc con cái. Chính vì vậy mà cuộc sống của con người cứ mãi trục trặc. Các bậc làm cha mẹ có trách nhiệm nên thấy được như vậy, để thay vì trách móc, giận hờn, chúng ta nên tìm hiểu xem coi tại sao sự thể lại xảy ra như vậy, rồi từ đó tìm ra phương cách khả dĩ khuyên răn dạy bảo con em mình. Quý vị ơi ! Không có đứa con nào muốn làm một đứa con ngỗ nghịch hư đốn đâu. Những lỗi lầm của các em là những lỗi lầm tự nhiên

của tuổi trẻ. Các em cần lắm sự cảm thông, hướng dẫn và dạy dỗ của quý vị. Chúng ta đã nói nhiều lắm những gương hy sinh của tiền nhân, vậy chúng ta hãy tỏ ra cho các em thấy một lần nữa sự hy sinh của tiền nhân gần các em nhất: đó là cha mẹ của các em. Hãy cố gắng thông cảm và yêu thương con em mình nhiều hơn nữa quý vị ạ !

15. TƯƠNG LAI TUỔI TRẺ NẪM TRONG TAY CÁC BẬC CHA MẸ

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tuổi trẻ con em chúng ta là những hạt giống Việt Nam đang nảy mầm trong xã hội Âu Mỹ. Hạt giống ấy có được đâm chồi nảy lộc và trở thành những cây Việt Nam cao quý, những bông hoa Việt Nam tươi đẹp tô thắm cho người và cho đời hay không, là hoàn toàn tùy thuộc nơi quý vị, tất cả đều tùy thuộc ở các bậc cha mẹ. Các em tới trường và nên học lắm nên văn minh khoa học kỹ thuật của Âu Tây, đồng thời về nhà các em cũng nên học lắm nếp sống cổ truyền cao đẹp của một con người Việt Nam, nếp sống đầy nhân tính, nếp sống quảng đại bao dung, nếp sống hiền hòa. Thêm vào đó, những người con Phật cũng nên dạy dỗ con em mình sống theo những lời Phật dạy, sống từ bi hỉ xả, sống vị tha bác ái, lợi hành ái ngữ, sống vì mình mà cũng vì người nữa, sống tràn đầy tình cảm trong gia đình, nơi học đường và ngoài xã hội. Sống trong tinh thần Việt tộc, trọng nhân nghĩa hơn tiền tài, trọng đạo đức hơn vật chất. Các bậc cha mẹ hãy cố dạy dỗ con em mình thế nào cho các em đừng bao giờ nghĩ đến oán thù, dạy thế nào cho các em sẵn sàng can đảm lấy nhân nghĩa đáp lại những oán thù sân hận của người. Xin quý vị hãy trao cho các em những tinh hoa của dân tộc qua chính cuộc sống hằng ngày của quý vị, qua chính

những ái ngôn ái ngữ, những tâm tư tình cảm gương mẫu của quý vị. Nên lắng quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tiền bạc là phương tiện tối cần trong xã hội hôm nay, nhưng tiền không bao giờ là cánh cửa của cuộc sống. Là bậc cha mẹ có trách nhiệm, chúng ta nên luôn cố gắng hướng dẫn con cái phương cách sử dụng tiền sao cho khi thật sự bước chân vào đời, các em không xa hoa phung phí đến nỗi phải mang thân làm nô lệ cho việc kiếm tiền. Các bậc cha mẹ phải dạy cho con trẻ cái nào nên xài và cái nào không nên xài, chứ không nên nuông chiều để cho các em tiêu xài một cách thái quá, lại càng không nên cấm cản con cái trong việc chi tiêu những thứ cần thiết, vì làm như vậy vô tình chúng ta khiến con trẻ nuôi dưỡng và gia tăng lòng ham muốn, đến khi lớn lên nếu có cơ hội trẻ sẽ phung phí để được bù đắp vào chỗ đã từng thiếu thốn này. Ví bằng không có cơ hội hoặc phương tiện sẵn có, trẻ sẽ phải làm cái gì đó cho có được.

16. CHA MẸ NÊN HƯỚNG CON CÁI CÓ MỘT CÁI NHÌN ĐÚNG ĐẮN VỀ GIÁ TRỊ CỦA TIỀN BẠC

Các bậc cha mẹ thân mến,

Gia đình và xã hội Âu Mỹ đã quen rồi việc khuyến khích con em của họ làm việc bán thời gian để tự túc trong vài chi tiêu hằng ngày. Chính vì thế mà như quý vị thấy đó, xã hội Âu Mỹ hôm nay đa phần chỉ biết có tiền, tiền là tất cả. Thậm chí họ còn đem tiền ra làm thước đo giá trị con người, quả là trực trặc vô cùng ! Thấy như vậy để những gia đình Việt Nam chúng ta, nếu có thể được, hãy ráng hy sinh thêm chút nữa, hãy cố mà lo cho con em mình cho đến khi các em học hành xong xuôi, hoặc cho đến khi các em đủ lớn khôn để kiếm ra tiền. Không bắt buộc các em vừa làm vừa học, nhưng đồng thời cha mẹ cũng phải lo được những nhu cầu cần thiết cho các em quả là khó khăn vô cùng. Tuy nhiên, hãy cố vì tương lai của con trẻ mà hy sinh quý vị ạ ! Có phải các bậc cha mẹ nào cũng muốn nhìn thấy việc học hành của con em mình luôn được hanh thông không quý vị ? Như vậy nếu hoàn cảnh tài chánh cho phép để không phải bắt buộc con cái mình, phải vừa đi học vừa đi làm, chúng ta cũng nên làm lắm, phải không quý vị ? Nói thì nói vậy chứ tôi tin chắc rằng chúng ta có nhiều lắm những bậc cha mẹ thà tự mình hy sinh làm việc cực khổ, hai ba việc (jobs) cũng cam, hái dâu cắt chỉ, lao công, lao động cũng không màng, miễn sao cho con cái được công thành danh toại.

Thật là những gương hạnh hy sinh cao quý đáng được khen ngợi và ca tụng lắm vậy !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Quý vị cũng nên vô cùng cẩn trọng trong việc mướn con cái làm những việc lặt vặt trong nhà, vì làm như vậy thứ nhất quý vị tự biến con em mình thành những con người vô trách nhiệm, thứ nhì nói về tương lai xa, quý vị đã vô tình hướng dẫn và dạy dỗ trẻ bản tánh vị kỷ, vị kỷ ngay cả với chính cha mẹ mình. Về sau này ra đời, các em sẽ không bao giờ biết thế nào là những công tác thiện nguyện giúp người giúp đời, vì các em đã quen rồi với quan niệm hễ làm là phải có tiền, tất cả đối với các em đều được tính bằng tiền. Các bậc cha mẹ, nhất là những người con Phật, phải cố đem những lời Phật dạy ra mà hướng dẫn các em, hãy nói cho các biết thế nào là đồng sự lợi hành trong gia đình, hãy hướng dẫn cho con em chúng ta biết cùng nhau chia sẻ công việc nhà, cùng làm một cách vui vẻ. Làm được như vậy, khi lớn lên ra đời, trẻ sẽ sẵn sàng xắn tay áo. Vén ống quần lên để làm những việc xã hội, giúp người giúp đời. Nói như vậy không có nghĩa là các bậc cha mẹ không thể dùng tiền hoặc quà để khen thưởng con cái. Mỗi khi con cái học hành tiến bộ giỏi giang, hoặc làm được việc gì xuất sắc, chúng ta có quyền thưởng để khuyến tấn các em chứ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Con em chúng ta hãy còn nhỏ dại lắm, vì thế mà hề các em thấy bạn bè trang lứa được cha mẹ cho tiền nhiều hơn, các em sẽ phân bì, nếu không được thỏa mãn là các em sẽ buồn sẽ giận. Các bậc cha mẹ phải khéo léo giải thích sao cho các em hiểu, vì ở lứa tuổi các em, chưa chắc các em đã hiểu được thế nào là sự khác biệt về tài chánh và kinh tế giữa gia đình này và gia đình nọ. Dù có khả năng tài chánh đi nữa, chúng ta cũng chỉ nên cho con cái những nhu cầu hợp lý mà thôi, vì đã có lắm thảm trạng xảy ra trong cộng đồng chúng ta. Cha mẹ làm ra tiền nhưng nuông chiều con cái thái quá, con cái muốn gì được nấy, muốn bao nhiêu tiền cũng cho, mà không cần tìm biết xem coi tiền này sẽ được xài vào việc gì ? Hậu quả là sự phung phí của con cái, thậm chí có nhiều em không biết làm gì với những món tiền lớn, nên dùng vào việc ăn chơi trác táng, hoặc mua xì ke ma túy, để rồi cuối cùng đi vào con đường sa đọa hư hỏng. Làm cha mẹ trong thời buổi hôm nay không phải là chuyện dễ, chúng ta phải đương đầu với quá nhiều vấn đề mà nhà trường và xã hội hầu như bó tay. Thế nên tự chúng ta phải vừa nuôi nấng, vừa hướng dẫn và chuẩn bị cho con em chúng ta bước chân vào đời với đầy đủ giáo dục, trí dục, đức dục và bất cứ thứ gì tốt đẹp mà chúng ta có thể làm được. Những bậc cha mẹ, nhất là những Phật tử, nên cố đem những giáo lý tuyệt vời mà Đức Phật đã truyền trao ra hướng dẫn và dạy dỗ con cái. Hãy dạy cho các em biết

thế nào là từ, bi, hỉ, xả, thế nào là đồng sự lợi hành, thế nào là bố thí ái ngữ, thế nào là vị tha bác ái và thế nào là mưu sinh một cách lương thiện. Làm được như vậy con em chúng ta sẽ vững bước vào đời với đầy đủ những đức tính tốt của một con người Á Đông, mà không bị đào thải trong xã hội văn minh vật chất Âu Mỹ này.

17. ĐỪNG ĐỂ CHO CON EM MÌNH TRỞ THÀNH NẠN NHÂN CỦA NHỮNG LẦM LỖI CỦA MÌNH

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ai trong chúng ta sanh ra cũng đều muốn được một cuộc sống an lạc và hạnh phúc. Con cái chúng ta cũng vậy, các em cũng muốn hạnh phúc, cũng muốn được sống trong một tổ ấm gia đình có cha có mẹ có anh chị em ruột thịt của mình. Vẫn biết rằng trong xã hội hôm nay, có những cái chúng ta không thể cưỡng cầu được, chẳng hạn như chuyện cha mẹ ly dị, con cái bơ vơ, theo cha thì mất mẹ, theo mẹ thì mất cha. Dù sống với cha hay với mẹ, thì một nửa hồn của các em cũng ngấm ngấm thương đau, và nửa hồn còn lại chỉ vui cái vui gượng gạo. Tại sao con cái chúng ta phải lãnh trọn hậu quả những việc làm không do các em quyết định ? Tại sao các em phải trả cái giá quá đắt cho những việc không phải trách nhiệm của các em hở quý vị ? Những bậc cha mẹ, nhất là những người con Phật phải nhìn thấy cho được điểm này, để ngay từ đầu, nên phải vô cùng cẩn trọng trong việc chọn lựa người phối ngẫu của mình. Nếu cần thì khoan hẩn lập gia đình, hoặc đợi cho đến lúc nào tự lòng mình có thể bảo mình là khi lập gia đình thì cả hai người sẽ sẵn sàng hy sinh những dị biệt cá nhân, để cùng lo cho con cái. Các bậc cha mẹ phải luôn nghĩ rằng: "ta với mình tuy hai mà một." Tuy hai về thể xác, nhưng phải một về tinh thần, phải dồn tất cả vật chất lẫn tinh thần để cùng lo cho tương

lai của con cái. Chừng nào nghĩ được như vậy thì chừng đó hẳn lập gia đình. Quý vị ơi ! Khi có chuyện long trời lở đất xảy đến cho con trẻ: chuyện cha mẹ ly dị, thì con trẻ sẽ bị kẹt giữa hai lần đạn của quý vị. Trong cuộc chiến tranh ly dị, con trẻ sẽ lãnh đủ tất cả mọi cuộc tấn công, dù cuộc tấn công từ cha hay từ mẹ. Lúc ly dị thì ai trong quý vị cũng tự biện minh là mình phải và người kia là sai trái. Vậy thì con cái biết phải nghe ai ? Vì với con trẻ, cả cha lẫn mẹ đều là những thần tượng, các em đâu muốn nghe ai nói xấu về thần tượng của mình. Các em đâu muốn thần tượng của mình bị sụp đổ. Đó là nỗi khổ đầu tiên của các con em trong một gia đình có cha mẹ ly dị. Ngoài ra, các em sẽ phải trải qua một thời kỳ khủng hoảng dài, có khi vết hằn ấy sẽ ăn sâu và gặm nhấm suốt cuộc đời con trẻ. Nhiều em vì quá thất vọng chán chường nên đi đến sa ngã vào những thói hư tật xấu, hoặc nghiện ngập xì ke ma túy, hoặc gia nhập vào băng đảng, chôn vùi cả một vùng tương lai tươi sáng đang chờ đón các em. Quý vị thân mến, dù quý vị là tín đồ của bất cứ tôn giáo nào cũng vậy, không một tôn giáo nào chấp nhận chuyện ly dị. Ly dị là chuyện của con người, đúng ra phải nói rằng ý niệm ly dị và sống đời buông thả, bỏ mặc cho vật dục lôi kéo, chỉ mới được du nhập vào Việt Nam mới hơn năm mươi năm nay thôi. Trước đó, cha anh chúng ta chưa hề nghe, chưa hề biết ly dị là gì. Trước đó, mặc dù lắm khi hôn nhân được định đoạt bởi mẹ cha, nhưng tất cả các thế hệ cha anh chúng ta đã sống thủy chung đến trọn đời

hết kiếp. Cho dù thời gian, không gian và hoàn cảnh bây giờ có khác, ngày xưa cha anh chúng ta đã làm được, chúng ta nếu cố gắng, cũng sẽ làm được. Mong được như vậy lắm quý vị ạ !

18. HẠNH PHÚC CHO TUỔI TRẺ

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhiều khi chúng ta không hiểu thực nghĩa của hai chữ "hạnh phúc." Chúng ta cứ tưởng "hạnh phúc" là một thứ thiên đàng hay niết bàn nào đó để rồi cứ chạy theo mà chả bao giờ nắm bắt được. Hạnh phúc có phải là nhiều tiền lắm bạc hay con cái học hành đỗ đạt, công thành danh toại không ? Thưa quý vị ! Có khi có mà lắm khi lại không. Nhiều tiền lắm bạc mà ông ăn chả bà ăn nem, thì hạnh phúc ở đâu ? Con cái học hành đỗ đạt mà cuộc sống không đạo đức, thì lợi ích gì cho ai ? Con cái công thành danh toại, mà sống đời keo kiệt bủn xỉn, vị kỷ, chỉ biết chạy theo tiền tài vật chất, chứ không biết gì về nhân nghĩa, chỉ biết có mình, còn thì sống chết mặc ai, thì đó là cuộc sống của những con ngựa quý, chứ có gì được gọi là hạnh phúc đâu ? Quý vị ơi ! Hạnh phúc theo giáo lý nhà Phật là cái gì thực tiễn và đơn giản lắm. Những người con Phật biết sống cho mình, cho người và cho đời là hạnh phúc. Cha mẹ biết lo cho con cái được đỗ đạt, được công thành danh toại, mà vẫn có cuộc sống đạo đức, vẫn biết thế nào là từ bi hỉ xả, thế nào là vị tha bác ái, thế nào là ái ngữ ái ngôn... là hạnh phúc. Công ăn chuyện làm phát đạt, tiền vào như nước có phải là hạnh phúc hay không ? Cũng có mà cũng không. Việc làm hanh thông, tiền của dư dả mà biết lập công bồi đức, biết bố thí lợi tha là hạnh phúc. Ngược lại, tiền càng nhiều lòng tham

càng lớn, chỉ biết có mình, còn thì sống chết mặc ai, chỉ biết xa hoa phung phí bằng sự bốc lột người khác, ấy cũng là cuộc sống của những con nga quý ở a tỳ địa ngục, chứ hạnh phúc gì ? Các bậc cha mẹ, nhất là những người con Phật, phải lắng nghe lời Phật dạy, để cuộc sống gia đình luôn có hạnh phúc. Hạnh phúc của những người con Phật tại gia rất đơn giản. Một buổi chiều hè, cha mẹ con cái cùng dạo chơi vườn sau trong an lạc là hạnh phúc. Khi con mải mê chơi máy điện toán (computer), cha ôn tồn bảo: "Tí ơi con nên bớt chơi computer, nên để thời giờ đọc sách mở mang kiến thức, hay ra sân sau chơi bóng rổ một chút, hoặc đi dạo sân sau ..." Tí vâng lời cha, ra sân đi dạo, hoặc đọc sách, là hạnh phúc. Khi vợ khuyên chồng, chồng khuyên vợ về một vấn đề gì, mà cả vợ lẫn chồng cùng lắng nghe nhau, là hạnh phúc. Con cái biết vâng lời cha mẹ, cha mẹ chịu lắng nghe, tìm hiểu và cảm thông con cái, là hạnh phúc. Vợ, chồng con cái tự biết hoàn cảnh tài chánh của gia đình và tự biết đủ là hạnh phúc... Hạnh phúc đơn giản và trong tầm tay của mọi người, của cha mẹ, của con cái... Có điều là chúng ta có chịu dang rộng đôi tay ra để nắm bắt lấy nó hay không mà thôi. Hạnh phúc không do ai mang đến cho ta, cũng không mua hoặc mượn được của ai. Chỉ tự mình mới có khả năng làm được chuyện này mà thôi. Các bậc cha mẹ hãy cùng nhau cảm thông, cùng nói cho nhau nghe và cùng lắng nghe nhau. Hãy tập theo hạnh "lắng nghe" của Đức Quán Thế Âm, nếu chưa có khả năng tìm đến những

âm thanh ai oán nào nùng của chúng sanh mọi loài, thì ít nhất các bậc cha mẹ cũng tìm đến được những thao thức và suy nghĩ của con trẻ, và con trẻ cũng thấy được những khó khăn của cha mẹ. Mong cho ai nấy đều hiểu được chân thiết nghĩa của hai chữ "hạnh phúc" và cùng tặng cho nhau chỉ một món quà duy nhất trong cuộc sống này: Hạnh Phúc.

19. HÃY HUỚNG DẪN CÁC EM BẰNG “TỪ BI HỖ XẢ”

Các Bậc cha mẹ thân mến,

Lâu nay chúng ta cứ tưởng đạo Phật chỉ dành cho người lớn tuổi, hoặc đã hưu trí, không còn việc gì làm khi con cái tản mác nên cuộc sống buồn tẻ, mới tìm đến chùa để nghe câu kinh tiếng kệ cho qua tuổi già. Hoặc giả đạo này chỉ dành cho những kẻ chán đời mong nhờ suối nguồn nước Cam Lộ của chư Phật gột rửa những khổ đau phiền muộn, vân vân và vân vân. Chúng ta đã hiểu lầm quá nhiều về đạo Phật. Kỳ thật, giáo lý nhà Phật là tuyệt vời cho mọi người, nhất là tuổi trẻ con em chúng ta. Chủ yếu của đạo Phật là đào luyện cho con người có được một tâm hồn thanh sạch và cao thượng. Như vậy nếu con em chúng ta được rưới nhuần nước Cam Lộ ngay từ nhỏ, thì tâm hồn trong trắng của các em không bị nhiễm bởi những thứ tham lam, sân hận, đố kỵ, ganh ghét, oán thù... Nếu các em được thấm nhuần Phật pháp ngay từ nhỏ, các em sẽ học được tính năng động tích cực, tinh thần từ bi nhân bản và khai phóng, cũng như từ bi hỷ xả, dù phải đương đầu với những chiến đấu ngoài đời. Quý vị hãy tưởng tượng một đứa trẻ được lớn lên trong tinh thần từ bi, trong khuôn phép đạo đức hợp lý như không trộm cướp, không nói dối, không nói điều xằng bậy, và ngay từ khi còn nhỏ đã được dạy dỗ thế nào là tai hại của rượu cũng như những chất cay độc khác, phải là một đứa trẻ dễ

thương lắm quý vị ạ ! Còn gì cao đẹp hơn khi ngay từ nhỏ các em đã biết thế nào là vị tha bác ái, thế nào là khiêm cung từ tốn, thế nào là thương người mền vật, thế nào là biết sẻ chia những gì mình có, để giúp đỡ cho những kẻ cơ hàn đói khát.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ai trong chúng ta cũng đã từng phải trả một giá nào đó cho những kinh nghiệm khổ đau phiền não, trong khi con em chúng ta đang độ hoa niên, với vầng tương lai tươi sáng đón chờ. Xin quý vị hãy thương mà hướng dẫn cho các em được sống với những giáo lý tuyệt vời của nhà Phật, để khi các em sẵn sàng bước chân vào đời, các em không phải trả cái giá mà thế hệ chúng ta đã phải trả.

Hướng dẫn các em sống trong giáo lý tuyệt vời của nhà Phật bằng cách nào ? Kính thưa các bậc cha mẹ, con em chúng ta, nhất là các em được sinh ra và lớn lên ở đây, trong những quốc gia có nền khoa học kỹ thuật thực nghiệm, các em chỉ tin được ở những gì tai nghe mắt thấy mà thôi. Vậy thì khi chúng ta nói từ bi là lòng thương bao la không thôi chưa đủ, chúng ta phải thật sự có lòng thương bao la, lúc nào cũng sẵn sàng san sẻ những khổ đau bất hạnh của người, lúc nào cũng sẵn sàng chia sẻ những gì mình có, từ vật chất đến tinh thần, hầu đem lại an vui và hạnh phúc cho người. Như vậy đến lúc trưởng thành các em sẽ đi vào đời với suối nguồn của tình thương và tình tương thân tương ái, lúc ấy các em sẽ có

cuộc sống vị tha bác ái, sẵn sàng hy sinh tự lợi để đem đến an lạc và hạnh phúc cho mình, cho người và cho đời. Mong cho các em được như vậy lắm quý vị ạ !

20. VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH TRONG SỰ GIÁO DỤC CHO TUỔI TRẺ

Các bậc cha mẹ thân mến,

Cho dù chúng ta đang sống ở bất cứ đâu, trong bất cứ xã hội nào, văn minh hay không văn minh, vai trò của gia đình luôn là một vai trò tối quan trọng trong việc giáo dục thanh thiếu niên. Ai trong chúng ta cũng phải công nhận rằng những lời giáo dục của Đức Khổng Phu Tử năm xưa, dù đã trải qua mấy ngàn năm, vẫn còn hợp lý: "tu thân, tề gia, trị quốc, bình thiên hạ." Hoặc "nhân, nghĩa, lễ, trí, tín." Hoặc "công, dung, ngôn, hạnh." Hoặc nhiều thứ nữa. Tuy nhiên, trong xã hội hôm nay, đã có nhiều thay đổi, các bậc cha mẹ cũng phải huyền biến trong việc dạy dỗ con cái. Ngày xưa con được cha dạy dỗ rất kỹ càng, nhưng cha con vẫn cách biệt nhau với hai chữ "nghiêm đường" và "hiếu tử." Ngày nay cha mẹ dạy con trong quy tắc "tương kính" nhau trong mọi sinh hoạt của gia đình. Các em kính trọng cha mẹ đã đành, cha mẹ cũng phải tôn trọng các em như những con người. Phật đã không từng dạy như vậy hay sao ? Tất cả chúng sanh đều bình đẳng như nhau. Mong các bậc làm cha mẹ luôn nhớ lời Phật dạy trong việc đối xử tương kính ngay với con cái của mình. Hơn nữa, khi cha mẹ tỏ ra tôn trọng con cái, các em sẽ đến gần với chúng ta hơn, các em sẽ sẵn sàng chia sẻ với chúng ta nhiều hơn. Lúc đó chẳng những cha mẹ nói,

con cái nghe; mà con cái nói, cha mẹ cũng nghe và cũng tôn trọng những gì các em nói nữa.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta có rất nhiều điều cần dạy trẻ, cần nói cho trẻ nghe. Tuy nhiên, trẻ cũng có rất nhiều điều mà chúng ta cần nghe và cần biết lắm. Xin quý vị hãy nói hãy dạy, nhưng cũng lắng nghe những tâm tư tình cảm và những thao thức của các em. Đừng bao giờ phán đoán bằng thành kiến, cũng đừng bao giờ cho rằng mình đã hoàn toàn hiểu con cái mình. Có thể thành kiến của mình không đúng, có thể những gì mình tưởng mình hiểu về con là sai hoàn toàn. Xin hãy vô cùng cẩn trọng quý vị ạ ! Cuộc sống chạy đua với thời gian của chúng ta ở đây vốn dĩ đã tạo cho chúng ta quá nhiều khó khăn. Cha mẹ vì bận rộn công ăn chuyện làm nên ít có thì giờ nói chuyện với con cái. Con cái cũng vậy, các em cũng bận rộn trong việc học nên ít có thì giờ tâm tình được với mẹ cha. Ngoài ra, sự dị biệt giữa hai thế hệ cũng là một trở ngại lớn trong việc xích lại gần nhau giữa cha mẹ và con cái. Vậy thì cơ hội nào có được, các bậc cha mẹ hãy cố hòa mình với con em. Con em chúng ta có thể vì những suy nghĩ nông cạn nên khó hòa mình với cha mẹ. Nhưng các bậc cha mẹ, dù muốn hay không muốn, bổn phận của quý vị là phải giúp đỡ và hướng dẫn con em mình. Quý vị phải vì tương lai của con trẻ mà hy sinh những dị biệt của

chính mình, hầu tạo một bầu không khí cảm thông và yêu thương. Hãy cố gắng thêm nữa quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Những gia đình Việt Nam nơi hải ngoại của chúng ta đang đứng trước một ngã rẽ quan trọng, mà muốn vượt qua chúng ta phải mất nhiều nghị lực và kiên nhẫn của cả cha mẹ lẫn con cái. Quý vị ạ ! Không những chỉ ở các quốc gia Âu Mỹ là có đường lối giáo dục thực nghiệm cởi mở và dễ dãi, mà hầu như các quốc gia đang phát triển về kỹ nghệ ở Á Châu cũng đang theo đuổi nền giáo dục kiểu này. Hệ thống giáo dục chỉ nghĩ đến việc phát triển khoa học kỹ thuật, mà quên hẳn về đức dục và luân lý, quả là không hợp với truyền thống Á Đông chút nào cả. Đồng ý là cây Vải Giang Tây, đem lên Giang Bắc trồng thì nó vẫn có thể sống và cho quả được, nhưng quả ấy không còn hương vị "vải" Giang Tây tí nào cả. Con em chúng ta cũng vậy, nếu chỉ buông mặc cho các em chạy theo văn minh vật chất, mà không nghĩ gì đến nhân, nghĩa, lễ, trí, tín, hoặc công dung, ngôn, hạnh thì e rằng dù không mất gốc, các em cũng sẽ cảm thấy lạc loài trong những nền văn minh ngoại chủng xa lạ. Nói như vậy không có nghĩa là chúng ta phải khư khư giữ lấy tất cả những gì của ta và chối bỏ tất cả những gì của người. Nói như vậy là đề nghị các bậc cha mẹ nên giúp đỡ và hướng dẫn con cái mình trở về tìm lại kho tàng kỷ niệm của cha anh đã để lại, xem coi cái nào còn thích hợp thì

giữ, cái nào không còn thích hợp nữa thì không giữ, từ đó cha mẹ và con cái sẽ cùng giúp đỡ nhau phát huy những ưu tú và sửa đổi những sai lầm. Làm được như vậy, cả cha mẹ lẫn con cái sẽ cùng nhau nhìn về một hướng: hội nhập những cái ưu tú của người và đồng thời giữ lấy những cái ưu tú của mình. Làm được như vậy, cả cha mẹ lẫn con cái sẽ có khả năng tự hòa mình với mọi người trong mọi hoàn cảnh với tất cả cảm thông và yêu thương của một con người hướng thượng. Làm được như vậy thì cho dù con em chúng ta có ở chân trời góc bể nào của địa cầu này, các em vẫn là những hậu duệ tuyệt vời của một dân tộc hiếu hòa, hiếu học, hiếu khách với đầy lòng từ bi nhân bản và khai phóng, cũng như vị tha hỉ xả của nhà Phật. Xin các bậc cha mẹ, như là những người con Phật, hãy cố dìu dắt con em mình để kể từ bây giờ và mãi mãi về sau này, con đường đi của các em là con đường tương lai rạng sáng với muôn ngàn kỳ hoa dị thảo của yêu thương và thông cảm. Đáng làm như vậy lắm quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Dù hoàn cảnh có thế nào đi nữa, bổn phận của các bậc cha mẹ là phải nuôi nấng, lo lắng, hướng dẫn và dạy dỗ con em mình. Thông thường không có cha mẹ nào nở đan tâm ruồng bỏ con cái, cũng không có con cái nào muốn cãi cha mắng mẹ. Tuy nhiên, vì hoàn cảnh gia đình và xã hội, mà lắm thảm trạng đã xảy ra. Phải đồng ý rằng cha mẹ nào cũng thương con, nhưng vì thái độ thiếu hiểu

biết, thiếu cảm thông hoặc thiếu tìm hiểu, đã đưa cha mẹ đến chỗ chỉ biết trách cứ mà không chịu vô về, chỉ biết chỉ trích mà không chịu xây dựng, chỉ biết bắt lỗi các em chứ không chịu tìm xem coi những lỗi lầm ấy của các em do đâu mà có. Lắm khi các bậc cha mẹ cũng đã góp phần không nhỏ vào những lỗi lầm của con em mình. Lắm khi cha mẹ la mắng, quát tháo, nóng nảy, gắt gỏng hoặc phạt vạ con cái một cách khắt khe quá đáng để tỏ ra mình có quyền làm cha mẹ, chứ không phải vì một lý do chánh đáng nào. Mong các bậc cha mẹ hãy vì tương lai của chính con cái mình mà cố nhẫn, nhẫn, nhẫn, như lời dạy của Đức Phật năm xưa. Nhẫn những cái dễ nhẫn, và nhẫn luôn những cái khó nhẫn. Xin hãy cố gắng nhiều hơn nữa quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Con cái chúng ta chỉ có hai con đường để lựa chọn: một là gia đình, hai là ngoài gia đình. Nếu các em tìm thấy gia đình là tổ ấm của yêu thương và cảm thông thì các em sẽ hướng về cái tổ ấm ấy. Ví bằng ngược lại thì các em sẽ chạy theo những lời đường mật của bạn bè. Cũng như chúng ta, một ngày phải ở sở tám giờ, thì các em cũng ở trường tám tiếng. Nếu các bậc cha mẹ không tế nhị dịu dàng, không nhẫn nhục chinh phục con cái bằng tình thương và lễ phải, các em sẽ tìm một nơi khác để nương tựa, nơi đó chắc chắn là những bạn bè trang lứa, mà bạn tốt thì ít, ngược lại đa phần là bạn xấu. Hậu quả

của sự nương tựa đầy trực trặc này, không nói chắc quý vị cũng dư biết, các em sẽ sẵn sàng nghe lời xúi giục của bạn bè để làm những điều xằng bậy. Thấy như vậy, các bậc cha mẹ nên cố tạo cho gia đình một bầu không khí cảm thông, cởi mở và yêu thương, trong đó mọi người đều quan tâm và lo lắng cho nhau. Cha mẹ nên cho con cái tình thương mà các con cần, chứ không nuông chiều một cách mù quáng, cũng không khắt khe một cách thái quá. Nếu chúng ta bảo các em về công cha nghĩa mẹ cao như núi Thái Sơn, rộng như biển Thái Bình, chúng ta phải thực sự biểu lộ cho các em thấy sự cao rộng của công cha nghĩa mẹ

21. THÁI ĐỘ VÀ HÀNH ĐỘNG CỤ THỂ CỦA CHA MẸ TRONG VIỆC GIÁO DỤC CON CÁI

Các bậc cha mẹ thân mến,

Trên đời này không có ai toàn thiện toàn mỹ cả. Hãy nhìn lại chúng ta vào lứa tuổi con em chúng ta bây giờ, chúng ta thế nào ? Nhìn để thấy mà thông cảm và tha thứ, cũng như để có một đường hướng giáo dục con cái tích cực hơn. Có mấy ai trong chúng ta đã từng qua một trường lớp làm cha mẹ nào đâu ? Cũng như vậy, có mấy ai trong con em chúng ta đã được qua trường lớp dạy cho các làm con cái đâu ? Thế mà chúng ta vẫn phải làm cha mẹ và các em vẫn phải làm con cái trong những tình huống và hoàn cảnh vô cùng khó khăn.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Của cải tiền bạc không bao giờ thay thế được tương lai của con em chúng ta đâu ! Con em chúng ta dù sanh ra trong gia đình giàu có hay nghèo nàn, đều cần sự uốn nắn dạy dỗ của các bậc cha mẹ. Sự dạy dỗ ấy phải được bắt đầu ngay từ lúc trẻ vừa mới tập tễnh đi những bước chân đầu đời đến lúc các em đủ trưởng thành để tự quyết định cho mình một hướng đi vào đời. Các bậc cha mẹ có trách nhiệm phải tích cực dạy dỗ con cái từ cách ăn, cách uống, cách đi, đứng ... một cách hợp tình hợp lý, chứ không thể nào nuông chiều con trẻ một cách thái quá. Các bậc cha mẹ có trách nhiệm phải theo dõi con cái từ cử chỉ hành

động, không phải theo dõi để rầy la đánh mắng mỗi khi các em làm lỗi, mà theo dõi để kịp thời chặn đứng những hành động xấu ác, cũng như dạy dỗ các em những hành động thiện lành. Các bậc cha mẹ phải có thì giờ nói chuyện và nghe con em mình nói chuyện, một cách cởi mở, như hai người bạn đang tâm sự với nhau. Có như vậy chúng ta mới tạo được cơ hội cho các em cảm thấy thoải mái thổ lộ hết tâm sự với cha mẹ, hoặc chia sẻ với cha mẹ những khó khăn mà các em đang gặp phải. Điều cần nhất là các bậc cha mẹ phải giữ thái độ bình tĩnh trước mọi tình huống, chứ đừng tỏ thái độ khó chịu giận dữ, vì làm như vậy chúng ta vô tình lấp mất con đường cảm thông giữa các em và cha mẹ.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đồng ý ai trong chúng ta cũng đều thương yêu con cái, nhưng chúng ta phải thương yêu con cái chúng ta trong hiểu biết và cảm thông chứ không mù quáng. Cái gì nên dạy thì dạy, cái gì nên cho thì cho; còn cái gì không nên cho thì chúng ta phải nói thẳng với các em là không. Dù cho hay dù không, thái độ của chúng ta với các em lúc nào cũng là thái độ yêu thương trìu mến. Nếu cần, các bậc cha mẹ cũng nên bỏ chút thì giờ ra theo học những lớp dạy khuyến về cách làm cha mẹ (parenting) sao cho thích hợp với tập quán của xứ sở này. Nếu cần các bậc cha mẹ cũng phải cố gắng hội nhập vào xã hội Âu Mỹ cũng như con em chúng ta vậy !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ai trong chúng ta lại không yêu thương con cái của mình. Tuy nhiên, chúng ta thường chỉ thương theo kiểu cách của chúng ta, chứ không chịu tìm hiểu xem coi trẻ cần gì muốn gì ? Ở nhà thì chúng ta bắt buộc con cái nhứt nhứt phải làm theo ý mình, bằng ngược lại thì chúng ta cho là con cái ngỗ nghịch. Có nhiều bậc cha mẹ dẫn con cái đi chùa, nhưng không cho các em vô chánh điện, hoặc chạy tới chạy lui, mà bắt các em ngồi như như bất động. Vô tình chúng ta đã bắt ép con em chúng ta làm những đứa trẻ bất bình thường. Trẻ con thì phải năng động, chứ trẻ con mà đi tới đâu chỉ ngồi một đống chỗ ấy, là đã có gì trục trặc rồi đấy. Những bậc cha mẹ có trách nhiệm và quan tâm đến sự phát triển của con em mình nên hướng dẫn sao cho thích hợp, chứ đừng dập tắt bản tánh năng động nơi con trẻ. Đừng bắt con trẻ làm theo ý mình mà không một lời giải thích hợp lý. Cái lối cha mẹ nói gì con nghe nấy, cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy đã qua rồi. Con cái chúng ta hôm nay cần lắm những bậc cha mẹ có đầu óc cởi mở. Chúng ta có quyền dạy con chúng ta lễ nghĩa, nhưng quyết không ép buộc gò bó các em phải theo những khuôn phép xét ra không còn hợp lý hợp thời nữa.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Dạy con bằng lý thuyết của những gương hạnh lành, không bằng chính mình sống thật với những gương hạnh lành ấy. Cũng như vậy, dạy con bằng lý thuyết từ, bi, hỉ,

xả của nhà Phật không bằng chính mình sống thật với từ, bi, hỉ, xả. Dạy con bố thí lợi tha, mà mình thì ăn ở keo kiệt bòn sẻn và độc ác thì không khác chi chuyện mò trăng đáy biển. Trẻ con rất thực tế, chỉ nghe nói mà không được chính tai nghe mắt thấy là các em không bao giờ tin. Như vậy nhiệm vụ của các bậc cha mẹ là tối quan trọng. Cha mẹ chính là những tấm gương sống cho con cái noi theo. Con ngoan hay con hư đa phần là do gia đình và cha mẹ, chứ đừng đổ thừa cho học đường và xã hội. Các bậc cha mẹ phải sống thật trung thực vì con cái chúng ta nhận xét rất tinh tế về những hành vi của cha mẹ. Các bậc cha mẹ cũng đừng bao giờ tự tôn cho rằng truyền thống của mình là hay là nhất, rồi bắt ép con cái phải mù quáng nghe theo. Hãy sống cho xứng đáng là một con người, hãy cảm thông, yêu thương và mang lại hạnh phúc cho mọi người rồi các em sẽ thấy và sẽ sống như vậy. Có thể lúc các em còn nhỏ, tâm tư tình cảm của các em còn bông bột, các em chịu ảnh hưởng nhiều ở bạn bè và trường lớp. Các em lúc nào cũng tin tưởng rằng các em phải triệt để hội nhập (assimilate) và đồng hóa với dân bản địa để sinh tồn. Tuy nhiên, chính lối sống cao đẹp của các bậc cha mẹ sẽ có công năng kéo các em trở về sống với truyền thống dân tộc ngay trong những nền văn hóa dị chủng. Các bậc cha mẹ hãy còn thao thức cho tương lai của những thế hệ mai sau hãy cố áp dụng và phát huy những nét cao đẹp của đạo lý Việt Nam ngay

chính bản thân và gia đình mình, rồi thì con cái chúng ta cũng sẽ sống y như vậy. Mong lắm quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Các bậc cha mẹ Việt Nam dù ở bất cứ đâu, ở Việt Nam hay ở Tây ở Mỹ, cũng đã ít nhất một lần đánh dạy con cái. Ở đây không nói ai sai ai đúng, mà chỉ khuyên quý vị nên suy xét lại. Nếu bảo rằng "đánh dạy con cái" là sai, thì không lẽ hàng mấy trăm thế hệ cha anh của chúng ta trải qua gần năm ngàn năm văn hiến đều sai hết hay sao ? Mỗi xã hội mỗi khác. Ở Việt Nam có phong tục tập quán của Việt Nam. Ở Mỹ có phong tục tập quán của Mỹ. Dù ở Tây hay ở Mỹ, "đánh dạy" con cái những mong cho các em được thành nhân chi mỹ, không phải là sai trái, nhưng xin quý vị hãy nhập gia tùy tục, nhập giang tùy khúc, để không phải vấp vả với những luật lệ quái gở của Âu Mỹ.

Vẫn biết rằng quý vị đánh trẻ là vì muốn dạy cho trẻ được nên người, nhưng nếu được, xin quý vị hãy đừng đánh mà vẫn dạy được con, bằng cách ngồi lại với con trẻ, gây cho con trẻ những cảm thông thật sự, những thương yêu chân thành. Làm được như vậy, con trẻ đỡ khổ thân, quý vị đỡ khổ tâm, mà không khí gia đình có lẽ sẽ ấm áp hạnh phúc hơn. Bất đắc dĩ lắm, chúng ta chỉ nên dùng hình phạt bắt trẻ đứng xây mặt vào tường, rồi sau đó ngồi lại giải thích cho con trẻ nghe những lỗi lầm nên tránh. Làm được như vậy, quý vị đã làm được một

cuộc cách mạng lớn về giáo dục con cái. Làm được như vậy, con cái sẽ có nhiều cơ hội sửa chữa những sai lầm hơn.

Ngoài ra, các bậc cha mẹ cũng nên thận trọng và thành thật nhận những khuyết điểm, nếu cần chúng ta cũng nên "xin lỗi" con cái chúng ta về những khuyết điểm ấy. Nói như vậy không có nghĩa là yếu hèn, không có gì yếu hèn khi phải xin lỗi con cái về một khuyết điểm do chính mình tạo ra. Cổ nhân đã không từng dạy chúng ta "lấy chí nhưn thẳng cường bạo" hay sao ? Tuy nhiên, tình thương và sự hiểu biết cũng như cởi mở ở đây không có nghĩa là nhu nhược yếu hèn. Cha mẹ cùng hòa đồng với con cái trong mọi sinh hoạt của gia đình không có nghĩa là chấp nhận con cái hỗn xược, dùng những chữ "you" "me" với cha mẹ. Khi ra đường với Tây với Mỹ thì thế nào cũng được, cứ việc "you" "me" vì họ không còn tiếng nào khác, chứ về nhà vẫn phải "thưa má," "thưa ba." Quý vị phải cố mà dạy dỗ con cái thế nào cho văn minh vật chất không cướp mất tư cách đạo đức nơi các em.

Tóm lại, trách nhiệm của các bậc cha mẹ quả là nặng nề và khó khăn vô cùng, nhưng chỉ quý vị mới có thể làm được mà thôi. Xin quý vị hãy lắng nghe, tìm hiểu và tìm cách nói chuyện với các em một cách cởi mở. Nói chuyện với các em và làm cho các em hiểu cũng là cả một nghệ thuật đòi hỏi nhiều tế nhị, hiểu biết và kiên nhẫn, mà chỉ có sự cảm thông thật sự và tình thương chân thành mới có thể thuyết phục được các em mà thôi. Xin các bậc cha mẹ

hãy vì tương lai con cái mà lưu tâm nhiều hơn nữa trong cách dạy con và trong những sinh hoạt gia đình, phải biết con cái mình giao du với những ai và làm những gì, biết mà không làm tổn hại đến sự giao du tốt cũng như những sinh hoạt cần thiết của các em. Ngay cả các bậc cha mẹ, xin hãy tự kiểm điểm lấy mình vì mình chính là những tấm gương cho con cái noi theo. Hãy vâng giữ lời Phật dạy là đi theo con đường trung đạo ngay trong việc dạy dỗ con cái, nghĩa là không lơ là thiếu sót bốn phần, không quá khắt khe vô lối với con cái, mà cũng không quá nuông chiều. Quả tình trách nhiệm của quý vị thật nặng nề và khó khăn vô cùng, nhưng không phải là không làm được. Hãy vì tương lai nhiều thế hệ mai sau mà cố gắng thật nhiều quý vị ạ !

22. XIN DỪNG VỘI CHỤP MŨ HƯ ĐỐN LÊN CÁC EM

Các bậc cha mẹ thân mến,

Không phải chỉ có quý là bị ngỡ ngàng trước những dị biệt của hai nền văn hóa Đông và Tây đâu, mà con em chúng ta chính là những người bị ngỡ ngàng và hụt hẫng nhiều hơn ai hết. Quý vị còn có khả năng phân biệt được cái nào hợp lý nên theo và cái nào không hợp lý nên bỏ; còn con em chúng ta, với những bộ óc non dại, các em không biết phải nên theo cái nào và nên bỏ cái nào. Thêm vào đó, các em lại phải chịu áp lực từ nhiều phía, ở nhà thì cha mẹ khư khư bắt ép các em phải sống hoàn toàn theo truyền thống Việt Nam, lúc đến trường thì thầy cô lại dạy cho các em những thứ hoàn toàn khác biệt. Quý vị còn có quyền bảo các em làm cái này, không làm cái nọ, chứ các em đâu có quyền lựa chọn. Hễ nghe theo thầy cô ở trường là đi nghịch lại với cha mẹ ở nhà. Quý vị có thấy được nỗi khổ tâm của các em không hở quý vị? Mỗi lần các em vừa mở miệng ra phân trần những điều các em suy nghĩ là quý vị đã chụp ngay cho các em cái mũ "hư đốn," hoặc "cãi cha mắng mẹ." Xin các bậc cha mẹ hãy tự đặt mình vào địa vị của các em, rồi quý vị sẽ thấy thương các em nhiều hơn. Xin các bậc cha mẹ hãy lắng nghe những suy nghĩ, những thao thức của các em để cùng nhau tìm cách khả dĩ giúp quý vị và các em vượt qua những khó khăn trước mặt. Quý vị nên lắng nghe và

giải thích cho các em cái gì nên làm, tại sao phải làm, làm như thế nào và làm thì có những lợi ích gì ? Ví bằng làm ngược lại thì sẽ gặp những phiền phức, rắc rối và tai hại thế nào, vân vân.

23. DẠY DỠ CÁC EM THEO TRUYỀN THỐNG NÀO?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đức Thích Tôn Từ Phụ đã từng khuyên nhủ những Phật tử tại gia là hãy ân cần dạy dỗ con cái hơn bất cứ thứ gì trên đời này, vì con cái chính là hình ảnh của cha mẹ trong thế hệ tương lai. Bỏ bê con cái là tự bỏ bê mình. Muốn cho con cái nghe mình, cách tốt nhất là phải dùng lời lẽ mà khuyên răn một cách ân cần và dịu dàng. Muốn cho con cái không lang thang lêu lổng, cách tốt nhất là các bậc cha mẹ phải biến gia đình thành một tổ ấm, vì ai trong chúng ta cũng khao khát một tổ ấm để đi về và nương tựa, về cả vật chất lẫn tinh thần. Nếu các bậc cha mẹ dành hết thì giờ để kiếm tiền thì con cái quý vị sẽ không còn thấy thứ gì quan trọng hơn tiền, đối với các em tiền là trên hết, tiền là tất cả. Các em sẽ lớn lên trong sự thiếu vắng của tình gia đình, bản tánh và nhân phẩm của các em sẽ là bản tánh và nhân phẩm của đám trẻ bụi đời. Vì vậy bốn phận làm cha mẹ không thể nào buông lung bỏ mặc cho con cái được đâu. Các em cần lắm sự ân cần dạy dỗ của quý vị.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Muốn tạo được một mái ấm gia đình, điều tiên quyết là các bậc cha mẹ phải sống thuận hòa với nhau. Chính quý vị phải nêu gương thật tốt cho con trẻ noi theo. Quý

vị phải tập sống làm sao mà trong đó chồng nói vợ nghe, vợ nói chồng nghe, quý vị phải quảng đại bao dung với nhau trong mọi tình huống. Các bậc cha mẹ thân mến, chúng ta là những phạm nhân thì thế nào cũng phạm phải những lỗi lầm; tuy nhiên, điều quan trọng là chúng ta có dám nhận lỗi và sửa lỗi hay không mà thôi. Nếu quý vị dám nhận lỗi và sửa lỗi là chẳng những quý vị tự cải thiện, mà quý vị còn tập cho con em mình phương cách cải thiện một cách toàn diện về cuộc sống gia đình. Nếu quý vị chỉ biết đi làm đem tiền về để lo vật chất, hoặc giả quý vị nuôi con cho ăn học cốt để sau này có bằng cấp và địa vị trong xã hội, thì quả tình ý tưởng ấy quá cạn cợt. Dẫu biết rằng mọi người trong xã hội đều phải học và phải cố thành đạt, nhưng mục đích cao cả của những gia đình Phật tử là xây dựng nhân cách của cá nhân và gia đình để phụng sự, trước nhất cho chính cá nhân và gia đình mình, và sau là phụng sự cho người và cho đời. Như vậy nếu quý vị lơ là với con cái thì sau này con cái quý vị sẽ đi vào đời y như quý vị vậy, nghĩa là các em sẽ lơ là với mọi người, các em sẽ chẳng lo lắng cho ai ngoài các em.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Như trên đã nói, dạy dỗ các em không chỉ về kiến thức, mà còn về đạo đức và văn hóa, cũng như phong tục tập quán cao đẹp của dân tộc Việt Nam nữa. Đồng ý có những hủ tục cần phải bỏ, nhưng có ai cấm cản trẻ em

Việt Nam khoanh tay cúi đầu chào các bậc trưởng thượng đâu ? Đâu có ai cấm cản những người con Phật chấp hai tay xá những bậc tôn túc ? Có người cho rằng bắt các em làm như vậy là một sỉ nhục cho các em, vì khoanh tay cúi đầu là một dấu hiệu của sự nô lệ. Theo thiển ý, đó chỉ là thái độ chống chế vô căn cứ của những con người sắp sửa mất gốc. Quý vị ơi ! Chính nhờ sự lễ độ đó mà dân tộc Việt Nam chúng ta biết kính trên nhường dưới trong suốt 48 thế kỷ dựng nước và giữ nước, như vậy có đáng cho con em chúng ta noi theo không quý vị ?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ai trong chúng ta không nhiều thì ít, đang phải trải qua một cơn khủng hoảng về sự dị biệt giữa hai nền văn hóa. Cây bứng đem trồng chỗ khác còn ngất ngư, huống là con người ? Tuy nhiên, các em là những cây nhỏ chồi non nên dễ bén rễ vào lòng đất mới hơn là những cây già của chúng ta. Thấy biết như vậy để thương yêu các em nhiều hơn, vì tất cả những gì các em làm chưa chắc đã sai hoàn toàn, và tất cả những gì chúng ta nghĩ chưa chắc gì đã đúng và hợp thời với hoàn cảnh và xã hội mới. Như vậy việc trước tiên và cấp thiết nhất là các bậc cha mẹ nên xem xét coi mình phải sống và hội nhập thế nào và xã hội mới này cho kịp với đà tiến bộ của họ, mà vẫn giữ được nét đẹp văn hóa của chính mình. Các bậc cha mẹ hãy can đảm dẹp bỏ những mặc cảm tự ti cũng như những tự tôn cố hữu, hãy tự thành thật với chính mình để tìm ra

một đường hướng thích hợp cho chính mình và con em mình. Những cái hay của mình, không ai có quyền bắt mình phải bỏ, chẳng hạn như cuộc sống đạo đức, chị ngã em nâng, kính trên nhường dưới, vân vân. Những cái dở tệ của người, cũng như vậy, không ai có quyền bắt mình phải học lấy, chẳng hạn như chủ nghĩa cá nhân, hẹp hòi, ích kỷ, vân vân. Các bậc cha mẹ phải giải thích cho con em mình một cách tường tận rằng tại sao chúng ta nên giữ gìn nếp sống cao đẹp cổ truyền, không phải giữ vì đó là nếp sống được truyền từ đời nọ đến đời ta. Đức Phật đã không từng dạy chúng ta như vậy hay sao? "Đừng tin những gì đã được lưu truyền lại từ đời này sang kiếp nọ, mà phải xem lại coi nó có hợp với chân lý hay không mà thôi." Cũng như vậy, chúng ta sẽ giữ gìn nếp sống cổ truyền của cha anh, nếu nếp sống ấy có những giá trị giúp cho cuộc sống của chúng ta, bây giờ và ở đây, được an vui và hạnh phúc.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đồng ý câu nói của cổ nhân là cha mẹ sinh con chớ chẳng sinh lòng, nhưng dù thế nào đi nữa, cha mẹ có bổn phận và trách nhiệm vun trồng cho tấm lòng con trẻ trở nên lương hảo và hữu ích cho nhân quần xã hội sau này. Các bậc cha mẹ Việt Nam đang sinh sống ở các xứ Âu Mỹ phải luôn nhớ rằng trẻ con Âu Mỹ đã quen rồi lối học khô khan của khoa học kỹ thuật, các em chỉ cần đến trường là học được kiến thức phổ thông. Tuy nhiên, học

luân lý, đạo đức, lối sống và học làm người không đơn giản như vậy đâu. Quý vị phải hòa vào những bài học này với tất cả tình thương yêu chân thật và sự cảm thông không cùng, quý vị phải tỏ ra cho các em thấy da thịt và máu huyết của các em cần lắm cái gia tài văn hiến quý báu của cha anh để lại, và điều cần nhất là quý vị phải trao truyền lại cho các em trong một bầu không khí gia đình thật hạnh phúc và đầm ấm. Quý vị phải cho các em thấy rằng sống kính trên nhường dưới là hạnh phúc, sống lương hảo và biết tôn trọng kỷ luật là hạnh phúc. Quý vị phải giải thích cho các em biết khi sống kính trên nhường dưới sẽ được sự yêu mến của mọi người nên được hạnh phúc. Sống lương hảo và biết tôn trọng kỷ luật sẽ không gây phiền chuốc nã cho ai nên hạnh phúc. Các bậc cha mẹ cũng nên tìm hiểu về sự phát triển tâm sinh lý của con trẻ ở từng lứa tuổi, hiểu để có đủ kiên nhẫn hơn khi dạy dỗ các em. Các bậc cha mẹ cũng nên hiểu rằng trẻ con trong các trường học Âu Mỹ không dễ dàng chấp nhận bất cứ thứ gì, ngay cả những lời dạy dỗ của cha mẹ. Các em sẽ hỏi quý vị là "tại sao" phải làm như vậy như kia, trước khi các em làm. Nếu quý vị trả lời không xong, các em sẽ không làm theo quý vị đâu. Quý vị phải vô cùng cẩn trọng và nên tránh những câu nói uy quyền không còn hợp thời nữa, vì chính những câu ấy sẽ phá mất đi nhịp cầu cảm thông giữa quý vị và con cái. Thí dụ con trẻ có gạn hỏi tại sao các em phải làm như vậy, chúng ta không chịu giải thích mà chỉ nói gọn lỏn: "Cha

mẹ bảo sao con cứ làm y như vậy chứ đừng có lý sự dông dài." Nói như vậy là tự chúng ta hủy diệt đi nhịp cầu thông cảm và không khí đầm ấm trong gia đình.

24. TIẾNG VIỆT ĐÁNG YÊU

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tiếng Việt chúng ta có rất nhiều ngôn từ êm dịu đáng yêu, chứ không phải chỉ có những chữ "mày," "tao," "mi," hoặc "thằng này," "con nọ." Quý vị phải vô cùng cẩn trọng khi dùng chữ Việt vì lắm khi chính chúng ta làm cho con em chúng ta thù ghét tiếng mẹ đẻ của các em. Mà thật vậy, các em sinh ra và lớn lên ở đây, các em đã quen với tiếng Anh tiếng Pháp ở trường, ở bạn bè và thầy cô. Nếu chúng ta chỉ dùng tiếng Việt để rầy la mắng mỏ con trẻ thì đến một lúc nào đó các em sẽ ghét cay ghét đắng cái tiếng nói ấy. Ngược lại, nếu quý vị nói với các em bằng những lời âu yếm dịu dàng, thì các em sẽ lắng nghe, cảm thông và gần gũi quý vị hơn. Quý vị nên luôn nhớ rằng rầy con là muốn tập cho con sửa đổi những thói hư tật xấu thành ra nếp sống tốt đẹp, chứ không phải rầy la là để thị uy, hoặc giả cho hả hê cơn giận của mình. Đừng bao giờ bắt lỗi con cái, mà chỉ nên giải thích cho các em biết về sự lợi hại của việc các em làm. Ở Việt Nam ngày trước, chúng ta gọi "ba" mà không kèm theo chữ "thưa" đằng trước là lối gọi của những người thiếu giáo dục, nhưng ở đây các em đã quá quen rồi với chữ "daddy" hay "mommy," chúng ta phải giải thích sao cho các em nghe được là tại sao chúng ta lại dùng những chữ "thưa ba," "thưa má," "thưa anh," "thưa chị," vân vân. Vì phép lịch sự trong đối xử với những người lớn tuổi hơn mình mà

dùng, chứ không phải bị bắt ép bởi uy quyền của người lớn. Chúng ta không quan niệm rằng văn hóa Việt Nam của chúng ta vượt trội văn hóa Âu Mỹ. Cái nào cũng có cái hay và cái dở riêng của nó. Nếu nói chúng ta hoàn toàn hay thì giờ này chúng ta không tha hương ở đây. Nếu nói Âu Mỹ dở thì giờ này họ không là những cường quốc đáng kính nể.

Tóm lại, bốn phận làm cha mẹ của chúng ta là phải dạy dỗ cho các em thấy cái hay cái đẹp của cha anh và điều cần nhất là chúng ta phải sống theo những gương hạnh ấy cho các em noi theo. Đồng thời chính chúng ta phải cùng các em hội nhập vào xã hội mới. Có như thế chúng ta mới có cơ hội giúp các em lựa chọn cách sống ở đây. Tuyệt đối chúng ta không bao giờ ép uổng các em phải sống y như mình, trong khi mình chẳng biết gì về cách sống và cách cư xử của người. Hãy cố gắng giúp cho con em mình tự lựa chọn cung cách sống làm sao cho thích hợp, chứ không tự cô lập cho tình trạng vốn dĩ đã bơ vơ lạc lõng thêm lạc lõng bơ vơ hơn. Hãy đem hết tình yêu thương, trân quý và cảm thông ra mà ban cho các em, hầu tạo cho các em một cuộc sống vừa an khương thịnh vượng, mà cũng vừa an lành hạnh phúc nơi đất khách quê người.

25. HÃY CỞI MỞ NHIỀU HƠN NỮA VỚI CON CÁI

Các bậc cha mẹ thân mến,

Theo thuyết nhà Phật thì phải có duyên lắm chúng ta mới được sinh ra làm những người thân thương, được sống cùng một nơi với nhau như cha mẹ, chồng vợ, con cái, anh em... Đã nói là "duyên" muốn được cùng nhau chung sống, muốn được cùng nhau chia sẻ những ngọt bùi cay đắng, thì ai lại nỡ nào làm khổ cho nhau, ai lại nỡ sanh lòng bực bội, tức giận, hoặc la mắng chửi rửa nhau ? Quý vị ơi ! Nói thì nói vậy chứ làm được như vậy không phải là chuyện dễ. Cũng như Phật pháp nói dễ khó làm. Chính Đức Phật đã từng dạy dỗ rằng : "Phật pháp dễ nói vô cùng, dễ đến độ đứa bé năm bảy tuổi cũng có thể nói được; tuy nhiên, rất khó làm, khó làm đến độ cụ già bảy tám mươi tuổi chưa chắc đã làm xong."

Trong giao tiếp hằng ngày, chúng ta có vạn triệu lý do để bực bội, tức giận, la mắng chửi rửa lẫn nhau, hoặc tệ hại hơn nữa là ẩu đả lẫn nhau. Muốn tránh được tình trạng tệ hại này, chúng ta phải làm sao ? Kỳ thật trong cuộc sống hằng ngày không làm sao tránh được những va chạm, dù nhiều hay dù ít, dù lớn hay dù nhỏ. Có điều là chúng ta có biết lắng lòng học hỏi những lầm lỗi mà chúng ta đã phạm phải, để tự cải thiện chính mình hay không mà thôi. Quý vị ơi ! Chúng ta vẫn còn là những phàm nhân tục tử chứ đâu phải hiền thánh gì, thế nên chuyện mắc phải lỗi lầm là chuyện đương nhiên. Tuy

nhiên, nếu chúng ta biết ôn cố tri tân, biết sửa đổi thì còn gì tốt hơn. Chính Đức Phật đã từng dạy rằng : "trên đời này có hai hạng người cao quý như nhau, đó là hạng người chưa bao giờ phạm phải lỗi lầm, và hai là hạng người phạm lỗi mà biết ăn năn nhận lỗi và sửa lỗi, còn hạng thứ ba là vô cùng tệ hại, đó là hạng phạm lỗi mà cứ khư khư cho rằng ta đúng ta phải, còn người thì sai trái." Những người con Phật quyết tránh không làm hạng người tệ hại này. Như vậy làm cha mẹ trong thời buổi khó khăn hôm nay phải vô cùng cẩn trọng. Uy quyền và sự ép bức chẳng những không mang lại cho chúng ta được gì, mà còn gây quá nhiều cách biệt và tổn hại trong mối quan hệ giữa chúng ta và con cái. Quý vị nào từ trước đến giờ chưa từng ôn tồn với con cái, xin hãy thử một lần rồi sẽ thấy. Cũng như vậy, quý vị nào từ trước đến giờ chưa từng cởi mở, tin tưởng, lắng nghe, yêu thương, thông cảm,... với con cái chúng ta, xin quý vị hãy ráng thử đi rồi quý vị sẽ thấy những hố ngăn cách, bất hòa, những tiếng chửi rủa, la mắng, những hiểu lầm... sẽ tự nhiên tan biến. Người Việt Nam chúng ta từ trước đến nay được tiếng là hiếu học, hiếu khách và biết trọng lễ nghĩa, như vậy chắc chắn rằng chúng ta làm được những chuyện này ở đây mà !

Tuy nhiên, không riêng gì các bậc cha mẹ ở hải ngoại, mà ngay cả những bậc cha mẹ quê nhà hiện tại cũng đang gặp phải những tình huống tương tự, vì cái thế giới mà chúng ta đang sống không còn là một thế giới bao

la nữa, mà chỉ là một làng thế giới (global village). Với phương tiện truyền thông và di chuyển hiện đại, một cú điện thoại trong vòng vài giây vài phút là chúng ta có thể biết hết những gì đang xảy ra trên thế giới này, hoặc giả chúng ta chỉ cần mở lưới điện toán toàn cầu thì chẳng những tin tức, mà hình ảnh cũng được thông tin ngay lập tức. Một chuyến bay vài giờ đồng hồ có thể đưa chúng ta đi vòng quanh thế giới, vân vân và vân vân. Như vậy nếu chúng ta không mở rộng tầm nhìn và tầm hiểu biết ra thì tự chúng ta sẽ bị đào thải. Ngày trước ông bà chúng ta gọi những người da trắng là "bạch quý," và người da trắng gọi lại chúng ta bằng "những sinh vật mất hí mũi tẹt." Bây giờ nếu chúng ta cứ khư khư ôm giữ những thành kiến kỳ thị dị hợm ấy thì chúng ta được gì " Thưa quý vị, chúng sẽ bị chính con cái chúng ta khinh ghét vì trong xã hội này các em đang giao du với đủ mọi hạng người, kể cả da trắng, da vàng, da đen, da đỏ, vân vân. Ngày trước cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy. Cha mẹ cho ăn học mới được ăn học, cha mẹ bắt ở nhà chăn gà chăn vịt là phải ở nhà chăn gà chăn vịt. Cha mẹ buộc phải học kỹ sư là phải học kỹ sư chứ không được cãi. Bây giờ thì khác xa rồi quý vị ơi ! Mỹ người ta có "informed choice," tức là được quyền tự mình lựa chọn" những việc thích hợp với khả năng của mình. Xin quý vị hãy để cho con em mình cũng được quyền lựa chọn tương lai và nghề nghiệp của chính các em vì các em mới là người phải sống chết với cái tương lai và nghề nghiệp ấy, chứ không phải là quý vị. Có thể

quý vị góp ý và cố vấn cho các em, nhưng tuyệt nhiên đừng bao giờ ép uổng. Ngày trước cha mẹ là những bậc "ng nghiêm đường," cũng dạy dỗ vậy nhưng lúc nào cũng giữ kẽ, lúc nào cũng một bề dùng uy quyền la mắng, chưởi rủa và trách móc. Cái thời đó không còn thích hợp nữa đâu quý vị ơi ! Xin các bậc cha mẹ đừng nên lạm dụng uy quyền của mình, xin quý vị hãy cởi mở với con cái nhiều hơn nữa, xin hãy lắng nghe con cái nhiều hơn nữa, xin hãy tự mình phản quang tự kỷ. Nếu thấy mình có phạm phải những lỗi lầm trong việc cư xử với con cái, quý vị nên thản thản chấp nhận và sửa sai. Ngay cả lúc con cái chúng ta phê bình những sai trái của mình, xin quý vị hãy giữ thái độ bình tĩnh lắng nghe. Nếu cần chúng ta cũng nên ô tồn chấp nhận những khuyết điểm ngay trước mặt con cái. Xin hãy cố gắng làm được hạng người cao quý thứ hai trong lời Phật dạy quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nếu người Việt chúng ta nói tiếng Việt, thì người Mỹ phải nói tiếng Mỹ. Người Việt chúng ta có cách sống theo kiểu Việt Nam thì người Mỹ cũng có cách sống theo kiểu Mỹ. Không riêng gì văn hóa Việt Nam cao đẹp, rất nhiều nền văn hóa trên địa cầu này đã sáng rực từ nhiều ngàn năm qua. Đồng ý chúng ta không nên mất gốc vong bản, hoặc bỏ hẳn những gì của mình để mang vào một lớp vỏ mới vì làm như vậy chúng ta tự biến chúng ta thành những vỏ ốc mượn hồn không hơn không kém. Hãy nhìn

vào những cộng đồng của Tàu và Do Thái ở đây. Họ đã đến đất nước này từ bao đời rồi, họ đã hội nhập vào văn hóa Âu Mỹ và thành công vẻ vang, thế mà họ vẫn giữ được bản sắc đặc thù của họ. Ra đường thì con cái muốn nói tiếng gì cũng được, nhưng về đến nhà là phải nói tiếng mẹ đẻ của mình, vì chỉ khi chúng ta nói tiếng mẹ đẻ chúng ta mới thấy được những cái hay ho của văn hóa mình.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhứt là những người con Phật chúng ta, hãy lắng nghe lời Phật dạy; hãy đi theo con đường mà năm xưa Đức Từ Phụ đã từng đi : "trung đạo." Dù trong bất cứ tình huống nào cũng không được thái quá hay bất cập. Hội nhập triệt để và tự mình đồng hóa với dân bản xứ, quên hết tất cả những truyền thống cao đẹp của cha anh là tự mình phá sản và làm nghèo đi cuộc sống tinh thần của chính mình. Ngược lại, nếu chúng ta cứ khư khư ôm giữ những gì của mình, không chịu hòa mình vào nhịp sống mới là tự mình lợi ngược dòng, không sớm thì muộn, chúng ta sẽ bị đào thải.

Làm những bậc cha mẹ có trách nhiệm, chúng ta phải cố gắng giúp cho các em vừa phát huy được văn hóa cao đẹp của mình, vừa dang rộng tầm tay ra đón nhận những cái hay cái đẹp của người, để tự tạo cho mình một lối sống vừa từ bi nhân bản, vừa đa diện, phong phú và đẹp đẽ; một lối sống vừa hiền hòa dễ thương, nhưng chất

chứa cả một trời phấn đấu vượt lên, như những nụ sen vượt lên tất cả mọi chướng duyên nghịch cảnh, nở rộ và tỏa ngát hương thơm khắp cùng năm châu bốn bể.

26. GIA ĐÌNH, HỌC ĐƯỜNG VÀ XÃ HỘI ĐỀU ẢNH HƯỞNG LÊN TUỔI TRẺ

Các bậc cha mẹ thân mến,

Gia đình là trường học đầu tiên trong đời con em chúng ta. Gia đình chẳng những có bốn phần dạy dỗ các em về đức dục và lối sống, mà còn là nơi đầu tiên xây dựng nhân phẩm cho các em. Gia đình chính là một tế bào sống cho xã hội và quốc gia. Gia đình có tốt thì xã hội mới lành mạnh và quốc gia mới phú cường. Ngoài ra, gia đình còn là nơi mà ông bà cha mẹ trao truyền lại cho con cháu nền văn hiến ưu việt của dân tộc. Vẫn biết ai trong chúng ta đều cũng phải đương đầu với những thử thách của cuộc sống hằng ngày, phải sống làm sao cho hòa hợp được sự khác biệt giữa hai nền văn hóa Đông Tây, phải làm việc trong những điều kiện trở trêu, phải nuôi dạy con cái, vân vân và vân vân. Thì giờ và tâm trí đâu để làm tất cả những việc này cùng một lúc ? Chúng ta sẽ không có nhiều thì giờ đâu quý vị ạ. Tuy nhiên, nếu chúng ta không làm những việc cần thiết này thì ai làm ? Trường học chỉ dạy các em về khoa học và kỹ thuật, trong khi đó ngoài xã hội thì đầy dẫy những tệ nạn, sẵn sàng xô đẩy con em chúng ta vào đường sa đọa.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Vẫn biết rằng các bậc cha mẹ đang gặp rất nhiều khó khăn trong việc nuôi dạy con cái hôm nay. Quý vị phải

sống và dạy con cái làm sao cho vừa hợp với đạo lý cổ truyền Đông phương, mà không bị xã hội văn minh tiến bộ này đào thải và nghiền nát. Muốn dung hợp được sự khác biệt giữa văn hóa mới và nếp sống cũ, quý vị phải làm sao cho gia đình trở thành một mái ấm, nơi mà con cái tìm đến cha mẹ trong niềm cảm thông và yêu thương thật sự. Được như vậy con cái sẽ đến chuyện trò và chia sẻ với quý vị một cách thoải mái. Được như vậy thì những khó khăn sẽ từ từ giảm thiểu để nhường chỗ cho sự dễ chịu, những giận hờn trách móc sẽ tan biến để nhường chỗ cho sự cảm thông và yêu thương thật sự. Các em lớn lên trong xã hội Âu Mỹ, không làm sao hiểu biết được tính nhân bản và vị tha của một dân tộc có lịch sử lâu dài như dân tộc Việt Nam. Chính quý vị là những tấm gương phản chiếu rõ nét những hình ảnh ấy cho con em học hỏi và bắt chước. Nếu quý vị sống với nhau trong yêu thương và hạnh phúc thì con cái quý vị cũng sẽ lớn lên trong tràn đầy yêu thương và hạnh phúc. Ngược lại nếu quý vị sống buông thả và bất cần gia đình thì con cái quý vị cũng sẽ lớn lên như vậy. Xin đừng đổ thừa cho hoàn cảnh nọ kia nữa, xin hãy nhìn thẳng vào sự thật ngay từ lúc sự thể chưa đến nỗi trĩ tràng. Con cái quý vị sẽ sẵn sàng nghe theo ý kiến của cha mẹ nếu quý vị biết dùng tình cảm chân thật của một người con Phật để hướng dẫn và dạy dỗ con cái. Nếu quý vị chịu khó giải thích rõ ràng đâu là đường ngay nẻo chánh, đâu là sa đọa hoang đàng. Ngược lại, nếu quý vị vẫn khư khư cổ hủ, cho rằng cha mẹ có uy

quyền tuyệt đối với con cái, hoặc giả đánh đập hành hạ con cái quý vị sẽ chỉ xô đẩy con cái xa rời quý vị và cuối cùng đi vào đường sa đọa mà thôi.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Con cái hôm nay không phải khó dạy và bất trị như chúng ta lầm tưởng đâu! Các em cũng như quý vị, cũng phải đương đầu với rất nhiều nan đề. Các em cũng phải đương đầu với những thách thức của cuộc sống hằng ngày, các em phải sinh hoạt trong những môi trường khác biệt giữa hai nền văn hóa Đông và Tây. Ở trường thì các em phải là những cô cậu Âu Mỹ, về đến nhà chưa kịp buông sách vở, đã phải làm một con người thật Việt Nam cho vừa lòng cha mẹ, cho hợp với đạo lý Đông phương, các em cũng phải dung hợp làm sao để không bị xã hội này đào thải. Thật tội nghiệp cho mấy em quá! Các em sanh ra và lớn lên trong thời buổi hoàn toàn khác hẳn với quý vị, khác về mọi mặt, không gian, thời gian, kinh tế, xã hội, văn hóa, quan niệm, sở thích và tâm trạng, v.v. Tất cả đều khác. Hồi thời của quý vị thì "quân xử thần tử, thần bất tử bất trung," nhưng hồi này lắm khi trốn quân dịch vẫn làm được tổng thống. Hồi thời của quý vị, cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy, nhưng hồi này bắt buộc con cái phục tùng cha mẹ một cách mù quáng là phi lý và tự đào thải, tự nghiền nát trong một xã hội tiến hóa không ngừng nghỉ. Hồi thời quý vị, tại Việt Nam, cha mẹ thầy cô dạy con bằng roi vọt không có gì sai trái, nhưng bây giờ và ở

đây, dạy con bằng roi vọt chẳng những không hợp lý, mà còn rắc rối với pháp luật nữa. Những người con Phật luôn lắng nghe lời Phật dạy về sự bình đẳng của mọi chúng sanh, không ai có quyền đánh đập và hành hạ ai. Làm cha mẹ, muốn dạy được con cái, phải dạy bằng tình yêu thương chân thật chứ không bằng uy quyền. Những người con Phật nên nhớ Phật đã từng dạy rằng muốn hiểu được tha nhân, chúng ta phải cởi mở, phải bỏ hết những thành kiến, định kiến và phải đứng vào hoàn cảnh của tha nhân. Như vậy các bậc cha mẹ nên luôn tự đặt mình vào những hoàn cảnh của con cái, chứ đừng vội trách móc hoặc buộc tội. Hãy tìm hiểu hoàn cảnh gia đình, học đường và xã hội để có thể cảm thông hơn với con trẻ. Thay vì mắng mỏ, chửi bới về sự học hành bê trễ của con cái, quý vị nên dùng lời lẽ ân cần hơn, nhưng không kém phần giáo dục. Đạo Phật bên cạnh từ, bi, hỷ, xả và những giáo lý cao tuyệt, còn có một nền luân lý hài hòa cho mọi dân tộc, nền luân lý mà trong đó chỉ có sự hiểu biết, cảm thông và hạnh phúc. Đạo Phật chưa bao giờ bắt ép con người phải gò bó một cách khổ sở và não phiền. Là người con Phật, quý vị đừng bao giờ cố chấp vào thành kiến hoặc những thói quen của mình, rồi bắt ép con cái phải đi vào con đường lầm khi không còn thích hợp của mình nữa. Ngoài ra, dùng uy quyền của cha mẹ làm cho con cái sợ sệt, hoặc phải lầm lét nghe theo mình, là tự mình chặt đứt dòng phát triển tự nhiên của con cái. Việc dạy dỗ con cái đòi hỏi quý vị chẳng những phải kiên nhẫn, mà quý vị

còn phải hiểu biết và cảm thông, cũng như thật sự yêu thương con trẻ nữa. Sự dạy dỗ con cái ở những xứ Âu Mỹ này quả là thiên nan vạn nan, nhưng chỉ có quý vị mới làm được những điều này mà thôi. Hãy cố gắng nhiều hơn nữa quý vị ạ!

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nuôi nấng, dạy dỗ và giáo dục con cái thời buổi hôm nay không phải là chuyện dễ, chúng ta phải lắng nghe, cởi mở và biết tha thứ nữa. Không ai có thể chối cãi được tình thương của cha mẹ dành cho con cái. Tình thương ấy vô bờ vô bến, biển Thái Bình cũng không sánh được, núi Thái Sơn cũng không sánh bằng. Tuy nhiên, đa phần chúng ta thương con bằng cách thương của riêng ta, chứ không chịu lắng nghe để hiểu những nỗi niềm thao thức của con trẻ. Đồng ý đa phần chúng ta chưa từng trải qua một trường lớp làm cha mẹ lần nào, thế mà từ thế hệ này qua thế hệ khác, cha anh chúng ta đã trao truyền cho chúng ta những truyền thống giáo dục cao đẹp. Tuy nhiên, đối với văn minh tân tiến, nhất là đối với xã hội Âu Mỹ hôm nay, chúng ta cần phải xét lại cách dạy dỗ và thương yêu con cái của mình. Nhiều khi chính cách biểu lộ tình thương không thích hợp đã làm mất đi

sự gấn bó giữa cha mẹ và con cái. Có khi vì thương con mà chúng ta áp đặt đủ thứ luật lệ, bắt buộc con cái phải làm như thế này mới là ngoan, còn làm như thế kia là hư, vân vân và vân vân. Chúng ta tưởng làm như vậy là bảo vệ con cái, chứ có ngờ đâu chính những luật lệ cứng nhắc ấy đã làm tan nát rất nhiều gia đình. Chúng ta cứ khư khư bắt ép con trẻ phải tuân theo luật lệ đã được trao truyền từ ngàn năm một cách mù quáng, mà không một lời giải thích hợp lý, hoặc cùng lắm nếu trẻ có hỏi thì chúng ta chỉ nạt nộ mà rằng : "Ông bà cha mẹ từ xưa đã dạy vậy, bây giờ cha mẹ nói thì các con phải nghe, chứ không được cãi." Đó là nói về những người ăn nói mềm mỏng, chứ còn lắm khi cha mẹ vẫn thường hay dùng những lời lẽ thô bạo với con trẻ nữa là khác: "ông bà đã dạy vậy, tui bây là con cái, chỉ có bốn phận phải nghe chứ không được cãi."

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhứt là những người con Phật. Tại sao chúng ta không lắng lòng suy nghĩ những lời Phật dạy ? Đức Từ Phụ đã không từng nhắc đi nhắc lại về niềm tin mù quáng hay sao ? Những gì được trao truyền lại từ nhiều đời, lắm khi không còn hợp thời

nữa, chúng ta phải nhận biết cho rõ ràng, xem coi cái nào còn thích hợp thì vẫn áp dụng, còn cái nào không thích hợp nữa thì nên rũ bỏ không luyến tiếc. Làm được như vậy chúng ta mới có cơ hội hòa điệu sống với con em chúng ta trong xã hội hôm nay. Ngày xưa các bậc cha mẹ dạy dỗ con cái bằng rầy la mắng chửi, ngày nay rầy la mắng chửi có lẽ chỉ làm cho con trẻ cứng đầu và khó dạy hơn mà thôi. Muốn cho con em lắng nghe mình, xin các bậc cha mẹ hãy cố gắng thay đổi chính mình trong cách dạy con, xin hãy tự mình lắng nghe con trẻ trước đã.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Con cái chúng ta còn nhỏ dại lắm, chúng ta không nên nhồi nhét vô đầu óc non dại của các em những ý tưởng sai lầm về tình yêu thương. Đừng cho các em hiểu lầm rằng cho ăn, cho ở, mua quần áo, cho đi học là yêu thương. Tình yêu thương thật sự là cái gì vô cùng thiêng liêng và cao quý, nó vượt lên trên tất cả những thứ vật chất tầm thường kia. Một nụ hôn, ánh mắt, nụ cười, hoặc giả một cử chỉ triu mến, có thể làm cho các em cảm thấy được một trời hạnh phúc nơi gia đình. Nếu các bậc cha mẹ cung cấp đầy đủ phương tiện vật chất cho con cái, mà cả ngày không có lấy một phút để nói

chuyện với con, hoặc hở ra là mắng là chửi, hở ra là chỉ trích hoặc phán đoán một cách độc đoán về con cái. Làm như vậy chẳng những con cái sẽ tìm cách xa lánh cha mẹ, mà rất có thể các em sẽ oán trách chúng ta nữa là khác.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta hãy cố gắng lắng nghe, hướng dẫn và giúp đỡ con em mình với những gì hợp tình hợp lý nhất. Mỗi khi con em chúng ta phạm phải lỗi lầm gì, chúng ta hãy bình tâm mà nhận xét rằng hồi chúng ta ôũ tuổi các em, không chừng chúng ta còn tệ hơn các em nhiều. Thấy được như vậy chúng ta mới có cơ nói được với các em những lời cảm thông chân tình và tuyệt vời nhất, chẳng hạn như: "hồi cha mẹ ở tuổi các con, cha mẹ cũng suy nghĩ và cũng làm giống như các con bây giờ thôi, nhưng rồi với dòng thời gian và với tuổi đời chông chất, cha mẹ mới nhận ra rằng nghĩ và làm như vậy là sai." Khi nghe được những lời nói chân thành này, các em sẽ cảm thấy an ủi và phấn chấn hơn, các em sẽ phải tự lắng lòng một giây một phút nào đó để suy nghĩ về những lời chia sẻ này. Các bậc cha mẹ hôm nay nên khéo léo khích lệ, khuyên nhủ và đưa ra những giải pháp hợp lý hơn là bắt ép con

trẻ phải làm thế này thế nọ. Mỗi khi con cái có làm lỗi gì, cha mẹ nên tha thứ mà dạy dỗ. Hãy cho con cái chúng ta thấy rằng cha mẹ các em luôn là điểm tựa giúp các em vượt qua những khó khăn trở ngại trong đời. Chúng ta phải cố gắng làm sao để chúng ta có thể vừa là cha mẹ, mà cũng vừa là những người bạn trong những lúc cần thiết. Muốn hiểu và cảm thông với con cái, cũng như muốn cho con cái hiểu và cảm thông với mình, chúng ta phải vui vẻ và dành nhiều thì giờ cho con cái, nếu cần phải đóng những cánh cửa hái ra tiền, chúng ta cũng nên làm lắm quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta hãy thành thật mà công nhận rằng từ bấy lâu nay chúng ta đã không cho con cái chúng ta cái quyền được đóng góp ý kiến. Đâu phải lúc nào ý kiến của các bậc cha mẹ cũng là đúng là hay cả. Xin quý vị hãy mở rộng vòng tay ra đón lấy các em, đón lấy ngay cả những ý kiến bất đồng của các em. Đừng bao giờ nói với các em những câu có tánh cách phá đi nhịp cầu thông cảm, chẳng hạn như: "tụi mày nhỏ lắm, biết gì mà xía vô chuyện của người lớn." Nói như vậy không khác nào biểu con em chúng ta đừng bao giờ tham dự vào những

sinh hoạt hoặc bàn cãi của gia đình nữa. Các bậc cha mẹ thân mến, tại sao chúng ta không thử bỏ đi cái kiểu dạy con độc đoán vô biên, để chỉ dùng phương thức lắng nghe, chia sẻ, tâm tình, tha thứ, khuyên nhủ, thông cảm, giảng dạy, nâng đỡ và yêu thương ? Kỳ thật, đây là những cách thương yêu tuyệt vời theo phương pháp Phật dạy, chẳng những cho con em chúng ta, mà còn cho tất cả mọi người. Xin các bậc cha mẹ hãy thử áp dụng đi rồi sẽ thấy sự lợi lạc của nó.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhứt là những người con Phật, hãy lắng lòng nghe những lời ân cần dạy dỗ của Đức Từ Phụ, hãy quay ngay trở ngay chính tự tâm, ngay chính nội tại của mình để thấy rõ chính mình hơn, thấy coi mình cần gì và mình không cần gì ? Thấy để tự mình sửa sai những sai trái lỗi lầm nơi chính mình, trước khi sửa lỗi con cái. Đức Phật đã không từng dạy rằng nếu chỉ thấy lỗi người mà không thấy lỗi mình, ấy là thói tình của những con ma trời. Nếu không khéo, chúng ta sẽ chẳng những không dạy dỗ được con cái, mà còn làm những tấm gương xấu cho các em theo. Xin hãy thương con em mà tự mình sửa đổi trước, tự mình phản quang tự kỷ để

tự làm tốt lấy mình trước khi dạy dỗ con cái. Tuy nhiên, đến khi dạy con, chúng ta phải cương quyết, chứ không lừng khừng. Chúng ta không nên dùng những biện pháp quá nghiêm khắc để dạy con, như hở ra là phạt vạ, hở ra là hăm he, hở ra là chửi rủa. Làm như vậy chẳng những là nêu gương xấu, tập thói quen xấu cho các em, mà còn là đổ thêm dầu vào lửa "nổi loạn" của các em. Muốn cho con em chúng ta hiểu, điều tốt nhất là chúng ta nên nói thẳng với các em, tùy theo lứa tuổi mà nói, nói như tâm tình của người bạn, nhưng không kém phần cương nghị của một người thầy. Hãy nói từ từ, rõ ràng và nói thẳng, chứ không cần phải nói quàng nói xiên ở đâu đâu. Điều cần nhất là không bao giờ dùng đến hạ sách đánh đập con cái. Không phải vì đánh đập là trái luật nên không đánh, nhưng đánh đập không phải là giáo dục nên chúng ta cương quyết không đánh đập để dạy con. Chúng ta không muốn lưu truyền lại cho đời sau cái lối giáo dục vô biên tàn nhẫn này nữa. Việc dạy dỗ con cái của các bậc cha mẹ có trách nhiệm hôm nay không phải là chuyện dễ. Chúng ta phải tế nhị thế nào trong lúc dạy con, để cho con em thấy rằng chúng ta chê trách những lỗi lầm của các em, chứ không phải chê trách các em. Ngược lại, mỗi khi các em phạm

lỗi, chúng ta phải vừa dạy mà cũng vừa tỏ rõ cho các em thấy rằng lúc nào các em cũng là những đứa con thân yêu nhất của chúng ta. Hãy nhìn các em bằng ánh mắt nhân hậu vì ánh mắt ấy sẽ mãi mãi đi vào lòng các em, và rồi chính các em sẽ truyền trao ánh mắt ấy lại cho nhiều thế hệ về sau này nữa quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đã xa lắm rồi cái thời "cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy," thời buổi hôm nay mà còn bắt ép con cái tuyệt đối vâng lời cha mẹ một cách mù quáng là chẳng những đi ngược lại với dòng tiến hóa của nhân loại, mà còn tự mình đào thải lấy mình và những thế hệ tương lai nữa. Mỗi khi dạy dỗ con điều gì, cha mẹ phải tìm hiểu xem coi con cái có thông đạt rõ ràng về những điều dạy dỗ ấy hay không. Nếu con chưa hiểu rõ, bổn phận làm cha mẹ là phải tìm cách giải thích cho rõ. Không có trách nhiệm nào khó khăn hơn là việc giúp cho con em hiểu rõ để hành động đúng đắn những gì đã được dạy dỗ. Chính sự hiểu rõ này chẳng những giúp các em nói đúng, làm đúng lúc còn nhỏ, mà còn tạo cho các em một niềm tự tin mãnh liệt nơi

chính bản thân các em cho tương lai và hạnh phúc của các em về sau này.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta hãy thật tình thừa nhận rằng chúng ta không phải toàn năng, mà kỳ thật sự hiểu biết của chúng ta hãy còn quá giới hạn, nhất là những hiểu biết về tâm tánh con người. Thế nên nhiều khi những gì chúng ta nghĩ và nói ra vẫn có thể sai trái, hoặc không thích hợp. Quý vị hãy đi hỏi tất cả con em chúng ta, nhất là các em còn cấp sách đến trường, rồi quý vị sẽ thấy, các em luôn lắng nghe và mong chờ những lời dạy dỗ của quý vị; tuy nhiên, những lời dạy dỗ ấy phải hợp lý và đứng đắn. Xin các bậc cha mẹ hiểu biết, có tư cách và có trách nhiệm, hãy cố gắng lắng nghe những thao thức của các em. Không có gì sai lầm và tai hại hơn khi cha mẹ không lắng nghe con cái mà còn thiên cận la rầy và chỉ trích con cái. Con cái chúng ta là những con người chứ không phải là khúc cây cụt đá để tự ý tự quyền chúng ta muốn gọt đẽo thế nào cũng được. Đúng như lời Phật dạy trong các kinh điển của Ngài: "Con người, dù lớn hay dù nhỏ, đều biết suy tư và sẽ chỉ nương theo những lời dạy dỗ đứng đắn cũng như hợp lý, để tự mình cải thiện lấy

chính mình. Chỉ chính con người ấy mới cải thiện được tự thân tự tâm của họ, chứ không một ai khác có thể làm được chuyện này, ngay cả Phật."

Thế mới biết những lời dạy dỗ đứng đắn từ các bậc cha mẹ và thầy cô ở trường là vô cùng cần thiết. Một lời la mắng vô lý và thô lỗ có thể ám ảnh con cái ta suốt đời. Ngược lại, một câu nói hợp lý và đầy khuyến khích có thể đưa con em chúng ta lên đỉnh tương lai rực rỡ. Chuyện nhà văn Malcolm Dalkoff là một thí dụ điển hình. Lúc còn nhỏ, ôi những năm đầu của bậc trung học, ông không bao giờ nghĩ đến chuyện mình có thể viết văn viết sách gì cả, thế nhưng sau một bài viết trong lớp, ông nhận được một lời phê bình với chỉ vòn vẹn bốn chữ của cô giáo: "Bài viết rất hay !" Chỉ bốn chữ vòn vẹn ấy đã khuyến khích ông viết và viết cho đến khi trở thành một nhà văn nổi tiếng. Các bậc cha mẹ nên luôn học lấy bài học này trong cách giáo dục con em chúng ta. Đừng bao giờ mắng nhiếc các em là "đồ ngu đồ ngốc," vì những lời la mắng cho đã nư chúng ta trong giây lát ấy, có thể theo các em đến suốt cuộc đời. Xin hãy vô cùng cẩn trọng quý vị ạ !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Muốn giáo dục người khác, ít nhất mình phải có đủ khả năng và tư cách. Muốn làm thầy, phải đi học và phải hội đủ điều kiện từ văn hóa đến đạo đức. Giáo dục con cái cũng không chạy ra ngoài qui luật trên. Nếu chúng ta không có đủ khả năng và tư cách, chưa chắc gì chúng ta đã lo được cho chính mình, chứ đừng nói đến việc giáo dục ai. Làm cha mẹ trong thời buổi hôm nay không phải là chuyện dễ, chúng ta phải có sự hiểu biết cũng như nắm vững con cái chúng ta. Mặc dù trường lớp và thầy cô đã đảm nhiệm về việc dạy dỗ kiến thức, nhưng ít ra cha mẹ cũng phải có một kiến thức phổ thông, khả dĩ có thể mang lại niềm tin cho con cái. Nếu con cái hỏi gì chúng ta cũng đều trả lời "không biết," "không biết," thì con cái sẽ nghĩ gì về chúng ta ? Chính sự kém hiểu biết này sẽ chẳng những làm giảm đi lòng kính phục của con cái, mà lắm khi còn làm cho con cái xa rời chúng ta nữa là khác. Khi con cái thấy rằng dù có hỏi cha mẹ cũng là vô ích, chúng sẽ tìm người khác mà hỏi, do đó mà sự thân thiết giữa cha mẹ và con cái sẽ từ từ biến mất. Bên cạnh sự hiểu biết, tư cách của cha mẹ cũng rất ư là cần thiết trong việc dạy dỗ con cái. Cha mẹ thiếu tư cách sẽ không có cách gì nói cho con cái nghe. Cha mẹ sống đời không đạo đức

thì làm sao dạy con sống đạo đức? Cha mẹ không sống chung hòa thuận thì làm sao dạy được con cái thuận hòa ? Cha mẹ thiếu trách nhiệm, làm sao dạy được con cái có trách nhiệm ? Cha mẹ sống đời ích kỷ, bòn sẻn, gian tham, tàn bạo, thì làm sao bảo con cái vị tha, quảng đại, ngay thẳng và hiền hòa được ? Vân vân và vân vân.

Tóm lại, làm cha mẹ trong xã hội hôm nay không dễ, nhưng không phải không làm được. Nhiều gia đình cha mẹ học cao hiểu rộng, nhưng con cái vẫn hư hỏng như thường, vì cha mẹ sống thiếu đạo đức và kém tư cách. Con cái chúng ta không đòi hỏi cha mẹ phải tài đức vẹn toàn, nhưng các em cần lắm các bậc cha mẹ hiểu biết và có tư cách khả dĩ của một con người tốt trong xã hội. Các em không cần những quy luật cứng nhắc và không có nhựa sống. Các em cần lắm những bậc cha mẹ biết trao truyền cho các em những tâm hồn sống động và cao thượng. Xin các bậc cha mẹ hãy cố gắng thật nhiều !

27. TIÊN TRÁCH KỶ, HẬU TRÁCH BỈ

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đồng ý cha mẹ sinh con, không sinh tánh. Đồng ý cá tánh con cái là một mối quan tâm lớn cho các bậc cha mẹ. Đồng ý xã hội bên ngoài cũng làm cho việc dạy dỗ con cái trở nên khó khăn và phức tạp hơn. Tuy nhiên, gương sống của cha mẹ cũng góp phần không nhỏ trong việc dạy dỗ con cái. Muốn trách con hư, trước hết hãy tự trách lấy mình. Cổ nhân có câu: "Tiên trách kỷ, hậu trách bỉ." Nếu mình sống hư hỏng, lại biểu con cái nên là chuyện không tưởng. Nếu mình sống chồng năm vợ bảy, lại biểu con cái một vợ một chồng, khó biểu lắm quý vị ạ ! Cha mẹ sống tốt, sống gương mẫu, không cần biểu, con cái cũng sẽ sống như vậy. Cuộc sống gia đình của cha mẹ là một nhân tố quan trọng trong việc trưởng thành của con cái sau này. Nếu các bậc cha mẹ cảm thấy mình chưa đủ khả năng và tư cách làm cha mẹ, thì xin khoan hãn có con. Đừng biến con cái mình thành những nạn nhân của sự "không chuẩn bị" của mình. Các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng con cái chính là hiện thân của chính chúng ta về sau này. Như vậy muốn cho con cái tốt, thì trước nhất chúng ta phải tốt cái

đã. Con cái chúng ta không tự nhiên mà làm được điều tốt hay điều xấu. Nếu nhân chi sơ, tánh bản không thiện, thì cũng không phải là ác." Tuy nhiên, nếu muốn cho các em được phát triển trong chiều hướng hướng thượng, thì cha mẹ phải dạy dỗ cho các em biết thế nào là hướng thượng. Cha mẹ và gia đình chính là xã hội nhỏ đầu đời của các em, các em sẽ thấm thấu một cách nhanh chóng từ cái hay đến cái dở, từ cái thiện đến cái ác, từ cái đẹp đến cái xấu, từ vị tha đến vị kỷ, từ từ bi hỉ xả đến tham sân si mạn nghi tà kiến. Tất cả đều đến từ cha mẹ và gia đình trong những bước đầu học làm người của các em. Thấy như vậy các bậc cha mẹ không thể nào không cần trọng được đâu !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta là những người phàm mắt thịt, thì không thể nào toàn năng, toàn thiện, toàn mỹ được. Tuy nhiên, làm gì chúng ta không biết thế nào là cuộc sống vô đạo, vô luân ???Hãy nhìn lại chính mình mà xem, cái gì cần sửa hãy khẩn trương sửa ngay. Con cái chúng ta sẽ nhìn vào đó mà học hỏi và hành động y như chúng ta. Sau này ra đời, có vấp phải sai trái, các em cũng sẽ không ngại ngừng sửa chữa. Mặc dù sự việc này không có gì

lớn lao để nói, nhưng nó chính là chìa khóa của mọi thành công cho con trẻ sau này, vì sai trái tự nó không có gì là xấu cả, xấu hay không là do波士 tự mình, tự mình biết sửa lỗi, thì chính lỗi ấy, chẳng những được sửa thành tốt, mà chúng ta còn có được một thói quen tốt là luôn tự biết "cải thiện" lấy mình. Cổ nhân đã thường nói : "thất bại là mẹ đẻ của thành công." Cũng như vậy, thất bại tự nó không có gì là xấu, vì thiếu kinh nghiệm, thiếu điều kiện nên thất bại. Tuy nhiên, điều đáng nói ở đây là chúng ta có chịu học hỏi những kinh nghiệm từ sự thất bại này hay không mà thôi. Chính Đức Phật đã từng dạy dỗ tứ chúng rằng: "trên đời này có hai hạng người cao quý như nhau, đó là hạng chưa bao giờ làm lỗi và hạng có làm lỗi nhưng biết nhận lỗi và sửa lỗi. Thấy như vậy để ai trong chúng ta cũng nên phản quang tự kỷ, hầu trước nhất tự cải thiện mình và tự nêu gương tốt cho con cái.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ai trong chúng ta cũng đều có cách dạy dỗ con cái, ai cũng mong thấy con cái sau này lớn lên được thành nhân chi mỹ. Ở đây không bàn đến ai sai ai đúng. Tuy nhiên, chúng ta cũng nên suy gẫm

lại coi cách thức và điều lệ chúng ta dạy dỗ con cái có còn thích hợp nữa hay không? Nếu còn, hãy mạnh dạn duy trì. Nếu những điều lệ và cách thức ấy không còn thích hợp nữa, chúng ta cũng nên mạnh dạn gạt bỏ chúng qua một bên. Thường thì chúng ta chỉ phán đoán con cái theo cái nhìn của chúng ta, chứ ít khi chúng ta chịu lắng nghe xem coi con trẻ cần gì và muốn gì ? Lắm khi sự phán đoán một chiều ấy biến chúng ta thành độc đoán tệ hại trong mối liên hệ với con cái chúng ta. Trong thời buổi hôm nay mà nhiều bậc cha mẹ vẫn còn ôm giữ khuynh hướng độc đoán một chiều trong việc dạy dỗ con cái, nghĩa là cha mẹ chỉ muốn nói, chứ không muốn con cái nói. Cha mẹ chỉ muốn con cái lắng nghe mình, chứ không bao giờ mình chịu lắng nghe con cái. Một nhà hiền triết Âu Tây đã nói : "Cách làm cho người khác ghét bạn nhanh nhất là bạn cứ nói và nói mãi, chứ đừng cho ai nói." Con cái chúng ta cũng không chạy ra ngoài qui luật này đâu. Nếu chúng ta cứ nói và nói mãi thì tới một lúc nào đó, các em sẽ ghét cay ghét đắng chúng ta. Các bậc cha mẹ có trách nhiệm nên nói và nên để cho con cái có cơ hội nói, vì nếu chúng ta không để con cái nói, làm sao chúng ta hiểu được các em ? Chính chỗ không hiểu nhau đó

sẽ làm cho rào cản cảm thông giữa cha mẹ và con cái ngày một lớn thêm, để rồi hậu quả cuối cùng là tan vỡ.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Vẫn biết rằng "cá không ăn muối cá ươn, con cãi cha mẹ trăm đường con hư." Nhưng xin quý vị đừng đồng hóa giữa "cãi" và "phân trần." Con cãi cha mẹ là con hư đốn, nhưng con biết dùng lời lẽ êm ái để phân trần và nói với cha mẹ là những đứa con tốt. Trên đời này có ai dám tự xưng mình là hoàn hảo đâu ? Có lẽ ngoài Đức Phật ra, còn ai trong chúng ta cũng đều đã một hay nhiều lần phạm lỗi. Tuy nhiên, như lời Phật dạy, phạm lỗi không phải là chuyện xấu, vấn đề là chúng ta có biết nhận và sửa lỗi hay không mà thôi. Các bậc cha mẹ hiểu biết và có trách nhiệm, luôn tự cảnh tỉnh lấy mình, vì sự làm lỗi mà không biết tự khắc tự sửa của chúng ta sẽ khiến con cái chúng ta tạo nên những lỗi lầm tương tự, hoặc to tát hơn. Chúng ta phải luôn cẩn trọng từ ăn tiếng nói, đến thái độ, cách cư xử và hành động hằng ngày của chúng ta, vì tất cả những thứ này sẽ thấm thấu một cách tự nhiên vào con cái chúng ta. Ngày xưa ông bà chúng ta không viết sách dạy con, nhưng lời

kinh sống, nghĩa là hạnh kiểm và cách cư xử hằng ngày của cha mẹ, chính là những phương cách giáo dục tuyệt vời nhất !

28. KHẢ NĂNG, TƯ CÁCH, VÀ NGÔN NGỮ CỦA CHA MẸ RẤT QUAN TRỌNG ĐỐI VỚI CON CÁI

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ngoài khả năng, đạo đức, tư cách, hạnh kiểm và cách cư xử hằng ngày của cha mẹ ra, còn nhiều thứ mà các bậc làm cha mẹ có trách nhiệm nên luôn ghi nhớ. Tình thương chân thật của quý vị với con trẻ chẳng những tạo được cho các em một bầu không khí gia đình hạnh phúc, một nơi ấm cúng cho các em nương tựa mỗi khi cần đến, mà còn là niềm tin và nhựa sống cho các em về sau này nữa quý vị ạ ! Tất cả những liên đới trong giao tế hằng ngày sẽ không và không bao giờ thay thế được tình yêu thương của cha mẹ và gia đình. Ngược lại, gia đình chính là nơi tạo ra cho các em tất cả các thứ "tình yêu" mà các em có được về sau này, ngay cả tình liên đới trong giao tế hằng ngày. Cũng chính từ cha mẹ và gia đình mà các em học hỏi được sự hiện hữu quan trọng của các em đối với người khác, đầu tiên là trong tiểu gia đình của các em, kế đến là nơi học đường, xã hội và cuối cùng là trong trường đời của các em. Ánh mắt, nụ cười, cách cha mẹ hôn con, cách cha mẹ cho con một món đồ,

một món quà, cách cha mẹ nói chuyện với con cái và với người khác, cách cha nói chuyện với mẹ, cách mẹ nói chuyện với cha, cách mà cha mẹ biểu lộ thương yêu, vân vân... sẽ tạo thành tư cách và đạo đức của con em chúng ta về sau này.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ngôn ngữ nào trên thế giới cũng có thể dùng để diễn đạt lời hay ý đẹp, mà cũng có thể dùng để nguyên rủa hay văng tục được. Các bậc cha mẹ có hiểu biết, có tư cách và có trách nhiệm nên cẩn trọng khi dùng lời lẽ để dạy dỗ con trẻ. Hai câu nói cùng một ý nghĩa, nhưng một câu có thể làm cho con trẻ thẳng hoa hướng thượng, còn câu kia có thể xô đẩy con trẻ vào lòng của băng đảng một cách dễ dàng. Thí dụ như con cái có đi chơi về khuya, chúng ta có thể la lối mắng chửi "mày hư hỏng, đi luôn đi đừng về đây báo cô nữa." Hoặc chúng ta có thể ôn tồn nói cho con nghe: "con đi chơi về khuya trong thời buổi hôm nay, chẳng những làm cho cha mẹ lo lắng, mà còn có hại cho việc học hành và tương lai của con về sau này." Với câu trước, con cái có thể bực tức mà bỏ nhà đi theo băng đảng luôn và có thể thù ghét cha mẹ về sau này nếu cuộc đời của các em hư hỏng. Nhưng

với câu sau, con cái sẽ phải dừng lại một chút để suy nghĩ về những lời dạy dỗ và thái độ ôn tồn đáng thương đáng kính của cha mẹ. Con cái sẽ thấy cha mẹ và gia đình là tổ ấm tuyệt vời để cho các em hướng về. Các bậc cha mẹ nên vô cùng cẩn trọng với con cái trong lời ăn tiếng nói, vì nó có tác dụng ghê gớm đến tâm lý con cái mình. Lời nói không mất tiền mua, lựa lời mà nói cho vừa lòng nhau. Mong rằng các bậc cha mẹ lúc nào cũng phải lựa lời mà nói cho vừa lòng mình, mà cũng vừa lòng con trẻ nữa. Mong lắm thay !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Dạy dỗ con cái trong xã hội hôm nay quả là vô cùng phức tạp. Ngoài chuyện thương yêu chăm sóc, lo cho các em có nơi ăn chốn ở, sắm quần áo, lo cho các em được ăn học đến nơi đến chốn... còn nhiều thứ mà các bậc cha mẹ chúng ta cần phải lưu tâm để ý lắm. Chúng ta cần phải hết sức kiên nhẫn dẫn dắt các em từng bước trong quá trình lớn khôn của các em. Các bậc cha mẹ có trách nhiệm luôn lưu tâm khuyến khích các em học hỏi và chịu đựng thử thách, chứ không quá bảo vệ con cái đến nỗi khi lớn lên các em không biết lấy một kinh nghiệm nhỏ để đối phó với trường đời.

Lúc đầu các em chưa tự bước được, thì chúng ta dẫn dắt; tuy nhiên, khi các em đã có đủ trí khôn và sức lực, hãy khuyến khích các em tự bước tự đi trong mọi vấn đề của cuộc sống này. Hãy tập cho các em học hỏi về tinh thần trách nhiệm cũng như kỹ luật. Ngay từ khi các em còn nhỏ, nếu chúng ta chỉ dạy cho các em rõ ràng về bổn phận và trách nhiệm của một thành viên trong gia đình, thì khi lớn lên, các em sẽ là những con người biết bổn phận và trách nhiệm trong học đường cũng như ngoài xã hội.

29. PHẢI RẦY CON THẾ NÀO?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ngoài cách dạy dỗ con cái về bốn phận và trách nhiệm ra, các bậc cha mẹ cũng phải vô cùng khéo léo trong việc la rầy con cái. Đức Phật đã từng dạy dỗ: "vì cái "ngã" mà chúng sanh đã lăn trôi trong vô lượng kiếp luân hồi." Cái "ngã" ấy là cái gì mà dữ tợn quá như vậy ? Ở đây không giải thích dông dài, mà chỉ muốn nói rằng vì cái "ngã" mà chúng ta tạo ra đủ thứ, từ gia tài, sản nghiệp, đến thể diện, tự ái, vân vân. Chính vì cái "ngã" mà những người lớn đứng tuổi chúng ta còn cảm thấy "hổ thẹn" hoặc "bực tức" khi bị ai làm mất mặt, huống là con trẻ đang ở tuổi hoa niên , tuổi năng động, tuổi xem trời không bằng vun. Những bậc cha mẹ hiểu biết, có tư cách và có trách nhiệm, luôn tránh việc làm "mất mặt" con cái. Dạy con nên dạy một cách kín đáo. Con có làm lỗi điều gì, không nên la rầy con trước mặt mọi người, mà nên kêu con lại riêng một chỗ riêng tư và kín đáo để chỉ dạy, vì không ai trong chúng ta có thể lường trước được những tai hại của việc làm con cái "mất mặt." Sự "mất mặt" sẽ tác dụng mạnh mẽ và lâu dài lên tâm lý con trẻ với muôn ngàn tai hại. Cái lối rầy

con để thị uy, để tỏ ra mình có quyền hành, để tỏ ra mình là cha mẹ, không còn hợp lý hợp thời nữa. Đức Phật đã không từng dạy dỗ tử chúng về sự bình đẳng của chúng sanh muôn loài hay sao ? Xin các bậc cha mẹ hãy cư xử với con cái chúng ta như những người bạn thân thương, hãy tự đặt mình vào trong cương vị của những người hướng đạo, chứ đừng làm những lãnh chúa. Hãy cố gắng thật nhiều hỡi các bậc cha mẹ !

30. NUÔI CON KHÔNG ĐƠN THUẦN CHỈ CUNG CẤP ÁO MẶC, CƠM ĂN, TIỀN XÀI, HOẶC CHO CON ĐI HỌC LÀ ĐỦ

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta đang sống trong một xã hội văn minh tiến bộ với sự thay đổi không ngừng nghỉ. Chính vì thế để có cái nhìn đứng đắn cũng như thích hợp hơn trong việc dạy dỗ con cái, các bậc cha mẹ nên tự cập nhật hóa mình về những thay đổi của xã hội, cũng như tự giáo dục mình trước khi giáo dục con cái. Dạy con không chỉ đơn thuần cung cấp nơi ăn chốn ở, quần áo, gạo cơm, hoặc chỉ cho con ăn học là đủ. Dạy con trong thời buổi hôm nay rất ư là phức tạp, ngoài chuyện nuôi nấng dạy dỗ, chúng ta còn phải hướng dẫn cho con em tự định đoạt lấy đời sống của chính các em, phải tự tìm ra chính hạnh phúc cho các em về sau này.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nền văn minh vật chất hôm nay cũng có góp phần làm cho đời sống con người có phần dễ chịu hơn, nhưng bên cạnh đó, chính nền văn minh này đã làm cho con em chúng ta kém đi ý chí chịu đựng, cũng như lười biếng hơn. Chính nền văn

minh này đã biến không khí gia đình trở nên lạnh nhạt dần, đã biến con người thành ích kỷ và hưởng thụ nhiều hơn, cũng như làm cho cha mẹ và con cái xa dần nhau hơn. Mỗi người cứ rút vào thế giới của riêng mình, thậm chí chỉ liên lạc nhau bằng những lời nhắn dán trên cửa tủ lạnh mà thôi. Trong nền văn minh này, con người trở nên ham thích thụ hưởng, nhưng ngược lại không muốn nhận lãnh bất cứ trách nhiệm nào. Chúng ta phải cẩn trọng theo dõi và hướng dẫn con em vì đa phần con người của xã hội hôm nay, không làm mà muốn có ăn, vì thế phải ăn trộm, ăn cướp, ăn giựt và lừa đảo ... Các em cũng vậy, vì thân cận bạn bè xấu ác, muốn rong chơi chứ không muốn học hành, ngược lại muốn có thật nhiều tiền và một đời sống sung sướng. Chính vì thế mà các em dễ dàng sa ngã vào những hoạt động băng đảng lắm.

Chúng ta có thể cho các em tới trường để học về khoa học kỹ thuật, nhưng nhân cách làm người cũng như ý chí vượt thắng, thì nhà trường không đảm nhiệm được. Con em chúng ta chỉ có hai con đường để lựa chọn, một là được gia đình rèn đúc nhân cách và ý chí, hai là các em sẽ bị rèn đúc bởi những trẻ hàng xóm. Thấy như vậy để các bậc cha mẹ chúng ta phải nên vô cùng cẩn trọng trong

cung cách hành sử hằng ngày với con em chúng ta. Chúng ta phải luôn là những tấm gương tốt cho con em noi theo. Đã xa lắm rồi cái thời mà cha mẹ nói gì con phải nghe nấy. Nếu chúng ta chỉ nói mà không làm, thì các em sẽ không bao giờ nghe chúng ta đâu. Các bậc cha mẹ chúng ta có quyền lựa chọn cách dạy con, hoặc độc tài, hoặc cởi mở và thông cảm. Tuy nhiên, tuổi trẻ hôm nay chỉ lắng nghe những ai chịu cởi mở và thông cảm với các em mà thôi. Làm cha mẹ hôm nay không phải là dễ. Nếu chúng ta quá nuông chiều con cái, thì các em sẽ tự phụ và ỷ lại, ví bằng chúng ta quá cứng rắn, không tế nhị, thì các em sẽ trốn chạy khỏi gia đình. Tốt nhất là chúng ta phải làm sao cân bằng giữa tình thương yêu và sự dạy dỗ. Cái gì nên cho thì cho, cái gì không nên thì phải giải thích rõ ràng cho các em là tại sao không. Điều tối quan trọng mà các bậc cha mẹ chúng ta nên luôn ghi nhớ là giáo dục nhân cách và rèn luyện ý chí chỉ được lưu truyền từ thế hệ này qua thế hệ khác. Cha anh tốt thì con em tốt, ngược lại cha anh không ra gì thì con em cũng sẽ không ra gì. Xin các bậc cha mẹ hãy luôn cẩn trọng !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Có khi nào quý vị vãng cảnh một thác nước đang âm âm tuôn đổ trước mặt quý vị không? Nếu chưa, xin đề nghị quý vị nên một lần tìm đến một thác nước, càng lớn càng hùng vĩ chừng nào càng tốt chừng nấy. Quý vị tìm đến nhìn thấy cho tận mắt một thác nước đang tuôn đổ đi thì quý vị sẽ thấy thương cảm cho con em mình nhiều lắm. Tâm tư tình cảm và những suy nghĩ của các em nào có khác chi những thác nước đang âm âm tuôn đổ ấy. Nó lòng lộn lên với từng đợt từng đợt trút ào ào xuống đáy vực như sẵn sàng phá vỡ bất cứ thứ gì trước mặt làm cản trở sự tuôn đổ của nó, hoặc giả nó có thể gây ra lụt lội cho cả một vùng rộng lớn. Tuy nhiên, với sự thông minh và khéo léo tài tình của con người mà người ta đã biến rất nhiều thác nước hùng vĩ thành ra những nơi sản xuất điện lực với năng suất rất cao, đem lại lợi ích rất nhiều cho nhân loại. Con em chúng ta lại cũng như vậy, nếu chúng ta chịu khó quan tâm và hướng dẫn thì các em cũng sẽ trở thành những người tài ba và hữu dụng cho nhân quần xã hội. Ví bằng ngược lại thì các em cũng có thể biến thành những thành viên của băng này đảng nọ, thật vô cùng nguy hiểm cho sự an sinh của xã hội.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nếu quý vị quan niệm rằng nuôi dạy con cái là chỉ thuần nhất cung cấp tiền bạc và vật chất cho con cái, coi

chừng quý vị sẽ bị dòng thác mà chúng ta đã nói ở trên cuốn trôi cả quý vị lẫn con cái đi vào chỗ đổ vỡ tang thương. Đồng ý tiền bạc vật chất rất cần thiết cho cuộc sống hằng ngày, nhưng chúng không phải là những nhân tố chính cho sự trưởng thành của con cái. Còn nếu quý vị cho rằng nuôi dạy con cái là phải cho chúng một nền giáo dục học đường thật cao và thật vững, thật tình mà nói, không có gì sai trái trong việc trang bị cho con cái một nền tảng giáo dục thật cao và thật vững, nhưng đây chỉ mới là một phần nhu cầu trong việc dạy dỗ con cái vì chúng ta trang bị cho các em cái khả năng tự tồn, tự đi vào đời sống và tự có khả năng sinh nhai chứ không là gánh nặng cho ai. Tuy nhiên, cái quan trọng nhất trong việc dạy dỗ con cái mà các em không thể nào thu thập được ở trường hay bên ngoài xã hội là các bậc cha mẹ phải dạy dỗ các em thế nào cho các em trở thành những con người thật là người. Một con người thật là người không phải là những sinh vật chỉ biết ăn uống, làm việc với những sinh hoạt của riêng mình. Một con người thật là người phải là một con người có đầy đủ đạo đức của một con người, một con người có liêm sỉ, có chí khí và biết sống không những chỉ vì lợi ích cho riêng mình, mà còn vì lợi ích của tha nhân nữa.

31. GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG GIA ĐÌNH LÀ HÀNH TRANG VÀO ĐỜI CHO CÁC EM SAU NÀY

Các bậc cha mẹ thân mến,

Hành trang mà con em chúng ta mang vào đời sẽ là những giá trị truyền thống của mình, tình cảm gia đình, lòng tự hào về gia đình và dân tộc, tính tôn trọng kỷ luật, tinh thần trách nhiệm của cá nhân và gia đình, tính cần cù nhẫn nại chịu đựng gian khổ, tinh thần hiếu học, lòng vị tha bác ái, tính rộng lượng khoan dung, và nhiều thứ nữa. Tuy nhiên, làm sao cho con em chúng ta có được những đức tính cao đẹp vừa nói trên? Lịch sử văn hóa Việt Nam là một sự pha trộn kỳ diệu của ba tư tưởng lớn: Phật, Khổng, Lão. Chính nhờ vậy mà người Việt Nam chúng ta luôn sống hài hòa từ trong gia đình ra ngoài xã hội. Chúng ta đã quen rồi những truyền thống lễ nghĩa cao đẹp mà cha anh đã để lại từ mấy ngàn năm nay. Tuy nhiên, phải thành thật mà nói rằng chính cái truyền thống cao đẹp ấy đã góp phần không nhỏ vào công cuộc giữ nước của chúng ta. Bây giờ con em chúng ta đang hụp hẫng trong một nền văn hóa hoàn toàn trái ngược với những gì mà cha anh các em đã truyền trao. Quý vị có thấy tội nghiệp cho các em

không quý vị ? Quý vị có thấy sự khác biệt giữa Đông Tây không và sẽ không bao giờ được san bằng không quý vị ? Một bên thì "tiên học lễ, hậu học văn," còn một bên thì chỉ học văn mà bất cần lễ nghĩa. Mọi người chúng ta đang chứng kiến toàn thế giới đang bước vào một thời điểm văn minh tột đỉnh, với tràn trề những hy vọng cho tương lai về các mặt từ khoa học, kỹ thuật đến y khoa, tin học, và ngay cả những môn khoa học nhân văn, xã hội. Tuy nhiên, bên cạnh đó cũng không thiếu gì những thử thách, xáo trộn và bất an. Đồng thời, hố phân cách giàu nghèo, sang hèn càng ngày càng trở nên sâu thẳm. Trước những trạng huống đó, tuổi trẻ của con em chúng ta làm sao mà không hụt hẫng, làm sao mà không chới với ? Xin quý vị khoan vội trách tuổi trẻ ngang tàng, phóng túng, trụy lạc và hư hỏng. Ngược lại, xin các bậc cha mẹ có trách nhiệm hãy thử tìm hiểu những khó khăn và thử thách của con trẻ, hầu có thể tìm ra những phương cách khả dĩ giúp các em vượt qua cơn sóng gió hiện tại.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tuổi trẻ là cái tuổi vô cùng phức tạp và đa dạng. Một mặt các em phải đương đầu với những

thay đổi quá nhanh chóng ngay chính nơi các em. Mặt khác các em phải sống và lớn lên trong một hoàn cảnh xã hội mà sự thay đổi phải nói là hằng phút hằng giây, về cả các mặt văn hóa, chính trị, kinh tế, giáo dục, đức dục và luân lý. Dù phải đương đầu với đầy đủ những khó khăn của xã hội hôm nay, tuổi trẻ, nhất là tuổi trẻ Việt Nam, đã cố sức vùng vẫy để tự vươn lên và tự tìm cho mình một hướng đi thành công trong xã hội. Tuy nhiên, tuổi trẻ hôm nay hoàn toàn khác biệt với tuổi trẻ năm xưa, nhất là các em được sinh ra và lớn lên ở những nước kỹ nghệ tiên tiến. Các em không còn được hưởng những phút giây thoải mái như cha anh các em ngày xưa nữa. Thử hỏi trăm em học sinh sinh viên ngày nay, mấy em có được những giây phút lãng đãng dưới hàng cây phượng vĩ ? Mấy em có được những kỷ niệm ngây thơ của tuổi học trò ? Thưa ít lắm quý vị ạ ! Thấy như vậy để mà thương các em nhiều hơn là hờn trách. Thấy như vậy để chúng ta có được cơ hội sẻ chia những niềm đau nỗi khổ, cũng như những thao thức trước cuộc sống vô cùng cam go và nghiệt ngã hôm nay của các em.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ngày xưa, dù phải sống như chỉ mảnh treo chuông trong chiến tranh, thế hệ đàn anh chúng ta cũng còn có lý tưởng để mà đeo đuổi. Bây giờ nếu chúng ta không khéo dạy dỗ thì con em chúng ta sẽ không tìm được một chút ánh sáng nào trong con hàm tăm tối của xã hội vật chất và tiêu thụ hôm nay. Đa phần giới trẻ hôm nay bất bình vì các bậc làm cha mẹ chúng ta đã không quan tâm gì đến những nguyên nhân sâu xa cũng như những phức tạp của xã hội hiện tại, mà cứ khư khư một bề đồ đờn tất cả những hư hỏng lên đầu các em. Các em đâu có chối là các em đang phải đương đầu với những cám dỗ của sa đọa, trụy lạc và hư hỏng, từ trong học đường và ngoài xã hội. Chính vì thế mà các em cần lắm sự hướng dẫn và dạy dỗ của các bậc cha mẹ. Nhưng phải hướng dẫn và dạy dỗ làm sao cho hợp tình hợp lý. Chúng ta phải chỉ vạch cho các em thấy được thế nào là cuộc sống đạo đức tốt đẹp và thế nào là cuộc sống thoái hóa, sa đọa, vô trách nhiệm, bông bột và ngang tàng. Xin đừng ném các em vào vòng quay của xã hội mà lại biểu các em đừng quay theo cái vòng quay ấy. Không ngó ngang dạy dỗ mà biểu con cái nên thân nên hình là điều không tưởng. Không tạo cho các

em những giây phút thoải mái ấm cúng trong gia đình mà lại biểu các em không ra ngoài giao du là điều nghịch lý. Một khi các em bị cha mẹ ruồng bỏ vì bất cứ lý do gì, từ việc cha mẹ ly dị đến việc cha mẹ bận lo làm ăn không ngó ngang đến con cái, đều là ruồng bỏ, lúc đó các em chỉ còn biết nương dựa tinh thần vào đám bạn. Như quý vị đã thấy rồi, nương vào bạn được nên thì ít, mà đa phần là hư hỏng. Phải thành thật mà nhận rằng thế hệ trẻ hôm nay chưa chắc gì đã tệ hơn thế hệ trẻ của cha anh ngày trước. Về mặt giáo dục và văn minh, có lẽ các em hơn hẳn chúng ta. Về mặt luân lý đạo đức, cũng chưa chắc gì những người trẻ hôm nay kém hơn đàn anh ngày trước. Tuy nhiên, cái nhìn và quan niệm của các em khác hẳn cái nhìn và quan niệm của các bậc cha anh. Ngày xưa chúng ta quan niệm "tiên học lễ, hậu học văn," thì ngày nay các em đâu có chổng lại những thứ này. Tuy nhiên, các em đòi hỏi các bậc cha mẹ phải thức thời, phải nhìn thấy những cái nào còn thích hợp để giữ, và những cái nào không còn thích hợp nữa để bỏ. Ngày xưa chúng ta sống trong một nước Việt Nam nông nghiệp, với những dụng cụ thô sơ, vì thế mà nhịp sống cũng giản đơn dễ chịu hơn các em bây giờ. Ngày nay các em phải thường xuyên đương đầu với

những đe dọa của xã hội kỹ nghệ công nghiệp, các em phải chạy đua ráo riết từ trong học đường ra ngoài xã hội, học thì phải học cho giỏi, làm thì phải làm cho hay mới mong được sinh tồn. Quý vị có thấy tội nghiệp các em nhiều lắm không ?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Sự khủng hoảng hôm nay giữa hai thế hệ già và trẻ ngày càng trở nên tồi tệ và bi đát hơn. Tuy nhiên, chỉ có sự dạy dỗ và hướng dẫn đứng đắn của quý vị mới mong giúp các em san bằng những cách biệt này. Thế hệ chúng ta đã sanh ra và lớn lên ở một nước nông nghiệp, vì thế mà chúng ta chịu nhiều ảnh hưởng của truyền thống cổ truyền của cha anh chúng ta là gần gũi với thiên nhiên, nên con người chúng ta lúc nào cũng thoải mái và dễ chịu, tâm hồn chúng ta lúc nào cũng tĩnh lặng, cuộc sống chúng ta lúc nào cũng hài hòa. Còn các em sanh ra và lớn lên trên một đất nước công nghiệp, cuộc sống các em lúc nào cũng "động," cũng quay cuồng chất ngất. Ngày ngày, từ trường đến sở, các em đều phải sống theo cá nhân chủ nghĩa. Các em nào đâu có biết gì về cuộc sống hài hòa, mềm dẻo, kín đáo, nhưng vẫn không kém phần tế nhị và linh hoạt của một dân tộc với hơn

bốn ngàn năm dựng nước và giữ nước. Bốn phận của những người lớn chúng ta là phải, bằng cách này hay cách khác, hướng dẫn và dạy dỗ cho các em biết cách lấy "nhu" thắng "cương." Nghĩa là lấy sự tế nhị mềm dẻo của mình để vượt thắng sự cứng nhắc của nền văn hóa kim tiền ôũ các xứ Âu Mỹ. Chúng ta phải chỉ cho các em thấy những nét đặc trưng của văn hóa Việt Nam và làm sao giữ được những nét đẹp muôn thuở này ? Làm được như vậy, đi đâu đến đâu, các em vẫn luôn giữ được sức mạnh gia tộc, luôn thương yêu đùm bọc cả người thân lẫn kẻ sơ. Hãy dạy các em về truyền thống tôn ti trật tự trong quan hệ gia tộc bằng chính những hành động cụ thể trong cuộc sống hằng ngày của mình. Trong xã hội hôm nay mà còn đem mệnh lệnh ra sai khiến chắc là không còn hợp thời nữa đâu. Vậy xin quý vị hãy nói với các em bằng những lời nói, dù có lúc phải cương quyết, nhưng thân thương và cởi mở.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Những thay đổi trong cuộc sống hằng ngày diễn ra quá nhanh, nhanh đến độ những người lớn chúng ta không bắt kịp và luôn cảm thấy hụt hẫng. Như vậy việc chúng ta hội nhập vào xã hội mới đã

là điều khó, chứ nói chi đến việc truyền đạt những hiểu biết phổ thông của mình cho giới trẻ. Trong khi đó, giới trẻ tiếp nhận những điều mới mẻ rất nhanh, từ truyền thanh truyền hình, máy tin học, đến trong học đường và ngoài xã hội. Chính vì thế mà giới trẻ hôm nay năng động và có óc sáng tạo hơn. Và cũng chính vì thế mà khoảng trống cách biệt giữa các bậc cha mẹ và con em ở các xứ Âu Mỹ ngày càng lớn.

Nói như vậy không có nghĩa là giới trẻ hôm nay không còn lắng nghe các bậc cha mẹ nữa. Ngược lại, giới trẻ hôm nay cũng ngoan và dễ thương như những người trẻ của muôn thuở, có điều là các bậc cha mẹ phải để ý lắng nghe những thao thức, cũng như tâm tư tình cảm của giới trẻ hôm nay. Các em đang sống trong một xã hội gần như vô hồn bên cạnh những cám dỗ vật chất, nên các em dễ sa ngã lắm quý vị ạ ! Thế nên thay vì than trách hay đổ thừa cho giới trẻ, xin các bậc cha mẹ hãy sáng suốt suy nghĩ, lắng nghe và thông cảm với hoàn cảnh của các em. Từ đó các em sẽ cảm thấy thoải mái khi tiếp nhận những điều mà cha mẹ dạy dỗ. Bên cạnh đó, xin quý vị, nhất là những người con Phật, hãy cố gắng thích nghi, kiên nhẫn và đem hết lòng yêu thương ra mà đón lấy các em. Xin các bậc cha

mẹ hãy can đảm làm một cuộc đối thoại trong tinh thần cởi mở và yêu thương, hãy can đảm nhìn thẳng vào thực tế và chấp nhận những khuyết điểm cũng như những giới hạn của chính mình. Hãy từ tốn chỉ dạy con em chúng ta rằng, dù muốn hay không muốn, các em không thể nào chối bỏ quá khứ được đâu. Dù các em sinh ra tại Việt Nam hay sinh ra tại đây, dù các em là thế hệ thứ nhất hay thế hệ thứ mấy đi nữa ở đây, mặt mũi các em vẫn là mặt mũi Việt Nam. Dù các em cố sống theo Âu Mỹ, các em vẫn là những ngoại nhân trên đất nước này. Nói như vậy không có nghĩa là chúng ta cứ khư khư ôm lấy cái quá khứ. Nói như vậy để cảnh tỉnh mọi người nên nhớ rằng muốn thích nghi trong mọi hoàn cảnh, chúng ta phải thức thời giữ lại những điều hay, và loại bỏ đi những điều không còn thích hợp nữa của chính văn hóa mình.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Quá khứ đã qua rồi như lịch sử đã sang trang, đừng mãi miết hoài vọng để rồi bị nghiền nát và đào thải trong trào lưu tiến bộ hôm nay. Hãy cố mà dung hòa cách biệt bằng cách hướng dẫn và dạy dỗ sao cho con em chúng ta thấy được rằng ngành nghề và kiến thức chuyên môn là rất cần cho xã

hội mới hôm nay; tuy nhiên, có tài mà thiếu đức sẽ không bao giờ làm được một con người trọn vẹn. Các bậc cha mẹ đã vì tương lai của con trẻ mà vượt trùng dương với bao nhiêu hiểm nguy để đến đây, xin quý vị hãy hy sinh thêm một chút nữa, để tương lai con em chúng ta được phát triển một cách trọn vẹn. Mong lắm thay !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đạo Phật là đạo của từ bi nhân bản, của vị tha bác ái, của hạnh phúc và an lạc. Người con Phật đi vào đời với những lời Phật dạy, để vừa mưu cầu hạnh phúc cho mình, mà cũng vừa mưu cầu hạnh phúc cho người và cho đời. Hạnh nguyện của những bậc làm cha mẹ trong đạo Phật cũng như vậy, cũng mong làm sao để mang lại hạnh phúc cho mình, cho con cái mình, và ngay cho những người phối ngẫu của con em mình nữa. Do sự cõi đời và bao dung của đạo Phật, nên ngay trong việc tạo dựng mái ấm gia đình, giáo lý nhà Phật không và sẽ không bao giờ đưa ra những yếu lý để bắt buộc ai phải theo đạo Phật trong vấn đề hôn nhân. Theo đạo Phật, nếu duyên nghiệp hãy còn, đường trần chưa dứt, thì những người Phật tử tại

gia vẫn phải lập gia đình và xây dựng hôn nhân hạnh phúc.

32. HÔN NHÂN DỊ GIÁO

Các bậc cha mẹ thân mến,

Hôn nhân chẳng những là giao ước của tình yêu giữa hai người nam và nữ, mà hôn nhân còn là một sự nối kết thiêng liêng trong sự tồn vong của nhân loại. Bôn phận làm cha mẹ nên luôn nhớ rằng sự lựa chọn trong hôn nhân phải được đặt lên trên tất cả những ép uổng gượng gạo của những giáo điều cứng nhắc. Đó phải là một sự lựa chọn thanh cao của tình yêu thương, xuất phát từ hai con tim muốn hòa chung điệu sống. Sự lựa chọn này đã nảy mầm từ xa xưa, có thể nói là từ lúc con người mới bắt đầu xuất hiện và sống thành đoàn. Tín ngưỡng và tôn giáo là những thứ sanh sau đẻ muộn, là những thứ được con người đặt ra nhằm phục vụ con người, nói rõ hơn là những thứ được biên diễn bởi con người. Hàng ngàn năm trước làm gì có tôn giáo để bắt buộc và ước lệ trong hôn nhân, thì bây giờ chuyện bắt ép người phối ngẫu phải theo tôn giáo của mình chỉ là những giáo điều nhằm bành trướng tôn giáo không hơn không kém, không có một chút cơ bản vững chắc nào cả. Hãy gẫm lại mà xem, con người không được sanh ra với một tôn giáo có sẵn. Xin hãy để cho con người ấy

tự do tìm đến đến với tôn giáo của chơn lý cho chính mình.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Các bậc cha mẹ có con em đang bước vào ngưỡng cửa hôn nhân phải nên luôn nhớ rằng giáo lý nhà Phật không và sẽ không bao giờ bắt buộc người phối ngẫu phải có cùng tín ngưỡng. Giáo lý ấy lại càng không bao giờ bắt buộc ai phải bỏ đạo mình để tin theo Phật vì có người phối ngẫu đang tin theo Phật. Hãy nhìn về lịch sử của những nước theo đạo Phật, thì chúng ta sẽ thấy rõ tinh thần ôn hòa và sự bao dung của đạo Phật. Trước khi đạo Phật du nhập vào Việt Nam và Trung Hoa thì ở những xứ này đã có sẵn đạo Khổng, đạo Lão và đạo thờ ông bà. Thế nhưng đạo Phật đâu có bắt buộc ai phải bỏ Khổng, Lão, hoặc thờ ông bà để theo Phật. Ngược lại, đạo Phật còn khuyến tấn những việc làm hợp tình, hợp lý và đầy ý nghĩa này. Chính vì thế mà đạo Phật đã ăn sâu vào tâm tư tình cảm của người Việt Nam một cách rất dễ dàng. Các bậc cha mẹ phải nên luôn nhớ rằng, đạo Phật chẳng những không chống đối vấn đề hôn nhân với người khác đạo, mà đạo Phật cũng không ép buộc người phối ngẫu của Phật tử phải bỏ đạo mình để tin theo

Phật. Đạo Phật vạch rõ sự tốt đẹp của các tôn giáo và khuyến tấn người phối ngẫu khác đạo, nên giữ đạo của họ trong khi chung sống song hành với một người con Phật.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đạo Phật chủ trương, nếu hôn nhân với người cùng đạo thì càng tốt. Tuy nhiên, đạo Phật không bao giờ chống báng việc Phật tử kết hôn với người khác đạo. Theo đạo Phật, tất cả chỉ vì có duyên mà hợp, rồi cũng vì hết duyên mà tan. Từ khi con cái còn nhỏ, bổn phận làm cha mẹ phải có nhiệm vụ nuôi nấng và dạy dỗ con em mình với những giáo lý tuyệt vời của Đức Phật. Nếu ngay từ khi con cái còn nhỏ, mà cha mẹ không có đủ cơ duyên dìu dắt cho các em, hướng dẫn cho các em giao du với những bạn hữu cùng đạo, trong khi thời gian vẫn trôi qua và các em vẫn phải lớn lên và phải có cuộc sống cho chính các em, các em vẫn phải làm thân và kết bạn. Rất có thể bạn bè và người phối ngẫu của các em là những người không cùng tôn giáo. Nếu sự thế đã như thế thì những bậc phụ huynh phải làm sao đây ?

Những người con Phật luôn quyết vâng giữ những kim ngôn ngọc ngữ của Phật mà đi vào đời,

trong mọi lãnh vực từ kinh tế, chánh trị, đến hôn nhân trong cuộc sống hằng ngày. Người con Phật nên luôn nhớ rằng đạo Phật chưa bao giờ dạy ai phải bắt ép ai. Đạo Phật chưa bao giờ tạo ra một cuộc Phật chiến nào để bành trướng thế lực cho chính mình. Ngược lại, dù trong cõi ta bà ngũ trược ác thế này, với kiếp phù du của con người trong cảnh sống gửi thác về, dù nhân thế có lao xao thế mấy, đạo Phật vẫn luôn là đạo của từ bi nhân bản, vị tha bác ái và cởi mở bao dung. Đạo Phật không bao giờ cho mình là đúng, là tuyệt đối, là toàn năng, hay là trung tâm của vũ trụ. Ngược lại, đạo Phật lấy thời gian làm thước đo và trả lời cho tất cả những chân như, ngụy giả, tốt xấu ... Đạo Phật không chủ trương bắt ép ai phải theo mình, cũng không cấm cản ai bỏ đạo Phật để theo một tôn giáo khác, vì bất cứ lý do gì. Các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng những người con Phật chơn thuần cũng vậy, không bắt ai phải theo mình. Tuy nhiên, dù Phật không cấm cản bỏ đạo, những người con Phật cương quyết không phể bỏ đi chơn lý và lẽ sống của chính mình. Như vậy những bậc phụ huynh Phật tử quyết không cuồng tín, không khư khư giữ vững lập trường của mình, mà bắt ép ai phải chạy theo mình. Nếu con cái mình kết hôn được với

những người cùng đạo thì tốt, ví bằng nếu có phải kết hôn với một người khác đạo cũng không phải là một điều xấu. Theo Phật, không có cái gì ngẫu nhiên mà xảy đến trên cõi đời này. Tất cả đều có duyên cớ của nó. Hôn nhân cũng vậy, nếu hai người không có dây mơ rễ má, không có những nợ nần năm cũ hoặc đời trước, thì chắc không bao giờ tương ngộ. Đã tương ngộ, ắt phải vì duyên nghiệp mà tương ngộ. Như vậy các bậc cha mẹ nên thấu hiểu để đừng ai bắt ép ai trong cuộc tương ngộ này. Ngược lại, hãy giúp đỡ con em vượt qua những đoạn đường đời đầy gian lao và lắm cay nghiệt này.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Cộng đồng Việt Nam tại Orange County hiện tại, không phải là một cộng đồng lớn lắm, thế nên đa phần tuổi trẻ Việt Nam thuộc nhiều tôn giáo khác nhau, đã phải đến với nhau từ tình bằng hữu, kết thân, rồi đi đến thương yêu nhau và kết hôn. Chính vì vậy mà có lắm cảnh trái ngang đã ập đến với tuổi trẻ. Tuổi trẻ, nhứt là các em sanh ra và lớn lên ở đây, hễ thấy hợp thấy thương là đến với nhau, chứ không cần suy đi nghĩ lại về tôn giáo, hoặc cũng không cần phải hỏi coi người bạn mình

thuộc về tôn giáo nào ? Đến khi biết được người bạn mình khác đạo, thì tình yêu đã nảy nở và phát triển mạnh quá rồi, không còn cách gì khác hơn là tiến đến hôn nhân. Thế là cả hai bên gia đình đều đau khổ. Tuy nhiên, chúng ta, như là những người con Phật, phải nên luôn nhớ rằng mục đích của cuộc sống chúng ta là gì ? Là hạnh phúc, là an vui, là hòa nhã. Vậy thì trong bất cứ tình huống nào, người con Phật cũng quyết giữ cho bằng được hạnh phúc, an vui và hoà nhã, ngay cả trong khi phải đương đầu với những hoàn cảnh gai góc và khó xử như trên đời này. Dù trong tình huống nào, đạo Phật vẫn luôn là đạo của tình thương, thế nên những người con Phật không muốn thấy, hoặc làm cho ai đau khổ cả. Hơn nữa, từ trước khi có tôn giáo, con người vẫn kết hợp và vẫn sống với nhau trong hạnh phúc đến răng long đầu bạc. Vậy thì đừng ai bảo ai là phải bỏ đạo này theo đạo kia trong hôn nhân.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Các bậc cha mẹ có trách nhiệm và biết nghĩ đến tương lai hạnh phúc của con cái nên luôn nghĩ rằng đạo Phật luôn dành cho chúng ta sự tự do lựa chọn, chứ không bắt buộc chúng ta phải tin, phải

theo một cách mù quáng và vô lý. Trong những tình huống hôn nhân dị giáo, các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng đạo Phật cho phép tín đồ của mình được kết hôn với người mà họ yêu thương và lựa chọn. Đạo Phật chủ trương mạnh ai nấy giữ những gì cao đẹp và hay ho nhất của tôn giáo mình, rồi từ đó tu bổ cho nhau để chỉ đi về một hướng: đó là hướng thượng. Trong thời gian chung sống, hãy gạt qua một bên những dị biệt của niềm tin, để cùng nhau sống hòa điệu và đi tới. Các bậc cha mẹ nên khuyên con em mình hãy sống trọn vẹn với những gì cao cả nhất mà tôn giáo mình đã dạy. Hãy sống thực và chứng tỏ cho người phối ngẫu mình thấy được sự cởi mở và bao dung, cũng như hạnh phúc và niềm an lạc tràn đầy dưới ngọn hải đăng Phật pháp. Hãy đem từ, bi, hỷ, xả mà đối trị với tham, sân, si. Hãy lấy khiêm cung từ tốn mà đáp lại ngã mạn cống cao. Hãy lấy nhu hòa nhẫn nhục ra mà ban tặng cho những cơn giận hờn trách móc của người phối ngẫu. Hãy sống y như lời Phật dạy. Các bậc cha mẹ nên khuyên nhủ con em mình hãy sống trọn vẹn với giới đức và đạo hạnh của một người con Phật, thì rồi thế nào người phối ngẫu cũng sẽ nhìn thấy một cách trung thực về đạo Phật. Các bậc cha mẹ nên khuyên con em mình hãy lấy chính

thân tâm mình mà sống, mà hành trì Phật pháp, rồi chúng ta sẽ thấy sự vi diệu của đạo Phật.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Đạo Phật từ bi và nhân ái như vậy đó, không muốn thấy ai phải buồn phải khổ. Đạo Phật không bao giờ tự cho mình là tuyệt đối, hoặc giả là trung tâm vũ trụ. Đạo Phật không cho những gì của mình là đúng, còn những gì của người là sai trái. Chính vì thế mà đạo Phật không ràng buộc hay bắt ép ai phải tin theo đạo Phật vì bất cứ lý do gì. Tuy nhiên, người Phật tử chúng ta cũng cần phải có đầy đủ cả bi, trí, dũng của một đứa con Phật, để không mù quáng bỏ đạo mà chạy theo tiếng gọi của con tim. Các bậc cha mẹ nên dạy dỗ con cái mình biết rằng người Phật tử chơn thuần sẽ không vì tình yêu mà từ bỏ tất cả những giáo lý tuyệt vời mà mình đã từng tắm mát trong đó. Các bậc cha mẹ nên luôn dạy dỗ con em mình phải cân nhắc một cách kỹ lưỡng trước khi tự quyết định, nhất là quyết định vô cùng quan trọng này, quyết định bỏ đạo, bỏ cả niềm tin và tín ngưỡng của chính mình để tiến đến hôn nhân với một người khác đạo.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Xin quý vị hãy cố mà dạy dỗ con em sao cho các em đừng xem thường ảnh hưởng của nếp sống tâm linh trong cuộc sống hằng ngày, đừng nghĩ rằng đạo nào cũng vậy, rồi tùy tiện mà chạy theo tiếng gọi của tình yêu, thì sau này e rằng chúng ta sẽ phải ôm lấy khổ sở, có khi ta chưa biết chiếc thuyền ấy do ai lái và sẽ đi về đâu ? Như vậy trong hôn nhân, nếu con em mình được kết hôn với những người cùng đạo thì tốt. Nếu gặp phải người khác đạo, đừng nên bắt buộc họ phải cải đạo để theo mình. Cho dù người có ép ta, ta cũng cương quyết không bắt ép người. Các bậc cha mẹ nên luôn tâm niệm rằng không lấy niềm tin đạo giáo làm điều kiện tiên quyết trong vấn đề hôn nhân. Lại càng không dùng bất cứ yếu lý nào để xoay chuyển đức tin nơi người khác. Ngược lại, trong hôn nhân dị giáo, các bậc cha mẹ nên khuyên nhủ con em mình đạo ai nấy giữ, rồi chỉ dùng cuộc sống thiện hạnh của chính mình để cùng sống hòa điệu với tha nhân. Các bậc cha mẹ cũng nên luôn nhớ rằng có biết bao nhiêu thảm cảnh đã và đang xảy ra trong vấn đề hôn nhân cũng chỉ vì những giáo điều vô lý và không tưởng của ý đồ bành trướng và khống chế của các tôn giáo đang bước

qua ngưỡng cửa tuyệt vọng. Các bậc cha mẹ có trách nhiệm quyết không để cho con em mình trở thành nạn nhân của những thảm cảnh này. Xin các bậc cha mẹ hãy vì hạnh phúc và tương lai của con trẻ mà cố cởi mở và bao dung thêm nữa ! Luôn nhớ rằng đạo Phật ở ngay trong lòng ta, chứ không phải là hình tướng bên ngoài. Thế cho nên dù trong bất cứ tình huống nào, chúng ta cũng có thể đem những chân lý tuyệt vời từ, bi, hỷ, xả, tình yêu thương chân thật, cũng như cuộc sống nhu hòa nhẫn nhục và khiêm cung từ tốn ra mà ban vui cho người khác được, hướng là đem ra ban cho người phối ngẫu của chính mình, là người mà ta sẽ cùng sống với nhau cho đến trọn đời hết kiếp.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng tôn giáo được khai sinh chỉ nhằm một mục đích duy nhất là đem lại hạnh phúc an vui cho con người. Tôn giáo rất cần thiết cho chúng ta mỗi khi chúng ta gặp phải những khó khăn trong cuộc sống hằng ngày. Tuy nhiên, con người có đến hay không đến với tôn giáo là sự tự nguyện của con người ấy, chứ không ai có quyền bắt ép ai. Các bậc cha mẹ cương quyết không để cho những giáo điều cứng nhắc, vô

lý và không tưởng làm cản trở hôn nhân và hạnh phúc của con cái mình; hoặc giả cương quyết không để cho những thứ này làm cho con em mình đau khổ. Tôn giáo lúc nào cũng cần thiết vì tôn giáo có thể giúp cho con người có được cuộc sống an lạc hơn về mặt tinh thần. Tuy nhiên, các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng tôn giáo phải được đem ra để phục vụ con người, chứ tôn giáo không có quyền gì bắt ép ai làm nô lệ cho những nhu cầu không tưởng của nó. Các bậc cha mẹ cương quyết không mù quáng, mà ngược lại luôn dùng chánh kiến Phật dạy năm xưa, để dìu dắt con em chúng ta đi vào hôn nhân dị giáo mà không phải đương đầu với quá nhiều khó khăn và phiền não không cần thiết.

33. THƯƠNG YÊU HAY CHIÊU CHUỘNG?

Các bậc cha mẹ thân mến,

Ai trong chúng ta lại không thương yêu con cái mình; tuy nhiên, yêu thương không có nghĩa là chiều chuộng con cái một cách thái quá. Ngược lại, yêu thương là dạy dỗ, hướng dẫn và cho con những cái cần thiết, cũng như giúp làm sao cho con cái có thêm ý chí và nghị lực để sau này ra đời, các em sẽ có đủ sức vững tiến vào những vùng nghiệt ngã nhứt của trường đời. Nhiều khi chúng ta không phải nói "cha mẹ thương yêu con cái" hết ngày này qua ngày khác, mà chúng ta phải thể hiện tình yêu thương ấy qua hành động cụ thể. Nhiều khi chúng ta phải gần gũi các em một cách cởi mở như một người bạn, một người hướng đạo, hơn là cứ mãi truyền hết lệnh này tới lệnh nọ. Các bậc cha mẹ thân mến, con cái chúng ta hãy còn non dại lắm, lắm khi chúng ta thể hiện tình yêu thương với các em trong việc dạy dỗ các em, các em vẫn vô tình không hay biết. Bốn phận của các bậc cha mẹ là làm sao truyền đạt cho được cái thông điệp này đến với các em. Nhiều lúc yêu thương và cảm thông không chỉ được nói bằng lời suông, mà cần phải được nói qua dáng vẻ, cử chỉ, gương mặt, vân

vân. Tuy nhiên, những thứ này phải được biểu lộ một cách chân thật, chứ không bằng đóng kịch hay lừa dối, vì giáo dục đích thực xuất phát tận đáy lòng chứ không phải ở đầu môi chót lưỡi. Một khi con cái đã hiểu được tình yêu thương thật sự mà cha mẹ đã dành cho các em, các em sẽ sẵn sàng đến và chia sẻ tâm sự riêng tư thầm kín nhất của các em, những điều mà bình thường các em chỉ dám nói với bạn bè thân thích mà thôi. Chừng đó khoảng trống cách biệt giữa cha mẹ và con cái sẽ được khóa lấp dần dần, và cách dạy dỗ con em chúng ta cũng trở nên dễ dàng hơn. Nếu cần các bậc cha mẹ cứ nói thẳng với các con là cha mẹ sanh con nhưng muốn tìm hiểu tâm tính các con, cha mẹ phải nói, phải lắng nghe và phải tâm tình với các con như những người bạn thân thương nhất. Dĩ nhiên, cha mẹ có bốn phận dạy dỗ và hướng dẫn con cái, nên trong cuộc sống hằng ngày chúng ta cần phải đặt ra những điều luật để dạy dỗ con cái trong nhà, nhưng chúng ta lúc nào cũng phải là những người bạn thân thương và gần gũi nhất cho con em chúng ta về nương mỗi khi cần thiết. Muốn được như vậy, các bậc làm cha mẹ phải tỏ ra nâng đỡ mỗi khi các em làm lỗi, chứ không chỉ trích hay lên án, hoặc chê bai một cách

thậm tệ. Chúng ta phải là một điểm tựa vững chắc để cho các em cảm thấy yên ổn trong bất cứ tình huống nào. Như vậy, ngoài việc đối thoại cởi mở và thân tình ra, các bậc cha mẹ còn phải tỏ ra vui vẻ và thân thiện mỗi khi gần gũi con cái. Các bậc cha mẹ nên luôn nói cho con em biết những gì mình thật sự ngưỡng mộ nơi các em. Tuyệt nhiên các bậc cha mẹ không bao giờ nói xấu con mình với bất kỳ ai, cho dù con em mình có thật sự xấu xa chúng ta cũng không nên bêu xấu các em. Mỗi khi các em làm gì, chúng ta nên ôn tồn nhưng thẳng thắn phê bình hầu giúp cho các em cải thiện. Xin hãy nói thẳng với các em, vì nếu chúng ta không nói, các em sẽ không biết và cứ tưởng rằng như vậy là đúng. Vô tình chúng ta đã xô đẩy con em chúng ta đi hết lỗi lầm này đến lỗi lầm khác.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Cổ nhân ta thường hay nói "lời nói không mất tiền mua, lựa lời mà nói cho vừa lòng nhau." Ngay trong các gia đình êm ấm, nhiều khi cha mẹ cũng ít hay nói chuyện với con cái mình lắm. Chắc có lẽ là tại bản chất cố hữu của người Việt Nam chúng ta là hay làm, ít hay nói, chứ chúng ta nào có tiếc gì lời nói với những người thân thương của

chúng ta ? Các bậc cha mẹ thân mến, xin quý vị hãy để ý đến con em chúng ta nhiều hơn nữa, vì nhiều khi các em chỉ mong nghe được một lời nói thân thương được phát ra từ quý vị, là các em cảm thấy yên lòng và sung sướng nhứt trên đời. Các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng tương lai con em chúng ta tùy thuộc nhiều thứ khác, chứ không riêng ôủ chỗ cho ăn, cho mặc, cho ở, cho đi học. Đồng ý là cha mẹ phải tạo điều kiện cho con em học hành đỗ đạt; tuy nhiên, điều quan trọng nhứt vẫn là cuộc sống và cuộc cư xử hằng ngày giữa cha mẹ và các em, vì đó chính là hành trang vào đời của các em sau này. Các bậc cha mẹ chúng ta phải nên luôn cẩn trọng vậy !

34. CHA MẸ LÀ NHỮNG TẤM GƯƠNG SỐNG

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta và con cái chúng ta đang sống trong một nước mang tên "Hiệp Chúng Quốc" với sự pha trộn đa chủng và đa văn hóa. Trong đó Việt Nam chúng ta chỉ là một trong số gần hai trăm dạng văn hóa khác nhau. Thực tình mà nói, không riêng gì Việt Nam, mà bất cứ chủng tộc nào ở đây cũng muốn bảo tồn văn hóa của dân tộc mình. Chính vì thế mà không riêng gì cộng đồng Việt, mà hầu như trong tất cả các cộng đồng thiểu số ở đây đều xảy ra những trạng huống đau lòng, từ trong gia đình ra đến ngoài học đường và xã hội. Cha mẹ thì muốn bảo tồn văn hóa của mình, nhưng lại không muốn hội nhập, hoặc hội nhập rất chậm vào xã hội mới. Ngược lại, tuổi trẻ con em chúng ta thì vội vã hội nhập, lắm khi không còn nhớ còn biết mình là ai, mặt mũi mình ra sao nữa.

Thật tình mà nói, ai trong chúng ta cũng có những khổ tâm riêng. Cha mẹ khổ tâm theo cha mẹ, con cái chúng ta cũng có cái khổ tâm của các em. Các em sanh ra và lớn lên ở đây, học đường ở đây hoàn toàn khác với học đường ở Việt Nam. Ở đây chỉ dạy cho các em kiến thức và khoa học thực nghiệm, chứ không chú trọng về đạo đức. Chính vì thế mà vai trò của các bậc làm cha mẹ rất ư là quan trọng. Ngoài chuyện lo lắng và hướng dẫn cho con em mình được thành nhân chi mỹ, quý vị còn là những giáo đạo đức dục vô cùng quan trọng cho các em.

Tuy nhiên, vai trò của các bậc cha mẹ trong việc rèn luyện đức dục của các em không phải là đơn giản như việc nuôi nấng, lo ăn, lo mặc, sắm quần, sắm áo đâu quý vị ạ ! Xin quý vị đừng lầm tưởng rằng đi làm mang tiền về cho đầy đủ hoặc dư dả là xong. Không xong đâu quý vị ơi ! Kỳ thật yếu tố đầu tiên giúp con em rèn luyện đạo đức cũng là yếu tố vô cùng khó khăn cho các bậc cha mẹ, vì các em sẽ ít khi chịu nghe những gì quý vị nói, mà các em chỉ nhìn những gì quý vị làm để rồi làm theo. Chính vì thế mà các bậc cha mẹ sống buông thả, bừa bãi sẽ không bao giờ dạy được con cái. Cho dù quý vị có nói hay thế mấy, mà quý vị làm không hay thì đừng trách gì con cái hư hỏng. Xin các bậc làm cha mẹ hãy vô cùng cẩn trọng khi dạy con trong thời buổi hôm nay !

Các bậc cha mẹ thân mến,

Sự dạy dỗ con cái trong xã hội hôm nay không phải là chuyện đơn giản, không phải biểu các em vâng lời là các em vâng lời, không phải kêu các em giỏi giang là các em giỏi giang. Ngược lại, muốn các em vâng lời, muốn các em ngoan ngoãn giỏi giang, các bậc cha mẹ phải đầu tư thật nhiều thì giờ trong việc dạy dỗ con cái. Ngoài ra, cha mẹ còn phải làm sao cho các em thấy được rằng các em đang là thành viên của một gia đình tốt về cả cuộc sống vật chất lẫn luân lý đạo đức. Muốn con cái vâng lời thì các bậc cha mẹ phải làm gương trước nhứt bằng cách sống trên thuận dưới hòa, chồng nói vợ nghe, vợ nói

chồng nghe. Nếu có bất đồng ý kiến, vợ chồng phải cố ngồi lại với nhau để giải quyết, chứ đừng sất sả cãi vã to tiếng. Đồng ý mỗi em đều có cá tính khác nhau, đồng ý cha mẹ sanh con chứ không sanh tánh; tuy nhiên, gương sống hằng ngày của cha mẹ ảnh hưởng rất lớn vào cuộc sống của con trẻ trong hiện tại và tương lai. Bên cạnh đó, học đường và xã hội cũng góp phần không nhỏ trong việc dạy dỗ con trẻ.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Chúng ta có thể không hoàn toàn đồng ý với Đức Khổng Phu Tử về: "nhân chi sơ tánh bổn thiện," nhưng ai trong chúng ta cũng phải đồng ý rằng con cái chúng ta không tự làm nên những điều xấu ác. Con trẻ xấu hay tốt đa phần do ảnh hưởng của cuộc sống trong gia đình và những giao tiếp nơi học đường cũng như ngoài xã hội. Không ai trong chúng ta có thể phủ nhận tầm quan trọng của gia đình trong tiến trình phát triển và lớn lên của con trẻ. Hình ảnh của cha mẹ bây giờ, chính là hình ảnh của con cái chúng ta về sau này. Như vậy các bậc cha mẹ đã thấy quá rõ là tương lai của các em sau này có tươi sáng hay u tối hơn hiện tại của quý vị là hoàn toàn tùy thuộc ở quý vị. Quý vị đã mang lại đời sống cho các em và tương lai vận mệnh của mấy em đang nằm trọn trong tay của quý vị.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhứt là những bậc cha mẹ Phật tử phải cố làm sao cho tương lai và sự nghiệp của con em mình về sau này phải hơn hẳn những gì mình đang có bây giờ. Đức Phật đã từng dạy dỗ các Phật tử tại gia rằng: "Nếu duyên nghiệp hãy còn, nên các Phật tử tại gia chưa thể sống đời đạo hạnh xuất trần thì vẫn phải lập gia đình, tạo sự nghiệp và có con cái. Tuy nhiên, một khi đã lập gia đình và mang lại đời sống cho con cái thì bốn phận làm cha mẹ là phải tận tâm, tận tình, tận lực nuôi dưỡng và dạy dỗ con cái cho được thành nhân chi mỹ, vì không một ai có thể thay thế được quý vị trong trách vụ này." Như vậy vai trò làm cha mẹ của quý vị thật tối ư quan trọng. Ngoài chuyện mưu sinh, quý vị còn phải tạo cho con trẻ một bầu không khí đầm ấm trong gia đình. Từng bước chân chập chững của các em nơi trường học cũng như ngoài trường đời là từng nhịp đập trong tim của quý vị. Lúc chuyện trò, khi ăn uống với con cái, cũng như lúc đùa giỡn ở sân sau, hoặc lúc dạy con về truyền thống gia tộc và dân tộc, tất cả đều phải xảy ra trong tinh thần cởi mở và tương kính. Đã qua rồi cái thời "áp đặt" vì con trẻ ngày nay không còn là con trẻ ngày xưa. Với trào lưu tiến bộ hiện tại, các em đã được phát triển và trở nên khôn trước tuổi. Các em không còn thụ động hoặc lắng nghe cha mẹ một cách máy móc nữa. Nói như thế không có nghĩa là tuổi trẻ hôm nay hư hỏng. Tuổi trẻ hôm nay vẫn lắng nghe cha mẹ như tuổi trẻ năm xưa, nhưng các em cần một lời giải thích

thỏa đáng trước khi vâng lời. Kỳ thật, các em đang làm theo lời Phật dạy năm xưa: "Đừng vội vàng tin nghe theo những gì mà mình chưa hiểu rõ. Hãy hỏi cho kỹ cho rõ rồi hẳn tin hẳn nghe." Như vậy các bậc cha mẹ có trách nhiệm nên luôn nhớ rằng chẳng những con cái cần lắng nghe cha mẹ, mà cha mẹ cũng cần phải lắng nghe con cái trong mọi vấn đề. Lắng nghe để hiểu được tâm tư tình cảm của con em mình. Làm được như vậy, các bậc cha mẹ đang tạo ra một bầu không khí cởi mở và êm đềm trong chính gia đình mình.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tinh thần cởi mở và tương kính không có nghĩa là quy lụy và chiều chuộng con cái một cách thái quá. Tinh thần cởi mở và tương kính chính là con đường trung dung mà Đức Phật đã dạy các Phật tử tại gia của Ngài. Làm cha làm mẹ có lúc phải âu yếm con cái, nhưng không mềm yếu; có lúc phải thỏa mãn những nhu cầu cần thiết cho con em trong cuộc sống hằng ngày, nhưng không chiều chuộng thái quá; có lúc phải cương nghị nhưng không độc đoán. Theo Phật, mỗi người chúng ta đến với cõi Ta Bà này với một mớ nghiệp lực khác nhau, nên không ai giống ai. Sự sống chung đụng lâu ngày, dù thương nhau thế mấy, cũng gặp phải những va chạm. Thế nên các bậc làm cha mẹ phải cố dẹp tự ái, đừng lúc nào cũng tự cho mình là đúng người sai và khư khư bắt ép người phải theo mình, vì làm như vậy vô tình mình nêu gương xấu cho con

em mình về sau này. Mặc dù vẫn biết rằng cha mẹ sanh con chứ không sinh tánh, nhưng đức tính của con cái ảnh hưởng rất lớn từ nếp sống hằng ngày của cha mẹ nhiều hơn là bẩm sinh hay ảnh hưởng bên ngoài. Thế mới thấy ngay cả các bậc cha mẹ cũng cần phải sửa sai, chứ không đơn thuần bắt ép con cái phải sửa theo ý mình.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tại sao đa phần các bậc phụ huynh ở các nước Âu Mỹ lại cho rằng giới trẻ hôm nay sống thác loạn, mất dạy và vô trách nhiệm ? Các bậc cha mẹ hãy bình tâm mà suy xét thử xem chúng ta đã có góp phần vào những hư hỏng của con trẻ hay không ? Ở trường thì thầy cô chỉ hướng dẫn cho các em phân tri thức. Bạn bè và xã hội thì làm được gì cho các em ? Như vậy nếu các bậc cha mẹ chỉ lo làm ăn mà lơ là trong việc dạy dỗ đức dục cũng như theo dõi việc học hành thì các em sẽ ra sao ? Không nói chắc quý vị cũng thừa hiểu hậu quả của việc lơ là trong trách nhiệm dạy dỗ con cái sẽ xô đẩy con em chúng ta đến chỗ thác loạn, mất dạy và vô trách nhiệm.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Thói thường chúng ta hay đổ thừa mà ít chịu bình tâm suy xét những gì đang xảy ra quanh ta. Chúng ta cho rằng tuổi trẻ hôm nay sống thác loạn, mất dạy và vô trách nhiệm, nhưng chúng ta không chịu bình tâm suy xét xem coi vì sao tuổi trẻ lại sống như vậy. Có khi nào người lớn

chúng ta chịu để ý thực sự đầu tư thời giờ trong vấn đề giáo dục con em về luân lý, đạo đức cũng như trách nhiệm và lòng nhân đạo của một con người đúng nghĩa bao giờ chưa ? Đừng nói chi đến những việc lớn như văn học văn hóa, các bậc cha mẹ hãy tự hỏi xem chúng ta đã dạy cho các em hiểu biết đầy đủ về những điều phải trái và những lịch sự tối thiểu trong cuộc sống hằng ngày chưa ? Khoan nói chi đến việc dạy dỗ con trẻ yêu nước thương nòi, các bậc cha mẹ hãy thành thật với chính mình xem coi mình đã dạy được gì cho con trẻ trong việc thương yêu chính các em và những thành viên trong tiểu gia đình của các em ? Gia đình là một tế bào sống của xã hội, mà trong đó các em là một thành phần quan trọng. Ngoài ra, gia đình còn là một loại trường học đặc biệt trong đó cha mẹ đóng vai thầy cô, dạy các em không bằng sách vở mà bằng kinh nghiệm sống thực của chính mình. Dẫu biết rằng cha mẹ nào cũng thương yêu con cái trong từng nhịp thở, trong từng nhịp đập của trái tim. Hễ tim còn đập là tình yêu thương cha mẹ dành cho con cái vẫn còn nồng nàn. Tuy nhiên, các bậc cha mẹ phải nên xét lại cách mình yêu thương con trẻ coi đó có phải là thứ tình yêu mà trẻ cần hay chỉ là thứ tình yêu chỉ nhằm thỏa mãn cao vọng cho chính mình ?

35. HÃY ĐẦU TƯ NHIỀU THÌ GIỜ HƠN CHO TƯƠNG LAI CON CÁI CHÚNG TA

Các bậc cha mẹ thân mến,

Thật tình mà nói, chúng ta đã góp phần không nhỏ trong sự thác loạn, mất dạy và vô trách nhiệm của con trẻ. Đồng ý chúng ta rất bận rộn vì phải vật lộn với cuộc sống để kiếm tiền nuôi gia đình. Tuy nhiên, tương lai con trẻ còn quan trọng hơn việc kiếm tiền nhiều. Thế nên các bậc cha mẹ phải cố sắp xếp làm sao để vừa có thể lo được vật chất, mà cũng vừa có thể lo được về tinh thần cho con trẻ. Nếu các bậc cha mẹ chỉ biết lo về vật chất mà quên lãng về tinh thần, thì rất có thể chính những vật chất ấy sẽ làm hư hỏng con em mình. Theo cuộc thăm dò mới nhất của tạp chí Thể Thao Trình Bày Cho Trẻ Em (Sport Illustrated For Kids) thì con trẻ không dùng mạng lưới điện toán (internet) để học, mà gần phân nửa dùng internet để nói chuyện với người khác, khoảng 40% dùng internet để chơi (games), chỉ có khoảng 20% trẻ dùng internet để làm bài. Đây cũng chính là hậu quả lơ là không theo dõi thì giờ của con cái từ các bậc cha mẹ. Thêm vào đó, các chuyên gia về internet còn cho biết cứ mỗi phút trên toàn thế giới có khoảng 500 người sử dụng mạng lưới điện toán để loan truyền các hình ảnh khiêu dâm trẻ em. Quả là khủng khiếp ! Trong những năm gần đây, nạn trẻ gái vị thành niên mang bầu ở tuổi mười ba, mười bốn ngày càng gia tăng, cũng do bởi sự lơ là và

thiếu dạy dỗ từ các bậc cha mẹ. Những bậc cha mẹ có trách nhiệm phải hướng dẫn và dạy dỗ cho con em biết rằng tình dục là một phần đời sống quan trọng của một con người thành niên, nghĩa là kẻ đó phải có đầy đủ ý thức trách nhiệm về việc làm của mình. Các bậc cha mẹ phải giải thích cho các em thấy rõ nếu còn ở tuổi vị thành niên mà phải mang bầu, thì việc trước tiên là các em phải bỏ học, chẳng những các em gặp phải những vấn đề khó khăn về tài chánh, không lo được cho thai nhi, mà mấy em sẽ mất hẳn cuộc sống hồn nhiên của tuổi "ăn chưa no, lo chưa tới." Đó là chưa kể rồi đây các em phải làm sao để nuôi con trong khi thân mình cũng lo chưa xong.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Thấy như vậy các bậc phụ huynh nên luôn cố gắng quan tâm nhiều hơn nữa trong việc rèn luyện đức dục cũng như theo dõi sự học hành và giao du của con trẻ. Nếu hoàn cảnh tài chánh cho phép, quý vị cũng nên bỏ nhiều thì giờ hơn trong các sinh hoạt học đường, hầu kịp thời cùng nhà trường tìm ra những ưu khuyết điểm, để khuyến tấn và giúp đỡ các em trong học vấn. Quý vị là công dân của một quốc gia, là những người đã đóng thuế cho mọi chi tiêu của quốc gia này, trong đó có chi tiêu giáo dục và học đường. Quý vị chẳng những là cha mẹ học sinh, mà quý vị còn là những chủ nhân của học đường nếu quý vị muốn. Tiếng nói của quý vị trong các buổi họp phụ huynh học sinh và thầy cô giáo sẽ vô cùng quan

trọng trong việc hướng dẫn và dạy dỗ con em của quý vị. Mong các bậc cha mẹ có trách nhiệm nên đầu tư thêm thì giờ trong việc giúp đỡ nhà trường dạy dỗ con em chúng ta hữu hiệu hơn.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Cũng như các bậc cha mẹ, mỗi ngày các em không có bao nhiêu thì giờ ở nhà để thu thập được sự dạy dỗ trực tiếp của cha mẹ. Ngoài sáu hoặc bảy giờ ở trường để học tập khoa học thực nghiệm, thì sự quyến rũ của bạn bè và xã hội hầu như khó làm cho mấy em cưỡng lại được. Như vậy bốn phần và trách nhiệm của các bậc làm cha mẹ thật là nặng nề. Theo một cuộc nghiên cứu mới đây của Partnership Attitude Tracking cho thấy trẻ em tại Hoa Kỳ đang bị nhiều áp lực dụ dỗ của bạn bè và xã hội trong vấn đề dùng xì ke ma túy. Trong khi đó thì các bậc cha mẹ không có một kế hoạch hay hành động cụ thể khả dĩ nào nhằm giúp con em mình vượt qua những thử thách đầy nguy hiểm này. Chỉ có 28% trẻ em cho biết các em đã được cha mẹ vạch ra cho thấy sự nguy hại của việc sử dụng xì ke ma túy. Đó quý vị có thấy chưa ? Sự hư hỏng của con em mình đa phần là do nơi sự lơ là và thiếu dạy dỗ từ các bậc cha mẹ.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Nhiều khi chúng ta lo sợ quá đáng cho những gì đang xảy ra nơi con trẻ ở lứa tuổi mới lớn. Kỳ thật ở lứa tuổi

mười bốn, mười lăm, nếu các em thích lang thang với bạn bè, thích ăn mặc chẳng giống ai, hoặc thích nghe nhạc ồn ào, chưa chắc gì các em đã hư hỏng. Tuy nhiên, những bậc cha mẹ có trách nhiệm nên khéo léo hướng dẫn con cái sao cho quan hệ giữa cha mẹ và con cái không căng thẳng. Nếu quý vị cứ khẳng định cho rằng các em hư hỏng vì cách ăn mặc nói năng, rồi từ đó chỉ một bề rầy la mắng chửi thì con cái sẽ tìm cách xa rời quý vị là điều không tránh khỏi.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Tuổi chớm lớn của con trẻ, như là tuổi mười ba mười bốn, các em rất cần những lời khuyên lớn dạy dỗ của các bậc cha mẹ. Các em đang ở lúc tuổi tự hình thành một cung cách con người cá biệt, chính vì thế mà các em luôn hành xử khác thường hay lập dị với mọi người. Các bậc cha mẹ phải nhìn rõ điểm chuyển tiếp từ một đứa trẻ sang người lớn của con em mình để có thể kịp thời giúp đỡ các em một cách hữu hiệu hơn. Nếu quý vị cứ ngày ngày lập đi lập lại chỉ một câu với con cái: "tụi mày hư hỏng, khó dạy và cứng đầu quá," thì đến một lúc nào đó các em sẽ thật sự trở nên hư hỏng, khó dạy và cứng đầu. Như vậy vô hình chung, chính quý vị là những người đã xô đẩy các em vào hướng ấy chứ không ai xa lạ.

Các bậc cha mẹ thân mến,

Thấy như vậy, Khoan hòa với con cái là một điều tối ư cần thiết cho các bậc cha mẹ trong việc hướng dẫn và dạy dỗ con cái. Khoan hòa với con cái không có nghĩa là nhu nhược, hay không cương quyết. Khoan hòa ở đây là tư cách của một người bạn đàn anh đàn chị, đem niềm vui nỗi buồn cũng như những kinh nghiệm tự thân ra chia sẻ với con trẻ. Khoan hòa ở đây là tự mình dẹp bỏ cung cách độc tài áp đặt những gì mình muốn lên con trẻ. Làm cha mẹ có trách nhiệm luôn nhớ lời Phật dạy: "Làm cha mẹ nên luôn khoan hòa với con cái, bên cạnh đó nên luôn cương quyết một cách hợp lý để không độc đoán." Con cái đi đâu đến đâu và làm gì, cha mẹ đều phải biết và phải góp ý, nhưng không phán quyết một cách độc đoán. Thí dụ các em xin phép được đi chơi cuối tuần, các bậc cha mẹ có thể góp ý với các em một lời: "Con có thể đi chơi nhưng phải về đúng giờ như lời con đã hứa." Các bậc cha mẹ có trách nhiệm phải luôn nhớ rằng giáo dục con trẻ là chuyện quan trọng hàng đầu trong tiến trình nuôi nấng và dạy dỗ các em. Cả cha lẫn mẹ phải luôn hợp tác trong vấn đề dạy con, chứ không nên "ông nói gà, bà nói vịt." Hoặc cha không nên nuông chiều những cái mà mẹ không vừa ý, cũng như vậy mẹ cũng không nên nuông chiều những cái mà cha không vừa ý. Cả cha lẫn mẹ nên hội ý với nhau trước khi quyết định một việc gì. Các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng tất cả những gì xảy ra trong gia đình, một quyết định dù nhỏ thế mấy, cũng đều ảnh

hưởng rất lớn lao trong việc phát triển nhân cách học hành và ngay cả tương lai sự nghiệp của các em về sau này.

36. GIA ĐÌNH LÀ MỘT HỌC ĐƯỜNG NGHIÊM TÚC NHẤT TRONG CÁC THỨ HỌC ĐƯỜNG

Các bậc cha mẹ thân mến,

Gia đình chính là một học đường nghiêm túc và quan trọng trong các thứ học đường. Học đường ở các nước Âu Mỹ hôm nay kỳ thật ngày càng đi xuống một cách thảm hại về mặt đạo đức. Phần thì cha mẹ thiếu trách nhiệm, phần thì kỷ luật học đường lỏng lẻo, phần thì xã hội hô hào tự do cá nhân một cách quá trớn, và phần khác là quý thầy cô ở các xứ Âu Mỹ hôm nay đã không làm tròn trách vụ của một vị thầy, mà chỉ làm sao cho hết giờ và không bị cấp trên khiển trách là được. Chính vì thế mà đa phần con em chúng ta hôm nay phải hấp thụ quá nhiều từ truyền hình, phim ảnh, báo chí và bạn bè. Không nói chắc quý vị cũng dư biết, bạn bè của con em mình cũng không hơn gì các em, còn truyền hình phim ảnh thì toàn phô trương bạo động, báo chí khiêu dâm. Bất cứ lúc nào mở máy truyền hình lên, quý vị cũng chỉ thấy toàn là những hình ảnh bắn giết dã man, những cuộc săn đuổi những tên cướp ngoài xa lộ, hoặc những cảnh khiêu dâm ngay trên màn ảnh nhỏ. Thử hỏi làm sao con em mình không bị tiêm nhiễm ? Chuyện mới xảy ra cách đây không lâu ở tiểu bang Arkansas đã làm chấn động chẳng những dư luận Mỹ, mà còn làm xôn xao cả toàn thế giới. Hai bé trai ở tuổi 11 và 13 đã mặc quần áo ngụy trang và mang 4 khẩu súng trường y như trong xi nê, vào trường Westside

Middle School ở Jonesboro, Arkansas, bắn loạn xạ vào những học sinh đang dùng cơm trưa, làm thiệt mạng trên mười học sinh và thầy cô. Các bậc cha mẹ thân mến, tội lỗi tà y trời này là trách nhiệm của ai ? Các em tuổi từ 11 đến 13, là lứa tuổi tự ăn chưa no, tự lo chưa tới thì làm gì các em có đủ trí khôn để phân vân lợi hại về những chuyện mình làm? Về phần các em, các em bị tiêm nhiễm những xấu ác từ truyền hình, phim ảnh và báo chí mà cứ tưởng là anh hùng. Về phần cha mẹ và thầy cô, có cha mẹ và thầy cô nào lại muốn cố sự như vậy xảy đến cho con cái hay học trò mình đâu. Đâu ai muốn cho các em hành động dã man như vậy. Tuy nhiên, hãy nhìn vào những hình ảnh trên màn ảnh nhỏ của truyền hình thì quý vị sẽ thấy. Bất cứ lúc nào quý vị thử bật TV lên xem coi, không có phim nào mà không có súng đạn, bắn giết, khiêu dâm hay kích dục. Đây là xứ tự do, tư bản muốn phát thanh phát hình như thế nào cũng không phạm luật. Con người thương mại hôm nay thiếu vắng lương tâm và sẵn sàng làm bất cứ thứ gì, bất kể đạo đức hay không đạo đức, miễn sao có tiền cho thật nhiều là được. Ngoài tiền ra, họ không cần biết đến bất cứ thứ gì khác. Thấy như vậy mới biết trách nhiệm của các bậc cha mẹ là nặng nề vô cùng. Các bậc cha mẹ có trách nhiệm phải cố làm thế nào để những hình ảnh hung tợn, dữ dằn, ghê gớm đó không lọt vào trí óc non nớt của mấy em, mà mấy em vẫn có thể thưởng thức những chương trình giải trí lành mạnh. Trách nhiệm của các bậc cha mẹ quả là khó khăn vô

cùng, nhưng không ai có thể thay thế được quý vị trong thiên chức dạy dỗ đạo đức cho chính con em của quý vị được. Mong những bậc cha mẹ có trách nhiệm hãy đầu tư nhiều thì giờ hơn nữa trong việc hướng dẫn và dạy dỗ đạo đức cho con em mình. Mong lắm thay !!!

Các bậc cha mẹ thân mến,

Trong những năm gần đây, nhiều người đã tự hỏi về số phận của "giá trị gia đình" trong xã hội Âu Mỹ hôm nay. Tại sao "giá trị gia đình trong những xứ văn minh khoa học kỹ thuật cao lại có chiều đi xuống ? Tại sao mẫu mực đạo đức cá nhân lẫn giá trị gia đình lại thay đổi trong chiều hướng xấu trong một xã hội vật chất dư thừa? Tại sao đa phần gia đình hôm nay đều đang gặp những khủng hoảng ? Hãy nhìn những thống kê mới nhất của Trung Tâm Kiểm Soát và Ngăn Ngừa Bệnh Tật (CDC-Center for Disease Control and Prevention) thì chúng ta sẽ thấy ngay rằng trong năm 1998 vẫn còn gần một triệu trẻ gái tuổi từ 14 đến 18 mang bầu và sanh con, khoảng 200 ngàn trẻ gái khác phá thai trong cùng năm. Tệ nạn xì ke ma túy vẫn tiếp tục hoành hành khốc liệt ngay tại các trường học cũng như trên các đường phố. Theo thống kê của sở Cảnh Sát Liên Bang (FBI) thì vào năm 1997, cứ mỗi 13 giây là có một vụ trộm, mỗi phút là xảy ra một vụ cướp, và mỗi 5 phút thì xảy ra một vụ hiếp dâm. Tại sao lại có trạng huống như thế này hở quý vị ?

Chúng ta đang sống trong một xã hội văn minh vật chất với đủ thứ nhu cầu. Chính cuộc sống này đã làm cho chúng ta ngày càng vội vã. Ăn cũng vội vã, làm cũng vội vã, đi cũng vội vã, chí đến nói chuyện với vợ chồng con cái cũng vội vã. Thậm chí có người suốt cả tuần chưa gặp vợ chồng con cái lấy một lần, họ chỉ truyền thông với nhau qua những lời nhắn dán trên tủ lạnh. Đây cũng chính là câu trả lời thẳng thừng cho những lý do gây nên những tệ nạn trong gia đình và ngoài xã hội kể trên. Giềng mối cảm thông trong gia đình phải là sự tiếp xúc hằng ngày, chứ không thể là những lời nhắn. Chính những nhà giáo dục Mỹ đã la hoảng lên rằng nước Mỹ hiện nay là một nước Mỹ thiếu người cha. David Blankenhorn đã diễn đạt sự lo sợ này trong quyển The Fatherless America. Sự lo sợ của Blankenhorn quả là có lý khi ngày nào chúng ta cũng đều nghe trên truyền thanh và truyền những tin tức tối tấp về cha mẹ giết con, hoặc con giết cha mẹ đang gia tăng một cách dễ sợ. Thật tình mà nói, trẻ con tại các xứ Âu Mỹ đang tự lớn lên, và đang tự trưởng thành nhiều hơn là được nuôi nấng và trưởng thành quý vị ạ ! Đa phần các bậc cha mẹ không có đủ thì giờ để xem coi con cái mình đang tiến triển tốt xấu thế nào vì ai ai cũng đang phải vật lộn với cuộc sống. Theo thống kê của viện Đại Học Michigan vào năm 1997 thì trong một tuần 168 giờ, cha mẹ chỉ dành cho con cái có 17 giờ mà đa phần chỉ là ăn uống chơi đùa, chứ ít có những giờ chia sẻ về đạo đức, giá trị gia đình, và giáo dục. Những bậc cha mẹ Phật tử

hãy suy gẫm lời Phật dạy hầu khả dĩ có thể rút ra một câu trả lời hữu lý cho vấn nạn hiện tại. Đức Phật đã nhấn nhủ: "cha mẹ đã tạo ra hình hài vóc dáng của con, thì cha mẹ phải có trách nhiệm cũng như luôn lấy lượng hải hà mà giúp đỡ và bảo bọc con cái. Để dẫn dắt con cái hướng thiện, cha mẹ phải làm gương bằng cách sống một đời hiền lương đạo đức. Ít khi có con cái cao thượng khi cha mẹ hư hèn. Ngoài cái nghiệp lực mà con cái hưởng do tiền kiếp, trẻ con còn phải thọ một phần theo truyền thống của cha mẹ và gia đình. Nếu cha mẹ xấu xa là con sẽ hư hèn. Nếu cha mẹ đạo đức thì con sẽ hiền từ. Làm cha mẹ phải bỏ thật nhiều thì giờ ra dạy dỗ con cái cho các em thấy được và tránh được chỗ sa đọa trụy lạc." Đức Phật muốn nhấn gì khi Ngài nói cha mẹ phải bỏ ra thật nhiều thì giờ ra để dạy dỗ con cái ? Trong 168 giờ của tuần thì bắt buộc chúng ta phải bỏ ra ít nhất 110 giờ làm việc, ăn uống và ngủ nghỉ, còn lại 58 giờ. Thiết nghĩ những bậc cha mẹ có trách nhiệm nên dành ra ít nhất phân nửa số giờ còn lại cho con cái, dù có phải hy sinh thì giờ cho riêng chính mình. Các bậc cha mẹ nên luôn nhớ rằng hễ con cái gần gũi chúng ta nhiều chừng nào thì các em ít gần gũi và tiêm nhiễm những thói hư tật xấu chừng nấy. Vấn đề là rõ ràng và đơn giản như vậy đó. Mong các bậc làm cha mẹ hãy vì tương lai của con em mà dành cho các em càng nhiều thì giờ chừng nào càng tốt chừng ấy. Mong lắm thay !!!

37. CHA MẸ KHÔNG NÊN QUAN NIỆM “DƯỠNG NHI ĐÃI LÃO”

Các bậc cha mẹ thân mến,

Không có gì sai trái khi con cái muốn phụng dưỡng và lo lắng cho cha mẹ. Đó là những người con chí thành chí hiếu đáng trân quý. Tuy nhiên, quý vị hãy coi chừng nếu tự mình còn có cái tư tưởng “dưỡng nhi đãi lão” nghĩa là nuôi con với dụng ý khi về già con cái sẽ nuôi mình lại, vì khi nghĩ như vậy thì từ cách suy nghĩ đến cách dạy con của quý vị sẽ xoay chiều đổi hướng hoàn toàn theo chiều hướng của cái mục đích ích kỷ ấy. Nói như vậy không có nghĩa là phủ nhận đạo lý của người xưa, nhưng nói để chúng ta cùng nhau suy gẫm, để cùng chọn cho nhau một hướng giáo dục con cái thật hợp tình hợp lý ở thế kỷ 21 này. Ngày xưa vào cái thời mà xã hội loài người còn hạn hẹp trong thôn làng xã ấp, cha mẹ, con cái và cháu chắt cùng sống dưới một mái nhà, con cái không cần phải đi đâu để lập thân lập nghiệp thì vấn đề “dưỡng nhi đãi lão” không phải là một tư tưởng ích kỷ. Nhưng trong xã hội hiện tại khi cả thế giới đã biến thành một ngôi làng, con cái lớn lên phải bôn ba đó đây lập nghiệp, e rằng tư tưởng hạn hẹp ấy không còn hợp thời nữa. Hơn nữa, một khi đầu óc chúng ta đã có tư tưởng ấy thì chắc hẳn lúc nào chúng ta cũng mong con cái mình cung phụng cho mình, ngay khi các em hãy còn quá nhỏ để làm chuyện ấy. Tệ hại hơn nữa, chính tư tưởng ấy đã làm cản trở rất nhiều

bước tiến của con cái, vì một khi đã nghĩ như vậy thì lúc nào trong đầu chúng ta cũng có ý tưởng muốn con cái phải kè cận mình, rồi từ đó cái gì con cái cũng phải theo ý mình, khi các em làm trái lại là mình sẽ làm âm ỉ lên là con cái mất dạy mất nết, vân vân và vân vân. Như vậy thay vì dạy dỗ con cái thành những người hữu dụng cho gia đình và xã hội, thì vô tình chúng ta tự biến chúng ta thành những con người tự lợi ích kỷ.

